นครสวรรค์
เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน
Nakhon Sawan : The Heart of Chinese Cultural Practices
那空沙旺：中国风俗文化之城

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

Chinese Cultural Practices in Nakhon Sawan Province

แหล่งวิถีวัฒนธรรมจีนในนครสวรรค์

那空沙旺中国文化之发源地

nscc.nsru.ac.th

ชื่อหนังสือ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม : แห่งวิถีวัฒนธรรมจีนในนครสวรรค์
พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2567 จำนวน 300 เล่ม
ISBN 978-616-8094-24-2

ที่ปรึกษา

นายทวี เสริมภักดีกุล	ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์
ดร.สว่าง ภู่พัฒน์วิบูลย์	นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ศ.(เกียรติคุณ) ดร.อนุรักษ์ ปัญญานุวัฒน์	อุปนายกสภามหาวิทยาลัยพายัพ
ศ.ดร.สมยศ พลับเที่ยง	รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร.ไชยรัตน์ ปราณี	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
พล.ต.อ.สมศักดิ์ จันทะพิงค์	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์
นายสมศักดิ์ อรุณสุรัตน์	ประธานสภาเทศบาลนครนครสวรรค์
นายเฉลิมพล โรจน์เจริญกุล	ประธานอำนวยการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
นายสมชาย พัฒนาธรชัย	นายกสมาคมไหหนำนครสวรรค์
นายวิจิตร อัศวรัตน์	ผู้จัดการปกครองศาลเจ้าแม่หน้าผา
นายขจรเกียรติ เลาวกุล	ประธานมูลนิธิส่งเสริมงานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ
นายสมบูรณ์ เรืองเทพรัตน์	นายกสมาคมกว๋องสิวนครสวรรค์
นายกุลจิตต์ รัชดาศิวะกุล	รองนายกสมาคมกว๋องสิวนครสวรรค์
นายนวพันธุ์ เหมชาติวิรุฬห์	ผู้ช่วยเหรัญญิกสมาคมกว๋องสิวนครสวรรค์
นายชัยพร ลาภบำรุงวงศ์	นายกสมาคมฮากกานครสวรรค์
นายสมคิด ทองมงคลกุล	อุปนายกสมาคมฮากกานครสวรรค์
นายศิลป จันทวัฒน์	ที่ปรึกษาสมาคมฮากกานครสวรรค์
นายวิวัฒน์ วลัญช์อารยะ	ประธานศาลจ้าวพ่อเก้าเลี้ยว
นายปราการ วิบูลย์วัฒนกิจ	ประธานมูลนิธิปากน้ำโพประชานุเคราะห์
นายวรพล ภัทราคณานนท์	หัวหน้าคณะสิงโตฮกเกี้ยน เต้ออี้ถัง เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ
นางสาววรรณิศา กลิ่นชัย	ประธานคณะกรรมการจัดงานเจ้าพ่อ-เจ้าแม่โกรกพระ ปี 2567
นายอำนาจ กรเอี่ยม	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองชุมแสงและครูฝึกสอนเอ็งกอพะบู๊

บรรณาธิการ

รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

คณะทำงานฝ่ายเก็บข้อมูล

โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง	หัวหน้าโครงการ
ผศ.ทัศนีพร วิศาลสุวรรณกร	คณะทำงาน
ผศ.ดร.สาวิตรี สอาดเทียน	คณะทำงาน
อาจารย์ ดร.อุบลนภา อินพลอย	คณะทำงาน
นางศุภลักษณ์ ใจเยี่ยม	คณะทำงาน
นางสาวชญาภัค เภาศรี	คณะทำงาน
นางสาวศิรินุช ครุฑธกะ	คณะทำงาน

ออกแบบปก

ว่าที่ร้อยตรี อนุ คุ้มเพชร นักวิชาการคอมพิวเตอร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โทร. (056) 219 100 ต่อ 2201
E-mail: anu.k@nsru.ac.th

พิมพ์ที่ : หจก.ริมปิงการพิมพ์ อำเภอเมืองนครสรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทร. (056) 224 736
E-mail: rimpinggraphic2539@gmail.com

จัดพิมพ์และสงวนสิทธิ์ โดย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
398 หมู่ 9 ถนนสวรรค์วิถี ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
โทร./โทรสาร (056) 219 100 - 29 ต่อ 2200, 2201 hss@nsru.ac.th

คำนำ

โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนสู่การพัฒนานครสวรรค์ให้เป็นเมืองจีนแห่งที่สองของโลก (Second China Town) โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผู้รับผิดชอบและดำเนินโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เป็นหน่วยงานในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคีเครือข่ายระดับจังหวัดทุกภาคส่วนทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและสมาคมองค์กรจีนของจังหวัดนครสวรรค์

การดำเนินงานโครงการตลอดเวลากว่า 8 เดือน ที่ได้ขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน รวมทั้งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาคมองค์กรจีนในการจัดเวทีสืบค้นข้อมูล และสนทนากลุ่มร่วมกับการค้นหาโจทย์ความต้องการจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากสมาคมองค์กรจีน และกลุ่มประชาชนรอบศาลเจ้า รวมทั้งการนำเสนอ และวิเคราะห์บริบทคุณค่าทางวัฒนธรรมเพื่อนำมาสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมด้วยผ่านการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัย และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และดำเนินการตามพันธกิจด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมตามกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่า (Value-based Economy) และสร้างระบบนิเวศการวิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ และกลยุทธ์ในการส่งเสริมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์ ในชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการศาสตร์ นำไปสู่การสร้างสำนึกรักท้องถิ่น

ความสำเร็จของโครงการที่เกิดขึ้นนี้ เป็นกระบวนการทำงานที่อาศัยความร่วมมือของคณาจารย์จากสาขาวิชาและคณะต่าง ๆ ทั้งคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการร่วมกับภาคีหลักในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ตลอดจนเกิดเวทีสร้างความรู้และความร่วมมือ (Cooperation Plan) ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือสร้างสรรค์พื้นที่วัฒนธรรม (Cultural Space) รวมถึงเสริมพลัง (Empowerment) การเกาะเกี่ยวทางสังคมระหว่างคนรุ่นเก่า คนรุ่นใหม่บนฐานสำนึกรักหวงแหนท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เป็นแกนหลักในการจัดทีมคณะทำงานเพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญา และนวัตกรรมทางวัฒนธรรมของวิถีชุมชนคนจีนต้นแม่น้ำเจ้าพระยาและชาวนครสวรรค์เชื้อสายไทย-จีน มาสร้างสรรค์และยกระดับการพัฒนาขับเคลื่อนสร้างนิเวศวัฒนธรรม ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดการอนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอดสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเชื้อสายไทย-จีน ของพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 10 แหล่งเรียนรู้ ให้นำไปสู่การสร้างสำนึกรักหวงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการฯ และการจัดทำหนังสือเล่มนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะให้สาระความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน เป็นหนังสือชุดการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดนครสวรรค์ สำหรับเป็นหนังสืออ้างอิงเล่าให้ลูกหลานชาวจังหวัดนครสวรรค์สืบต่อไปอีกเล่มหนึ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

คำนิยม

เป้าหมายและภารกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น นั้นคือ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า ความสำนึก และความภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมและการบูรณาการความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย (ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม) ในการดำเนินโครงการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านการวิจัยพบว่า ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ มีต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของผู้คน ซึ่งกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน เป็นกลุ่มคนที่ยังคงยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม และความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งที่บรรพบุรุษของตนเคารพนับถือ สิ่งเหล่านี้นั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีวัฒนธรรมจีนอันดีงาม การศึกษารวบรวมข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มชน ได้สร้างความรู้ของท้องถิ่นให้เกิดขึ้น ทั้งข้อมูลในอดีต การปรับเปลี่ยนและการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบประเพณีความเชื่อที่ดำรงอยู่ของชุมชน และกลุ่มคนนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ในฐานะสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นหน่วยประสานงานสำคัญยิ่งในการจัดเวทีสร้างความรู้ทางประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมไทย-จีน ที่หลากหลายผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมอย่างลงตัว ซึ่งสิ่งที่ดำรงอยู่และดำเนินอยู่ในพื้นที่นี้ล้วนเป็นเรื่องราวที่มีคุณค่าต่อสังคมมนุษย์ที่สามารถจะเชื่อมโยงผู้คนให้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดกลไกของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และต่อยอดสร้างสรรค์ทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครสวรรค์ต่อไป

จากสถานการณ์ความท้าทายที่มีต่อทุนทางวัฒนธรรมดังกล่าว ประกอบกับการพิจารณาถึงทิศทางการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมของประเทศไทยและของจังหวัดนครสวรรค์ ในการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นกระบวนการต่อยอดงานบริการวิชาการตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ในการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญา และนวัตกรรมทางวัฒนธรรมของวิถีชุมชนคนจีนต้นแม่น้ำเจ้าพระยาและชาวนครสวรรค์เชื้อสายไทย-จีน มาสร้างสรรค์และยกระดับการพัฒนาขับเคลื่อนสร้างนิเวศวัฒนธรรมในพื้นที่ที่นำไปสู่สำนึกท้องถิ่น ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดการอนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอดสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเชื้อสายไทย-จีน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ไปพร้อมกับการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ด้วยกระบวนทัศน์ใหม่เพื่อความเข้าใจท้องถิ่นแบบองค์รวม ผ่านการดำเนินโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนสู่การพัฒนานครสวรรค์ให้เป็นเมืองจีนแห่งที่สองของโลก

ทั้งนี้ในฐานะอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ขอชื่นชมคณะผู้บริหารโครงการ คณาจารย์และผู้เกี่ยวข้องของสาขาวิชาและคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่ได้ทุ่มเทแรงกายและแรงใจในการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างศาสตร์และความเชี่ยวชาญ ตลอดจนความร่วมมือทางวิชาการระหว่างคณะ สาขาวิชาในครั้งนี้ ความสำเร็จจากการลงมือทำงานบริการวิชาการร่วมกับทุกภาคส่วนของจังหวัดนครสวรรค์ ที่สามารถนำความรู้ไปใช้ให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและผู้สนใจ เป็นส่วนหนึ่งของการจุดประกายทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ในการร่วมกันต่อยอดการพัฒนาความหลากหลายของทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ต่อไป

ศาสตราจารย์ ดร.สมยศ พลับเที่ยง
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

คำนิยม

การขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัดนครสวรรค์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 และการเข้าสู่การดำเนินการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ภายใต้กรอบการดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม สู่สังคมที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า และสมดุลกับฐานทรัพยากรของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งยังมีแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตระหนักถึงผลกระทบต่อชุมชน ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การขับเคลื่อนและพัฒนาจังหวัดนครสวรรค์สู่เมืองอัจฉริยะ มีการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐานและมุ่งสู่การยกระดับเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน ประเด็นสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ไม่อาจมองข้าม คือ การพัฒนาย่านตลาดชุมชนเก่า โดยมีการคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบคือ ตรอกชุนหงษ์ ซึ่งเมื่อในอดีตมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นย่านตลาดการค้าที่สำคัญแหล่งหนึ่งของนครสวรรค์ เป็นแหล่งค้าขายอาหาร ของกิน และของใช้ของคนจีน กิจกรรมหนึ่งในแผนดำเนินงานภายใต้โครงการนี้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ คือ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนจีนที่เป็นแหล่งค้าขายสินค้าที่หลากหลาย เป็นแหล่งรวมของอาหารจีนและการสืบทอดทางวัฒธรรมของทุกภาษา ทั้งจีนแต้จิ๋ว ไหหนำ ฮากกา กวางตุ้ง และฮกเกี้ยน เป็นความร่วมมือร่วมใจของภาคีหน่วยงาน เพื่อร่วมกันส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน โดยมีแผนนำร่องให้ชุมชนได้เกิดการปรับปรุงดูแลอาคาร สถาปัตยกรรมที่เป็นทุนเดิม ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและถนนหน้าบ้านเรือนให้สวยงามมากขึ้น โดยมีเป้าหมายสำคัญในการพลิกฟื้นตรอกชุนหงษ์ให้กลับมามีชีวิตชีวา เป็นแหล่งท่องเที่ยวย่านตลาดชุมชนจีนเก่าของจังหวัดนครสวรรค์ นำความภาคภูมิใจและความหวงแหนในอัตลักษณ์ชุมชนจีน ย่านตลาดเก่ากลับมาให้คนนครสวรรค์และนักท่องเที่ยวได้ซึมซับวิถีวัฒนธรรมจีนตลาดปากน้ำโพ ให้เป็นจุดท่องเที่ยวอีกแห่งของตลาดปากน้ำโพ โดยมีแผนพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และจำลองบรรยากาศ ร้านค้าอาหารการกินเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ร้านค้าใดที่เคยปิดก็สามารถปรับปรุงพัฒนาและเปิดเป็นร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึกมีเรื่องราวของบ้าน มีขนมอาหารจีนโบราณ และเครื่องดื่มบริการ ตลอดจนสร้างแผนพัฒนาพื้นที่ในอนาคตให้สามารถรองรับการใช้พื้นที่การจัดงานเทศกาลและกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์ต่าง ๆ ของประชาชนจังหวัดนครสวรรค์

หนังสือ **“ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม : แห่งวิถีวัฒนธรรมจีนในนครสวรรค์”** ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เล่มนี้ ถือเป็นผลงานสร้างสรรค์วิชาการทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าชิ้นหนึ่ง ซึ่งคณะทำงานฝ่ายข้อมูลได้พยายามนำเสนอชุดความรู้ด้านประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของเมืองนครสวรรค์ในรูปแบบหนังสือการเรียนรู้ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้อาวุโสและลูกหลานชาวจีนจากทุกสมาคมองค์กรจีนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้คณะทำงานฝ่ายข้อมูลและฝ่ายต่างๆ ของโครงการยังได้สละเวลาทั้งแรงกายแรงใจในการเล่าเรื่องราววิถีชีวิตความเป็นอยู่ วิถีการปฏิบัติและพิธีกรรมความเชื่อทางศาสนา และเทพเจ้าที่นับถือจึงเป็นอากสสำคัญที่ทำให้เรื่องราวของคนในท้องถิ่นถูกเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูลออกมาเป็นหนังสือชุดการเรียนรู้ทั้ง 10 แหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน และการสร้างบทเรียนท้องถิ่นของจังหวัดนครสวรรค์ ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

นายทวี เสริมภักดีกุล

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์

สารบัญ

	หน้า
ปกรอง	ก
คำนำ	ค
คำนิยม	จ
สารบัญ	ฌ
บทความศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ - เจ้าแม่ทับทิม : ประวัติศาสตร์ เทพเจ้า ความเชื่อ และความศักดิ์สิทธิ์	1
บทความภาษาไทย	1
บทความภาษาอังกฤษ	13
บทความภาษาจีน	27
ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม : แหล่งวิถีวัฒนธรรมจีนในนครสวรรค์	42
1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม	43
2. การบริหารงานภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม	44
3. ลักษณะศิลปกรรมของอาคารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม	48
4. ประวัติความเป็นมา ตำนาน และความเชื่อที่มีต่อเทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ - เจ้าแม่ทับทิม	51
5. ลำดับขั้นตอนและวิธีการสักการะเทพเจ้า ภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม	57
6. ของไหว้มงคลสำหรับสักการะเทพเจ้า ภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม	59
7. ความหมายอักษรจีน ภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม	62
พิธีกรรมในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม : การคงอยู่ และการเปลี่ยนแปลง	66
8. พิธีกรรมที่แสดงถึงความศรัทธาในองค์เทพเจ้าของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม	67
9. บทบาทของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นนครสวรรค์	78
10 บทบาทของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ที่มีต่องานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์	86
บทสรุป	97
เอกสารอ้างอิง	99
ภาคผนวก	101

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม : ประวัติศาสตร์ เทพเจ้า ความเชื่อ และความศักดิ์สิทธิ์

บทนำ

จีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาและมีความเจริญรุ่งเรืองมานานนับพันปี เป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก โดยมีแหล่งอารยธรรมลุ่มแม่น้ำฮวงโห และลุ่มแม่น้ำแยงซี นอกจากนี้อารยธรรมจีนยังมีอิทธิพลต่อชาติอื่น ๆ ในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชา และไทย

อารยธรรมของจีนถ่ายทอดไปยังประเทศเหล่านี้ด้วยการอพยพ การค้า และการยึดครองดินแดน โดยเฉพาะการอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศต่าง ๆ จนสามารถผสมผสานกลมกลืนกับวัฒนธรรมเดิมของประเทศเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี จึงเกิดเป็นความน่าสนใจว่า เมื่อชาวจีนโพ้นทะเลเข้าไปอยู่อาศัยในพื้นที่ ๆ ต่างวัฒนธรรมนั้น สามารถดำรงเอกลักษณ์ของตนเองด้วยวิธีใด หรือใช้สิ่งใดเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจในยามที่ต้องจากดินแดนมาตุภูมิ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของประเทศที่ดำเนินไปอย่างแน่นแฟ้น จนกลายเป็นความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และถือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ๆ ไปในที่สุด ดังเช่น ชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีกลุ่มคนหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์เดินทางเข้ามาติดต่อ และสร้างความสัมพันธ์กันเป็นระยะเวลายาวนาน ดังที่ สุจิตต์ วงษ์เทศ ได้กล่าวว่า ดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วยคนหลายกลุ่มชาติพันธุ์จากดินแดนที่แตกต่างกัน มีทั้งคนที่อยู่แต่เดิมในดินแดนนี้ และกลุ่มคนที่อพยพมาอยู่ใหม่ซึ่งมาจากดินแดนภายนอก

ทั้งนี้กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ที่เดินทางเข้ามาในดินแดนไทยนั้น เข้ามาด้วยจุดประสงค์ทางด้านการค้า และเพื่อแสวงหาโอกาสและชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น ในกลุ่มคนเหล่านี้ ชาวจีนเป็นกลุ่มคนที่เดินทางเข้ามาทำการค้าและตั้งรกรากอยู่ในดินแดนไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพื้นที่ใดที่ติดแม่น้ำ มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก และมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มักจะเป็นพื้นที่ ๆ ชาวจีนเลือกที่จะเข้าไปตั้งถิ่นฐานถาวรเป็นลำดับแรก ดังเช่น จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่ชาวจีนทุกกลุ่มชาติพันธุ์เดินทางเข้ามาอยู่อาศัยและดำรงชีพจนมีการผสมผสานกลมกลืนกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากนครสวรรค์อยู่ในพื้นที่ ๆ มีชัยภูมิเหมาะสมและมีความสำคัญทางภูมิศาสตร์ มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในหลายด้าน ทั้งการคมนาคมขนส่ง การอุปโภคบริโภค และด้านเกษตรกรรม รวมทั้งยังมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพืชและสัตว์นานาชนิด นครสวรรค์จึงกลายเป็น

จังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งไทย จีน ญวน ลาว มอญ และมุสลิม โดยเฉพาะชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในนครสวรรค์

ทั้งนี้ การเดินทางเข้ามาของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในนครสวรรค์นั้น ทำให้เรามักจะพบศาลเจ้าจีนปรากฏอยู่ในชุมชนจีนเสมอ ด้วยสาเหตุที่เมื่อชาวจีนอพยพไปต่างแดน พวกเขาหวังว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือองค์เทพเจ้าตามความเชื่อนั้น จะสามารถปกป้องคุ้มครองตนได้ จึงนิยมสร้างศาลเจ้าจีนในดินแดนใหม่ที่เข้าไปอาศัยอยู่ ซึ่งศาลเจ้าแต่ละแห่งนั้น ยังคงมีอัตลักษณ์ของความเป็นจีนตามวัฒนธรรมความเชื่อของตนเองได้อย่างชัดเจน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ตั้งอยู่ตรงบริเวณต้นแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีแม่น้ำสองสี ได้แก่ แควปิง (แม่น้ำปิงและแม่น้ำวัง) และแควน่าน (แม่น้ำน่านและแม่น้ำยม) ไหลมารวมกันตรงบริเวณตลาดปากน้ำโพ โดยที่ตัวศาลนั้น ตั้งอยู่บริเวณต้นแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งแม่น้ำน่าน และหันหน้าไปทางแม่น้ำเจ้าพระยา

ทั้งนี้ “ศาลเจ้า” เป็นศาสนสถานทางชาติพันธุ์จีนที่อยู่ในประเทศไทย และมักเกิดขึ้นพร้อมกับชุมชนชาวจีนที่อพยพมาอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนั้น ซึ่งอาจจะมีขนาดไม่ใหญ่มากหรือยังไม่เป็นที่รู้จักในระยะแรก ก่อนที่จะมีพัฒนาการมาโดยลำดับและกลายเป็นศูนย์รวมทางศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม และเป็นศูนย์กลางในการพบปะทำกิจกรรมร่วมกันของชาวจีนที่มาจากถิ่นเดียวกัน (สุพิชฌาย์ ถกลประจักษ์ และ กนกพร นุ่มทอง, 2560: 90) ดังนั้น ศาลเจ้าแต่ละแห่งจึงมักมีอายุหลายสิบปีขึ้นไป หรือบางแห่งอาจมากถึงร้อยกว่าปี

สำหรับศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมนั้น เป็นศาลเจ้าที่มีความเก่าแก่ และมีความศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวจีนโพ้นทะเลและชาวไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ในนครสวรรค์ และจังหวัดใกล้เคียงต่างให้ความศรัทธาในองค์เทพเจ้าที่ประดิษฐานอยู่ ณ ศาลเจ้าแห่งนี้ และมักจะมากราบไว้ขอพรเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจในการดำเนินชีวิตให้แก่ตนเองในยามที่ต้องห่างบ้านเกิดเมืองนอน ทั้งนี้ หลักฐานชิ้นสำคัญที่ถือเป็นโบราณวัตถุ และทำให้ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ถูกกล่าวขานถึงความเก่าแก่และความศักดิ์สิทธิ์ คือ “ระฆังทองเหลืองโบราณ” ใบใหญ่ ที่อยู่คู่กับศาลเจ้าแห่งนี้ ระฆังใบนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงพลังศรัทธาจากชาวจีนที่อยู่ ณ ดินแดนไกลที่มีต่อเทพเจ้าที่ประดิษฐานอยู่ที่ศาลเจ้าในจังหวัดนครสวรรค์แห่งนี้

ภาพที่ 1 ระฆังทองเหลืองโบราณที่อยู่คู่กับศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ระฆังทองเหลืองโบราณใบนี้ ถือเป็นศิลปวัตถุที่ไม่อาจประเมินคุณค่าได้มีความสูงประมาณเมตรครึ่ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.2 เมตร เมื่อตีระฆังจะเกิดเสียงดังกังวานไปไกล ภายนอกของระฆัง มีอักษรจีนที่แปลความได้ว่า ปลายปีที่ 9 ของจักรพรรดิถงจื่อ ในสมัยราชวงศ์ชิง ค.ศ.1870 นายหงเปียว แซ่ภู่ แห่งหมู่บ้านเคอเจี้ยชัน อำเภอวุ่นอี้ (ปัจจุบันคือวุ้นซัน) มณฑลไหหนำ สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นผู้นำมาถวาย" ซึ่งตรงกับ พ.ศ.2413 ในช่วงต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (กว่า 144 ปี แห่งศรัทธา, 2557: 9) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าศาลเจ้านี้มีอายุกว่า 150 ปี

ลักษณะศิลปกรรมของอาคารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม เดิมเป็นศาลไม้ตั้งอยู่ริมตลิ่ง บริเวณต้นแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแหลมยื่นออกไปและเป็นน้ำวน ทำให้ตลิ่งถูกน้ำกัดเซาะตลอดเวลา สภาพศาลจึงทรุดโทรม ชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธาจึงร่วมกันบริจาคสร้างศาลใหม่ ทั้งนี้จากป้ายไม้ที่อยู่กลางศาล เขียนเป็นภาษาจีนไว้ว่า โควกงเมี้ยว ระบุว่าสร้างศาลใหม่ใน ค.ศ.1909 ตรงกับ พ.ศ.2452 โดยในครั้งนั้นได้มีการรวมศาลเจ้าพ่อกวนอูที่ตั้งอยู่ทางใต้บริเวณใกล้เคียงกันเข้ามาไว้ในศาลแห่งใหม่นี้ด้วย ซึ่งศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ได้ช่วยเหลือด้านการเงินให้กับศาลเจ้าพ่อกวนอูปีละ 200 บาทอยู่แล้ว ทั้งนี้ การรวมศาลทั้งสองเข้าไว้ด้วยกัน ใช้งบประมาณสร้างใหม่เป็นเงิน 3,500 บาท ผู้รับเหมาเป็นชาวชุมแสง โดยสร้างจากไม้เก่าที่มีสภาพดี (สมาคมไหหนำนครสวรรค์, 2552: 75)

ภาพที่ 2 ป้ายไม้เก่าแก่กลางศาล มีอักษรจีนระบุรายนามผู้บริจาคจำนวนเงิน และปี ค.ศ. ที่มีการสร้างศาล

พ.ศ.2512 คณะกรรมการบริหารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม เห็นว่าศาลเจ้ามีพื้นที่คับแคบ ไม่สามารถรองรับจำนวนผู้ที่เดินทางมาสักการะองค์เทพเจ้าซึ่งมีเป็นจำนวนมากขึ้นได้อย่างเพียงพอ จึงทำการต่อเติมด้านหน้าเป็นห้องโถงมีระเบียงยื่นพ้นชายคา ตรงกลางมีบันไดปูนทอดลงพื้นด้านล่าง ระเบียงด้านขวามือ (ยืนหันหน้าเข้าศาล) มีแท่นบูชาเทพยดาฟ้าดิน โดยมีน้ำเต้าไฟสูงตระหง่านได้ระดับ สำหรับเผากระดาษเงินกระดาษทองบูชา ระเบียงด้านซ้ายมือเป็นห้องโล่งกว้างเสมอกับด้านขวา ใช้เป็นสถานที่ในการประกอบพิธีไหว้ในวาระสำคัญต่าง ๆ เช่น พิธีทิ้งกระจาด

ในส่วนด้านบนหลังคาของศาลเจ้านั้น บริเวณสันกลางประดับด้วยมังกรคู่ชูลูกแก้ว สันหลังคาที่ลดหลั่นลงมาทั้งสองข้างประดับด้วยหงส์ ปลายสันหลังคาเป็นมังกรหัวหงาย ดูสวยงามตระการตา นอกจากนี้ ใต้ชายคาตรงกลางยังมีอักษรไทยระบุชื่อศาลเจ้าแห่งนี้ว่า “ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม” ด้านซ้ายมือ (หันหน้าเข้าศาล) มีข้อความอักษรไทยว่า “เมตตาปราณี” ส่วนด้านขวามือมีข้อความอักษรไทยว่า “สุจริตยุติธรรม” (กว่า 144 ปี แห่งศรัทธา, 2557: 11)

จะเห็นได้ว่า ลักษณะตัวอาคารของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แสดงให้เห็นถึงคติความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏอยู่ในศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมของศาลเจ้าแห่งนี้ นอกจากนี้ ศาลเจ้าพ่อ

เทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ยังถือเป็นศาสนสถานที่นอกจากจะแฝงไปด้วยคติความเชื่อของชาวจีนแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความศรัทธาที่มีต่อองค์เทพเจ้าของชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยอีกด้วย ทั้งนี้ การประดับด้วยลวดลายมงคลต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในตัวอาคารศาลเจ้า ล้วนเป็นศิลปะจีนที่รับรู้ได้ด้วยสายตา ทำให้ผู้ที่เข้ามาเยือนและกราบไหว้บูชาได้รับพลังกายและพลังใจ ทำให้จิตใจผ่อนคลาย สุขภาพจิตดีขึ้น เพราะมีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้แก่ตนเอง (เจษฎา นิลสงวนเดชะ,2561: 63) ความอิ่มเอมใจเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ผู้ที่มาสักการะองค์เทพเจ้าภายในศาลเจ้าแห่งนี้ ต่างรับรู้ได้ด้วยตนเอง

ภาพที่ 3 ลักษณะตัวอาคารของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ในเวลาต่อมา พ.ศ.2525 คณะกรรมการบริหารศาลเจ้าได้ขออนุญาตต่อองค์เทพเจ้าเพื่อต่อเติมอาคารด้านหลังบริเวณที่ตั้งแท่นประทับ และที่ตั้งโต๊ะวางของเซ่นไหว้ เพื่อขยายพื้นที่ของศาลเจ้าให้กว้างขวางมากขึ้น โดยเชื่อมต่อกับศาลเดิมที่เป็นไม้ใต้ถุนสูงอย่างกลมกลืน

ดังนั้น พื้นที่ภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมนี้ จึงแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ด้านหน้าสุดเป็นที่ประดิษฐานแท่นบูชาเทพยดาฟ้าดิน (คีดี่เบ่ม่าย) และบริเวณด้านหน้าก่อนเดินเข้าไปภายในศาลเจ้านั้น ตรงประตูทางเข้าทั้งซ้ายและขวา จะมีภาพเขียนสีเทพเจ้า และป้ายอักษรจีนที่มีความหมายเป็นมงคล ทั้งนี้ หากเรายืนหน้าเข้าศาล ทางด้านซ้ายมือจะมีอักษรจีนที่มีความหมายว่า “ประธานอยู่เย็นเป็นสุขหมื่นหมื่นปี” และทางด้านขวามือ มีอักษรจีนที่มีความหมายว่า “ดลบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล” (สุชาติ แสงทอง, 2560: 225)

เมื่อเดินตรงเข้าไปภายในศาลเจ้า เราจะพบกับอักษรจีนที่มีความหมายมงคลอยู่ตามจุดต่าง ๆ ที่มองเห็นได้ง่าย รวมทั้งยังมีป้ายที่ระบุชื่อองค์เทพเจ้าของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมอีกด้วย คำอวยพรที่มีความหมายดีเหล่านี้ สะท้อนถึงคติความเชื่อในวัฒนธรรมจีน ที่มอบให้แก่ผู้ที่เข้ามาสักการะองค์เทพเจ้า ได้อ่านและรับพรเหล่านั้นกลับไป

ภาพที่ 4 อักษรจีนที่มีความหมายมงคลอยู่ด้านซ้ายและด้านขวาของประตูทางเข้าศาลเจ้า

ภาพที่ 5 ป้ายอักษรจีนที่เป็นชื่อองค์เทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ - เจ้าแม่ทับทิม โดยเรียงจากซ้ายไปขวา คือ เจ้าพ่อกวนอู เจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าแม่สวรรค์ และเจ้าแม่ทับทิม

เมื่อเดินเข้ามาสู่ตอนกลางของศาลเจ้านั้น จะเป็นส่วนของอาคารไม้ดั้งเดิมที่มีแท่นบูชาสำหรับประกอบพิธีกรรมอยู่ตรงกลาง และตอนในสุดเป็นส่วนที่สร้างใหม่เพื่อขยายพื้นที่ใช้สอย โดยมีแท่นที่ประดิษฐาน แท่นบูชา ป้ายชื่ออักษรจีน และกระถางธูปของเทพเจ้าแต่ละองค์ (สุชาติ แสงทอง, 2560: 165)

แม้ว่า ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม จะมีการต่อเติมอาคารอยู่หลายครั้ง แต่สถาปัตยกรรมของศาลเจ้าแห่งนี้ ยังคงเป็นแบบเรียบง่ายและมีการผสมผสานความเป็นสมัยใหม่เข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน เห็นได้จากโครงสร้างของศาลเจ้าแห่งนี้ที่เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กผสมกับโครงสร้างไม้

เทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ชาวจีนไหหนำซึ่งเป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาอยู่ในนครสวรรค์นั้น ยังคงยึดมั่นในแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติ การดำเนินชีวิต และความเชื่อต่าง ๆ อย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะความเชื่อในเทพเจ้าซึ่งเป็นเทพเจ้าที่มาจากศาสนาเต๋า ศาสนาขงจื้อ และศาสนาพุทธนิกายมหายาน ดังนั้น เมื่อมีการสร้างศาลเจ้าขึ้นในชุมชนของชาวจีน ณ ที่ใด หรือสร้างขึ้นโดยชาวจีนกลุ่มชาติพันธุ์ใดก็ตาม เราจึงมักพบเห็นการสักการะองค์เทพเจ้าภายในศาลเจ้าแห่งนั้นเสมอ และกลายเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดต่อมา

สำหรับศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมนั้น มีองค์เทพเจ้าที่เป็นที่เคารพศรัทธาแก่ชาวจีนโพ้นทะเล และชาวไทยเชื้อสายจีน โดยเฉพาะชาวจีนไหหนำในนครสวรรค์ ดังนี้

เจ้าพ่อเทพารักษ์

ภาพที่ 6 เจ้าพ่อเทพารักษ์ หรือ บ๊นเถ่ากง

เจ้าพ่อเทพารักษ์ หรือ บ๊นเถ่ากง เป็นเทพประจำท้องถิ่น ตามความเชื่อของชาวจีนไหหนำ เมื่อใดที่มีการสร้างศาลเจ้า ก็จะต้องมีเจ้าพ่อเทพารักษ์ เป็นเทพเจ้าที่ปกป้องคุ้มครองให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุข คอยช่วยเหลือดูแลทุกข์สุขของชาวบ้านในเขตที่ท่านคุ้มครอง นอกจากนี้ยังเชื่อว่า เจ้าพ่อเทพารักษ์ช่วยบันดาลให้กิจการการค้ารุ่งเรือง จึงเป็นที่นับถือของชาวจีน และทุกวันที่ 15 เดือนอ้ายของจีน จะมีงานเลี้ยงฉลองวันคล้ายวันเกิดให้แก่เจ้าพ่อเทพารักษ์

เจ้าพ่อกวนอู

ภาพที่ 7 เจ้าพ่อกวนอู หรือกวนกง

เจ้าพ่อกวนอู หรือกวนกง เป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมสูงมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สามารถขจัดภัยอันตรายและความชั่วร้าย ตลอดจนอุปสรรคต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป จึงเป็นที่เคารพของผู้ที่รับราชการ และทุกวันที่ 13 เดือน 5 ของจีน จะมีการจัดงานเลี้ยงฉลองเพื่อระลึกถึงองค์เจ้าพ่อกวนอู เทพเจ้าผู้ทรงคุณธรรม

เจ้าแม่ทับทิม

ภาพที่ 8 เจ้าแม่ทับทิม หรือ ตุ้ยบ้วยเต็งเหนี่ยง

เจ้าแม่ทับทิม หรือ ตุ้ยบ้วยเต็งเหนี่ยง เป็นเทพเจ้าแห่งความเมตตาอันยิ่งใหญ่ มีชื่อเสียงขจรขจายชาวจีนไหหนำให้ความนับถือสูงสุด เมื่อขอพรอันใดแล้ว ย่อมได้ดังปรารถนา และช่วยให้เป็นที่รักของผู้พบเห็น และทุกวันที่ 15 เดือน 10 ของจีน จะมีงานเลี้ยงฉลองวันคล้ายวันเกิดของเจ้าแม่ทับทิม

เจ้าแม่สวรรค์

ภาพที่ 9 เจ้าแม่สวรรค์ หรือ เทียนโห้วเต็งหม่าย

เจ้าแม่สวรรค์ หรือ เทียนโห้วเต็งหม่าย ชาวจีนนับถือว่าเป็นเทพเจ้าทางน้ำช่วยปกป้องคุ้มครองอันตราย นำมาซึ่งความสงบร่มเย็น และทุกวันที่ 23 เดือน 3 ของจีน จะมีการเลี้ยงฉลองวันคล้ายวันเกิดขององค์เจ้าแม่แห่งศรัทธา

เจ้าพ่อสามตา

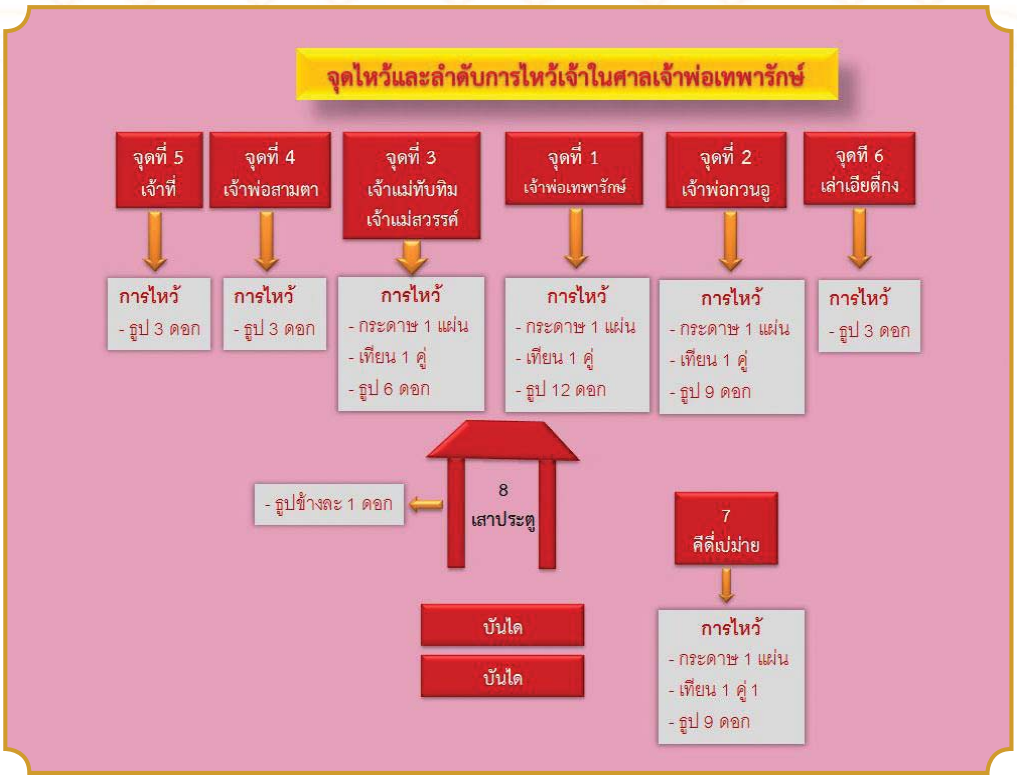
ภาพที่ 10 เจ้าพ่อสามตา หรือหว่ากวางกง

เจ้าพ่อสามตา หรือหว่ากวางกง เป็นเทพเจ้าแห่งการแสดง ศิลปะ ดนตรีของจีนที่เรียกกันว่า “หว่ากวางกง” ซึ่งเดิมจะเป็นเพียงการทำพิธีไหว้รูปภาพที่วาดบนผ้าฝ้ายพื้นขาว จนกระทั่งประมาณ 20 ปีที่แล้วจึงได้ทำแท่นบูชาขึ้นมา โดยการถอดตัวหนังสือจากผ้าลงบนแผ่นป้ายไม้

ทั้งนี้ การวางแผนผังและลำดับจุดสักการะองค์เทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและความศรัทธาของชาวจีนไหหนำที่มีต่อองค์เทพเจ้า โดยมีเจ้าพ่อเทพารักษ์เป็นเทพเจ้าประธาน และมีเทพเจ้าองค์อื่น ๆ ในลำดับถัดมา ดังนี้

จุดที่ 1 เจ้าพ่อเทพารักษ์ (เทพเจ้าประธาน)	ไหว้ด้วยธูป 12 ดอก
จุดที่ 2 เจ้าพ่อกวนอู	ไหว้ด้วยธูป 9 ดอก
จุดที่ 3 เจ้าแม่ทับทิม-เจ้าแม่สวรรค์	ไหว้ด้วยธูป 6 ดอก
จุดที่ 4 เจ้าพ่อสามตา	ไหว้ด้วยธูป 3 ดอก
จุดที่ 5 เจ้าที่ (ตี่จูเอี๊ยะ)	ไหว้ด้วยธูป 3 ดอก
จุดที่ 6 เล่าเอียตี่กง	ไหว้ด้วยธูป 3 ดอก
จุดที่ 7 คีดี่เบ่ม่าย	ไหว้ด้วยธูป 9 ดอก
จุดที่ 8 เสาประตู	ไหว้ด้วยธูปข้างละ 1 ดอก

ศาลเจ้าแห่งนี้ยังสะท้อนความเชื่อและพิธีกรรมในขั้นตอนการไหว้สักการะเทพเจ้าของคนจีนไหหนำ โดยให้ความสำคัญกับองค์เทพเจ้าไปตามลำดับ มีจุดไหว้สักการะต่าง ๆ ภายในศาลเจ้าก่อน แล้วจึงจัดจุดไหว้สักการะต่อเทพยดาฟ้าดิน (คีดี่เบ่ม่าย) ภายนอกอาคารศาลเจ้า และเป็นลำดับก่อนสุดท้าย และจบลงด้วยการไหว้เจ้าที่ผู้ดูแลประตูศาลทั้งสองข้าง ตามลำดับที่แสดงในแผนภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 11 แผนผังแสดงขั้นตอนและวิธีการสักการะเทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

พิธีกรรมที่แสดงถึงความศรัทธาในองค์เทพเจ้าของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อองค์เทพเจ้าของชาวจีนไหหนำในนครสวรรค์ที่สะท้อนออกมาเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนด้วยการสร้างศาลเจ้านั้น ถือเป็นการสร้างสัญลักษณ์ของความเป็นชาวจีนโพ้นทะเลได้อย่างชัดเจน เนื่องจากศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ถือเป็นสถานที่ ๆ รวมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวจีนไหหนำไว้ด้วยกัน สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อความศรัทธาในเรื่องเทพเจ้าที่ชาวจีนนำติดตัวมายังสังคมใหม่ด้วย เราจึงมักพบเห็นศาลเจ้าที่ชาวจีนใช้เป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะการไหว้เจ้าและการไหว้บรรพบุรุษตามคติความเชื่อของตน ปรากฏอยู่ทั่วไปในชุมชนที่ชาวจีนอาศัยอยู่ (เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ, 2551: 82) ด้วยลักษณะดังกล่าว พิธีกรรมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคมที่เชื่อและปฏิบัติพิธีกรรมอย่างเดียวกัน (ชนาภา เมธีเกรียงไกร, 2559: 75)

ทั้งนี้ ในแต่ละรอบ 1 ปีของ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมนั้น มีพิธีกรรมที่แสดงถึงความศรัทธาที่มีต่อองค์เทพเจ้าในหลายโอกาสด้วยกัน ดังนี้

พิธีกรรมที่ 1 : “งานทำบุญส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่” จัดขึ้นวันที่ 31 ธันวาคม ถึง 1 มกราคม

พิธีกรรมที่ 2 : “งานประจำปีเนื่องในเทศกาลตรุษจีน” โดยกำหนดจัดงานขึ้นในช่วงประมาณเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

พิธีกรรมที่ 3 : “งานวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อเทพารักษ์” ตรงกับ 15 ค่ำเดือนอ้ายของจีน โดยกำหนดจัดงานขึ้นในช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์

พิธีกรรมที่ 4 : “งานทำบุญวันสงกรานต์” จัดงานวันที่ 15 และ 16 เมษายน

พิธีกรรมที่ 5 : “งานวันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่สวรรค์” ตรงกับ 23 ค่ำ เดือน 3 ของจีน โดยกำหนดจัดงานขึ้นในช่วงประมาณเดือนเมษายน

พิธีกรรมที่ 6 : “งานวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู” ตรงกับ 13 ค่ำ เดือน 5 ของจีน โดยกำหนดจัดงานขึ้นในช่วงประมาณเดือนมิถุนายน

พิธีกรรมที่ 7 : “งานพิธีทิ้งกระจาด” กำหนดจัดงานก่อนเทศกาลสารทจีน 2 วัน

พิธีกรรมที่ 8 : “งานวันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่ทับทิม” ตรงกับ 15 ค่ำ เดือน 10 ของจีน โดยกำหนดจัดงานขึ้นในช่วงประมาณเดือนพฤศจิกายน

จะเห็นได้ว่า ชาวจีนมีความผูกพันและมีความเชื่อทางศาสนาอย่างมาก จึงมีการไหว้เทพเจ้าที่เคารพนับถืออยู่เป็นประจำ สำหรับชาวจีนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมนั้น เมื่อถึงงานเทศกาลต่าง ๆ ของชาวจีน ก็มักจะมากราบไหว้สักการะองค์เทพเจ้า เพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิต หรือมาขอพรเพื่อให้การประกอบอาชีพ หรือการดำเนินชีวิตราบรื่น ไม่มีอุปสรรค รวมทั้งสุขภาพร่างกายแข็งแรง ถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจจนเกิดเป็นความศรัทธาที่มีมากขึ้นตามลำดับของคนในชุมชน ที่มีต่อเทพเจ้าในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แห่งนี้

Chao Pho[1] Thepharak - Chao Mae[2] Thapthim Shrine:

History, Gods, Beliefs, and Sacredness

Introduction

China is a country with a rich history and prosperity spanning thousands of years. As one of the world's most important civilizations, it has had significant influences on various regions, particularly through the civilizations in the Yellow River Basin and the Yangtze River Basin. Furthermore, Chinese civilization has significantly impacted other Asian countries, especially those in Southeast Asia, including Singapore, the Philippines, Malaysia, Vietnam, Laos, Myanmar, Cambodia, and Thailand.

Chinese civilization spread to these countries through migration, trade, and territorial conquest. Particularly through migration, Chinese people settled in various countries, successfully integrating and blending with local cultures. This raises an interesting question: when overseas Chinese settled in areas with different cultures, how were they able to maintain their own identity, and what did they use as a source of emotional support when they were away from their homeland? Moreover, their interaction with the native population developed so strongly that it eventually led to kinship relationships, making them an integral part of that society, such as the Thai-Chinese in Thailand.

Thailand is one of the Southeast Asian countries with a diverse population that has developed relationships over a long period. As Suchit Wongthet stated, the land that is now Thailand comprises many ethnic groups from different regions, including those who originally lived in this land and those who migrated here from outside territories.

The diverse ethnic groups that traveled to Thailand did so for trade and to seek better opportunities and new lives. Among these groups, the Chinese were particularly notable for coming to trade and settle in Thailand in large numbers. They especially chose areas near rivers, with convenient transportation routes and abundant natural resources, as their primary locations for permanent settlement. Nakhon Sawan Province is one such

[1] God

[2] Goddess

place where Chinese people from various ethnic groups have lived and thrived, successfully blending with the local culture.

Nakhon Sawan is located in an area with favorable terrain and significant geographical importance due to the Chao Phraya River, which is essential for various aspects of people's lives, such as transportation, consumption, and agriculture. Additionally, Nakhon Sawan boasts abundant natural resources and a diverse range of plant and animal species. As a result, Nakhon Sawan has become a province with rich cultural diversity due to the settlement of various ethnic groups, including Thais, Chinese, Vietnamese, Laotians, Mon, and Muslims. This is particularly true for the overseas Chinese who have come to live in Nakhon Sawan.

The arrival of Chinese ethnic groups in Nakhon Sawan has led to the frequent appearance of Chinese shrines in Chinese communities. When the Chinese emigrated to foreign lands, they hoped that the deities or sacred figures from their beliefs would protect them. Therefore, they commonly built Chinese shrines in their new places of residence. Each shrine clearly retains the unique Chinese identity according to their cultural beliefs

History of the Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine

Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine is located at the beginning of the Chao Phraya River, where the "Kwae Ping" and "Kwae Nan" rivers merge at the Pak Nam Pho market area. The shrine itself is situated on the Nan Riverside, facing the Chao Phraya River.

A "Chinese shrine" is a religious site of the Chinese ethnic group in Thailand, often established alongside Chinese communities that have migrated to a particular area. Initially, these shrines may be small or not well-known, but over time they develop into centers of religion, belief, rituals, and community activities for Chinese people from the same region (Thongpragak and Numthong, 2017: 90). Therefore, each shrine often has a history of several decades, with some even over a hundred years old.

Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine is an ancient and revered temple where overseas Chinese and Thai-Chinese people in Nakhon Sawan and nearby provinces hold deep faith in the deities enshrined there. They frequently visit to make offerings and seek blessings, using the shrine as a spiritual refuge while away from their homeland. An important artifact that signifies the shrine's age and sanctity is ‘the large ancient brass bell’. This bell reflects the profound devotion of the Chinese people living far from their homeland toward the deities enshrined at this shrine in Nakhon Sawan.

Figure 1 The ancient brass bell at Chao Pho Thepharak - Chao Mae Thapthim Shrine

This ancient brass bell is considered an invaluable artifact. Standing about one and a half meters tall with a diameter of 1.2 meters, the bell produces a resonant sound audible from afar. Its exterior bears Chinese characters, which translate to: "At the end of the 9th year of Emperor Tongzhi's reign, during the Qing Dynasty, AD 1870, Mr. Hong Biao, of the Pu surname, from Kejiazhen Village, Wuyi county (now Wushan), Hainan Province, People's Republic of China, donated this bell". This corresponds to 1870, during the early reign of King Chulalongkorn (Rama V) of Thailand (144 Years of Faith, 2014: 9), indicating that the shrine is over 150 years old.

Characteristics of the art of Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim shrine building

The Chao Pho Thepharak and Chao Mae Thapthim Shrine was originally a wooden structure situated on the riverbank at the source of the Chao Phraya River. This location caused continuous erosion due to a whirlpool, leading to the shrine's deterioration. Devout villagers pooled funds to construct a new shrine. According to a wooden plaque in the shrine's center, written in Chinese, it is called "Kou Gong Miao," indicating that the new shrine was built in 1909 (2452 BE). During this time, the nearby God Guan Yu Shrine was merged with Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine, which had been supporting it financially with 200 baht per year. The total construction cost of the new combined shrine was 3,500 baht, and the contractor was a resident of Chum Saeng. The shrine was built using high-quality old wood (Hainan Association of Nakhon Sawan, 2009: 75).

Figure 2 The old wooden plaque in the center of the shrine, inscribed with Chinese characters listing the names of donors, the amounts donated, and the year the shrine was built.

In 1969, the management committee of Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine identified that the shrine's existing space was insufficient to accommodate the growing number of worshippers. In response, they expanded the front

of the shrine to include a hall with a balcony extending beyond the eaves. A concrete staircase in the center descends to the ground. On the right side of the shrine (as viewed from the entrance), the balcony features an altar dedicated to the deities of heaven and earth, accompanied by a prominent fire gourd used for burning silver and gold paper offerings. The left balcony, level with the right, is an open space used for significant ceremonies, including the "Thingkrachat" (Hungry Ghost Festival) ceremony.

The shrine's roof is distinguished by a central ridge adorned with a pair of dragons clutching a crystal ball. The descending ridges are decorated with phoenixes, and the ends of the ridges are embellished with upturned dragon heads, creating a visually striking appearance. Beneath the eaves, Thai characters indicate the shrine's name, "Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine". On the left side (facing the shrine), the characters read 'Kindness and Compassion,' while on the right side, they read 'Honesty and Justice' (144 Years of Faith, 2014: 9).

The architectural features of Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine reflect Chinese cultural beliefs, evident in its art and design. The shrine embodies not only Chinese religious traditions but also the profound faith of overseas Chinese residing in Thailand. The decoration of the shrine with auspicious patterns exemplifies Chinese artistic heritage. This visual art offers both physical and spiritual solace to visitors and worshippers, contributing to their mental well-being by providing a focal point for contemplation (Nilsanguandecha, 2018: 63). The sense of fulfillment experienced by those who visit the shrine is a personal and tangible aspect of their worship.

Figure 3 The architectural features of Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine

In 1982, the management committee of the shrine obtained permission from the deities to extend the building at the rear, where the altar is located and offerings are presented. This expansion aimed to enlarge the shrine's area, integrating it seamlessly with the original elevated wooden structure.

Consequently, the interior of Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine is now divided into three sections. The foremost section contains the altar dedicated to the Deity of Heaven and Earth (Khi Di Be Mai). At the entrance, flanking both sides of the doorway, are painted depictions of deities and Chinese characters bearing auspicious meanings. Facing the shrine, the characters on the left read "May you live in peace for ten thousand years", while those on the right read "May rainfall come in due season" (Saengthong, 2017: 225).

Upon entering the shrine, visitors will encounter Chinese characters with auspicious meanings prominently displayed. Additionally, plaques listing the names of the deities enshrined at Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine are visible. These inscriptions embody the Chinese cultural belief in offering blessings to those who come to pay their respects, allowing them to read and receive these blessings.

Figure 4 Chinese characters with auspicious meanings on the left and right sides of the shrine's entrance door.

Figure 5 Chinese plaques listing the names of the deities within Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine. From left to right: Chao Pho Guan Yu, Chao Pho Thepharak, Chao Mae Sawan,and Chao Mae Thapthim

Upon entering the shrine, one will encounter the original wooden structure housing the central altar used for rituals. In the innermost section, a newly constructed extension has been added to increase the usable space. This area includes additional altars, name plaques with Chinese characters, and incense burners dedicated to each deity (ibid.: 165).

Despite several extensions, Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine retains a simple yet harmonious architectural style. The shrine's structure seamlessly integrates modern elements with traditional features, combining reinforced concrete with wooden components to maintain its historic character while accommodating contemporary needs.

Gods within Chao Pho Thepharak - Chao Mae Thapthim Shrine

The Hainanese Chinese, who migrated to Nakhon Sawan, have diligently preserved their traditions, customs, and beliefs, particularly those associated with Taoism, Confucianism, and Mahayana Buddhism. Their devotion to these deities is evident in the establishment and continued worship practices at their shrines. As a result, the worship of deities has become a persistent ritual tradition within the Chinese community.

At Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine, the deities venerated by both overseas and Thai-Chinese, especially the Hainanese Chinese in Nakhon Sawan, include the following:

Chao Pho Thepharak

Figure 6 Chao Pho Thepharak, also known as Bun Thao Gong

Chao Pho Thepharak, also known as Bun Thao Gong, is a local deity revered by the Hainanese Chinese. In accordance with Hainanese beliefs, Chao Pho Thepharak is included in every newly constructed shrine to safeguard and promote the well-being of the local community. He is believed to support the prosperity and success of the people within his sphere of influence. Additionally, Chao Pho Thepharak is thought to bring success to businesses, earning him significant respect within the Chinese community. Each year, on the 15th day of the first month of the Chinese lunar calendar, a grand celebration is held to honor his birthday.

Chao Pho Guan Yu

Figure 7 Chao Pho Guan Yu, also known as Guan Gong

Chao Pho Guan Yu, also known as Guan Gong, is revered as the deity of loyalty and high moral integrity. He is believed to possess miraculous powers capable of dispelling dangers, evils, and various obstacles. These attributes have earned him significant respect, particularly among those in public service. Annually, on the 13th day of the 5th month of the Chinese lunar calendar, a celebratory feast is held to honor Chao Pho Guan Yu, the virtuous deity.

Chao Mae Thapthim

Figure 8 Chao Mae Thapthim, also known as Tui Buay Teng Niang

Chao Mae Thapthim, also known as Tui Buai Teng Niang, is venerated as the goddess of great compassion. She is particularly esteemed among the Hainanese Chinese, who regard her with the highest reverence. It is believed that any wishes made to her will be granted and that she bestows favor upon those she encounters. Annually, on the 15th day of the 10th month of the Chinese lunar calendar, a celebration is held to honor the birthday of Chao Mae Thapthim.

Chao Mae Sawan

Figure 9 Chao Mae Sawan, also known as Tian Hou Teng Miao

Chao Mae Sawan (Heaven), also known as Tian Hou Teng Miao, is honored by the Chinese as a water deity who safeguards against dangers and bestows peace and tranquility. Each year, on the 23rd day of the 3rd month of the Chinese lunar calendar, a celebration is held to commemorate the birthday of this highly venerated goddess.

Chao Pho Sam Ta

Figure 10 Chao Pho Sam Ta, also known as Hua Guang Gong

Chao Pho Sam Ta, also known as Hua Guang Gong, is the deity of performance, art, and music in Chinese culture, which is called “Hua Guang Gong”. Originally, worship involved a ritual of honoring a painting on white cotton cloth. About 20 years ago, an altar was created by transferring the characters from the cloth onto a wooden plaque for worship.

In addition, the layout and arrangement of the worship points for the deities within Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine reflect the beliefs and devotion of the Hainanese Chinese towards the deities. Cha Pho Thepharak is the principal deity, followed by other deities in the following order:

Section 1: Chao Pho Thepharak - Worship with 12 incense sticks

Section 2: Chao Pho Guan Yu - Worship with 9 incense sticks

Section 3: Chao Mae Thapthim - Chao Mae Sawan - Worship with 6 incense sticks

Section 4: Chao Pho Sam Ta - Worship with 3 incense sticks

Section 5: House Deity (Tudi Gong) - Worship with 3 incense sticks

Section 6: Lao Ye Tudi Gong - Worship with 3 incense sticks

Section 7: Khi Di Be Mai - Worship with 9 incense sticks

Section 8: Doorposts - Worship with 1 incense stick on each side

A notable feature of this shrine is its reflection of Hainanese Chinese beliefs and rituals, particularly through the structured order of worship. The worship sequence begins with the principal deities within the shrine, progresses to the celestial deities (Khi Di Be Mai) situated outside, and concludes with offerings to the guardian spirits of the doorposts. This organized approach underscores the importance placed on ritual order in Hainanese Chinese tradition. The diagram below illustrates this sequence.

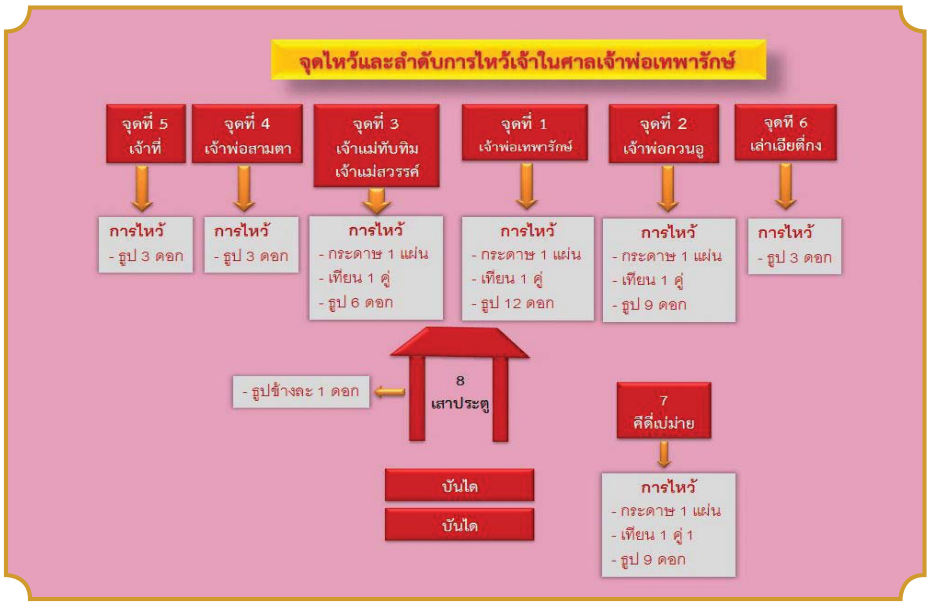

Figure 11 Diagram showing the steps and methods of worshiping the deities at Chao Pho Thepharak –Chao Mae Thapthim Shrine

Rituals Reflecting Faith in the Deities at the Shrine of Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim

The beliefs and devotion of the Hainanese Chinese in Nakhon Sawan are vividly manifested in the construction of their shrines, which symbolize their overseas Chinese identity. The Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim Shrine embodies the culture and lifestyle of the Hainanese community, reflecting their faith in the deities they brought to their new society. Consequently, shrines like this one are central to Chinese communities, serving as venues for significant rituals, particularly those related to the worship of deities and ancestors (Patranupap, 2008: 82). Rituals are integral in fostering a sense of unity among individuals who share and practice the same traditions (Metikriangkrai, 2016: 75).

Throughout the year, the Shrine of Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim holds various rituals to express faith in the deities on multiple occasions, as follows:

Ritual 1: "End-of-Year Blessing and New Year Welcoming Ceremony" held from December 31 to January 1.

Ritual 2: "Annual Chinese New Year Festival" held approximately from January to February.

Ritual 3: "Chao Pho Thepharak's Birthday Celebration" falls on the 15th day of the first lunar month, approximately in February.

Ritual 4: "Songkran Festival Blessing Ceremony" held on April 15 and 16.

Ritual 5: "Chao Mae Sawan' s Birthday Celebration" falls on the 23rd day of the third lunar month, approximately in April.

Ritual 6: "Chao Pho Guan Yu's Birthday Celebration" falls on the 13th day of the fifth lunar month, approximately in June.

Ritual 7: "Thingkrachat" (Hungry Ghost Festival Ceremony) held two days before the Hungry Ghost Festival.

Ritual 8: “Chao Mae Thapthim’ s Birthday Celebration” falls on the 15th day of the tenth lunar month, approximately in November.

The strong religious devotion within the Chinese community is evident through their consistent veneration of revered deities. Residents near the Shrine of Chao Pho Thepharak – Chao Mae Thapthim frequently visit during various Chinese festivals to honor these deities. This practice is aimed at attracting good fortune, seeking blessings for career and life stability, and promoting good health. Such rituals enhance the spiritual bond of the community with the deities of the shrine, reinforcing their faith and devotion.

本头公-水尾圣娘庙

历史、神明、信仰、神圣

前言

中国是一个有着数千年悠久历史和繁荣发展的国家，中国拥有黄河、长江流域文明，是世界文明的重要发源地之一。中国文明对他国文明产生了一定的影响，尤其是东南亚国家，如新加坡、菲律宾、马来西亚、越南、老挝、缅甸、柬埔寨和泰国。

中国文明的传播是通过移民、贸易和占领等方式，“移民”则是中国文化与当地传统文化融合并和谐共存的载体。中国移民在新文化的影响下，将如何保持自我特色，或者说他们在背井离乡的情况下，以什么来作为精神寄托，如何与居住国维持紧密关系，建立亲属关系，成为该社群的一员，值得我们深思。下面，我们以泰国华裔社群为例对此进行深入探讨。

泰国作为东南亚一个多文化国家，拥有多元的族群，相互间建立了长期互动的关系。正如苏吉．翁特先生所说，如今的泰国领土包含来自不同地区的多个族群，既有本土居民，也有外来移民。

因此，这些有不同文化背景的人群移民泰国，主要以进行贸易、寻求更好的机遇和追求美好生活为目的。在这些人群中，华人是以经商为目，最后扎根泰国的一大移民群体。中国移民通常选择在地理位置优越、交通便利并且自然资源丰富的沿河地区定居，如那空沙旺，就是一个聚集了不同华人群体的地区，而他们也成功融入了当地文化。

其原因在于那空沙旺优越的地理位置，地处重要地带，拥有泰国主要河流--湄南河。湄南河是当地人民生活等多方面的重要支柱，如：交通运输、消费、农业等。那空沙旺还拥有丰富的自然资源，包括植物、多样化动物。由于那空沙旺有泰国人、中国人、越南人、老挝人、缅甸人、穆斯林尤其是华人移民等多族群聚居在此，因而这里成为了一个多元文化之地。

然而，华人移民在那空沙旺居住，我们不难发现中华庙在华人社区随处可见。这是因为当华人移民他乡时，他们依旧相信他们所信仰的神灵能够庇佑自己，所以他们习惯在新的地方修建庙宇。每座庙宇都清晰地体现了中国文化和华人信仰的独特之处。

古老本头公-水尾圣娘庙的来历

本头公-水尾圣娘庙位于湄南河源头，是滨河（滨河和汪河）和楠河（楠河和永河）两条河流的交汇处，也是北榄坡市集所在地。而古庙则处于楠河边，面向湄南河。

然而，中华庙是中国族群在泰国建立的信仰圣所，伴随着华人移民社区的形成而出现。最初阶段它的规模不大或不为人所知，随着时间的推移，逐渐发展壮大，最终成为华人宗

教、信仰、仪式等活动的中心。（素披差．塔辊帕拉扎和噶努彭．哞同2560：90）。因此，每座中华庙往往都有数十年甚至上百年的历史。

本头公-水尾圣娘庙，是一尊有着悠久历史且备受人们尊崇的神庙，受到那空沙旺及周边地区华人、华裔的虔诚供奉。他们经常前来瞻仰祈福，以此作为自己远离故土的精神寄托。神庙内有一件非常重要的古文物—“古铜钟”，可以证明本头公-水尾圣娘庙的古老与神圣。此钟与神庙共存，这口钟象征着那空沙旺华人对神明的信仰和敬畏，这座神庙也强有力的证明了这一点。

图一：　本头公-水尾圣娘庙内古铜钟

这尊古老的铜钟被视为无价之宝。它的高度约为1.5米，直径为1.2米。敲击钟时会发出悦耳的声音，回音缭绕。铜钟的外部刻有 “公元1870年，清朝同治第9年末，由中华人民共

和国海南省的文城县（今文昌市）的东郊镇的付洪彪赠”等字样。这与佛历2413年泰王国拉玛五世前期相对应（泰国佛历年表始于泰王拉玛一世统治时期）。（超过144年信仰之地，2557：9）因此，可以推断改神庙已有150多年的历史。

本头公-水尾圣娘庙的建筑特点

本头公-水尾圣娘庙最初是一座木建筑，修建在湄南河源头，位于湄南河源头一处岬角伸展处，河水流淌。木庙长期受到河流的冲击，被水侵蚀，使得神庙破旧不堪。随后当地信徒齐心协力重建神庙。神庙中央的木牌匾，用中文写着“修整公庙”，表明建立该庙的时间为1909年（佛历2452年）。当时还合并了坐落在南边的关公庙，之前本头公-水尾圣娘庙每年都会向其提供200泰铢的赞助费。两座神庙的合并总共花费了3500泰铢，承包商是春胜县人，选用了上等木材进行修建。（ 海南会馆，2552：75）

图二：神庙中央的木牌匾
捐款者名称、金额及修建年份

1969年（佛历2512年），本头公-水尾圣娘庙理事会认为神庙空间过于狭小，无法容纳前来朝拜的信徒数量，因此大家提议对神庙进行扩建，在前面增建一个大堂，从房檐延伸出来。中间有石阶直通地面，右边（面向庙宇）设置供奉天地神明的祭坛，祭坛上方高高悬挂着葫芦，用于焚烧银箔纸和金箔纸。左边的廊台是一个宽敞的大厅，用于举行重要的宗教仪式，如：盂兰盛会。

神庙屋顶中央装饰双龙戏珠，屋脊两侧下垂位置装饰凤凰，屋脊末端是一条翘首的龙，看起来栩栩如生。此外，在屋脊下方中央还用泰文写着“本头公-水尾圣娘庙”几个大字，左边用泰文写着（面向神庙）写着“仁慈”，右边写着“忠德”。（超过144年的信仰之地，2557：11）.

通过研究本头公-水尾圣娘庙的建筑特点，华人信仰在艺术与建筑方面都得到了充分体现。此外，该神庙不仅被视为华人的信仰之地，还充分展示了在泰华人对中国神明的崇敬。而中国艺术最直观的体现便是，在神庙建筑中运用吉祥图案，通过视觉，这些图案让前来参拜的人们获得身体和心灵上的力量。人们心灵一旦有了依靠，身体便得以放松、精神也得以宽慰（杰沙达．宁沙管地差，2561：63）。这种心灵上的满足感是每个到神庙参拜祈福的人都能够体会到的。

图三：本头公-水尾圣娘庙的建筑特点

神庙管理委员会通过请示神意能否对神庙后面祭坛处进行扩建，获得了神明的许可。此次扩建的目的是扩大神庙使用面积，更好地与旧神庙相衔接。

因此，神庙内空间分为三区域。前面是供奉天地父母神的祭坛。进入庙宇的正门，左右两侧有彩色神明壁画和中文吉祥语。当我们望向神庙时，左侧写着“侯王千万载国泰民安”，右侧写着“本头公秋千风调雨顺”。（素猜． 贤通， 2560：225）

走进神庙，随处可见寓意吉利的中文标语，中央还挂着写有“本头公庙”的牌匾。这些吉祥语是对中国文化爱好者的积极反馈，对是对他们的美好祝福。

图四：神庙左右侧吉祥语

图五：神庙内供奉的神明：水尾圣娘　天后圣母　本头公妈　关圣帝君（从左到右）

走进庙宇的中央，会看到原始木制建筑，中间摆放着祭坛，最里边是新建的部分，有供台、供坛、中文牌匾和香盆（　素猜．贤通，2560：165）。

尽管本头公-水尾圣娘庙进行了多次扩建，但这座神庙的建筑依然保持简约风格，融入了现代设计元素，使其看起来更加和谐。这座神庙采用了木质材料与钢筋混凝土材料两种材料混合建造。

本头公-水尾圣娘庙内供奉的神明

移民到那空沙旺的海南华侨，仍然坚守着自己的生活方式、各种习俗和信仰，尤其是对神灵的信仰，这些神灵来自道教、儒家和佛教。因此，在华人社区建立神庙时，不论是哪个族群的华人，我们总能看到他们对神明的崇拜，并将其演变成仪式传承下来。

本头公-水尾圣娘庙内，供奉有以下神明：

三仙侯王

图六：三仙侯王（本公）

三仙侯王或本头公是地方守护神，依照海南人的信仰，无论何时何处建立神庙，都必须有三仙侯王作为保护神，保护当地居民平安幸福，远离灾难痛苦。此外，人们还相信，三仙侯王能保佑大家生意兴隆，事业发达，因此在中国人中备受尊崇。每年农历2月 15 日，人们都会举行庆祝三仙侯王诞辰的盛会。

关圣帝君

图七： 关圣帝君 （关公）

关圣帝君或关公，是真、善、美之神，具有高尚品德和不凡的影响力，能够消除障碍、化险为夷、铲除邪恶，因此关公受到政府官员的尊重和推崇。每年 农历5 月 13 日，人们都会举行庆典，纪念关公，以此发扬他的高尚品德。

水尾圣娘

图八：水尾圣娘

水尾圣娘是善良和慈悲的神明，海南人非常敬畏水尾圣娘，其在华人群体中享有盛誉。人们相信只要虔诚祈祷，水尾圣娘就会帮助其实现愿望。每农历年 10 月 15 日，人们举行水尾圣娘诞辰庆祝盛会。

天后圣母

图九：天后圣母

天后圣母被中国人视为水神，保护人们免受灾难，给人们带来宁静与祥和。每年农历 3 月 23 日，举行庆祝天后圣母诞辰盛会。

华光大帝

图十：华光大帝

华光大帝，是代表中国表演艺术和音乐的神明。过去，这只是一种用白棉布绘图并挂起来供奉的祭拜仪式。直到大约20年前，才修建祭坛，把白棉布里的文字刻入木匾。

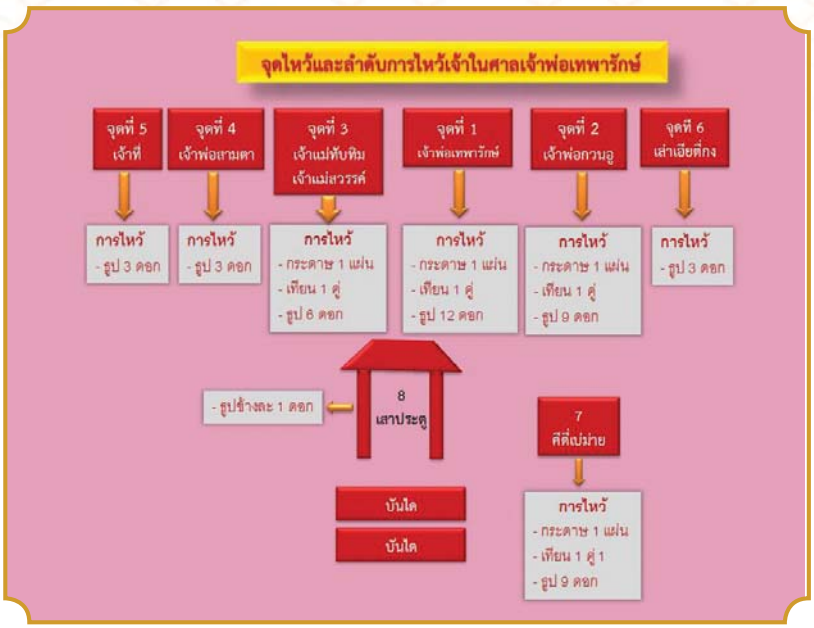
第一尊：本头公　香12支

第二尊：关公　　香9支
第三尊：水尾圣娘—天后圣母 香6支
第四尊：华光大帝 香3支
第五尊：土地爷 香3支
第六尊：昭应公 香3支
第七尊：天地父母神　香9支

第八尊：门神 香1支

从本头公-水尾圣娘庙内神明的顺序。也反映了海南人民对神明的信仰。本头公为主神明另外还有其他多尊神明，按以下顺序排列：

通过对神庙的观察我们发现，海南人十分重视朝拜神明的顺序，各位神明的朝拜方式及顺序也是按照人们对其的敬畏程度而排列。每尊神明摆放的位置不同，人们先朝拜殿内的神明，然后到外朝拜天地父母神，最后朝拜门神。朝拜顺序如下图所示：

图十一：朝拜神明的顺序及方式

朝拜本头公--水尾圣娘庙的仪式

海南人民对神明敬畏在神庙的修建中得到了充分的体现。中华庙是华人移民的象征，本头公—水尾圣娘庙可以说是一个把海南华侨文化和生活结合的地方，华侨在新的环境下依然能够坚持原有的信仰。我们通常可以看到神庙被华侨用作举行重要仪式的地方，尤其是祭祀神明和祖先。（棱胶．啪拉努巴瓦，2552：82）由此看出，宗教仪式是形成社会凝聚力的重要工具。（差纳帕．梅提姜给，2559：75）

每年本头公—水尾圣娘庙都会举行许多活动，表示对神明的崇拜，如：

仪式一： 12月31日至1月1日举行“辞旧迎新功德大典”。

仪式二：“一年一度的春节”，定于一月至二月左右举行。

仪式三：“本头公诞辰庆典”，该活动预计在二月左右举行。

仪式四：4月15日至16日举行“泼水节功德活动”。

仪式五：“天后圣母诞辰庆典”在农历三月二十三日举行。活动预计在四月左右举行。

仪式六：“关公诞辰庆典”在农历五月十三举行。

活动预计在六月左右举行。

仪式七：“盂兰盛会”定于中秋节前两天举行。

仪式八：“水尾圣娘诞辰庆典”在中国农历十月十五举行。

活动预计在十一月左右举行。

由此可见，对于居住在本头公—水尾圣娘庙周边的华人居民来说，宗教和强烈的信仰能够将中国人紧紧地联系在一起。每逢中国传统节日，人们都会来此祭拜神灵，祈求吉祥平安、祈求事业顺利、生活顺意、身体健康等。人们对这座神庙的尊敬，该庙便成为了连接华人心灵的纽带。

参考文献

杰沙达．宁沙管地差.中华庙:泰国社会信仰,语言文化杂志,2561,37(1),45-70.
差纳帕．梅提姜给,华裔社会文化传播过程，2559.
北柳府新市场社区（硕士论文）,东方大学.
钦那瓦．绍恩拿翁,嘎斯德．腾塔涅,提卡塔．巴拉叻差,革辊．边瓦查剌.超过144年信仰之地本头公—水尾圣娘庙.2557.
腾巴拉趴．撒咋巴拉趴,韦骞．腾他捏,塔涅．吉苏提帕共,松纱．彭那同猜,纳龙沙．丹武第能,阿迪顺．巴拉差勒猜,马纳．绷扎合楞,扯差．普卡尊.海南会馆,2552.
棱胶．啪拉努巴瓦,地方中华庙的全球化与转型,夜功府泰国商会大学学术期刊，2551 ,28(3),79-105.
素猜． 贤通那空沙旺研究:北榄坡华人故事.那空沙旺:灵冰出版社，2560.
素披差．塔辊帕拉扎,噶努彭．哝同.通过泰国资料调查和收集与中华庙相关的中国文化,泰国农业大学汉语研究期刊，2560,60.

ภาพที่ 12 ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ภาพที่ 13 ตราสัญลักษณ์ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ประวัติศาสตร์ เทพเจ้า ความเชื่อ และความศักดิ์สิทธิ์

ศาลเจ้าถือเป็นสถานที่ ๆ มีความสำคัญและมีบทบาทต่อชาวจีนในหลายด้าน โดยเฉพาะบทบาทในด้านสังคม และวัฒนธรรม กล่าวคือ ศาลเจ้าบางแห่งถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ เนื่องจากการเดินทางทางน้ำในสมัยก่อน มักเต็มไปด้วยอันตรายจากการเดินเรือ หรือศาลเจ้าบางแห่งยังมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันของชาวจีน นับตั้งแต่ด้านการศึกษา การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การจัดงานวันสารทหรืองานเทศกาล งานประเพณี ซึ่งตามความเชื่อของชาวจีนนั้น มักจัดงานเหล่านี้ขึ้นโดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ศาลเจ้าของชุมชน ดังนั้นเมื่อชาวจีนเข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณใดจนกลายเป็นชุมชน ก็มักจะร่วมกันบริจาคเงินทองช่วยจัดตั้งศาลเจ้าขึ้นประจำ ณ ชุมชนท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่

ศาลเจ้าบางแห่งยังเป็นศาลเจ้าประจำตลาด ซึ่งโดยทั่วไปมีขนาดเล็กและอยู่ในชุมชนหรือตลาดที่เป็นย่านธุรกิจของท้องถิ่นที่มีการซื้อขายสินค้ากันอย่างคึกคัก ทำให้คนในสมัยหลังจึงนิยมสร้างศาลเจ้าประจำตลาดมากขึ้น นอกเหนือจากนี้ ศาลเจ้าที่สร้างขึ้นเพื่อแก้บนก็เป็นศาลเจ้าอีกลักษณะหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากผู้ที่ได้บนบานกับสิ่งศักดิ์สิทธิที่ตนนับถือ และเมื่อประสบผลสำเร็จแล้ว จึงสร้างศาลเจ้าขึ้นเพื่อถวายแด่เทพเจ้าที่ตนได้ขอพรไว้ เป็นต้น

ศาลเจ้า จึงถือเป็นจุดศูนย์รวมและสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่มภาษา เป็นสถานที่ที่ชาวจีนให้ความเคารพศรัทธาในเทพเจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ช่วยปกป้องคุ้มครองและช่วยเหลือเมื่อประสบทุกข์ภัยต่างๆ อีกทั้งยังเป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อตามประเพณี ซึ่งเป็นแบบแผนที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่

บรรพบุรุษ ความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมตามประเพณีดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาที่มีต่อเทพเจ้าความเชื่อและแนวทางการปฏิบัติเหล่านี้ได้เชื่อมโยงชาวจีนทุกกลุ่มภาษาไว้ด้วยกัน

สำหรับนครสวรรค์นั้น มีศาลเจ้าที่ชาวจีนในนครสวรรค์และจังหวัดใกล้เคียงให้ความเคารพและศรัทธาในองค์เทพเจ้าที่ประดิษฐานอยู่ ณ ศาลเจ้าหลายแห่งด้วยกัน ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม นับเป็นศาลเจ้าแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญดังกล่าว และเป็นศาลเจ้าของชาวจีนไหหนำ ซึ่งถือเป็นชาวจีน 1 ใน 5 กลุ่มภาษาของจังหวัดนครสวรรค์ในปัจจุบัน

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ตั้งอยู่เลขที่ 469 ตำบลแควใหญ่ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ บนถนนสายนครสวรรค์-ชุมแสง ตัวศาลตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตรงข้ามตลาดปากน้ำโพโดยหันหน้าไปทางแม่น้ำ ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาของชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ทั้งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดใกล้เคียง ประชาชนทั่วไปมักเรียกศาลเจ้าแห่งนี้ว่า “ศาลเจ้าพ่อแควใหญ่”

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แห่งนี้ มีประวัติความเป็นมาไม่แน่ชัดว่าสร้างขึ้นสมัยใดและใครเป็นผู้สร้าง เนื่องจากไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด มีเพียงระฆังทองเหลืองโบราณใบใหญ่หนึ่งใบ สูงประมาณเมตรครึ่ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.2 เมตร เมื่อตีระฆังเสียงจะดังกังวานไกลมาก ถือเป็นศิลปวัตถุที่ไม่อาจประเมินคุณค่าได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งระฆังใบนี้มีการแกะสลักอักษรจีนภายนอกระฆังโดยแกะสลักตัวอักษรจีนไว้ว่า

“ปลายปีที่ 9 ของจักรพรรดิถงจื่อ ในสมัยราชวงศ์ชิง คศ.1870 นายหงเปียว แซ่ภู่ แห่งหมู่บ้านเคอเจี้ยชัน อำเภอวุ่นอี้ (ปัจจุบันคือวุ้นซัน) มณฑลไหหนำ สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นผู้นำมาถวาย”

จากข้อความดังกล่าวพบว่า ปีคริสตศักราชที่กล่าวถึงนั้น ตรงกับปีพุทธศักราช 2413 ในช่วงต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือในสมัยรัชกาลที่ 5 (กว่า 144 ปี แห่งศรัทธา, 2557: 9) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าศาลเจ้าแห่งนี้มีอายุกว่า 150 ปีแล้ว

ภาพที่ 14 ระฆังทองเหลืองโบราณที่อยู่คู่กับศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ปัจจุบันศาลเจ้าตั้งอยู่ตรงบริเวณต้นแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีแม่น้ำสองสี ได้แก่ แควปิง (แม่น้ำปิงและแม่น้ำวัง) และแควน่าน (แม่น้ำน่านและแม่น้ำยม) ไหลมารวมกันตรงบริเวณตลาดปากน้ำโพ เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวจีนในตลาดปากน้ำโพและเป็นชัยภูมิที่สำคัญเพราะตั้งอยู่ริมแม่น้ำ ซึ่งเป็นเส้นทางการเดินทางสัญจรทางน้ำที่สำคัญตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน ชาวจีนตลาดปากน้ำโพให้ความเคารพนับถือ “เจ้าพ่อเทพารักษ์” ถือเป็นเทพเจ้าที่ปกปักรักษาดูแลสถานที่ เป็นพระภูมิเจ้าที่เจ้าทางดูแลความเป็นอยู่ และ “เจ้าแม่ทับทิม” ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวจีน เป็นเทพเจ้าผู้มีความเมตตาปราณี และปกป้องคุ้มครองผู้ที่เดินทาง ๆ เรือ

2. การบริหารงานภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แบ่งการบริหารงานดังนี้

คณะกรรมการอำนวยการ

คณะกรรมการอำนวยการ มีจำนวน 9 คน วาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีพ มีหน้าที่ควบคุมดูแลและให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการบริหารงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

คณะกรรมการบริหาร

คณะกรรมการบริหารเป็นตัวแทนชาวไหหนำปากน้ำโพ ที่มีหน้าที่ในการบริหารงานของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ในเรื่องต่าง ๆ มีตำแหน่งคราวละ 2 ปี โดยคัดเลือกจากชาวไหหนำปากน้ำโพ จำนวน 40 คน การคัดเลือกมีขึ้นในงานฉลองวันเกิดเจ้าพ่อเทพารักษ์ คือ หลังเทศกาลตรุษจีน 15 วัน และเมื่อได้คณะกรรมการครบตามจำนวนแล้ว คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือก จะทำการคัดเลือก

ประธานบริหาร และเมื่อได้ประธานบริหารแล้ว ประธานบริหารสามารถเชิญบุคคลเข้ามาเป็นคณะกรรมการได้อีกไม่เกิน 5 คน ทั้งนี้ ตำแหน่งและหน้าที่คณะกรรมการบริหารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม มีดังนี้ (สมาคมไหหนำนครสวรรค์, 2552: 94-95)

ภาพที่ 15 ประธานและคณะกรรมการอำนวยการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ร่วมแสดงความยินดีกับ คุณธวัชชัย รุ่งคณาวุฒิ (โกเต้ง) ในโอกาสได้รับตำแหน่งประธานคณะกรรมการบริหารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม พร้อมคณะกรรมการบริหาร ประจำปี 2566-2567

ตำแหน่ง	หน้าที่
ประธานบริหาร	มีหน้าที่ควบคุมดูแลบริหารงานของศาลเจ้า และงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอำนวยการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตลอดระยะเวลาการบริหาร
รองประธาน	มีหน้าที่ควบคุมดูแลงานในด้านต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากประธานบริหาร

ตำแหน่ง	หน้าที่
ฝ่ายพิธีการ	มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับงานพิธีการต่าง ๆ ของศาลเจ้า และงานพิธีของ ชาวไหหนำปากน้ำโพ ตลอดจนเข้าร่วมงานพิธีต่าง ๆ ของทางราชการและเอกชนตามที่ได้รับเชิญ อาทิเช่น งานมงคลสมรส งานศพโดยการจัดคณะกรรมการเข้าร่วม รวมถึงการดูแลในเรื่องของสถานที่ที่จะใช้ในการจัดงาน
ฝ่ายสวัสดิการ-สงเคราะห์	มีหน้าที่เป็นตัวแทนของคณะกรรมการศาลเจ้าออกเยี่ยมผู้ป่วย ผู้ประสบภัยต่าง ๆ ตามมติของที่ประชุมเห็นสมควร ตลอดจนดูแลจัดการในเรื่องของสุสานในทุกด้าน
ฝ่ายการแสดง	มีหน้าที่ควบคุมการแสดงและการฝึกซ้อมของทุกคณะ ตลอดจนดูแลการจัดริ้วขบวนแห่ที่เข้ามาร่วมในงานเทศกาลตรุษจีน และยังเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการจัดงานเทศกาลตรุษจีน รวมทั้งการจัดการแสดงเข้าร่วมในโอกาสต่าง ๆ ทั้งงานภายในและงานตามที่ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม
ฝ่ายประสานงาน	มีหน้าที่ประสานงานและแก้ไขปัญหาในทุกเรื่องของศาลเจ้ากับฝ่ายต่าง ๆ และประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ตามที่ประธานบริหารมอบหมายเพื่อให้งานในกิจการของศาลเจ้าดำเนินไปอย่างเรียบร้อย
ฝ่ายเลขา	มีหน้าที่ในการจดบันทึกและจัดทำวาระการประชุมดำเนินการประชุมตลอดจนการออกหนังสือถึงหน่วยงานต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากประธานบริหารรวมทั้งจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ใช้ภายในศาลเจ้า
ฝ่ายเหรัญญิก	มีหน้าที่ดูแลเรื่องการเงินของศาลเจ้า ทั้งในเรื่องของการรับเงินที่มาจากการบริจาคหรือรายได้ที่เกิดขึ้นในการจำหน่ายธูปเทียน การเรี่ยไรในโอกาสต่าง ๆ รวมถึงการจ่ายเงินให้ผู้ขอเบิกตามรายการในใบสั่งจ่าย และรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ในการเบิกจ่ายให้กับฝ่ายบัญชี
ฝ่ายบัญชี	มีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายของศาลเจ้าที่เกิดจากการใช้จ่ายของคณะกรรมการบริหารในด้านต่าง ๆ ตามเอกสารที่เหรัญญิกรวบรวมส่ง

ตำแหน่ง	หน้าที่
ฝ่ายจัดซื้อ	มีหน้าที่จัดซื้อของที่ใช้ในงานประชุมงานพิธี หรือของใช้ที่ใช้ภายในศาลเจ้า เช่น ธูป เทียน กระดาษ รวมทั้งสิ่งของที่ใช้ในขบวนแห่ช่วงในงานเทศกาลตรุษจีน เช่น เสื้อผ้า รองเท้า ถุงเท้า และหมวก ตามที่ผู้ควบคุมแต่ละคณะแจ้งให้ทราบ ทั้งนี้ ในเรื่องของใช้ในขบวนแห่ หากรายการใดไม่สามารถดำเนินการได้ อาจจะมอบหมายให้ ผู้ควบคุมแต่ละคณะเป็นผู้ดำเนินการ
ฝ่ายพัสดุ	หน้าที่ดูแลสิ่งของเครื่องใช้ของศาลเจ้า และสำนักงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสวยงาม หากพบสิ่งของเครื่องใช้รายการใดชำรุดเสียหายให้แจ้งต่อพนักงานจัดซื้อหามาทดแทน รวมถึงมีหน้าที่ควบคุมผู้ดูแลศาลเจ้า ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางคณะกรรมการวางไว้อย่างเคร่งครัด
ฝ่ายทะเบียน	มีหน้าที่จัดทำทะเบียนรายชื่อคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการบริหาร รวมถึงรายชื่อชาวไหหนำในปากน้ำโพ ในกรณีมีผู้ประสงค์เชิญคณะกรรมการหรือชาวไหหนำร่วมงานต่าง ๆ ให้เป็นผู้ออกการ์ดเชิญ กรณีเจ้าภาพขอให้จัดทำให้ตามรายชื่อที่ทางเจ้าภาพประสงค์จะเชิญและส่งให้ฝ่ายปฏิคมเป็นผู้ส่งการ์ดเชิญ หรือจัดทำรายชื่อให้ทางเจ้าภาพ กรณีเจ้าภาพขอเฉพาะรายชื่อ
ฝ่ายตรวจสอบ	มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของศาลเจ้าตามระยะเวลาที่กำหนดโดยที่ประชุม
ฝ่ายปฏิคม	มีหน้าที่ส่งหนังสือหรือการ์ดเชิญต่าง ๆ ของคณะกรรมการและของชาวไหหนำ
ฝ่ายประชาสัมพันธ์	มีหน้าที่ติดต่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าและของคณะกรรมการ

3. ลักษณะศิลปกรรมของอาคารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ภาพที่ 16 ภายในอาคารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ในระยะของการก่อตั้งศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมนั้น ศาลเจ้าแห่งนี้แบ่งเป็น 2 ศาล ไม่ได้มีเพียงศาลเดียวดั่งเช่นในปัจจุบัน กล่าวคือ เดิมทีจะมี “ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม” ตั้งอยู่ด้านหน้าริมตลิ่ง (ปัจจุบันคือบริเวณหน้าบ้าน นายบุญส่ง ทองบาน) และถัดมาทางใต้เป็น “ศาลเจ้าพ่อกวนอู” ลักษณะอาคารของศาลเจ้าทั้ง 2 นี้ เป็นลักษณะยกพื้นสูง บริเวณที่ตั้งศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม เป็นแหลมยื่นออกไปและบริเวณนั้นเป็นจุดที่มีน้ำวน ในเวลาต่อมาน้ำจึงได้เซาะตลิ่งพังทีละน้อย และสภาพก็ทรุดโทรมไปตามกาลเวลา ชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธาและผู้ดูแลสมัยนั้น จึงได้ร่วมกันบริจาคเงินเพื่อสร้างศาลเจ้าขึ้นใหม่ ส่วนศาลเจ้าพ่อกวนอูในเวลานั้น ก็ได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเงินจากศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมปีละ 200 บาทอยู่แล้ว

ภาพที่ 17 ป้ายไม้เก่าแก่กลางศาล ระบุรายนามผู้บริจาค และจำนวนเงินที่บริจาค

เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ดูแลศาลเจ้าทั้ง 2 แห่ง จึงตกลงเห็นสมควรให้รวมศาลทั้งสองเป็นศาลเดียวกัน และอัญเชิญเทพเจ้าเข้าประดิษฐานร่วมกัน โดยมีชาวชุมแสงเป็นผู้รับเหมา ในการก่อสร้างได้ใช้ไม้เก่าที่มีสภาพดีบางส่วน และมีงบประมาณในการก่อสร้าง 3,500 บาท ซึ่งปัจจุบันยังมีให้เห็นอยู่คือ บริเวณช่วงกลางที่เป็นไม้ของศาลเจ้า โดยที่ผ่านมาคณะกรรมการของศาลเจ้าทุกชุด ต่างช่วยกันดูแลและรักษาให้คงสภาพเดิมมากที่สุด กระทั่งใน พ.ศ.2524 ทางคณะกรรมการในสมัยนั้น ได้พิจารณาเห็นว่า พื้นที่ของศาลเจ้ามีขนาดคับแคบ เพราะมีประชาชนให้ความเคารพเลื่อมใสเดินทางมาสักการะบูชาเพิ่มขึ้นทุกปี ประกอบกับเมื่อมีการจัดงาน พื้นที่ดังกล่าวไม่เพียงพอสำหรับรองรับประชาชนที่เดินทางมาร่วมงาน จึงเห็นสมควรให้ต่อเติมศาลเจ้าออกไปทางด้านหลัง โดยสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2525 (สมาคมไหหนำนครสวรรค์, 2552: 75)

ปัจจุบันศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แห่งนี้ จึงกว้างขวาง ลักษณะสถาปัตยกรรมที่เห็นในปัจจุบันนี้ คือ ตัวอาคารเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้ ชั้นล่างเป็นที่เก็บของ และด้านหน้าของศาลเจ้าเป็นบันไดทางขึ้นสู่ตัวศาล เมื่อขึ้นมายังชั้น 2 ของศาลเจ้า จะพบกับพื้นที่ ๆ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่หนึ่งคือส่วนหน้าสุดที่เป็นระเบียง โดยทางด้านขวาของระเบียงเป็นจุดสักการะเทพยดาฟ้าดิน

ภาพที่ 18 ด้านซ้าย : ประตูทางเข้าด้านหน้าซึ่งอยู่ชั้น 2 ก่อนเข้าสู่ภายในอาคารศาลเจ้า
ด้านขวา : จุดสักการะเทพยดาฟ้าดิน ซึ่งอยู่ระเบียงของชั้น 2 ก่อนเข้าสู่ภายในอาคารศาลเจ้า

เมื่อเดินเข้าไปด้านในอาคาร จะพบกับส่วนกลางของศาลเจ้า ซึ่งเป็นอาคารไม้หลังเดิม และส่วนด้านในสุดเป็นส่วนที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ และเทพที่เคารพสักการะอยู่หลายองค์ โดยจัดให้มีแท่นที่ประดิษฐาน ป้ายชื่ออักษรจีน พร้อมด้วยกระถางธูปของเทพเจ้าแต่ละองค์ ได้แก่ เจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าพ่อกวนอู เจ้าแม่ทับทิม เจ้าแม่สวรรค์ เจ้าพ่อสามตา เจ้าที่ และเทพเล่าเอียตี่กง

ภาพที่ 19 ด้านในสุดของศาลเจ้า ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างขึ้นใหม่ สำหรับประดิษฐานองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่

ทั้งนี้ ยอดของอาคารด้านในหลังนี้จะสูงสุด สันหลังคาประดับด้วยมังกรคู่ชูลูกแก้ว สันหลังคาที่ลดหลั่นลงมาทั้งสองข้างประดับด้วยหงส์ ปลายสันหลังคาที่ทอดยาวลงมาเป็นมังกรหัวหงาย นอกจากนี้ ใต้ชายคาตรงกลางยังมีอักษรไทยและอักษรจีนที่ระบุชื่อศาลเจ้าแห่งนี้ว่า “ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม” และมีข้อความ“เมตตาปราณี” และ “สุจริตยุติธรรม” อยู่ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา (กว่า 144 ปี แห่งศรัทธา, 2557: 11)

ภาพที่ 20 หลังคาของอาคารที่ประดับด้วยมังกรและหงส์ รวมทั้งอักษรไทยและอักษรจีน ที่ระบุชื่อศาล และคติธรรมของชาวจีน

นอกจากนี้ ภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ยังจัดเก็บกงเกียว (เกี้ยว) ที่ใช้สำหรับอัญเชิญเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ประทับ รวมทั้งเก้าอี้ตะปู ซึ่งทั้งเกี้ยวและเก้าอี้ตะปูนี้ ทำจากประเทศจีน ตลอดจนยังมีการจัดแสดงอาวุธ (โบ้ยโบ้) ที่ใช้สำหรับออกแห่ในเทศกาลตรุษจีนทุกปี ยิ่งไปกว่านั้น ภายในศาลเจ้ายังมีห้องกระจกที่จัดวางระฆังโบราณเก่าแก่ ที่เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญของศาลเจ้า รวมทั้งพระที่นั่งของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินนำคณะ

นักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มาสักการะและเยี่ยมชมศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม เมื่อวันจันทร์ที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2535 อีกด้วย (สมาคมไหหนำนครสวรรค์, 2552: 75)

ภาพที่ 21 ห้องกระจกที่จัดแสดงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

4. ประวัติความเป็นมา ตำนาน และความเชื่อที่มีต่อเทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

กลุ่มคนจีนไม่ว่าจะอพยพไปตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่ที่ใดก็ตาม มักจะนำอุปนิสัยธรรมเนียมประเพณีของตนไปด้วย โดยพยายามที่จะรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของตนมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป คนจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ที่ยังคงยึดมั่นในแบบแผน ธรรมเนียมปฏิบัติวิธีดำเนินชีวิต วิธีคิดและความเชื่อต่าง ๆ ความเชื่อในเทพเจ้าของคนจีนนั้น เป็นเทพเจ้าที่มาจากศาสนาเต๋า ศาสนาขงจื้อ และศาสนาพุทธมหายาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อในเรื่องของเทพเจ้า จากคำสั่งสอนของศาสนาเต๋า ขงจื้อ และศาสนาพุทธมหายาน ได้ฝังรากลึกในจิตใจของคนจีนมาโดยตลอด แม้ว่าจะย้ายถิ่นฐานอพยพจากจีนแผ่นดินใหญ่มาอยู่ในประเทศไทย กลุ่มคนจีนโพ้นทะเลก็ยังคงยึดถือแบบแผน ความเชื่อต่าง ๆ และได้มีการสร้างศาลเจ้าขึ้น อันหมายถึงศาลเจ้าที่สร้างขึ้นจากคำสอนของสามศาสนา ด้วยเหตุนี้ความเชื่อและความศรัทธาของชาวจีนจึงถูกผสมผสานจากหลักศาสนาทั้งสามอย่างแยกไม่ออก ก่อให้เกิดความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าในวัฒนธรรมจีนเป็นจำนวนมาก

ศาลเจ้าจีนในนครสวรรค์ถูกสร้างขึ้นจากความเชื่อและความศรัทธาของคนจีนที่มาอยู่ในนครสวรรค์ ได้แก่ ความเชื่อที่เกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัย ความเชื่อที่เกี่ยวกับการเลือกทำเลค้าขาย โดยเฉพาะเทพเจ้า เช่น ปุนเถ่ากง หรือเทพเจ้ากวนอู ซึ่งคนจีนมีความเชื่อว่าเป็นเทพเจ้าที่จะปกป้องคุ้มครองให้ความปลอดภัย กวนอูเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าจะช่วยดลบันดาลให้ประกอบกิจการได้รับชัยชนะเหนือคู่แข่งทางการค้า และปกป้องผองภัยทางการค้านานาประการ เป็นต้น นอกจากนี้ คนจีนยังมีความเชื่อและศรัทธาต่อเจ้าแม่ทับทิม หรือเทียนเฮาเซี่ยบ้อ ซึ่งคนไทยเรียก

ขานท่านว่า เจ้าแม่ทับทิม เป็นเทพเจ้าที่คนจีนนับถือและศรัทธา โดยเฉพาะชาวเรือให้ความเคารพนับถือมากที่สุด เพราะเป็นเทพที่มีจิตใจเป็นกุศล มีเมตตาเปี่ยมด้วยความกตัญญูในบุพการี มีตำนานเล่าขานต่อกันมาเป็นพันปี คนจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีนที่ประกอบกิจการค้าด้านการประมงให้ความเคารพสักการะบูชาสูงสุด โดยเชื่อว่าเป็นเทพเจ้าที่ช่วยเหลือ และปัดเป่าภัยพิบัติทางเรือทั้งมวลให้เรือของตนและกราบไหว้บูชาไว้กับเรือประมง ทั้งนี้ในช่วงเทศกาลตรุษจีน เป็นช่วงที่คนจีนหยุดพักผ่อนติดต่อกันหลังจากทำงานทั้งปี ในระหว่างเทศกาลนั้นนอกจากการไหว้พระและเทพเจ้าแล้วคนจีนยังนิยมไหว้บรรพบุรุษของครอบครัวที่ล่วงลับไปแล้ว และมีการไปไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าจีน เพื่อเป็นการตอบแทนเทพเจ้าที่ได้ให้การพิทักษ์รักษาด้วย

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม มีเทพเจ้าที่เป็นที่เคารพสักการะของชาวจีนไหหนำ และชาวจีนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอยู่มากมายหลายองค์ ได้แก่ เจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าพ่อกวนอู เจ้าแม่ทับทิม เจ้าแม่สวรรค์ เจ้าพ่อสามตา เจ้าที่ และเทพเล่าเอียตี่กง เทพเจ้าเหล่านี้ต่างมีประวัติความเป็นมา และตำนานที่บอกเล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์อยู่มากมาย

เจ้าพ่อเทพารักษ์

เจ้าพ่อเทพารักษ์ หรือ บ๊านเถ่ากง เป็นเทพเจ้าที่เป็นที่เคารพกราบไหว้ในหมู่ชาวจีนโพ้นทะเล เป็นเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่ที่ให้ความคุ้มครองปกปักรักษาผู้ที่อาศัยในพื้นที่ที่ท่านดูแลอยู่ เปรียบเทียบได้กับพระภูมิของไทย ปรากฏหลักฐานว่าในประเทศจีนไม่พบเทพเจ้าที่เรียกเช่นนี้ จึงสันนิษฐานว่า คำว่า “บ๊านเถ่ากง” นั้น เป็นชื่อเรียกเทพเจ้าของชาวจีนโพ้นทะเลที่มาจากอักษรปิ่งแปลว่า “เดิม” หรือ “ดั้งเดิม” รวมกับอักษรเถ่า แล้วจึงลดคำมาจากคำว่า “โปวเถ่า” แปลว่าชุมชน เมื่อรวมคำแล้วจึงน่าจะหมายถึงชุมชนดั้งเดิม บ๊านเถ่ากงจึงน่าจะมีความหมายว่า “เทพเจ้าผู้รักษาชุมชนดั้งเดิม”

ภาพที่ 22 เจ้าพ่อเทพารักษ์

คนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยมักมีความผูกพันกับแผ่นดินมาตุภูมิหรือแผ่นดินแม่ในประเทศจีน รวมทั้งการกราบไหว้บูชาเทพเจ้าที่ตนเคยนับถือมาก่อนเมื่อครั้งที่อยู่เมืองจีน ความเชื่อเรื่องการนับถือปุนเถ่ากงจึงได้สืบทอดมายังชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นหลัง เนื่องจากมีการตั้งศาลปุนเถ่ากงทั้งที่บ้านและตามชุมชนต่าง ๆ เป็นอันมาก

ทั้งนี้ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม จะมีการจัดงาน “วันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อเทพารักษ์” เพื่อระลึกถึงองค์เจ้าพ่อ ซึ่งจะจัดตรงกับทุกวัน 15 ค่ำเดือนอ้ายของจีน

เจ้าพ่อกวนอู

เจ้าพ่อกวนอู หรือกวนกง เป็นเทพเจ้าแห่งความกตัญญู และความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมสูง ทั้งยังมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์สามารถขจัดภัยอันตรายและความชั่วร้าย ตลอดจนอุปสรรคต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป จึงเป็นที่เคารพของผู้ที่รับราชการ ตำรวจ ทหาร หรือนักการเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ ในทุกวัน 13 ค่ำ เดือน 5 ของจีน ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม จะมีการจัด “งานวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู” เพื่อระลึกถึงเจ้าพ่อกวนอู โดยกำหนดจัดงานขึ้นในช่วงประมาณเดือนมิถุนายนของทุกปี

กวนอู เกิดเมื่อวันที่ 24 เดือน 6 ตามปฏิทินจีน ใน พ.ศ. 703 ณ หมู่บ้านฉางผิง อำเภอยุ่นเฉิง มณฑลซ่านซี กวนอูมีชีวิตอยู่ท่ามกลางความแตกแยกของดินแดนจีน โดยแผ่นดินในสมัยนั้นแบ่งการปกครองออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ หรือที่เรียกว่า “สามก๊ก” กวนอูมีรูปร่างใหญ่โต มีกิริยาท่าทางองอาจ น่าเกรงขาม มีคิ้วเข้ม และมีใบหน้าสีแดง มีความกล้าหาญ เชี่ยวชาญการรบ รักความเป็นธรรม รักษาคำสัตย์ยิ่งชีพ รู้คุณคน ถ่อมตน แต่ทะนง ไม่ชอบการกดขี่ข่มเหง และไม่ยอมก้มหัวให้กับคนชั่วร้าย

ภาพที่ 23 เจ้าพ่อกวนอู

ด้วยความที่กวนอูมีรูปร่างสูงใหญ่กว่าคนทั่วไป ม้าขนาดธรรมดาที่กวนอูขี่ จึงมักรับน้ำหนักไม่ค่อยไหว ตอนที่เล่าปี่รบแพ้โจโฉ พลัดพรากจากกวนอู โจโฉวางแผนซับซ้อน ได้ตัวกวนอูไว้ใช้ วันหนึ่งโจโฉเห็นกวนอูขี่ม้าที่มีรูปร่างผอม จึงถามว่าเหตุใดจึงขี่ม้าอย่างนี้ กวนอูตอบว่า ม้าทนน้ำหนักตัวของตนไม่ได้จึงผอม โจโฉได้ฟังดังนั้น จึงให้ทหารไปนำม้าเซ็กเธาว์มา แล้วถามว่าจำม้าตัวนี้ได้ไหม กวนอูตอบว่าจำได้เป็นม้าเซ็กเธาว์ (กระต่ายแดงพันลี้) ของลิโป้ที่ตายไป โจโฉจึงยกม้าตัวนั้นให้กวนอู กวนอูดีใจ คุกเข่าและคำนับโจโฉหลายครั้งหลายหน

กวนอูเป็นชายชาติทหาร แม้จะไม่ยอมเป็นข้ารับใช้โจโฉ แต่ก็ยอมพลีกายถวายชีวิตในการทำสงครามให้แก่โจโฉด้วยความซื่อสัตย์และกตัญญูรู้คุณ ดังเช่นในสงครามหักเหลี่ยมระหว่าง โจโฉกับอ้วนเสี้ยว กวนอูบนหลังม้าเซ็กเธาว์ก็แสดงฝีมือง้าว ฟันคอองันเหลียง ทหารเอกอ้วนเสี้ยว จนคอหลุดจากบ่า อ้วนเสี้ยวแค้นจึงส่งบุนทิวทหารเอกไปอีกคน บุนทิวเจองิ้าวของกวนอู ก็ตกม้าตายไปอีกคน

นับแต่นั้น กิตติศัพท์ฝีมือง้าวของกวนอู ก็เป็นที่เลื่องลือและรู้จักกันทั้งแผ่นดิน ในคราวที่จิวยี่ แม่ทัพของซุนกวนวางแผนฆ่าเล่าปี่โดยเชิญมากินโต๊ะ เล่าปี่พาทหารไปเพียง 20 คน นั่งดื่มเหล้ากับจิวยี่จนเมา จิวยี่กำลังจะทิ้งจอกเหล้าให้สัญญาณทหารที่เตรียมซุ่มไว้ฆ่าเล่าปี่ แต่บังเอิญหันไปเห็นองครักษ์เล่าปี่รูปร่างสูงใหญ่ยืนจ้องถมึงทึงอยู่ก็นึกคร้าม เมื่อรู้ว่าเป็นกวนอู จิวยี่ก็ตกใจและกลัวในฝีมือง้าวของกวนอูจนเหงื่อไหลโทรมกาย และล้มเลิกแผนฆ่าเล่าปี่ (กนกพร เจริญแสนสวย, 2557: 22)

กวนอู มีอาวุธคู่กายคือ ง้าวรูปจันทร์เสี้ยว ประดับลวดลายมังกร มีขนาดความยาว 3 เมตร 63 เซนติเมตร หนัก 65.6 กิโลกรัม มีชื่อเรียกว่า “ชิงหลงเหยี่ยนเยว่เตา” หรือ ง้าวมังกรเขียว”

เจ้าแม่ทับทิม

เจ้าแม่ทับทิม หรือ ตุ้ยบ้วยเต็งเหนี่ยง เป็นเทพเจ้าที่มีความเมตตาเปี่ยมด้วยความกตัญญูในบุพการี มีตำนานเล่าว่าเคยช่วยชีวิตบิดาและพี่ชายในท้องทะเลลึกในสภาวะมรสุม ด้วยบำเพ็ญจิตจึงมีขุนพล 2 องค์ สถิตเป็นองค์รักษ์ซ้ายขวา คือ สุ่นห้องยี่ (เทพหูทิพย์) และเซงลี่ง่าน (เทพตาทิพย์) พร้อมด้วยสนมอีกสองนาง ศาลเจ้าแม่ทับทิมมักถูกสร้างไว้บริเวณปากน้ำ ริมแม่น้ำ หรือริมทะเลเพื่อเป็นที่บูชาสำหรับผู้ที่เดินทางสัญจรทางน้ำ โดยมีความเชื่อว่าเจ้าแม่ทับทิมจะคอยช่วยเหลือให้มีความปลอดภัย และปัดเป่าภัยพิบัติทางน้ำทางเรือ ให้โชคดีในการเดินทาง

ภาพที่ 24 เจ้าแม่ทับทิม

ทั้งนี้ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม จะมีการจัดงาน “วันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่ทับทิม” เพื่อระลึกถึงองค์เจ้าแม่ ซึ่งจะจัดตรงกับทุกวัน 15 ค่ำ เดือน 10 ของจีน

ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในองค์เจ้าแม่ทับทิมของชาวจีนไหหนำในนครสวรรค์ ทำให้ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ได้จัดสร้างองค์เจ้าแม่ทับทิมองค์ใหญ่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากชาวนครสวรรค์ทั้งในนามบุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ร่วมกันบริจาคเพื่อสมทบทุนสร้างองค์เจ้าแม่ทับทิม องค์เจ้าแม่ทับทิมนี้ ประดิษฐานอยู่หน้าศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม บริเวณริมต้นแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้ผู้คนที่เดินทางมาสักการะองค์เจ้าแม่ทับทิม ณ ศาลเจ้าแห่งนี้ สามารถชมทัศนียภาพอันสวยงามของต้นแม่น้ำเจ้าพระยา และพาสาน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของต้นน้ำเจ้าพระยาได้ในเวลาเดียวกันอีกด้วย

ภาพที่ 25 องค์เจ้าแม่ทับทิม ประดิษฐานอยู่หน้าศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม บริเวณริมต้นแม่น้ำเจ้าพระยา

เจ้าแม่สวรรค์

เจ้าแม่สวรรค์ หรือ เทียนโห้วเต็งหม่าย เป็นเทพเจ้าที่ชาวจีนนับถือว่าเป็นเทพทางน้ำ ช่วยปกป้องคุ้มครองมิให้เกิดอันตราย นำมาซึ่งความสงบร่มเย็น เจ้าแม่สวรรค์กำเนิดที่เกาะเหมยโจว มณฑลฝูเจี้ยน หรือ ฮกเกี้ยน เมื่อวัน 23 ค่ำ เดือน 3 ตามจันทรคติจีน ใน พ.ศ.1503 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระจักรพรรดิซ่งไท่จู่ ปีเจี้ยนหลงที่หนึ่ง บิดามีนามว่า หลินหยวน มารดามีนามว่า เฉินซื่อ มีพี่น้องรวม 7 คน มีพี่ชาย 5 คน มีพี่สาว 1 คน โดยท่านเป็นคนสุดท้อง ตอนที่ถือกำเนิดปรากฏมีแสงสว่างจ้าทั้งบ้าน มีกลิ่นหอมอบอวล และไม่ได้ร้องไห้เหมือนเด็กทั่วไปจนถึงหนึ่งเดือน บิดามารดาจึงเรียกชื่อเล่นว่า “โม่” แปลว่า เงียบขรึม

เมื่อหลิมโม่เหนียงอายุได้ 4 ปี มารดาพาไปไหว้พระที่วัด ปรากฏสิ่งอัศจรรย์เกิดขึ้นกับตัวเธอ คือสามารถล่วงรู้สิ่งที่จะเกิดขึ้นทั้งเวลาและสถานที่ เมื่ออายุได้ 8 ปี สามารถอ่านหนังสือได้แตกฉาน พออายุได้ 10 ปี สามารถอ่านหนังสือพระคัมภีร์ได้คล่อง อายุ 13 ปี ได้เข้าเป็นนักเรียนเพื่อฝึกสมาธิและปฏิบัติธรรมกับหลวงจีน เมื่ออายุได้ 15 ปี ได้ไปเที่ยวเล่นที่สระน้ำแห่งหนึ่ง เธอและเพื่อน ๆ ต่างมองลงไปในสระน้ำเพื่อตรวจเครื่องแต่งกายจากน้ำใส ขณะนั้นมีตัวอสุรกายขนาดใหญ่โผล่ขึ้นมาพร้อมกับชูถาดใบหนึ่ง เพื่อน ๆ ต่างตกใจวิ่งหนีหมด หลิมโม่เหนียงไม่กลัวและเอื้อมมือไปหยิบถาดใบนั้น ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เธอได้รับพลังวิเศษเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สามารถรู้ล่วงหน้าและคาดการณ์ได้แม่นยำเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ คลื่นลม ความสามารถดังกล่าว ทำให้เธอได้ประกาศให้ชาวประมงรู้ และสามารถหลีกเลี่ยงพายุร้ายในทะเลจีนได้ ชาวเรือต่างเชื่อถือตามที่เธอบอก

ภาพที่ 26 เจ้าแม่สวรรค์

หลิมโม่เหนียงยังมีพรสวรรค์ในการรักษาผู้ป่วยเจ็บโดยใช้ยาสมุนไพร วันหนึ่งบิดาและพี่ชายสี่คนออกเรือไปทะเล โม่เหนียงห้ามไว้เพราะเธอรู้ว่ากำลังจะเกิดพายุใหญ่ แต่พวกเขาไม่เชื่อ จนต้องเผชิญกับพายุร้าย เรือล่มต้องลอยคอในทะเล ขณะนั้นเธอกำลังทอผ้าอยู่และทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบิดาและพี่ชาย จากสมาธิพลังจิตที่สูงส่ง โม่เหนียงจึงใช้กระแสจิตส่งไปช่วยพี่ชายและบิดาให้พ้นภัย นอกจากนี้เธอได้ช่วยชาวเรือให้พ้นภัยหลายครั้ง โดยโยนผ้าขาวขึ้นไปในอากาศ ชาวบ้านถามว่า ทำไมเธอบอกว่ากำลังช่วยชาวเรือที่ประสพเคราะห์ เมื่อเรือเข้าฝั่งอย่างปลอดภัย ชาวประมงต่างกล่าวกันว่าได้มีผ้าขาวมากวาดเรือของพวกตนแล้วดึงให้พ้นคลื่นร้าย

ด้วยสมาธิอันสูงส่ง เธอจึงสามารถติดต่อกับเทพได้ มีเทพสององค์พี่น้องสกุลเกา คนพี่ชื่อเกาหมิง ได้เป็นเทพชื่อ “เฉียนลี่เหยิน” ผู้มีดวงตามองได้ไกลเป็นพันลี้คือมีดวงตาเป็นทิพย์ ใบหน้าสีเขียว ส่วนน้องชื่อ “เกาชุค” เป็นเทพชื่อ ชุนเฝิงเอ้อ ใบหน้าสีแดง ผู้มีหูที่สามารถได้ยินเสียงลมพัด คือมี หูทิพย์ ตอนมีชีวิตอยู่เป็นทหารสมัยราชวงศ์ซังและตายในสนามรบ ต่อมาอีกประมาณ 900 ปี จึงได้พบกับหลิมโม่เหนียง และได้เป็นทหารเอกของเธอ หลิมโม่เหนียงขึ้นสวรรค์เมื่อวันที่ 9 ค่ำ เดือน 9 ตามจันทรคติจีน ตรงกับ พ.ศ.1530 ในรัชสมัยสมเด็จพระจักรพรรดิไท้จง ปีหย่งซีที่สี่ ด้วยอายุเพียง 27 ปีเท่านั้น

หลังจากที่หลิมโม่เหนียงได้จากไปแล้ว เธอก็ยังคงให้ความช่วยเหลือคนเดินเรือชาวประมงหรือพ่อค้าชาวเรือตลอด ด้วยคุณงามความดีเหล่านี้ ชาวบ้านเกาะเหมยโจวจึงช่วยกันสร้างศาลเจ้าหลังเล็ก ๆ ขึ้นเพื่อกราบไหว้และเคารพบูชาที่ได้ช่วยเหลือให้พ้นภัย และยกย่องให้เป็นเทพ เรียกว่า “เทพธิดาแห่งสมุทร” ต่อมาชาวเรือย่านชายฝั่งทะเลจีนที่มีการค้าขายและทำอาชีพประมง ต่างก็สร้างศาลเจ้าขึ้น และเรียกขานนามตามภาษาถิ่นของพวกตน ก่อนออกจากท่าเรือต่างก็บนบานขอให้เจ้าแม่ช่วยคุ้มครองพิทักษ์พวกตน เมื่อพวกตนอยู่ท่ามกลางพายุร้ายในทะเล ต่างสวดมนต์ขอให้พ้นภัย กล่าวกันว่า พวกเขาได้เห็นเจ้าแม่มาจูในชุดสีแดงปรากฏขึ้นที่เสากระโดงเรือ แล้วพายุคลื่นลมก็สงบ

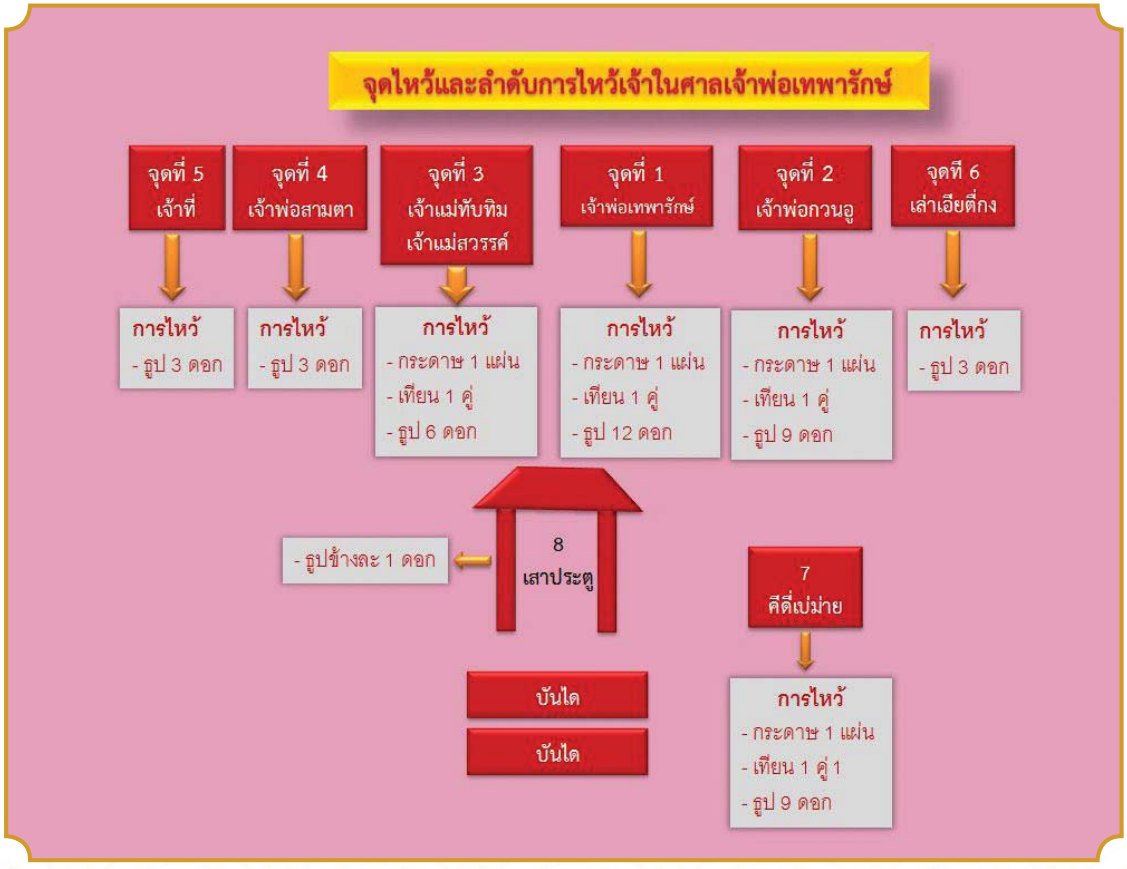
ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม จะมีการจัด “งานวันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่สวรรค์” โดยกำหนดจัดงานขึ้นในช่วงทุกวัน 23 ค่ำ เดือน 3 ของจีน

5. ลำดับขั้นตอนและวิธีการสักการะเทพเจ้า ภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

แผนผังและลำดับจุดสักการะเทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมนี้ สะท้อนความเชื่อและอัตลักษณ์ของคนจีนไหหนำ ผ่านการวางผัง การตกแต่ง และการจัดวางตำแหน่งของรูปเคารพตามความเชื่อและความศรัทธาต่อองค์เทพเจ้า โดยมีองค์เจ้าพ่อเทพารักษ์เป็นเทพเจ้าประธานที่ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก และมีเทพเจ้าองค์อื่น ๆ ในลำดับต่อมา ได้แก่

จุดที่ 1 เจ้าพ่อเทพารักษ์ (เทพเจ้าประธาน)	ไหว้ด้วยธูป 12 ดอก
จุดที่ 2 เจ้าพ่อกวนอู	ไหว้ด้วยธูป 9 ดอก
จุดที่ 3 เจ้าแม่ทับทิม-เจ้าแม่สวรรค์	ไหว้ด้วยธูป 6 ดอก
จุดที่ 4 เจ้าพ่อสามตา	ไหว้ด้วยธูป 3 ดอก
จุดที่ 5 เจ้าที่ (ตี่จูเอี๊ยะ)	ไหว้ด้วยธูป 3 ดอก
จุดที่ 6 เล่าเอียตี่กง	ไหว้ด้วยธูป 3 ดอก
จุดที่ 7 คีดี่เบ่ม่าย	ไหว้ด้วยธูป 9 ดอก
จุดที่ 8 เสาประตู	ไหว้ด้วยธูปข้างละ 1 ดอก

ขั้นตอนการสักการะเทพเจ้าของศาลเจ้าแห่งนี้ สะท้อนถึงความเชื่อและพิธีกรรมของชาวจีนไหหนำที่ให้ความสำคัญกับองค์เทพเจ้าตามลำดับ มีจุดไหว้สักการะต่างๆ ภายในศาลเจ้าก่อนแล้วจึงจัดจุดไหว้สักการะต่อเทพฟ้าดิน พ่อแม่ (คดี่เบ่ม่าย) ภายนอกอาคารศาลเจ้าและเป็นลำดับก่อนสุดท้าย และจบลงด้วยการไหว้เจ้าที่ผู้ดูแลประตูศาลทั้งสองข้าง ตามลำดับที่แสดงในแผนภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 27 แผนผังแสดงขั้นตอนและวิธีการสักการะเทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

6. ของไหว้มงคลสำหรับสักการะเทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

การไหว้เจ้า เป็นธรรมเนียมประเพณีที่ลูกหลานจีนปฏิบัติสืบทอดกันมา ตามความเชื่อที่จะต้องไหว้เจ้าที่ และไหว้บรรพบุรุษเพื่อให้เป็นสิริมงคล และนำมาซึ่งความสุขความเจริญแก่ครอบครัว จำนวนของไหว้ ทั้งของคาว ของหวาน และผลไม้ นิยมให้มีความหมายสอดคล้องกันและเป็นมงคล เช่น หากจัดของคาว 5 อย่าง ก็มักจัดของหวาน 5 อย่าง และผลไม้ 5 อย่างด้วย

1) ของคาว

นิยมจัดของไหว้เป็นตัวเลข 5 คือ มีของคาว 5 อย่าง เรียกว่า “โหงวแซ” ประกอบด้วย หมู ไก่ ตับ ปลา และกุ้งมังกร แต่เนื่องจากกุ้งมังกรมีราคาแพงและหายาก จึงนิยมไหว้เป็ดหรือปลาหมึกแห้งแทน หากไหว้ 3 อย่าง เรียกว่า “ซาแซ” ประกอบด้วย หมู เป็ด ไก่ ซึ่งของคาวที่ใช้ไหว้นี้ ล้วนมีความหมายที่เป็นมงคล ดังนี้

หมู หมายถึง ความมั่งคั่ง ด้วยความอ้วนของตัวหมู สะท้อนถึงความกินดีอยู่ดีและหัวหมูเป็นสัญลักษณ์แห่งสมองและปัญญา

ไก่ มีความหมายมงคล 2 อย่าง คือ 1) หงอนไก่สื่อถึงหมวกขุนนาง ความหมายมงคลจึงเป็นความก้าวหน้าในงาน และ 2) ไก่ขันตรงเวลาทุกเช้า จึงสะท้อนถึงการรู้งาน

ตับ คำจีน เรียกว่า “กัว” พ้องเสียงกับคำว่า “กัว” ที่แปลว่าขุนนาง หมายถึงความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ปลา คนจีนแต้จิ๋ว เรียกว่า “ฮื้อ” โดยมีวลีมงคล อู่-ฮื้อ-อู่-ชึ้ง แปลว่า ให้เหลือกินเหลือใช้จึงไหว้ด้วยปลา เพื่อให้มีเงินเหลือกินเหลือใช้มาก ๆ แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์

กุ้งมังกร ด้วยรูปลักษณ์ของกุ้งที่หัวใหญ่ มีก้ามจึงให้ความรู้สึกถึงอำนาจวาสนา แต่กุ้งมังกรหายากจึงเปลี่ยนเป็นเป็ดหรือปลาหมึกแห้งแทน (คนแต้จิ๋วอาจจะเปลี่ยนจากกุ้งมังกรเป็นเป็ด และสำหรับคนจีนแคะเปลี่ยนเป็นปลาหมึกแห้ง ด้วยเป็นความเชื่อที่ถือกันมาในท้องถิ่นเดิม)

ปลาหมึก หมายถึง เหลือกิน เหลือใช้ (เหมือนปลา)

เป็ด หมายถึง สิ่งบริสุทธิ์ ความสะอาด ความสามารถอันหลากหลาย

ข้าว ข้าวสวยใส่ชามพร้อมตะเกียบ จำนวนชุดตามจำนวนบรรพบุรุษ (นิยมนับถึงแค่รุ่นปู่ย่า)

2) ของหวาน

ของหวาน นิยมให้มีจำนวนสอดคล้องกับของคาว ของหวาน 5 อย่าง เรียกว่า **“โหงวเปี้ย”** ขนมไหว้เจ้านั้นมีหลากหลาย แต่ที่นิยมนำมาไหว้ ได้แก่ ขนมถ้วยฟู ซาลาเปา ขนมซิวท้อ ขนมไข่และขนมจันอับ และที่ขาดไม่ได้ คือขนมเข่งและขนมเทียน ซึ่งขนมที่ใช้ไหว้นี้ มีความหมายมงคล ดังนี้

ขนมถ้วยฟู หมายถึง ขนมแห่งความเจริญงอกงาม

ซาลาเปา ที่ใช้ไหว้เจ้ามีสองแบบคือ แบบมีไส้ และแบบไม่มีไส้ (หมั่นโถว) ส่วนที่มีไส้ก็จะมีไส้หวานและไส้เค็ม ไส้เต้าหู้ แต่ส่วนมากนิยมนำหมั่นโถวไปไหว้เจ้ามากกว่า หมั่นโถวมีอยู่สองสีคือ สีขาวและสีเหลือง นิยมแต่งหน้าให้แตกออกเป็นกลีบดอกไม้ หรือเขียนตัวหนังสือจีนสีแดง อ่านว่า ฮก แปลว่า โชคดี หากเป็นลูกเล็กก็แต้มจุดสีแดง นอกจากนี้ยังมี ชิ่วท้อ เป็นซาลาเปาที่มีลักษณะคล้ายลูกท้อ ถ้าเป็นไส้เต้าหู้ก็มีความหมายว่า ความสุข แปลว่า ห่อนำความสุขมาให้

ขนมซิ่วท้อ เป็นสัญลักษณ์แห่งความมีอายุยืน

ขนมไข่ หมายถึง การเกิดและการเจริญเติบโต

โหวงเส็กทึ้ง หรือ**ขนมจันอับ** ประกอบขึ้นจากขนมแห้ง ๆ 5 อย่าง อันได้แก่ ข้าวพอง ถั่วตัด งาตัด ถั่วเคลือบ และฟักเชื่อม โดยข้าว-ถั่ว-งา คือธัญพืช คนจีนแต้จิ๋ว เรียกว่า เจ๋งจี้ ซึ่งธัญพืชหรือเจ๋งจี้ก็ดี ล้วนมีความหมายว่างอกงาม ปลูกแล้วงอกง่าย เปรียบถึงชีวิตที่เจริญก้าวหน้า เปรียบเสมือนธัญพืชที่งอกง่าย และยังหมายถึง ความร่ำรวยและความหวานของชีวิต

ขนมสาลี่ คือ รุ่งเรือง เฟื่องฟู

ขนมเข่ง คือ ความหวานชื่น ราบรื่นในชีวิต ขนมเข่งที่ใส่ในชะลอม หมายถึง ความหวานชื่นอันสมบูรณ์

ขนมเทียน คือ เป็นขนมที่ชาวจีนโพ้นแผ่นดินดัดแปลงมาจากขนมท้องถิ่นของไทย จากขนมใส่ไส้เปลี่ยนจากแป้งข้าวเจ้าผสมกะทิมาเป็นแป้งข้าวเหนียวแทน หมายถึงหวานชื่น ราบรื่น และรูปลักษณ์ที่เป็นกรวยแหลมมีลักษณะเป็นมงคลเหมือนเจดีย์

3) ผลไม้

ผลไม้ 5 อย่าง เรียกว่า **“โหงวก้วย”** ผลไม้ที่ใช้ไหว้ จะมี ส้ม องุ่น สับปะรด กล้วย แอปเปิ้ล สาลี่ โดยมีความหมาย ดังนี้

ส้ม คำจีนเรียกว่า “ไต้กิก” แปลว่า โชคดี

องุ่น คำจีนเรียกว่า “พู่ท้อ” หมายถึง งอกงาม

สับปะรด คำจีนเรียกว่า “อั้งไล้” แปลว่า มีโชคมาหา

กล้วย คำจีนเรียกว่า “เฮียงเจีย” หรือ “เกงเจีย” มีความหมายถึง การมีลูกหลานสืบสกุล

แอปเปิ้ล หมายถึง ความสันติสุข สันติภาพ

สาลี่ หมายถึง โชคลาภมาถึง (ไม่นิยมไหว้บรรพบุรุษและวิญญาณไร้ญาติ)

ภาพที่ 28 ผลไม้ที่ใช้ในการสักการะองค์เทพเจ้า

4) ชุดกับข้าว สำหรับไหว้บรรพบุรุษ

ชุดกับข้าว สำหรับไหว้บรรพบุรุษและไว้รับประทานกันเองมีหลากหลาย อาจเป็นอาหารที่บรรพบุรุษชอบหรือเป็นอาหารที่เป็นมงคล นิยมทำ 8 อย่าง หรือ 10 อย่าง และมีของที่มีน้ำ 1 อย่าง ซึ่งมีความหมายมงคล ดังนี้

ลูกชิ้นปลา หมายถึง ความสามัคคีกลมเกลียว

ผัดตับและกุยช่าย หมายถึง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

กุยช่าย ออกเสียงเหมือน กุ่ย ซึ่งหมายถึง รวย

ผัดถั่วงอก หมายถึง ความเจริญงอกงาม บ้างก็ว่าเปรียบเหมือนหนวดมังกร สื่อถึงอำนาจวาสนา

เต้าหู้ ออกเสียงตามสำเนียงจีนว่า โตฟู หมายถึง ความสุข

สาหร่ายทะเล เรียกว่า ฮวกฉ่าย ออกเสียงคล้าย ฮวดใช้ ที่แปลว่า โชคดี ร่ำรวย

เม็ดบัว มีความหมายถึง การมีลูกหลานที่เป็นชาย

เกาลัด มีความหมายถึง เงิน

ถั่วตัด หมายถึง แท่งเงิน

หน่อไม้ คำออกเสียงคล้ายคำอวยพรที่ให้ทุกอย่างเต็มไปด้วยความสุข

ไก่ หมายถึง ความสง่างาม ยศ และความขยันขันแข็ง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ไก่นั้นจะต้องเป็นไก่เต็มตัว หมายถึง มีหัว ตัว ขา ปีก หางและเท้า เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์

บะหมี่ยาวหรือหมี่ซั่วหรือฉางโซ่วเมี่ยน ตามชื่อหมายถึง ชีวิตที่ยืนยาว ซึ่งตอนใช้เป็นของไหว้ก็ไม่ควรตัด

อาหารอื่น ๆ รวมถึงปลาทั้งตัว เพื่อเป็นตัวแทนแห่งการอยู่ร่วมกัน และความอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น

สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ เต้าหู้ขาว เนื่องจากสีขาว คือ สีสำหรับงานโศกเศร้า

5) เครื่องดื่ม

น้ำชา 5 ที่ หากมีไหว้ของคาวสามารถไหว้ด้วยเหล้าได้ โดยจัดเป็น 5 ที่ หรือบางบ้านอาจมีการไหว้อาหารเจแห้งให้แก่บรรพบุรุษด้วย

ภาพที่ 29 ชุดเครื่องไหว้บรรพบุรุษ

7. ความหมายอักษรจีนภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ความเชื่อที่ชาวจีนมีต่อเทพเจ้าและบรรพบุรุษ จนกลายเป็นพิธีกรรมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาช้านาน ณ ศาลเจ้าประจำแต่ละชุมชนนั้น นอกจากจะแฝงไปด้วยคติธรรม หรือคำสอนต่าง ๆ ที่ไว้ใช้ในการดำเนินชีวิตแล้ว สัญลักษณ์มงคลต่าง ๆ ของชาวจีนที่ปรากฏอยู่ทั้งภายในและภายนอกอาคารศาลเจ้านั้น ล้วนมีความหมายที่ชาวจีนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้เป็นอย่างดี

กล่าวคือ สัญลักษณ์มงคลจีน คือ ระบบสัญลักษณ์รูปแบบต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาให้เกิดเป็นรูปธรรมตามความเชื่อของวัฒนธรรมจีน ชาวจีนเชื่อว่าสัญลักษณ์มงคลเหล่านี้สามารถบันดาลให้เกิดความสุข ความสมหวังโชคลาภ ความร่ำรวย ความเจริญรุ่งเรืองหรือบันดาลให้เกิดขวัญและกำลังใจ ให้แก่ตนและครอบครัวได้ โดยมีทั้งในรูปแบบตัวอักษร รูปภาพ และลวดลายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ลวดลายจากพันธุ์ไม้มงคล สัตว์มงคล รวมไปถึงของใช้ ทั้งนี้ วัฒนธรรมความเชื่อของชาวจีนที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์อันเป็นสิริมงคลนี้ มีการสืบทอดผ่านภาษาและวิถีชีวิต รวมทั้งพิธีกรรมตามประเพณีของชาวจีนมาโดยตลอด เห็นได้จากชาวจีนมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งสิริมงคลมาตั้งแต่พิธีเกิด แต่งงาน รวมไปถึงวัฒนธรรมและประเพณีความเชื่อต่าง ๆ โดยสัญลักษณ์ที่นำมาใช้ส่วนใหญ่มักมีความหมายที่สื่อถึงความโชคดี และอายุ

ยืนยาวมีสุขภาพแข็งแรง มีตำแหน่งและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีลูกหลานและมีความเจริญรุ่งเรือง (พัทธสาร เป้าสกุล, 2565: 34)

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม นับเป็นศาลเจ้าแห่งหนึ่งที่มีอักษรจีน และภาพวาดที่เป็นคติความเชื่อของชาวจีนอยู่มากมาย ตั้งแต่ประตูทางเข้า กำแพง ฝาผนัง เพดาน รวมทั้งหลังคาก็ประดับลวดลายอันเป็นมงคลมากมาย ดังนี้

1) ข้อความประตูทางเข้าของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

คำอ่าน	บ๊น เถ่า กง ตุ้ย บ่วย เต่ง เหนี่ยง เบียว
ความหมาย	ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

คำอ่าน	เหย่น เซ่ หรือ เหยี่ยน เซ่
ความหมาย	เมตตาปราณี

คำอ่าน	ตง เด๊ก
ความหมาย	สุจริตธรรม

ภาพที่ 30 ป้ายอักษรจีนในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ - เจ้าแม่ทับทิม

2) ป้ายชื่อขององค์เทพเจ้า ภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ป้ายชื่อที่ 1	ป้ายชื่อที่ 2	ป้ายชื่อที่ 3	ป้ายชื่อที่ 4
บั๊ก น้ำ โพ (ปากน้ำโพ)	บั๊ก น้ำ โพ (ปากน้ำโพ)	บั๊ก น้ำ โพ (ปากน้ำโพ)	บั๊ก น้ำ โพ (ปากน้ำโพ)
กวน	บ่น	เคียน	ตุ้ย
เต่ง	เถ่า	อ้าว	บ่วย
ดี๋	กง	เต็ง	เต็ง
เกียน	มา	ไหม้	เหนี่ยง
ความหมาย	**ความหมาย**	**ความหมาย**	**ความหมาย**
เจ้าพ่อกวนอู	เจ้าพ่อเทพารักษ์	เจ้าแม่สวรรค์	เจ้าแม่ทับทิม

ภาพที่ 31 คำอ่านอักษรจีนและความหมายของป้ายชื่อเทพเจ้า ในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

3) ข้อความภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

อักษรจีน	芳	流	堂	義	忠	古	萬
คำอ่าน	พัง	หลิ่ว	หั่ง	หงี้	ตง	ก้าว	บัน
ความหมาย	มีชื่อเสียงคุณธรรมหมื่น หมื่นปี						

ภาพที่ 32 ป้ายอักษรจีนในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

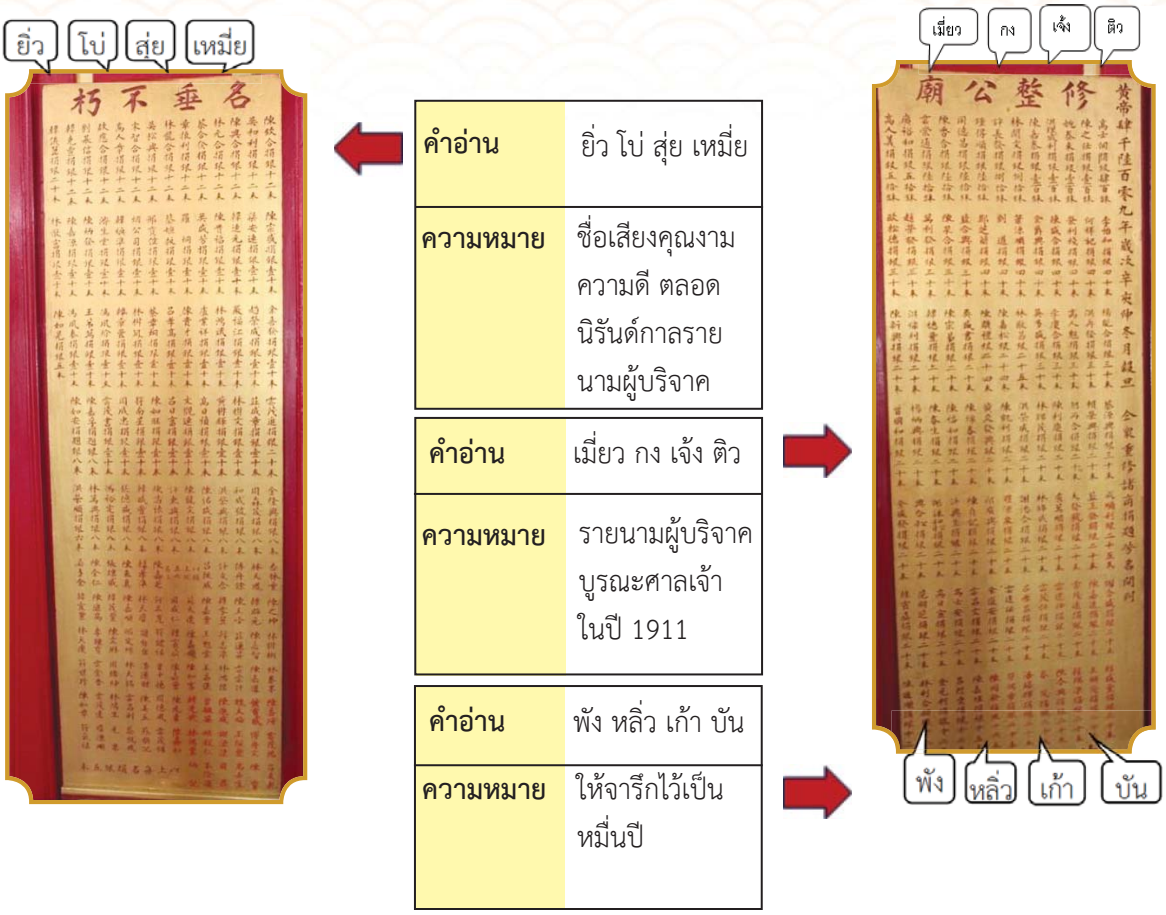

คำอ่าน บ่น เถ่า กง เบียว
ความหมาย ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์

คำอ่าน บัน เซ่ ยี้ อี้
ความหมาย สมหวังดังปรารถนา

ภาพที่ 33 ป้ายอักษรจีนในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ภาพที่ 34 ป้ายชื่อผู้บริจาคเงินสร้างศาลเจ้า

พิธีกรรมภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม : การคงอยู่ และการเปลี่ยนแปลง

ชาวจีนมีวิถีชีวิตและประเพณีปฏิบัติที่เห็นเด่นชัด คือ การยึดถือแบบแผน ธรรมเนียมตามที่บรรพบุรุษเคยปฏิบัติสืบต่อกันมา ตลอดจนมีความเชื่อเกี่ยวกับการเคารพวิญญาณ บรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องวิญญาณที่มีอยู่ในธรรมชาติ และความเชื่อทางไสยศาสตร์ซึ่งผสมผสานอยู่ในลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า และพระพุทธศาสนา ความเชื่อเหล่านี้ เป็นส่วนสำคัญของชีวิตชาวจีน และมีการแสดงออกด้วยการประกอบพิธีกรรมหรือการสักการะบูชาในองค์เทพเจ้า รวมทั้งการกราบไหว้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว เช่น การไหว้เจ้า ประเพณีการทำศพ เทศกาลเชงเม้ง เป็นต้น

8. พิธีกรรมที่แสดงถึงความศรัทธาในองค์เทพเจ้าของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ชาวไทยเชื้อสายจีนในนครสรรค์ ยังคงมีวิถีปฏิบัติตามความเชื่อดั้งเดิมของตนดังเช่นชาวจีนทั่วไป ทั้งนี้ พิธีกรรมดังกล่าวจะมีทั้งพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิมของชาวจีนซึ่งเป็นไปตามปีปฏิทินจีนรอบ 12 เดือน ได้แก่ ประเพณีตรุษจีน ประเพณีเชงเม้ง ประเพณีสารทจีน ประเพณีไหว้พระจันทร์ ประเพณีถือศีลกินเจ และประเพณีไหว้ขนมอี๋ เป็นต้น และพิธีกรรมตามวัฏจักรชีวิตหรือการดำเนินชีวิตของชาวจีนในแต่ละบุคคล ได้แก่ ประเพณีแต่งงาน ประเพณีงานศพ เป็นต้น ทั้งนี้ พิธีกรรมในรอบ 12 เดือน ของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม มีดังนี้

ภาพที่ 35 แผนผังประเพณีในรอบ 12 เดือน ของชาวจีนในนครสวรรค์

1) เทศกาลวันตรุษจีน

ตรุษจีน เป็นวันสำคัญของจีนที่มีมาแต่โบราณที่เรียกว่า “กว้อชุนเจี๋ย” หรือ “กว้อเหนียน” เล่ากันว่าในสมัยโบราณ ในป่าทึบแห่งหนึ่ง มีสัตว์ป่าที่ดุร้ายและน่ากลัวมากตัวหนึ่ง เรียกว่า “เหนียน” ออกอาละวาดกินคนอยู่เป็นประจำ พระเจ้าจึงลงโทษ และอนุญาตให้ลงมาจากเขาได้เพียงหนึ่งครั้งในรอบ 365 วัน ดังนั้น เมื่อฤดูหนาวใกล้จะผ่านไป ฤดูใบไม้ผลิเวียนมาใกล้ เหนียนจะออกมาทำร้ายผู้คน เพื่อป้องกันการมาของเหนียน ทุก ๆ ครัวเรือนต่างสะสมเสบียงอาหารและกับข้าวจำนวนหนึ่งไว้ในบ้าน เมื่อถึงตอนค่ำของวันที่ 30 เดือน 12 ชาวบ้านจะปิดประตูและหน้าต่าง ไม่หลับไม่นอนตลอดคืน

เพื่อต่อสู้กับเหนียน จนกระทั่งถึงรุ่งเช้า เป็นวันแรม 1 ค่ำ เดือน 1 เมื่อเหนียนกลับไปแล้วทุกครัวเรือนจะเปิดประตูออกมาแสดงความยินดีต่อกันที่โชคดี ไม่ถูกเหนียนทำร้าย

อย่างไรก็ตาม เหนียนมีจุดอ่อนที่ทำให้ผู้คนนำมาเป็นวิธีในการป้องกันตัวจากเหนียน กล่าวคือ มีอยู่ครั้งหนึ่ง เมื่อเหนียนมาถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีเด็กกลุ่มหนึ่งกำลังหวดแส้เล่นกัน เมื่อเหนียนได้ยินเสียงแส้ดังเปรี้ยงปร้าง จึงตกใจเผ่นหนีไป เมื่อเหนียนไปถึงหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง เห็นมีชุดเสื้อผ้าสีแดงตากอยู่หน้าบ้านของบ้านหลังหนึ่ง สีแดงทำให้เหนียนตกใจและเผ่นหนีไปอีก เมื่อเหนียนมาถึงหมู่บ้านแห่งที่สาม ปรากฏว่าเหนียนไปพบเห็นกองเพลิงกองหนึ่งบนถนน แสงเพลิงที่เจิดจ้าทำให้เหนียนต้องเผ่นหนีไปอีก ตั้งแต่นั้นมา ผู้คนต่างรู้ว่าแม้ว่าเหนียนจะดุร้ายแต่เหนียนกลัวสีแดง กลัวเสียงดัง และกลัวไฟ ทำให้ผู้คนสามารถคิดหาวิธีกำจัดเหนียนได้โดยไม่ยาก

ตำนานวันตรุษจีน

ภาพที่ 36 ภาพเหนียนในตำนาน

เมื่อวันส่งท้ายตรุษจีนเวียนมาอีกครั้งหนึ่ง ทุกครัวเรือนต่างนำกระดาษสีแดงมาติดไว้บนประตูหน้าบ้าน มีการแขวนโคมไฟสีแดงพร้อมกับจุดประทัดและตีฆ้องรัวกลองอย่างต่อเนื่อง เมื่อเหนียนมาถึงในตอนเย็น เห็นทุกบ้านมีแสงไฟสว่างไสว มีเสียงประทัดดังสนั่นจึงตกใจเผ่นหนี กลับเข้าป่าไปและไม่กล้าออกมาอาละวาดอีก ทุกคนจึงผ่านพ้นคืนแห่งอันตรายไปอย่างปลอดภัย เมื่อฟ้าสางแล้วผู้คนจึงออกมาจากบ้าน และกล่าวคำอวยพรซึ่งกันและกันอย่างมีความสุข พร้อมกับการนำอาหารออกมารับประทานร่วมกันอย่างสนุกสนาน ต่อมาวันดังกล่าว จึงกลายมาเป็นวันเฉลิมฉลองที่มีแต่ความสุขที่เรียกกันว่า **“ตรุษจีน”** (ความเชื่อความศรัทธาเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ, 2552 : 34 - 35)

สำหรับชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนในนครสวรรค์นั้น จะถือปฏิบัติตามประเพณีอยู่ 3 วัน คือวันจ่าย วันไหว้ และวันปีใหม่ กล่าวคือ “วันจ่าย” คือวันก่อนวันสิ้นปี เป็นวันที่ชาวไทยเชื้อสายจีนจะไปซื้ออาหาร ผลไม้ และเครื่องเซ่นไหว้ต่าง ๆ ก่อนที่ร้านค้าจะปิดร้านหยุดพักผ่อนยาว ส่วน “วันไหว้” คือ วันสิ้นปี จะมีการไหว้ 3 ครั้ง คือ ตอนเช้ามืดเป็นการไหว้เทพเจ้าต่าง ๆ ตอนสายเป็นการ

ไหว้บรรพบุรุษ พ่อแม่ญาติพี่น้องที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูตามคติจีน และตอนบ่ายจะเป็นการ “ไหว้ฮ้อเฮียตี๋” ซึ่งเป็นการไหว้ผีพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว พร้อมทั้งมีการจุดประทัด เพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้ายและเพื่อความเป็นสิริมงคล

ส่วน “วันขึ้นปีใหม่” หรือ “วันเที่ยว” คือวันที่หนึ่งของเดือนที่หนึ่งของปี (ชิวอิก) วันนี้ชาวจีนจะถือธรรมเนียมโบราณที่ยังปฏิบัติสืบต่อกันมาถึงปัจจุบัน ไป๊เจีย คือ การไปไหว้ขอพรและอวยพรจากญาติผู้ใหญ่และผู้ที่เคารพรักด้วยส้มสีทอง นอกจากนี้ ชาวจีนจะเรียกวันนี้ว่า “วันถือ” เพราะถือว่าเป็นวันสิริมงคล งดการทำบาป ไม่พูดจาไม่ดีต่อกัน ไม่ทวงหนี้ ไม่จับไม้กวาด และจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าใหม่แล้วออกเยี่ยมอวยพรและพักผ่อนนอกบ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้ ชาวจีนไหหนำ และชาวจีนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ก็จะเดินทางมายังศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม เพื่อสักการะองค์เทพเจ้าเพื่อความเป็นสิริมงคลในเทศกาลขึ้นปีใหม่ ทั้งนี้ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม จะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี เพื่อเชิญชวนให้คนนครสวรรค์เข้ามาสักการะกราบไหว้เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งต้นน้ำเจ้าพระยา ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม เพื่อขอบารมีองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้มีสุขภาพแข็งแรง ค้าขายร่ำรวย ประสบแต่ความสุขตลอดปี

ภาพที่ 37 การประชาสัมพันธ์ลง Facebook Page ของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2567

2) วันเกิดเจ้าพ่อเทพารักษ์

ภาพที่ 38 การจัดงานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อเทพารักษ์ ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ในวันเสาร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2567

พิธีกรรมและกิจกรรมในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ - เจ้าแม่ทับทิม ในวันฉลองวันเกิดเจ้าพ่อเทพารักษ์ จะมีการตั้งโต๊ะและชุดไหว้เจ้าพ่อเทพารักษ์ โดยชุดไหว้จะมีเนื้อสัตว์ ทั้งปลา หมู ไก่ ผลไม้ต่าง ๆ รวมทั้งข้าว น้ำชา เหล้า โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานของศาลเจ้ามาร่วมประกอบพิธีกรรม ผู้เข้าร่วมงานจะนำของไหว้มาถวายเจ้าพ่อ และร่วมรับประทานอาหารกลางวันเป็นโต๊ะจีนที่ทางศาลเจ้าจัดไว้

นอกจากนี้ในวันงานดังกล่าว ยังมีพิธีกรรมการประทับร่างทรงของเทพเจ้าต่าง ๆ เช่น เจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าพ่อกวนอู และเจ้าแม่สวรรค์ หรือ เจ้าแม่ทับทิม อีกด้วย โดยจะมีการทำฮู้และน้ำมนต์ตลอดจนให้ผู้มีจิตศรัทธามารับฮู้และประทับตราประจำประองค์ที่หน้าผาให้กับคณะลูกศิษย์หรือผู้ที่มาร่วมงานในวันนี้ด้วย

3) เทศกาลเชงเม้ง

ภาพที่ 39 สุสานจีน จังหวัดนครสวรรค์

“ซิงหมิง” หรือ “เชงเม้ง” เป็นชื่อของสารท (1 ปีมี 24 สารท) “เชง” หมายถึง สะอาด บริสุทธิ์ และ “เม้ง” หมายถึง สว่าง เมื่อรวมกันแล้ว จึงหมายถึง “ช่วงเวลาแห่งความแจ่มใส รื่นรมย์” เทศกาลเชงเม้ง เริ่มต้นประมาณวันที่ 5 เมษายน - 20 เมษายน ของทุกปี อากาศจะคลายความหนาวเย็น เริ่มเข้าสู่ความอบอุ่นในประเทศจีน มีฝนตกปรอย ๆ มีบรรยากาศสดชื่น ท้องฟ้าใสสว่าง

ประเพณีที่สำคัญมากที่สุดของชาวจีนในเทศกาลเชงเม้ง คือ การไหว้บรรพบุรุษที่สุสาน (ฮวงซุ้ย หรือฮวงจุ้ย) เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยมีอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อ ที่เน้นเรื่องความกตัญญูเป็นสำคัญ

4) วันเกิดเจ้าแม่สวรรค์

ภาพที่ 40 การจัดงานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่สวรรค์ ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ในวันพุธที่ 1 พฤษภาคม 2567

พิธีกรรมในวันฉลองวันเกิดเจ้าแม่สวรรค์นั้น จะมีการตั้งโต๊ะและชุดไหว้เจ้าแม่ โดยชุดไหว้จะมีเนื้อสัตว์ ทั้งปลา หมู ไก่ ผลไม้ รวมทั้งข้าว น้ำชา เหล้า โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานของศาลเจ้ามาร่วมประกอบพิธีกรรม โดยผู้เข้าร่วมงานจะนำของไหว้ต่าง ๆ มาถวายองค์เทพเจ้า และร่วมประทานอาหารกลางวันเป็นโต๊ะจีนที่ทางศาลเจ้าจัดไว้ นอกจากนี้ในวันงานดังกล่าว จะมีพิธีกรรมการประทับร่างทรงของเจ้าแม่สวรรค์อีกด้วย โดยจะมีการทำฮู้และน้ำมนต์ ตลอดจนให้ผู้มีจิตศรัทธามารับฮู้และประทับตราประจำพระองค์ที่หน้าผาให้กับคณะลูกศิษย์หรือผู้ที่มาร่วมงานในวันนี้ด้วย

5) เทศกาลไหว้ขนมจ้าง หรือ (เทศกาลไหว้ขนมบ๊ะจ่าง)

เทศกาลวันไหว้ขนมจ้าง (บ๊ะจ่าง) หรือ เทศกาลตวงโหงว ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ตามปฏิทินทางจันทรคติ หรือ “โหงวเหว่ยโจ่ว” เป็นการระลึกถึงวันที่ “คุกง้วน” หรือ “ชีว์หยวน” Qu Yuan (278 - 340 ปีก่อนคริสต์ศักราช) กวีผู้รักชาติแห่งรัฐฉู่ กระโดดน้ำเสียชีวิต เล่ากันว่า ในสมัยเลียดก๊กมีบุคคลหนึ่งนามว่า ชีหยวน เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ และความสามารถรอบด้าน เป็นนักปราชญ์ราชกวีคนหนึ่ง รวมทั้งรู้จักหลักการบริหารปกครองเป็นอย่างดี ชีหยวนเป็นเชื้อสายของกษัตริย์ผู้ครองแคว้นฉู่ ชีหยวนได้รับราชการเป็นขุนนางในสมัยพระเจ้าฉู่หวายอ๋อง เป็นที่ปรึกษาและดูแลเหล่าเชื้อพระวงศ์ ชีหยวนเป็นขุนนางที่ซื่อสัตย์และเปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถอันสูงยิ่ง เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าฉู่หวายอ๋องเป็นอันมาก

ภาพที่ 41 ขนมบ๊ะจ่าง

เหล่าขุนนางกังฉินทั้งหลายต่างไม่พอใจชีหยวน ด้วยความที่ชีหยวนนั้นเป็นคนที่ซื่อตรง ทำงานอย่างตรงไปตรงมา จึงมีหลายครั้งที่การทำงานของชีหยวนเป็นการขัดขวางการโกงกินบ้านเมืองของขุนนางกังฉินเหล่านั้น พวกเขาจึงร่วมมือกันพยายามใส่ความชีหยวน จนพระเจ้าฉู่หวายอ๋องเองเริ่มมีใจเอนเอียง ชีหยวนรู้สึกทุกข์ระทมมาก จึงได้แต่งกลอนขึ้นเพื่อคลายความทุกข์ใจ กลอนบทนั้นมีชื่อว่า "หลีเซา" หมายถึงความเศร้าโศก จนต่อมาพระเจ้าฉู่หวายอ๋อง ถูกกลลวงของแคว้นฉิน และสวรรคตในแคว้นฉิน รัชทายาทของฉู่หวายอ๋องจึงได้ขึ้นครองราชย์บัลลังก์แทน

หลังจากที่กษัตริย์องค์ใหม่ขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้ทรงหลงเชื่อคำยุยงของเหล่าขุนนางกังฉินพวกนั้น ในที่สุดจึงได้มีพระบรมราชโองการให้เนรเทศชีหยวนออกจากแคว้นฉู่ไป ชีหยวนเศร้าโศกเสียใจมาก หลังจากเดินทางรอนแรมมาถึงแม่น้ำเปาะล่อกัง (บางตำราว่าเป็นแม่น้ำแยงซีเกียง) ชีหยวนจึงได้ตัดสินใจกระโดดน้ำตายในวันขึ้น 5 ค่ำ เดือน 5 นั้นเอง ชาวบ้านที่รู้เรื่องการตายของชีหยวน พวกเขาต่างก็รักและอาลัยในตัวของชีหยวน จึงได้ออกเรือเพื่อตามหาศพของชีหยวน ในขณะที่ค้นหาศพ พวกเขาก็เตรียมข้าวปลาอาหารไปโปรยลงแม่น้ำด้วย นัยว่าเพื่อล่อให้สัตว์น้ำมากิน จะได้ไม่ไปกัดกินซากศพของชีหยวน

หลังจากนั้นทุกปีเมื่อถึงวันครบรอบวันตายของชีหยวน ชาวบ้านจะนำเอาอาหารไปโปรยลงแม่น้ำเปาะล่อกัง หลังจากที่ทำมาได้ 2 ปี ก็มีชาวบ้านผู้หนึ่งฝันเห็นชีหยวนที่มาในชุดอันสวยงาม กล่าวขอบคุณเหล่าชาวบ้านที่นำเอาอาหารไปโปรยให้เพื่อเซ่นไหว้ แต่เขาบอกว่าอาหารที่เหล่าชาวบ้านนำไปโปรยเพื่อเป็นเครื่องเซ่น ถูกเหล่าสัตว์น้ำกินเสียจนหมดเกลี้ยง เนื่องจากบริเวณนั้นมีสัตว์น้ำอาศัยอยู่มากมาย ชีหยวนจึงแนะนำให้นำอาหารเหล่านั้นห่อด้วยใบไผ่หรือใบจาก ก่อนนำไปโยนลงน้ำ เพื่อที่เหล่าสัตว์น้ำจะได้นึกว่าเป็นต้นไม้อะไรสักอย่าง จะได้ไม่กินเข้าไป

หลังจากนั้นในปีต่อมา ชาวบ้านต่างก็ทำตามที่ชีหยวนแนะนำ คือนำอาหารห่อด้วยใบไผ่ไปโยนลงน้ำเพื่อเซ่นให้แก่ชีหยวน หลังจากวันนั้นชีหยวนก็ได้มาเข้าฝันชาวบ้านอีกว่าคราวนี้ได้กินมากหน่อย แต่ก็ยังคงโดนสัตว์น้ำแย่งไปกินได้ ชาวบ้านต้องการให้ชีหยวนได้กินอาหารที่พวกเขาเซ่นให้อย่างอิ่มหนำสำราญ จึงได้ถามชีหยวนว่าควรทำเช่นไรดี ชีหยวนจึงแนะนำอีกว่าเวลาที่จะนำอาหารไปโยนลง

6) วันเกิดเจ้าพ่อกวนอู

ภาพที่ 42 การจัดงานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู ณ ศาลเจ้าพ่อ เทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ในวันที่ 18 มิถุนายน 2567

พิธีกรรมและกิจกรรมในศาลเจ้า ในวันฉลองวันเกิดเจ้าพ่อกวนอูนั้น จะมีการตั้งโต๊ะและชุดไหว้เจ้า ซึ่งจะมีเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ทั้งปลา หมู ไก่ ผลไม้ รวมทั้งข้าว และน้ำชา โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานของศาลเจ้ามาร่วมประกอบพิธีกรรม หลังจากเสร็จพิธีจะมีการรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีพิธีกรรมการประทับร่างทรงของเจ้าพ่อกวนอูอีกด้วย

7) วันสารทจีนและเทศกาลเทกระจาด (ทิ้งกระจาด)

เทศกาลสารทจีน เกิดขึ้นภายหลังผ่านเทศกาลตรุษจีนไปประมาณ 6 เดือน ชาวจีนที่ทำงานมาหนักตลอด 6 เดือนที่ผ่านมา ได้จัดเทศกาลนี้ขึ้นเพื่อทำบุญทำทาน โดยสอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิมที่ว่าทุก 6 เดือนนรกในปรโลกจะเปิดให้วิญญาณได้ออกมารับส่วนบุญส่วนกุศลของมนุษย์เป็นเวลา 1 เดือน ดังนั้น วันสารทจีนจึงเป็นวันที่ชาวจีนรำลึกถึงชาวจีนที่เสียชีวิตแล้วไม่มีญาติมากราบไหว้ ประกอบกับชาวจีนโพ้นทะเลในเมืองจีนหมด ชาวจีนในเมืองไทยที่เป็นมิตรสหายบ้าง เป็นคนชาติเดียวกันบ้าง จึงเน้นการจัดเทศกาลสารทจีนเป็นพิเศษ เพราะนอกจากจะได้พักผ่อนตามเทศกาลแล้วยังได้ทำบุญทำทานโดยการเทกระจาดอีกด้วย

ภาพที่ 43 ประเพณีทิ้งกระจาด ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ในช่วงเทศกาลสารทจีนนี้ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม จะมีการปฏิบัติพิธีกรรมและมีกิจกรรมทิ้งกระจาด ณ บริเวณด้านล่างของศาลเจ้า โดยบริเวณด้านหน้าทางขึ้นศาลเจ้าถูกจัดสถานที่ให้เป็นพื้นที่จุดรับถังบริจาค และบริเวณด้านข้างของศาลเจ้าถูกจัดให้เป็นจุดลงทะเบียนรับบัตรคิวเพื่อรับบริจาคสิ่งของ โดยผู้ประสงค์จะรับบริจาคสิ่งของนั้นจะต้องมาขึ้นทะเบียนกับทางคณะกรรมการฯ บริเวณข้างศาลเจ้า และต้องแสดงทะเบียนบ้านและบัตรประชาชน พร้อมกับรับบัตรคิว

ส่วนบริเวณด้านบนของศาลเจ้านั้น จะมีการแสดงคณะงิ้ว ซึ่งในภาษาจีนไหหนำจะเรียกว่า “บ่วยบ้วนเตีย” โดยเป็นการนำคณะงิ้วมาไหว้ อวยพรหรือคารวะให้กับเจ้าพ่อเทพารักษ์ก่อนที่จะเริ่มประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ หลังจากที่คณะงิ้วแสดงจบ จะเข้าสู่การประกอบพิธีกรรมการไหว้เจ้าในงานสารทจีนและงานทิ้งกระจาดของศาลเจ้า ซึ่งผู้เข้าร่วมพิธีจะสวมใส่ชุดจีนสีชมพูและสีฟ้า จุดที่

ประกอบพิธีคือบริเวณด้านซ้ายมือของด้านหน้าทางเข้าศาลเจ้า (เมื่อหันหน้าเข้าตัวอาคาร) มีการจัดโต๊ะไหว้และมีของไหว้ต่าง ๆ จำนวน 3 โต๊ะ ได้แก่ 1) โต๊ะชุดไหว้ยมทูต หน้าประตูทางเข้าศาล (ด้านซ้าย) 2) โต๊ะไหว้วิญญาณผู้ล่วงลับไปแล้ว และ 3) โต๊ะไหว้เทพยดาฟ้าดิน

บริเวณหัวมุมด้านซ้ายสุดนั้นจะเป็นจุดสำหรับวางกระจาดและสิ่งของบริจาคต่าง ๆ ที่ใช้ในงานประเพณีทิ้งกระจาด โดยมีภาชนะใส่ของเป็นกระจาดตั้งวางไว้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์สำคัญในงานประเพณีทิ้งกระจาดลักษณะแบบดั้งเดิม

ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในประเพณีการทิ้งกระจาดที่สำคัญ คือ ผักบุ้ง มีทั้งผักบุ้งสดและต้มสุกแล้ว โดยความหมายของผักบุ้งสดหมายถึง ให้มีความงอกงาม ส่วนผักบุ้งต้มนั้นหมายถึง การมีอายุยืนยาวและไต้จุดไฟ หมายถึง การให้มีแสงสว่างช่วงโชติ นอกจากนี้ ยังมีการจัดเตรียมอาหารคาวหวานและผลไม้ใส่ในกระด้ง เพื่อนำไปวางไว้ในบริเวณที่เป็นทางสามแพร่ง เพื่อเป็นการเซ่นไหว้และเชิญวิญญาณผู้ล่วงลับที่ไร้ญาติที่เสียชีวิตในบริเวณนั้น

ส่วนพิธีทิ้งกระจาด เป็นการปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม โดยจะมีตัวแทนจากคณะกรรมการศาลเจ้าและคณะเถ่านั้งมาร่วมแจกทาน โยนทานสิ่งของต่าง ๆ ให้กับผู้มารอรับบริจาคทานเป็นจำนวนมากในบริเวณด้านล่างของอาคารศาลเจ้า โดยเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่ออนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครสวรรค์ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และสืบทอด ให้ดำรงอยู่ต่อไป

8) เทศกาลไหว้พระจันทร์

ภาษาจีนเรียกวันไหว้พระจันทร์ว่า “จงชิว” (ตงชิว) ที่มาของคำว่า จงชิว นี้ คือ เดือนแปดตามปฏิทินจันทรคติ ตกอยู่ช่วงกลางฤดูใบไม้ร่วง (เดือนเจ็ดและเดือนแปดอยู่ในฤดูใบไม้ร่วง หนึ่งฤดูแบ่งเป็นเมิ่งจ้งจี้) ดังนั้นก็เลยเรียกว่า “จงชิว” ประกอบกับวันขึ้นสิบห้าค่ำเดือนแปด ก็ตกอยู่ในช่วงกลางของเวลาที่เรียกว่า “จ้งชิว” นี้ จึงเรียกเทศกาลดังกล่าวว่า จงชิวด้วย ทั้งนี้เทศกาลไหว้พระจันทร์ เป็นเทศกาลที่มีความเกี่ยวข้องกับตำนานเรื่องดวงจันทร์ของชาวจีนอย่างแนบแน่น เช่นเรื่อง ฉางเอ๋อเหินสู่ ดวงจันทร์

ในคืนวันไหว้พระจันทร์ ดวงจันทร์จะสว่างและกลม ถือว่าสวยที่สุด ชาวจีนถือว่าดวงจันทร์ที่กลมเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของความสามัคคี ดังนั้นจึงเรียกเทศกาลนี้ว่า "เทศกาลแห่งความกลมเกลียว" ขนมที่ทำมาเป็นพิเศษในเทศกาลไหว้พระจันทร์นี้ก็คือ ขนมเปี๊ยะก้อนใหญ่พิเศษ ไส้หนามีขนมโก๋เกสีขาว ขนมโก๋สอดไส้ ขนมโก๋ สีเหลือง เมื่อไหว้เสร็จก็แบ่งกันรับประทานในครอบครัวของชาวจีน

สำหรับโต๊ะไหว้พระจันทร์นั้น คนจีนมักจะใช้โต๊ะกลม ขนมเปี๊ยะหรือของที่ตั้งไหว้มักจะเป็นรูปทรงกลม เชื่อกันว่าจะเป็นสัญลักษณ์แห่งความสมบูรณ์ ความกลมเกลียว ดอกเบญจมาศ ส่องประกาย

สีเหลืองอร่ามและเป็นดอกไม้ตามฤดูกาลของจีน โต๊ะแต่ละโต๊ะ มีต้นอ้อย 2 ต้น ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งเรืองและความหวาน ส่วนโคมไฟให้แสงสว่าง และเครื่องสำอาง สำหรับเทพธิดาแห่งดวงจันทร์ "ฉางเอ๋อ" ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าเทพธิดาฉางเอ๋อ ยังสถิตอยู่บนดวงจันทร์

สำหรับการตั้งโต๊ะพิธีไหว้ดวงจันทร์ มักจะหันโต๊ะพิธีเข้าหาดวงจันทร์ ของไหว้บนโต๊ะที่นิยมกันนั้นจะประกอบด้วยอาหารเจ (ไม่มีเนื้อสัตว์ทุกชนิด) เนื่องจากอิทธิพลของศาสนาพุทธนิกายมหายานที่เชื่อกันว่าพระจันทร์มีพระโพธิสัตว์ “จันทรประภาโพธิสัตว์” ซึ่งเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าที่สถิตอยู่บนดวงจันทร์ อาหารเจที่นิยมนำมาไหว้นั้น นิยมนำมาไหว้เป็นอาหารเจแห้ง 5 ชนิดได้แก่ วุ้นเส้น เห็ดหูหนู (ขาวหรือดำก็ได้) ดอกไม้จีน ฟองเต้าหู้ และเห็ดหอม นอกจากนี้ก็จะมีการนำผลไม้และขนมมาไหว้ ส่วนใหญ่นิยมใช้ขนมไหว้พระจันทร์ ส่วนผลไม้ นิยมใช้ส้มโอ ซึ่งเป็นผลผลิตในช่วงฤดูใบไม้ผลิ และนิยมใช้เผือกทั้งหัวมาไหว้ นอกจากนี้ ก็จะมีเครื่องไหว้ต่าง ๆ ได้แก่ ธูป เทียน กระถางธูป กระดาษไหว้พระจันทร์ กระดาษเงิน กระดาษทอง ซึ่งบางบ้านนำมาทำเป็นโคมไฟกระดาษเงินกระดาษทอง

9) วันเกิดเจ้าแม่ทับทิม

พิธีกรรมและกิจกรรมในศาลเจ้าในวันฉลองวันเกิดเจ้าแม่ทับทิมนั้น จะมีการตั้งโต๊ะไหว้เจ้า ซึ่งจะมีเนื้อสัตว์ ทั้งปลา หมู ไก่ ผลไม้ ข้าว และน้ำชา มีการประทับร่างทรงของเจ้าแม่ทับทิม และมีการทำฮู้แจก เป็นต้น

ภาพที่ 44 การจัดงานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่ทับทิม ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ประจำปี 2566

10) เทศกาลไหว้ขนมบัวลอย

เทศกาลตังจี่ (ตังโจ่ย) หรือเทศกาลไหว้ขนมบัวลอย ตรงกับวันที่ 22 ธันวาคม ของทุกปี กล่าวกันว่า ในวันเริ่มตังโจ่ยนี้ พระอาทิตย์อยู่ทางทิศใต้สุดขั้ว เงาของพระอาทิตย์ยาวที่สุด ในสมัยโบราณจึงเรียกวันนี้ว่า เฉี่ยงจี่ (สุดยาว) เป็นหลักการโคจรของพระอาทิตย์ในแต่ละปี ซึ่งเมื่อยึดตามหลักของปฏิทินจีน วันตังโจ่ย จึงไม่มีวันที่ระบุแน่นอนในทุกปี

ภาพที่ 45 ขนมอี๋หรือขนมบัวลอย

ขนมอี๋นี้ทำมาจากแป้งข้าวเจ้า เมื่อปั้นเป็นลูกนำมารับประทานจะอยู่ท้องได้ดี ในช่วงที่อากาศหนาว ยิ่งตอนกลางคืน อากาศยิ่งหนาว หากกินอาหารที่ไม่อยู่ท้องจะทำให้รู้สึกหิวแล้วตื่นบ่อย บางแห่งเอาขนมอี๋ ไปใช้ในพิธีแต่งงานโดยให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวกิน เพื่อเป็นสิริมงคล อายุมั่นขวัญยืน สามัคคีกลมเกลียว

เมื่อถึงวันเทศกาล ตังโจ่ย คนจีนต่างให้ความสำคัญไม่แพ้วันตรุษจีน เพราะเป็นวันใกล้สิ้นปี และต่างเตรียมการฉลองวันสิ้นปีและวันตรุษจีน ดั่งเช่นที่เมือง โซวจิว ชาวเมืองต่างตื่นกันแต่เช้า รีบไปไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าตังเก๊กเซี่ยอ่วงเบี่ย (ศาลเจ้าหลักเมือง) ร้านค้าต่างหยุดกิจการ ชาวเมืองต่างพร้อมใจกันร่วมฉลองดั่ง เช่น วันตรุษจีน ด้วยความที่ขนมอี๋ (บัวลอย) รูปเม็ดทรงกลม ชาวจีนจึงเชื่อกันว่า เมื่อกินขนมชนิดนี้ ตอนเทศกาลวันตังโจ่ย จะทำให้บุคคลในครอบครัวต่างสมัครสมานรักใคร่กลมเกลียวกันยิ่ง ๆ ขึ้น

สำหรับสารทการไหว้ด้วยขนมบัวลอยนั้น จะตั้งโต๊ะเครื่องบวงสรวงไหว้ในบ้านหรือนอกบ้านก็ได้ แต่หากยึดตามหลักจีนโบราณแล้ว จะต้องตั้งโต๊ะเครื่องบวงสรวงนอกบ้าน โดยตั้งเครื่องบวงสรวงไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบ้านก่อน แล้วจึงมาตั้งไหว้กลางแจ้งนอกบ้าน โดยอาจจุดธูป 3 ดอก 5 ดอก 10 ดอก

9. บทบาทของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นนครสวรรค์

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม สร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่ประดิษฐานองค์เทพเจ้าที่ชาวจีนไหหนำให้ความเคารพและศรัทธา รวมทั้งสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจของชาวจีนโพ้นทะเลในสมัยนั้นที่ต้องเดินทางอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนไทย จนกระทั่งมีคำกล่าวที่ว่า “มีคนจีนที่ไหนต้องมีศาลเจ้าที่นั่น” แสดงให้เห็นว่าศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม มีบทบาทของการเป็นศาสนสถานที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นสถานที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า (เจษฎา นิลสงวนเดชะ, 2561: 58) นอกจากนี้ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ยังมีบทบาทในด้านการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ประสบความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่อยู่รอบ ๆ ศาลเจ้า

1) บทบาทในการช่วยเหลือสังคม และดำเนินกิจกรรมสาธารณกุศลต่าง ๆ

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม นอกจากจะเป็นศาสนสถานที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์เทพเจ้าที่ชาวจีนไหหนำให้ความเคารพและกราบไหว้ เพื่อขอพรให้ตนมีชีวิตอยู่อย่างผาสุกและสงบสุขแล้ว ศาลเจ้าแห่งนี้ ยังเป็นสถานที่ผูกพันทางสังคมของชาวจีนและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในชุมชนรอบ ๆ ศาลเจ้าอีกด้วย เนื่องจากศาลเจ้าถือเป็นสถานที่หนึ่งที่เป็นหน่วยงานดูแลในด้านสังคมสงเคราะห์ของชาวจีน เพื่อช่วยเหลือคนยากจน และผู้ที่ประสบภัยต่าง ๆ ทั้งนี้ คณะกรรมการของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ได้มีการช่วยเหลือสังคม หรือดำเนินกิจกรรมสาธารณกุศลต่าง ๆ มากมายมาอย่างต่อเนื่อง และเป็นการช่วยเหลือที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมในช่วงเวลานั้น ๆ ดังนี้

การแจกเครื่องบริโภค และแอลกอฮอล์ล้างมือ ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทางคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ได้ช่วยกันบรรเทาความเดือดร้อนของชาวตลาดปากน้ำโพ ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 การแบ่งปันสิ่งของเครื่องบริโภค และแอลกอฮอล์ล้างมือจากคณะกรรมการและผู้มีจิตศรัทธา โดยได้ออกแจกตามชุมชนและที่พักที่บางหน่วยงานเข้าไม่ถึง ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าว คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมได้รับความเอื้อเฟื้อจากเจ้าหน้าที่กรมการปกครอง เทศบาล ช่วยจัดระเบียบผู้ที่เข้ามารับมอบสิ่งของ เพื่อไม่ให้เกิดการแออัดของจำนวนผู้คนในช่วงเวลาเดียวกันมากเกินไป

ภาพที่ 46 คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แจกเครื่องบริโภค และแอลกอฮอล์ล้างมือ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนจากสถานการณ์ COVID-19

การมอบสิ่งของอุปโภคและบริโภคให้กับผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ และผู้ที่ด้อยโอกาสทางสังคม

คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียงเพื่อบรรเทาความเดือนร้อนในการดำเนินชีวิต เช่น

คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ประจำปี 2563-2564 (เถ่านั้ง ปีที่ 105) พร้อมด้วยนายวรวุฒิ ตันวิสุทธิ์ รองนายกเทศมนตรีฯ นายกฤษณะ ไกยสิทธิ์ ผู้อำนวยการสำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อมอบสิ่งของเครื่องอุปโภคและบริโภคให้กับผู้ป่วยติดเตียงและผู้ด้อยโอกาส เนื่องในเทศกาลสารทจีนและประเพณีทิ้งกระจาด ประจำปี 2563

ภาพที่ 47 คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ มอบสิ่งของอุปโภคบริโภคให้แก่ผู้ป่วยติดเตียง

คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมยังได้ช่วยเหลือคนกลุ่มอื่น ๆ ที่ด้อยโอกาสทางสังคม ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ หรือประสบความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิต ด้วยการมอบสิ่งของที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ภาพที่ 48 คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม มอบของอุปโภคบริโภค ให้แก่ผู้สูงอายุ และผู้ที่เดือดร้อน ณ ชุมชนบางปรอง จังหวัดนครสวรรค์ ในช่วงเดือนมีนาคม 2567

นอกจากนี้คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ยังร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ด้วยการมอบน้ำดื่มเพื่อช่วยคลายร้อนในช่วงที่ต้องปฏิบัติหน้าที่

ภาพที่ 49 คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม มอบขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในช่วงเทศกาลสงกรานต์2567ณ ศูนย์จราจรชอนตะวันอำเภอเมืองนครสวรรค์

นอกจากนี้การช่วยเหลือสังคมดังกล่าวแล้ว ทางคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ยังให้ความสำคัญกับกลุ่มเยาวชนที่ถือว่าจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมของนครสวรรค์ต่อไป ดังนั้นเมื่อถึงวันเด็ก คณะกรรมการศาลเจ้าฯ จึงได้จัดพื้นที่บริเวณรอบ ๆ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ให้เป็นสถานที่ในการจัดงานวันเด็กให้แก่เด็กที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงศาลเจ้า

ภาพที่ 50 คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม จัดงานวันเด็ก ประจำปี 2567
โดยมีประธานสภาเทศบาลนครนครสวรรค์ นายสมศักดิ์ อรุณสุรัตน์ ร่วมเปิดงานวันเด็กด้วย

2) บทบาทในการเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมของจีนไหหนำในนครสวรรค์

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ถูกสร้างขึ้นด้วยความเชื่อ ความศรัทธาของชาวจีนไหหนำที่มีต่อเทพเจ้าที่ตนนับถือ ดังนั้น กล่าวได้ว่า ศาลเจ้าแห่งนี้ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชาวจีนไหหนำหรือชาวจีนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นได้เป็นอย่างดี ทั้งศิลปกรรมของอาคารศาลเจ้า ประดับตกแต่งด้วยลวดลายและศิลปะของจีนที่มีความหมายอันเป็นมงคล รวมทั้งป้ายชื่อ ป้ายข้อความที่มีอักษรจีน ล้วนแล้วแต่บอกถึงคติความเชื่อ โลกทัศน์ และมุมมองของชาวจีนในอดีตที่ต้องการสื่อสาร ถ่ายทอด หรือเตือนใจให้ชาวจีนรุ่นหลังได้มีสติและรู้คิดในการดำเนินชีวิตอยู่โดยตลอด

นอกจากนี้ แผนผังในการลำดับขั้นตอนการไหว้เทพเจ้าแต่ละองค์ตั้งแต่ภายในศาลเจ้าสู่ภายนอกศาลเจ้า รวมทั้งของไหว้ และจำนวนธูป ต่างก็มีความหมายที่เชื่อมโยงไปยังวัฒนธรรมการไหว้ของชาวจีนไหหนำที่เป็นวิถีปฏิบัติสืบเนื่องมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ความน่าสนใจของอาคารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมดังกล่าว ทำให้ศาลเจ้าแห่งนี้กลายเป็นสถานที่ ๆ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ต่างให้ความสำคัญและเข้ามาเยี่ยมหรือถ่ายทำเป็นสารคดีเพื่อให้เห็นภาพวิถีวัฒนธรรมของชาวจีนไหหนำในนครสวรรค์

ทั้งนี้ คณะกรรมการของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมยังได้ดำเนินการจัดเก็บและจัดแสดงโชว์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บอกเล่าเรื่องราวของศาลเจ้าแห่งนี้ รวมทั้งการอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ ณ จังหวัดนครสวรรค์ของชาวจีนไหหนำ ทำให้มีสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เข้ามาเยี่ยมชม และสักการะองค์เทพเจ้า พร้อมทั้งเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเชื่อของชาวจีนไหหนำที่มีต่อเทพเจ้าภายในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ดังนี้

ภาพที่ 51 คุณจงกลณี สถิรอัศวนันท์ จากรายการ “ผจญภัยไร้พรมแดน” นำทีมงานมาถ่ายทำประวัติความเป็นมา สถาปัตยกรรมของศาลเจ้า รวมทั้งวัฒนธรรมของชาวจีนในนครสวรรค์ เพื่อนำไปออกอากาศ ทาง ททบ.5 โดยมีคุณเฉลิมพล โรจน์เจริญกุล ประธานพร้อมด้วยคณะกรรมการบริหารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ให้การต้อนรับ (พ.ศ.2562)

ภาพที่ 52 หลี่ชุนหลิน ที่ปรึกษาและกงสุลใหญ่ สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำประเทศไทย พร้อมคณะ เข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์–เจ้าแม่ทับทิม โดยมีคณะกรรมการศาลเจ้าฯ ให้การต้อนรับ ในวันอังคารที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2562

ภาพที่ 53 คณะผู้บริหาร บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) และผู้ประกอบการร้านค้าในศูนย์การค้าเซ็นทรัลนครสวรรค์ เข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม โดยมีคณะกรรมการศาลเจ้าฯ ให้การต้อนรับ เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2567

ภาพที่ 54 คณะอาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์ เข้ากราบไหว้เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ฯ และศึกษาวัฒนธรรมจีนไหหนำ ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม เมื่อช่วงเดือนสิงหาคม 2562

ภาพที่ 55 คณะเด็กรำถ้วยไหหนำ ฝึกซ้อมการแสดงเพื่อสืบสานงานประเพณี ตรุษจีนปากน้ำโพ ประจำปี 2561 การฝึกซ้อมเป็นการสอนรุ่นสู่รุ่น โดยรุ่นพี่ที่มีความชำนาญจะสอนรุ่นน้องที่ขยับอุปกรณ์ และน้อง ๆ ที่สมัครเข้ามาใหม่

10. บทบาทต่องานประเพณีการแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

นครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีชาวจีนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์เดินทางมาอาศัยอยู่จนสร้างอาชีพ สร้างธุรกิจ และสร้างครอบครัวอยู่ในนครสวรรค์มาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะหลังสนธิสัญญาเบาว์ริงในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นครสวรรค์มีเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างเห็นได้ชัด โดยกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดังกล่าวคือ ชาวจีนทั้ง 5 กลุ่มชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตาม การเข้ามาอาศัยอยู่ในนครสวรรค์ของชาวจีนเหล่านี้ ไม่ได้มีบทบาททางด้านการค้าขายเท่านั้น แต่สิ่งหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญและสร้างชื่อเสียงให้กับคนนครสวรรค์ คือ งานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ชาวจีนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในนครสวรรค์ได้ช่วยกันจัดงานให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน ทั้งนี้ ประเพณีดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของชาวจีนโพ้นทะเล ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในนครสวรรค์ได้เป็นอย่างดี

งานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์นั้น เกิดจากพลังแห่งความร่วมมือของชาวตลาดขององค์กรต่าง ๆ มูลนิธิสมาคมชาวจีน สถานศึกษาในอำเภอเมือง โดยมีอาสาสมัครที่ใช้เวลาว่างในการฝึกฝนการแสดงเข้าร่วมในขบวนด้วย รวมถึงผู้มีจิตศรัทธาในองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ซึ่งมีมากมายหลากหลายอาชีพ แสดงให้เห็นถึงความเคารพศรัทธาต่อองค์เจ้าพ่อ - เจ้าแม่ที่ทุกคนพร้อมเพรียงกันมาร่วมแรงร่วมใจกันในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีอันยิ่งใหญ่ เพื่อให้เป็นที่น่าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวงานตรุษจีนที่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 56 งานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ประจำปี 2566-2567
งานแห่กลางคืน วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567

ภาพที่ 57 งานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ประจำปี 2566-2567
งานแห่กลางวัน วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2567

1) กำเนิดประเพณีการแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ

การแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ เป็นประเพณีที่กล่าวเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งปฏิบัติสืบเนื่องกันมาช้านาน โดยเริ่มครั้งแรกเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน จากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสของชาวไหหนำ คุณเตียงตุ่น แซ่ภู่ เล่าว่าการแห่เจ้ามีมาก่อนที่จะเกิดโรคระบาด โดยสมัยก่อนแห่ทางน้ำใช้เวลาในการแห่ 2 วัน โดยในวันที่ 1 เป็นการอัญเชิญรูปจำลองเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าพ่อกวนอู-เจ้าแม่ทับทิม ประทับบนเกี้ยว แล้วนำลงเรือบรรทุกข้าวหรือเรือบรรทุกไม้ ล่องไปทางตลาดใต้ บ้านตากุ๋ย แล้วอัญเชิญกลับศาล วันที่ 2 เป็นการแห่ขึ้นไปทางเหนือ ทางสถานีรถไฟ ขบวนแห่จะมีเฉพาะองค์เทพเจ้าและพะโหล่ว

ต่อมาเมื่อการคมนาคมทางบกสะดวกจึงได้อัญเชิญออกแห่รอบตลาดปากน้ำโพ และได้นำเอาศิลปวัฒนธรรมของชาวไหหนำ คือ การเชิดเสือ พะโหล่ว สาวงามถือโบ้ยโบ้ (อาวุธเจ้า) ไซกี่ (ธง) มาร่วมในขบวน

ต่อมาใน พ.ศ.2460-2462 เกิดโรคห่า หรืออหิวาตกโรคระบาด ทำให้ประชาชนล้มตายเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุเพราะการแพทย์และระบบสาธารณสุขในสมัยนั้น ยังไม่เจริญเท่าที่ควร ประชาชนชาวนครสวรรค์จึงต้องพึ่งพาหมอตามบ้าน หรือชินแสจีน แต่ไม่สามารถยับยั้งโรคระบาดได้ ทำให้ชาวบ้านต่างหันไปพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งในครั้งนั้นเจ้าพ่อแควใหญ่ (เจ้าพ่อเทพารักษ์) ได้ประทับทรง

และทำพิธีรักษาโรคด้วยการเขียน “ยันต์กระดาษ” หรือเรียกว่า “ฮู้” ให้ติดตัวหรือปิดไว้หน้าบ้าน และได้นำฮู้เผาไฟเพื่อทำน้ำมนต์ให้ประชาชนดื่มกินและประพรมรอบตลาด บริเวณใดที่ได้ทำพิธีแล้ว จะใช้ผ้าแดงกั้นไว้ให้ประชาชนผ่านไปมาเส้นทางนี้ได้ เป็นผลให้การระบาดของโรคหมดไป ความศักดิ์สิทธิ์จากปากต่อปากที่เล่าขานและแรงศรัทธา จึงทำให้มีผู้คนศรัทธามากราบไหว้เพิ่มขึ้นทุกปี

จากแรงศรัทธานี้ทำให้ทั้งชาวไทย ชาวจีนกวางตุ้ง ชาวจีนแคะ และชาวจีนแต้จิ๋ว ได้เข้ามาร่วมในขบวนแห่ โดยนำเอาศิลปะของตนเข้าร่วมในขบวนแห่ เช่น ขบวนสิงโต ขบวนมังกร ขบวนเอ็งกอ ขบวนล่อโก๊ว ฯลฯ และใน พ.ศ.2510 ชาวไหหนำได้นำศิลปะการรำถ้วยเข้ามาในขบวนแห่และได้จัดเป็นประเพณีที่ได้ถือปฏิบัตินับแต่นั้นมา นอกจากนี้ ห้างร้านต่าง ๆ ยังได้จัดโต๊ะรับเจ้าทั่วตลาดปากน้ำโพ เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อกิจการและครอบครัวอีกด้วย

สำหรับวันที่ใช้แห่นั้น ในช่วงที่มีแต่ชาวไหหนำนั้นขึ้นอยู่กับองค์เจ้าพ่อกำหนด แต่เมื่อมีหลายกลุ่มภาษามาร่วมในขบวนแห่ คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แควใหญ่ จึงขอต่อเจ้าพ่อเทพารักษ์ ในการกำหนดวันที่แน่นอน ซึ่งในครั้งนั้นได้กำหนดวันขึ้น 4 ค่ำ เดือนอ้ายของจีน (คือวันที่ 4 โดยให้เริ่มนับวันที่กำหนดเป็นวันตรุษจีนตามปฏิทิน เป็นวันที่ 1) โดยถือเป็นประเพณีที่ได้สืบทอดและสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดนครสวรรค์นับแต่นั้นมาจนทุกวันนี้

ในอดีตขบวนแห่ของชาวไหหนำจะเลือกลูกหลานไหหนำเข้ามาร่วมในขบวนแห่ โดยทางคณะกรรมการจะนำส้มพร้อมผ้าเช็ดหน้าและซองอั่งเปาไปมอบให้ที่บ้าน เพื่อให้เข้าร่วมแห่และคนในครอบครัวนั้น จะรู้สึกปลื้มใจที่ได้เข้าร่วมในขบวนแห่ โดยถ้าถูกเลือกให้ถือธงหรือโบ้ยโบ้ บิดามารดาบ้านนั้น ๆ จะตัดเสื้อผ้าชุดใหม่ แต่งตัวให้ลูกสาวอย่างสวยงาม

ปัจจุบันประเพณีการแห่เจ้าพ่อ – เจ้าแม่ในเทศกาลตรุษจีน สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดนครสวรรค์เป็นอย่างมาก ซึ่งรูปแบบการจัดงานได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย โดยได้คัดเลือกชาวตลาดปากน้ำโพเข้ามาเป็นคณะกรรมการจัดงาน หรือที่เรียกว่าคณะกรรมการกลาง (เถ่านั้ง) การจัดงานในปัจจุบันจะจัดงานในภาคกลางคืน ถึง 12 คืน โดยในงานจะจัดให้มีอุปรากรจีนทั้งไหหนำและแต้จิ๋ว การจัดขบวนแห่ก็ได้จัดให้มีการแห่กลางคืน มีแสงสีที่สวยงาม การแห่กลางคืนนี้ถือได้ว่าเป็นการล้างตลาดก่อนที่วันรุ่งขึ้นจะอัญเชิญองค์เจ้าพ่อ - เจ้าแม่ออกแห่รอบตลาดปากน้ำโพ

ภาพที่ 58 สื่อประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ประจำปี 2566-2567 ในเพจ Facebook ตรุษจีนนครสวรรค์ สืบสานงานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ

“งานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ” ในสมัยเริ่มแรกนั้นมีวัตถุประสงค์ในการที่จะนำองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่แห่ไปในเส้นทางต่าง ๆ ในเมือง เพื่อให้ประชาชนได้สักการะขอพรให้ปัดเป่าทุกข์ภัย เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่เมือง และชาวเมืองปากน้ำโพ แต่สมัยต่อมาจนถึงปัจจุบัน คณะกรรมการจัดงานและชาวตลาดปากน้ำโพเห็นว่า งานแห่เจ้าพ่อเ-จ้าแม่ปากน้ำโพนี้อยู่ในช่วงของเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเป็นบรรยากาศของการเฉลิมฉลอง ดังนั้นจึงต้องการให้มีการจัดขบวนการแสดงต่าง ๆ ในขบวนแห่มากขึ้น และต่อมาจึงได้เกิดการผสมผสานทั้งพิธีกรรมความเชื่อขององค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ และขบวนการแสดงต่าง ๆ เกิดเป็นความรู้สึกที่มีเพื่อความเป็นสิริมงคล และเป็นการเฉลิมฉลองปีใหม่ในช่วงเทศกาลตรุษจีนของชาวปากน้ำโพอีกด้วย

2) พิธีกรรมและขั้นตอนที่สำคัญในงานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ

พิธีกรรมและขั้นตอนของการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพนี้ มีการแฝงด้วยคติความเชื่อ และธรรมเนียมปฏิบัติของชาวจีนไหหนำ และชาวจีนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นการสืบสานวิถีวัฒนธรรมอันดีงามตั้งแต่บรรพบุรุษสู่ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบัน ตั้งแต่การโยนไม้เสี่ยงทาย (ปั่วะปวย) การทำพิธีอัญเชิญองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ พร้อมป้ายเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ไปไว้ ณ ศาลเจ้าชั่วคราว รวมทั้งพิธีการอัญเชิญเจ้าพ่อ - เจ้าแม่กลับศาลเจ้า ทั้งนี้ พิธีกรรมดังกล่าวนั้น ได้จัดขึ้น ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แสดงให้เห็นถึงบทบาทในด้านของการเป็นศูนย์กลางพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนครสวรรค์ที่ปฏิบัติสืบเนื่องมามาถึงปัจจุบัน

พิธีการโยนไม้เสี่ยงทาย (ปั่วะปวย) ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ธรรมเนียมของการโยนไม้เสี่ยงทาย (ปั่วะปวย) ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม นั้นเป็นการเสี่ยงทายเพื่อขออนุญาตจากองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ในการที่จะประกอบพิธีที่สำคัญ คือ พิธีอัญเชิญลงจากแท่นที่ประทับ เพื่อนำออกแห่ในเทศกาลตรุษจีน พิธีขออนุญาตเปลี่ยนเครื่องทรงและลุยไฟ พิธีการขออนุญาตเป็นเจ้าภาพงานคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อ - เจ้าแม่ หรือพิธีการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ที่คณะกรรมการไม่สามารถจะตัดสินใจได้ โดยผู้ที่เป็นตัวแทนของคณะกรรมการในการโยนไม้เสี่ยงทาย จะต้องเป็นประธานหรือผู้อาวุโสของศาลเจ้าฯ เท่านั้น โดยก่อนที่จะโยนไม้เสี่ยงทาย จะทำการจุดธูปสักการะองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ที่แท่นสักการะของเจ้าพ่อเทพารักษ์ ยกเว้นพิธีการขอนุญาตเป็นเจ้าภาพงานคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ให้ทำพิธีหน้าแท่นสักการะขององค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ที่จะขออนุญาตเป็นเจ้าภาพ และจะต้องโยนไม้เสี่ยงทายขึ้นเหนือศีรษะ 3 ครั้ง โดยทั้ง 3 ครั้งจะออกอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนก็ได้ จึงจะถือว่าได้รับอนุญาตจากองค์เจ้าพ่อ - เจ้าแม่ ซึ่งลักษณะของไม้เสี่ยงทาย (ปั่วะปวย) ทั้ง 3 ครั้ง

ที่ออกคือ คว่ำทั้ง 2 อัน เรียกว่า “เอียม” หงายทั้ง 2 อัน เรียกว่า “อย่าง” คว่ำ 1 อัน และหงาย 1 อัน เรียกว่า “เตี๋ย”

การเสี่ยงทาย คว่ำทั้ง 2 อัน
เรียกว่า “เอียม”

การเสี่ยงทาย หงายทั้ง 2 อัน
เรียกว่า “อย่าง”

การเสี่ยงทาย คว่ำ 1 อัน และหงาย 1 อัน เรียกว่า “เตี๋ย”

ภาพที่ 59 ภาพแสดงไม้เสี่ยงทาย (ปั่วะปวย) ในลักษณะต่าง ๆ

อนึ่ง ในกรณีทั่วไป ผู้ที่มาสักการะเจ้าพ่อ - เจ้าแม่และขอพร โดยการโยนไม้เสี่ยงทายให้อธิษฐานและกำหนดให้ไม้เสี่ยงทายออกอย่างไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับการอธิษฐานและกำหนดของผู้ขอพร ยกเว้นการเสี่ยงทายขนมมงคล ในงานวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อ - เจ้าแม่ ไม้เสี่ยงทายจะต้องออก “คว่ำ 1 อัน และหงาย 1 อัน หรือที่เรียกว่า “เตี๋ย” เท่านั้น

การประทับร่างทรงขององค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

ในวันที่มีพิธีอัญเชิญองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ไปประทับ ณ ศาลเจ้าชั่วคราวนั้น จะมีผู้คนเดินทางมาร่วมพิธีที่ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิมแห่งนี้เป็นจำนวนมาก ผู้คนส่วนใหญ่สวมเสื้อสีแดงเข้ามาในพิธีเพื่อสักการะองค์เจ้าพ่อ - เจ้าแม่ และร่วมพิธีกรรมประทับทรง รวมทั้งเข้าร่วมในพิธีอัญเชิญ

ป้ายเทพเจ้า เพื่อนำไปประดิษฐาน ณ ศาลเจ้าชั่วคราวในตลาด ซึ่งเป็นบริเวณจัดงานเทศกาลตรุษจีน เพื่อให้ประชาชนได้เดินทางมาสักการะบูชาองค์เทพเจ้าในช่วงเทศกาลได้โดยสะดวก และจะนำกลับมายังศาลเจ้าเมื่อสิ้นสุดเทศกาลตรุษจีน

ทั้งนี้ ตั้งแต่เวลา 8.30 น. ร่างทรงเจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าพ่อกวนอู เจ้าแม่ทับทิมหรือเจ้าแม่สวรรค์ จะมีอาการอาเจียน หลับตา และตัวสั่น ซึ่งผู้ดูแลจะเริ่มเข้ามาช่วยกันถอดนาฬิกา แว่นตา ที่ร่างทรงสวมใส่มาด้วย ท่ามกลางเสียงฆ่างที่ตีดังกังวานอยู่ตลอดเวลา จากนั้นร่างทรงจะเริ่มกระโดด พร้อมกับยกมือ หมุนตัว กึ่งวิ่งกึ่งกระโดดไปรอบ ๆ บริเวณศาลเจ้า จากนั้นร่างทรงจะเดินไปยังโต๊ะที่วางป้ายชื่อเจ้าพ่อ - เจ้าแม่ที่ทางศาลได้นำมาทำความสะอาดด้วยน้ำชา ล่วงหน้าก่อนถึงพิธี

จากนั้นผู้ดูแลร่างทรงทุกองค์จะช่วยกันเปลี่ยนเครื่องทรงให้กับร่างทรง ตลอดเวลาที่ผู้ดูแลช่วยกันเปลี่ยนเสื้อผ้าให้กับร่างทรงนั้น ร่างทรงยังคงมีอาการสั่นอยู่ตลอด มีเหงื่อออกมารอบปาก ดวงตาแข็งกร้าว กำมือแน่นและเกร็ง โดยเครื่องทรงประกอบด้วย เสื้อ กางเกงขาก๊วยผ้าคาดศีรษะ และผ้าคาดเอว ซึ่งเครื่องทรงทุกชิ้นล้วนแต่มีสีแดงสด เมื่อเปลี่ยนเครื่องทรงเป็นที่เรียบร้อย ร่างทรงจะอมน้ำแล้วพ่นไปที่ดาบ 3 ครั้ง จากนั้นร่างทรงใช้ดาบเชือดลิ้นจนมีเลือดไหลออกมา และถ่มเลือดลงในจานใส่ผ้าหมึกสีแดง แล้วทำการเชือดลิ้นต่อจนมีเลือดไหลออกมาอีกอย่างไม่แสดงอาการเจ็บปวดใด ๆ ในช่วงที่ทำพิธี

การทำ “ฮู้” ตามคติความเชื่อของชาวจีน ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

เมื่อร่างทรงเปลี่ยนเครื่องทรง และเริ่มเชือดลิ้นจนมีเลือดไหลแล้ว ช่วงเวลาต่อจากนี้จะเป็นขั้นตอนของการทำ “ฮู้” โดยผู้ดูแลร่างทรงแต่ละองค์ จะนำกระดาษฟางลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีเหลืองส่งให้แก่ร่างทรง โดยร่างทรงจะนำกระดาษนั้นมาซับเลือดที่ลิ้น และยื่นให้ผู้ดูแลรับไว้ จากนั้นร่างทรงนำพู่กันจุ่มลงที่จานใส่ผ้าหมึกสีแดง เขียนลงบนกระดาษที่ซับเลือดจากลิ้นไว้แล้ว และส่งให้ผู้ดูแลอีกครั้ง จากนั้นนำตราประจำของแต่ละเทพเจ้าแต่ละองค์ จุ่มลงที่จานใส่ผ้าหมึกสีแดงจานเดิม แล้วประทับตราลงบนกระดาษฟางสีเหลืองที่ผ่านการซับเลือดที่ลิ้นและใช้พู่กันเขียนแล้ว หลังจากนั้น จึงนำ “ฮู้” ที่ผ่านพิธีแล้ว ไปแจกให้กับแขกผู้มาร่วมพิธีเพื่อความเป็นสิริมงคล

ร่างทรงขณะประทับทรง

ภาพที่ 60 ร่างทรงเจ้าพ่อเทพารักษ์ขณะประทับทรง ทำฮู้และน้ำมนต์

ภาพที่ 61 ร่างทรงเจ้าพ่อกวนอูขณะประทับทรง ทำฮู้และน้ำมนต์

หลังจากนี้ ร่างทรงจะนำฮู้มาเผาไฟ และถือฮู้ที่กำลังติดไฟไว้บนถังน้ำ พร้อมกับกล่าวคาถา ดวงตาเพ่งมองไปบนแท่นที่ประทับองค์เจ้าพ่อเทพารักษ์ แล้วหย่อนฮู้ที่มีเปลวไฟนั้นลงในถังน้ำ จากนั้น ร่างทรงนำพู่กันจุ่มลงไปที่ขี้เถ้าในกระถางปักธูป ตักขี้เถ้าใส่ลงไปในถังน้ำนั้น จากนั้นเขียนอะไรบางอย่างลงไป เขียนเสร็จร่างทรงนำตราประจำองค์เจ้าพ่อเทพารักษ์ประทับตราลงที่น้ำในถังน้ำ แล้วนำดาบที่ใช้เชือดลิ้นมาจุ่มแล้วกวนในถังน้ำพร้อมกับกล่าวคาถา เป็นอันเสร็จสิ้นพิธีการทำน้ำมนต์

หลังจากนั้น ร่างทรงนำฮู้ที่ได้ทำไว้มาเผาไฟแล้ววางบนข้าวสารที่เตรียมไว้ในถาด จากนั้นจึงทำการหยิบกระดาษมาเผาไฟ แล้วโยนไปที่เก้าอี้ตะปู และนำข้าวสารเสกข้างไปด้านหน้า ทำการประพรมน้ำมนต์ให้กับผู้ดูแล จากนั้นร่างทรงใช้มือตบที่แท่นบูชาเจ้าพ่อเทพารักษ์แล้วกระโดดขึ้นไปนั่งบนนั้น จากนั้นร่างทรงนำตราประจำองค์เจ้าพ่อ - เจ้าแม่จุ่มหมึกสีแดงในจานผ้าหมึก เจิมหน้าผากผู้มาร่วมพิธีที่ต่อแถวเดินเข้ามากันอย่างไม่ขาดสาย

เมื่อร่างทรงเจิมหน้าผากผู้มาร่วมพิธีได้ระยะหนึ่ง ร่างทรงเจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าพ่อกวนอู เจ้าพ่อสามตา เดินไปทำพิธีเปิดตามังกร โดยร่างทรงเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม เริ่มโดยร่างทรงนำพู่กันจุ่มหมึกสีแดงเขียนที่หัวมังกรและเจิมลงบนจุดต่าง ๆ เช่น ตา หู ปาก จากนั้นร่างทรงนำฮู้เผาไฟ วนรอบ ๆ หัวมังกร ตามังกร แล้วนำตราประจำองค์เจ้าพ่อจุ่มหมึกสีแดงแล้วลูบบริเวณหนวดมังกร แล้วนำพู่กันเขียนที่หางมังกร นำตราประจำองค์เจ้าพ่อมาประทับลงบนหนวดมังกร แล้วพรมน้ำมนต์

ภาพที่ 62 ร่างทรงเจิมตราประทับประจำองค์ที่หน้าผาก และแจกฮู้ ให้กับผู้มาร่วมพิธี

การทำพิธีอัญเชิญองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ พร้อมป้ายเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ไปไว้ ณ ศาลเจ้าชั่วคราว

หลังจากเสร็จสิ้นการทำพิธีบนศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แล้ว คณะกรรมการศาลเจ้าฯ จะมีการจัดขบวนรถเพื่ออัญเชิญองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ไปประดิษฐาน ณ ศาลเจ้าชั่วคราวในช่วงเทศกาลตรุษจีน สำหรับรถที่เข้าร่วมขบวนเพื่อนำองค์เจ้าพ่อเจ้าแม่ไปประทับ ณ ศาลเจ้าชั่วคราวนั้น จะต้องมีการเจิมด้วยเช่นกัน โดยที่ร่างทรงเจ้าพ่อจะลงไปเจิมรถที่จอดอยู่ด้านล่างของศาล ซึ่งมีทั้งรถที่เข้าร่วมขบวนนำกงบ่ายย้ายไปไว้ ณ ศาลเจ้าชั่วคราว (รถที่ร่วมขบวนจะผูกด้วยผ้าสีแดงหรือสีชมพู) และรถของผู้ศรัทธาที่มาร่วมพิธี โดยการนำพู่กันจุ่มหมึกสีแดงมาเขียนที่หน้ารถ จากนั้นตราประจำองค์เจ้าพ่อเจ้าแม่ประทับลงไปที่หน้ารถ พรมน้ำมนต์และขว้างข้าวสารเสก จากนั้นคณะกรรมการศาล นำกงบ่าย

และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ธง กงหล่วนฯ ลงมาจากศาล ขึ้นรถแล้ววนรอบศาลเจ้า 3 รอบก่อนเดินทางออกจากศาลไปยังศาลเจ้าชั่วคราว

ขบวนรถเดินทางมาถึงศาลเจ้าชั่วคราวที่ตั้งอยู่ด้านหน้าบริเวณสมาคมไหหนำนครสวรรค์ มีการนำกงบ่ายมาวางในศาลเจ้าชั่วคราวและนำของอื่น ๆ อาทิ เช่น ธง ศาสตราวุธ มาไว้ที่ศาลเจ้าชั่วคราวแห่งนี้ด้วย ร่างทรงเจ้าพ่อเทพารักษ์ ทำพิธีอยู่ภายในศาล ร่างทรงเจ้าพ่อกวนอูทำพิธีอยู่ที่ประตูทางเข้าศาล ร่างทรงเจ้าแม่ทับทิม ประทับอยู่เก้าอี้ทางซ้ายมือของของศาล และร่างทรงเจ้าพ่อสามตาทำพิธีอยู่ฝั่งตรงข้ามร่างทรงเจ้าพ่อกวนอู

เมื่อขบวนมังกรเดินทางมาถึง มังกรทำความเคารพร่างทรงเจ้าพ่อสามตา ร่างทรงเจ้าพ่อสามตานำเทียนสีแดง 9 เล่ม มาจุดแล้วถือไว้ในปากมังกร พร้อมกับกล่าวคาถา แล้วเอาเทียนทั้งหมดนั้นใส่เข้าไปในปากของตนเองเพื่อให้เทียนดับ จากนั้นนำเทียนทั้งหมดไปจุดไฟอีกครั้งแล้วนำเทียนใส่เข้าไปในปากมังกร พร้อมกล่าวคาถา แล้วจึงนำเอาเทียนทั้งหมดนั้นใส่เข้าไปในปากของตนเองอีกครั้งหนึ่งจนไฟดับ แล้วพ่นเทียนทั้งกำนั้นออกมาจากปาก

ร่างทรงเจ้าพ่อสามตา นำดาบออกมาเชือดลิ้นตนเองแล้วใช้ลิ้นที่ชุ่มน้ำเลือดนั้น เจิมในปากมังกร เขา ตา และหนวดมังกร

ภาพที่ 63 พิธีอัญเชิญป้ายชื่อองค์เทพเจ้า และกระถางธูปมายังศาลเจ้าชั่วคราว (ศาลใต้) ถนนริมเขื่อน หน้าสมาคมไหหนำนครสวรรค์ ในช่วงงานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพประจำปี 2566-2567

พิธีการแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ

การแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จัดในระหว่างเวลาประมาณ 07.00-19.00 น. โดยจะมีพิธีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพไปตามถนนสายต่าง ๆ ภายในตัวเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อปัด รังควาน ขจัดความชั่วร้ายออกไปจากบ้านหรือร้านค้า เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยเริ่มจากการอัญเชิญองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ จากศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ไปตามถนนเพื่อข้ามสะพานเดชาติวงศ์มายังจุดเริ่มต้น การตั้งขบวนแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ณ บริเวณสี่แยกไฟแดง แยกสะพานเดชาติวงศ์นั้นจะจัดรูปขบวนองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ร่วมกับองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ จากศาลเจ้าแม่หน้าผา

เจ้าของบ้าน เจ้าของร้านค้าที่ตั้งโต๊ะไหว้เจ้าหรือรับเจ้า จะเริ่มจุดธูปเทียนเมื่อขบวนแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ มาถึง โดยร่างทรงลงจากเก้าอี้ตะปู มาทำพิธีให้กับบ้านหรือบริษัทร้านค้าที่จัดโต๊ะไหว้เจ้า ร่างทรงทำพิธีที่โต๊ะไหว้ด้วยการเขียนฮู้และใช้ถ้วยครอบข้าวสาร แล้วทำการตั้งกงหล่วน เมื่อสามารถตั้งกงหล่วนได้ ร่างทรงจะพรมน้ำมนต์และซัดข้าวสาร หลังจากนั้นเจ้าของบ้านหรือบริษัทร้านค้าจุดประทัดเป็นอันเสร็จพิธี ร่างทรงขึ้นนั่งบนเก้าอี้ตะปู ย้ายไปทำพิธีให้กับบ้านหรือบริษัทร้านค้าหลังต่อไป

อุปกรณ์ที่ใช้โต๊ะบูชาตามบ้าน กระดาษฟาง พู่กัน ผ้าหมึกสีแดง ตราประทับ เจ้าพ่อ ข้าวสาร น้ำมนต์ กงหล่วน ขบวนเกี้ยวเจ้าพ่อเจ้าแม่ และขบวนต่าง ๆ เก้าอี้ตะปู เครื่องดนตรี (ผ่าง)

ภาพที่ 64 โต๊ะรับเจ้า ที่แต่ละร้านค้าในตลาดปากน้ำโพได้จัดของไหว้ไว้สำหรับรับเจ้าในวันแห่กลางวันรอบตลาด

บรรดาร้านค้าทั้งหลายถือว่าเป็นมงคล ที่ได้จัดตั้งโต๊ะเครื่องเซ่นไหว้รอรับเจ้าและขบวนต่าง ๆ ที่จะผ่านร้านของตน และถือว่าเป็นวันแรกของการค้าขายในวันขึ้นปีใหม่ โดยจะมีการประกวดแข่งขันการจัดโต๊ะรับเจ้าของร้านค้าต่าง ๆ ในตลาดอีกด้วย นอกจากขบวนของเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพแล้ว ยังมีขบวนมังกรทอง หรือขบวนสิงโตของคณะต่าง ๆ ที่เข้ามาร่วมแสดงในบริเวณที่ตั้งโต๊ะไหว้หรือรับเจ้านั้นด้วย ซึ่งขบวนเหล่านี้ถือว่าเป็นสัตว์มงคลที่มาอวยพรปีใหม่ในการทำมาค้าขายให้เจริญรุ่งเรือง เพิ่มความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของห้างร้านบริษัทต่าง ๆ และลูกจ้างพนักงาน ซึ่งจะมีการให้แต๊ะเอียกับคณะต่าง ๆ ที่เข้ามาแสดงหรืออวยพรให้กับร้านค้าและห้างร้าน ซึ่งถือเป็นการร่วมทำบุญให้กับคณะสิงโตหรือคณะมังกร รวมทั้งคณะดนตรีล่อโก้วต่าง ๆ ที่เข้ามาร่วมในขบวนแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ด้วย

ขบวนแห่ในเทศกาลตรุษจีนปากน้ำโพรอบแห่กลางวันนั้น ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ชาวไทยเชื้อสายจีนปากน้ำโพให้ความสำคัญมากที่สุด โดยจะเริ่มแห่กันไปตามถนนสายต่าง ๆ รอบตลาดปากน้ำโพ และไปสิ้นสุดที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเวลาประมาณ 19.00 น.

ขบวนแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพนั้น ส่วนใหญ่จะมีการนำเสนอเรื่องราวตำนานและความเชื่อของชาวจีน รวมทั้งการละเล่นพื้นบ้านของชาวจีนมาจัดแสดงไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้ตั้งแต่ขบวนแรกถึงขบวนสุดท้าย มีความยาวประมาณ 3-4 กิโลเมตร ซึ่งถือเป็นขบวนแห่ในเทศกาลตรุษจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย

พิธีการอัญเชิญเจ้าพ่อเจ้าแม่กลับศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

พิธีการจะเริ่มจากการที่เจ้าพ่อเจ้าแม่เข้าประทับร่างทรง (เจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าพ่อกวนอู เจ้าแม่ทับทิม เจ้าแม่สวรรค์ และเจ้าพ่อสามตา ตามลำดับ) โดยจะมีผู้ดูแลช่วยกันเปลี่ยนเสื้อผ้าให้ร่างทรงด้วยเครื่องทรงสีแดง หลังจากนั้นร่างทรงใช้มีดเฉือนลิ้นและป้ายเลือดจากลิ้นลงบนกระดาษฟางสีเหลือง จะประทับตราประจำตัว (ขั้นตอนเหมือนกับการทำฮู้ และน้ำมนต์ในพิธีเชิญองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่มาตั้งที่ศาลเจ้าชั่วคราว)

ในระหว่างการทำพิธีจะมีผู้ศรัทธานำรถยนต์มาให้ร่างทรงประพรมน้ำมนต์ซัดข้าวสาร เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ประชาชนและผู้ศรัทธา เมื่อเสร็จแล้วจะมีการตั้งขบวนรถร่างทรงและเกี้ยวของแต่ละองค์เพื่อเคลื่อนขบวนกลับไปศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม เมื่อถึงบริเวณศาลเจ้าจะให้ขบวนเวียนรอบศาลเจ้า 3 รอบ จากขวาไปซ้าย และให้คณะกรรมการหามเกี้ยว และเก้าอี้ตะปู กระถางธูปกงหล่วน ข้ามกองไฟก่อนที่จะอัญเชิญองค์เจ้าพ่อ - เจ้าแม่แต่ละองค์ขึ้นบนศาลเจ้า และวางรูปเคารพที่แท่นประทับเครื่องทรงเจ้าพ่อชุดแดง โดยที่ร่างทรงจะทำพิธีกรรมเฉือนลิ้นเพื่อทำฮู้และน้ำมนต์ จากนั้นร่างทรงนั่งเก้าอี้ตะปูแจกฮู้ให้กับประชาชนและผู้ศรัทธาในศาลเจ้า และลำดับสุดท้ายคือ เจ้าพ่อเจ้าแม่ออกจากร่างทรง โดยมีผู้ดูแลศาลเจ้า จัดเตรียมอาหารเซ่นไหว้เจ้าพ่อ - เจ้าแม่

อุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ มีด ตราประทับเจ้าพ่อ กระดาษฟาง ถังน้ำ ข้าวสาร รถยนต์ผู้ศรัทธา เกี้ยว กงหล่วน กระถางธูป กระดาษเงิน กระดาษทอง ธูป เครื่องดนตรี (ผ่าง)

บทสรุป

ชาติพันธุ์จีน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีความยึดมั่นศรัทธาในศาสนา คำสอนและความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับการนับถือเทพเจ้า เห็นได้จากชาวจีนโดยเฉพาะชาวจีนโพ้นทะเลยังยึดถือความเชื่อและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าแก่ของตนอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะพิธีกรรมเรื่องการเซ่นไหว้และการบูชากราบไหว้บรรพบุรุษของตน ความเชื่อเหล่านี้ยังคงปรากฏอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชาวจีนอาศัยอยู่หลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ภาษา แต่สามารถที่จะผสมผสานกลมกลืนกลายเป็นกลุ่มชาวจีนที่มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน นอกจากนี้ ชาวจีนในนครสวรรค์ยังมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนครสวรรค์ได้ในที่สุด

อาจกล่าวได้ว่า สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ทำให้ชาวจีน ซึ่ง ณ ปัจจุบัน คือ ชาวไทยเชื้อสายจีนในนครสวรรค์สามารถที่จะดำรงรักษาวัฒนธรรมของตนเองได้คือ การมีพื้นที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน ดังนั้นเราจึงมักเห็นศาลเจ้าเกิดขึ้นในชุมชนที่มีชาวจีนอาศัยอยู่ เช่นเดียวกับพื้นที่ของจังหวัดนครสวรรค์ที่มี “ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม” ตั้งเป็นอาคารสวยงามตามลักษณะ

ที่เป็นมงคลของศิลปกรรมจีนอยู่ท่ามกลางชุมชนที่มีทั้งชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ได้อย่างกลมกลืน

“ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม” แห่งนี้ ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ ๆ ประดิษฐานองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ที่ชาวจีนไหหนำเคารพนับถือ หรือมีเพียงเพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามธรรมเนียมปฏิบัติเท่านั้น แต่ศาลเจ้าแห่งนี้ยังเป็นแหล่งรวม “วิถีวัฒนธรรมจีน” ของชาวจีนไหหนำที่ยังคงอยู่และถูกดำรงรักษาไว้ทั้งประเพณี พิธีกรรม อาหาร ศิลปะการแสดง ภาษาจีน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ “ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม” ที่มีทั้งการบอกเล่าจากรุ่นต่อรุ่น เอกสาร ภาพถ่าย รวมทั้ง “ระฆังโบราณ” ที่เป็นโบราณวัตถุชิ้นสำคัญที่บอกเล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้าแห่งนี้ได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

กนกพร เจริญแสนสวย. (2557). ***การศึกษามิติสัมพันธ์ของความเชื่อส่วนบุคคลในเทพเจ้ากวนอูสำหรับการสร้างแรงผลักดันทางธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช.*** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เจษฎา นิลสงวนเดชะ. (2561). ***ศาลเจ้าจีน : ศรัทธาสถานในสังคมไทย***. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 37(1), 45-70.

ชนาภา เมธีเกรียงไกร. (2559). ***กระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา*** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชินวัฒน์ สงวนวงศ์, กษิดิ์เดช ธัญธเนส, ทีฆทัศน์ ประชาเลิศชัย และกอบกุล เปี่ยมวัชระ. (2557). ***กว่า 144 ปี แห่งศรัทธา ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แควใหญ่.***

ธัญประภา สัจจะประภา, วิเชียร ธัญธเนส, ธเนศ จิตสุทธิภากร, สมศักดิ์ พันาธรชัย, ณรงค์ศักดิ์ ด่านวุฒินันท์, อดิศร ประชาเลิศชัย, มนัส เบญจหิรัญศักดิ์ และเชิดชัย ภู่ขจร. (2552). ***สมาคมไหหนำนครสวรรค์.***

ปัญญา เทพสิงห์. (2543). ***ความเชื่อเกี่ยวกับศาลเจ้าในเขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอสงขลา จังหวัดสงขลา*** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พัทธสาร เป้าสกุล. (2565). ***สัญลักษณ์มงคลจีนที่ปรากฏในบริเวณศาลเจ้าเล่งบ๊วยเอี๊ย*** เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ. (2551). ***โลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของศาลเจ้าจีนในจังหวัดสมุทรสงคราม.*** วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 28(3), 79-105.

สุชาติ แสงทอง, บรรณาธิการ. (2560). ***นครสวรรค์ศึกษา : บันทึกเรื่องราวคนจีนปากน้ำโพ. นครสวรรค์: หจก.ริมปิงการพิมพ์.***

สุพิชฌาย์ ถกลประจักษ์ และ กนกพร นุ่มทอง. (2560). ***การสำรวจและรวบรวมองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับศาลเจ้าจีนในประเทศไทยผ่านฐานข้อมูลของไทย***. วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 10(2), 87-125.

ข้อมูลออนไลน์

เพจ Facebook ของศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แควใหญ่ ปากน้ำโพ.

https://www.facebook.com/SanChaophoThepharakChaomaeThapthim.

เพจ Facebook ของ ตรุษจีนนครสวรรค์ สืบสานงานประเพณี แห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ

https://www.facebook.com/paknamphochinesenewyear.

ภาคผนวก

โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

ที่มาของโครงการ

จากสถานการณ์ความท้าทาย และทิศทางการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมของประเทศไทย และของจังหวัดนครสวรรค์ นำมาสู่ฐานคิด และเป้าหมายที่สำคัญของกระบวนการต่อยอดงานบริการวิชาการตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ในการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ ประเพณี และนวัตกรรมทางวัฒนธรรมของวิถีชุมชนคนจีนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา มาสร้างสรรค์และยกระดับการพัฒนาขับเคลื่อนสร้างนิเวศวัฒนธรรมในพื้นที่ที่นำไปสู่สำนึกท้องถิ่น ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดการอนุรักษ์สืบสาน ต่อยอด สร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนจีนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ไปพร้อมกับการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ในการสร้างความรู้เพื่อความเข้าใจท้องถิ่นแบบองค์รวมผ่านการดำเนินโครงการพลิกฟื้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมชุมชน “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคีเครือข่ายระดับจังหวัด ภูมิภาค และนานาชาติในการพัฒนาฐานข้อมูลและนวัตกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนคนจีนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นกรณีศึกษาด้านการจัดการทุนและศักยภาพท้องถิ่นผ่านศาลเจ้าจีน ตลอดจนพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างรรค์

2. เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคเครือข่ายคณะทำงานของภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชนในการฟื้นฟูอัตลักษณ์วัฒนธรรมและสำนึกท้องถิ่นชุมชนจีนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดนครสวรรค์

3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาต้นแบบสร้างสรรค์ และต่อยอดการจัดการทุนและนวัตกรรมทางวัฒนธรรมสู่นโยบาย Soft Power ของจังหวัดนครสวรรค์

ความสำเร็จของการทำงานโครงการ

โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 เป็นหน่วยงานในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคีเครือข่ายระดับจังหวัดทุกภาคส่วน ทั้งภาคราชการ ส่วนภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสมาคมองค์กรจีนของจังหวัดนครสวรรค์

การดำเนินงานดังกล่าว ถือเป็นกระบวนการขับเคลื่อนงานด้านวัฒนธรรมที่อาศัยความร่วมมือของคณาจารย์ นักวิจัย จากสาขาวิชาต่าง ๆ ร่วมกับภาคีเครือข่ายหลักในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ ตลอดจนเกิดเวทีสร้างความรู้และแผนความร่วมมือ (Cooperation Plan) ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู หรือสร้างสรรค์พื้นที่วัฒนธรรม (Cultural Space) รวมถึงเสริมพลัง (Empowerment) การเกาะเกี่ยวทางสังคมระหว่างคนรุ่นเก่า และคนรุ่นใหม่ บนฐานสำนึกรักหวงแหนท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครสวรรค์

การดำเนินงานโครงการ

1. การจัดเวทีเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการสืบค้นข้อมูล และสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. การค้นหาโจทย์ความต้องการจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากสมาคมองค์กรจีน และกลุ่มเครือข่ายประชาคม
3. การจัดเวทีนำเสนอและวิเคราะห์บริบทคุณค่าทางวัฒนธรรมเพื่อนำมาสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม โดยผ่านการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและภาคีเครือข่ายในพื้นที่
4. สร้างเครือข่ายคณะทำงานเชิงบูรณาการศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การสร้างสำนึกรักท้องถิ่นร่วมกับภาครัฐ ภาคสถาบันการศึกษาและภาคีสมาคมองค์กรจีน

คณะทำงาน ประกอบด้วย

1. ฝ่ายศึกษาสำรวจและรวบรวมข้อมูลวิถีวัฒนธรรมจีน โดย รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง และคณะ

2. ฝ่ายศึกษาและพัฒนานวัตกรรม Soft Power ด้านอาหาร โดย ผศ.พงษ์ทอง เฮครอฟท์ หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ และคณะ

3. ฝ่ายศึกษาและพัฒนานวัตกรรม Soft Power ด้านศิลปะการแสดง โดย ผศ.ภัทธิรา จันทร์ดี สาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะ

4. ฝ่ายศึกษาและพัฒนาเส้นทางกิจกรรมด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน โดย อ.เจนจิรา เงินจันทร์ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ และคณะ

5. ฝ่ายจัดทำวิดีทัศน์งานสารคดีส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว โดย นายชัยสิทธิ์ ผลเสวก และคณะ

6. ฝ่ายออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์ผังเมือง โดย ดร.ชเล คุณาวงศ์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท องศาสถาปนิก จำกัด และคณะ

7. ฝ่ายพัฒนาและจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดย ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ ศิริโสม ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และคณะ

8. ฝ่ายแปลภาษาต่างประเทศ โดย ผศ.ดร.ดาเรศ นฤมล หัวหน้าสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะ

ผลผลิตของโครงการ

1. นวัตกรรมเชิงวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน Soft Power จำนวน 10 นวัตกรรม
2. เส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน จำนวน 5 เส้นทาง
3. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการเมืองวัฒนธรรม จำนวน 1 ระบบ
4. คู่มือแหล่งเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมจีน จำนวน 10 เล่ม
5. วิดีทัศน์/สารคดีการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน จำนวน 11 ตอน
6. การบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาและภาคประชาสังคม
7. MASTER PLAN การออกแบบเมืองสู่การกำหนดนโยบายและการปฏิบัติอย่างน้อย จำนวน 1 ต้นแบบ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เยาวชน/นักเรียน/นักศึกษา คณะทำงานองค์กร และประชาชนเกิดความรักและหวงแหนตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าวิถีชีวิตและวัฒนธรรม มีความรู้ความเข้าใจข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย-จีน ในการพัฒนาเมืองนครสวรรค์สู่เมืองวิถีวัฒนธรรมจีน

2. เป็นเวทีสร้างความร่วมมือทางวิชาการ และการทำงานบูรณาการข้ามศาสตร์ระหว่างคณาจารย์นักวิจัยจากหลากหลายสาขาวิชา ตลอดจนขับเคลื่อนงานตามพันธกิจที่ 4 การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมที่นำไปสู่การสร้างสำนึกท้องถิ่นของสถาบันอุดมศึกษา

3. จัดทำข้อมูลเชิงนโยบายเสนอต่อผู้บริหารในด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองเพื่อรองรับการเป็นเมืองนครสวรรค์สู่เมืองวิถีวัฒนธรรมจีน

4. มีการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวให้จังหวัดนครสวรรค์เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย-จีนที่ได้รับความนิยม และสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

5. มีคณะทำงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือสร้างสรรค์พื้นที่วัฒนธรรม (Cultural Space) เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และนำมาสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนย่านตลาดเก่า จังหวัดนครสวรรค์

การดำเนินงานโครงการเพื่อให้ได้ผลผลิตตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จนนำไปสู่ความเป็น “เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน” ของ “นครสวรรค์” นั้น ประกอบไปด้วยหลายกิจกรรมที่ขับเคลื่อนจากความร่วมมือหรือการบูรณาการความรู้ความเชี่ยวชาญของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของนครสวรรค์ และบันทึกไว้ให้กลายเป็นข้อมูลประวัติศาสตร์ และนำไปสู่การ “พลิกฟื้น” “ถ่ายทอด” และ ต่อยอด” ให้เป็นทุนทางวัฒนธรรม

กิจกรรม : สำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำนครสวรรค์สู่การเป็นเมืองแห่งวิถีวัฒนธรรม และจัดทำหนังสือและบทความภาษาไทย-อังกฤษ-จีน

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine
ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
本头公—水尾圣娘庙

กิจกรรมลงพื้นที่ เก็บข้อมูล

รายงานผลการดำเนินโครงการและกิจกรรมลงพื้นที่เก็บข้อมูล

(เดือน กุมภาพันธ์ ถึง สิงหาคม พ.ศ.2567)

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

วันเดือนปี : วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 เวลา : 16.00-18.00 น.

สถานที่ : ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ ถ.สวรรค์วิถี ต.นครสวรรค์ตก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นำทีมคณะทำงานเข้าพบ นายทวี เสริมภักดีกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ ร่วมกับบุคลากรจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อประชุมหารือแนวทางการขับเคลื่อนโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

วันเดือนปี : วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 เวลา : 08.30-16.00 น.

สถานที่ : ห้องประชุมรัตนพิมาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ประชุมเตรียมงาน วางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่นครสวรรค์สู่การพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

วันเดือนปี : วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 08.30-16.00 น.

สถานที่ : ห้องประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ต.นครสวรรค์ตก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ร่วมกับกลุ่มจีน 5 ภาษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดกิจกรรมประชุมปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน เมืองสู่วิถีวัฒนธรรมจีน

วันเดือนปี : วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 08.30-16.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แควใหญ่ ปากน้ำโพ ต.นครสวรรค์ออก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กับคุณสมชาย พัฒนาธรชัย นายกสมาคมไหหนำนครสวรรค์ และคณะร่วมจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำนครสวรรค์สู่โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน “กลุ่มคนจีนไหหนำ”

วันเดือนปี : วันพุธ ที่ 6 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 08.30-12.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าแม่หน้าผา ถ.โกสีย์ ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และนายนิรันดร์ ศิริวัฒนา ผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าแม่หน้าผา เข้าร่วมกิจกรรมในงานประเพณี “เจ้าแม่กวนอิมเปิดทรัพย์” เพื่อสังเกตการณ์ในการจัดทำนครสวรรค์สู่โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน “กลุ่มคนจีนแต้จิ๋ว”

วันเดือนปี : วันเสาร์ ที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 08.3-12.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่โกรกพระ ตำบลโกรกพระ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมคณะทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ร่วมกับนางสาววรรณิศา กลิ่นชัย ประธานจัดงานศาลเจ้าโกรกพระ 108 ปี และชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำนครสวรรค์สู่โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน “กลุ่มคนจีนแต้จิ๋ว”

วันเดือนปี : วันอาทิตย์ ที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 13.00-16.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าแม่หน้าผา ถ.โกสีย์ ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมคณะทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และนายขจรเกียรติ เลาวกุล ประธานมูลนิธิส่งเสริมงานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ พร้อมคณะและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน “กลุ่มคนจีนแต้จิ๋ว”

วันเดือนปี : วันอังคาร ที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 13.00-16.00 น.

สถานที่ : มูลนิธิปากน้ำโพประชานุเคราะห์ ถ.สวรรค์วิถี ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายปราการ วิบูลย์วัฒนกิจ ประธานมูลนิธิปากน้ำโพประชานุเคราะห์ พร้อมคณะ และรศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ร่วมกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำนครสวรรค์สู่เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน ในนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันเสาร์ ที่ 13 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 18.00-21.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าแม่หน้าผา ถ.โกสีย์ ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : เข้าร่วมสังเกตการณ์และสัมภาษณ์เก็บข้อมูล คณะสิงโต 5 ภาษา, กรรมการเถ่านั้ง ปี 109, คณะมังกรทอง กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำนครสวรรค์สู่การพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน “กลุ่มคนจีนแต้จิ๋ว” ในกิจกรรมวันฝึกซ้อม เตรียมจัดงานเฉลิมฉลองรางวัลโหงวซก

วันเดือนปี : วันเสาร์ ที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 10.00-12.00 น.

สถานที่ : สมาคมฮากกา นครสวรรค์ ถนนโกสีย์ ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมคณะทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และนายชัยพร ลาภบำรุงวงศ์ นายกสมาคมฮากกา และคณะ ในกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำนครสวรรค์สู่การพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน “กลุ่มคนจีนฮากกา” ให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูล บันทึกเทปถ่ายทำสารคดี โดยทีมงาน Thai PBS

วันเดือนปี : วันจันทร์ ที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 10.00-12.00 น.

สถานที่ : สมาคมฮากกา นครสวรรค์ ถนนโกสีย์ ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นำทีมคณะทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เข้าพบ นายศิลป จันทวัฒน์ กรรมการที่ปรึกษาสมาคมฮากกานครสวรรค์ เพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพิ่มเติม ในกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน “กลุ่มคนจีนฮากกา”

วันเดือนปี : วันเสาร์ ที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 18.00-21.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าแม่หน้าผา ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายขจรเกียรติ เลาวกุล ประธานมูลนิธิส่งเสริมงานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ เชิญคณะทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เข้าร่วมงานฉลองรางวัล ASIA Pinnacle Awards ประเภทรางวัล Best Parade “โหงวซก” ชมกิจกรรมการแสดงศิลปะวัฒนธรรมของกลุ่มคนจีน 5 ภาษา เช่น การแสดงกลองแห่งความสามัคคีที่ตีพร้อมกัน 5 ใบ และการเชิดสิงโตพร้อมแสงสีเสียง

วันเดือนปี : วันพฤหัสบดี ที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 08.30-12.00 น.

สถานที่ : ศาลจ้าวพ่อเก้าเลี้ยว ตำบลเก้าเลี้ยว อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นำทีมพร้อมคณะทำงาน และนายวิวัฒน์ วลัญช์อารยะ ประธานศาลจ้าวพ่อเก้าเลี้ยว พร้อมชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

วันเดือนปี : วันพฤหัสบดี ที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 13.30-16.00 น.

สถานที่ : ห้องประชุมศาลาประชาคมเทศบาลเมืองชุมแสง อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : คณาจารย์ คณะทำงานเก็บข้อมูล ร่วมกับนายอำนาจ กรเอี่ยม ผู้ฝึกสอนเอ็งกอ-พะบู๊ ศาลเจ้าพ่อชุมแสง ร่วมจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน“กลุ่มคนจีนแต้จิ๋วและไหหนำ” สัมภาษณ์เก็บข้อมูล

วันเดือนปี : วันอาทิตย์ ที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2567 เวลา : 09.00-12.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายอำนาจ กรเอี่ยม ผู้ฝึกสอนเอ็งกอ-พะบู๊ ศาลเจ้าพ่อชุมแสง ร่วมจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน “กลุ่มคนจีนแต้จิ๋วและไหหนำ” สัมภาษณ์เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมของคณะทำงานกรรมการศาลเจ้าพ่อชุมแสง

วันเดือนปี : วันจันทร์ ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 14.00-15.00 น.

สถานที่ : 239 ถนนสวรรค์วิถี อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : ดร.ชเล คุนาวงศ์ เจ้าของบริษัท องศาสถาปานิก จัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน ร่วมหารือเก็บข้อมูลความต้องการปรับปรุงภูมิทัศน์ของกลุ่มศาลเจ้า สมาคม ตลอดจนศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันพุธ ที่ 17 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 07.30-16.00 น.

สถานที่ : ศาลจ้าวพ่อเก้าเลี้ยว ตำบลเก้าเลี้ยว อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายวิวัฒน์ วลัญช์อารยะ ประธานศาลจ้าวพ่อเก้าเลี้ยว เชิญคณะทำงาน เข้าร่วมสังเกตการณ์ในงานประจำปีประเพณีลอยเรือเสาเภาสะเดาะเคราะห์ ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่ของคนเก้าเลี้ยว เพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

- ถ่ายทำเก็บภาพพิธีกรรมลอยเรือสำเภาสะเดาะเคราะห์ โดยทีมงาน Thai PBS
- อาหารกลุ่มคนไหหนำ บะหมี่โกโฮ่ง, ขนมอีบั๊ว, ขนมเหลี่ยงหุ้น, ขนมข้าวฟ่าง, ขนมนวลแห้ว
- สัมภาษณ์เรื่อง ศาลเจ้าฯ พิธีกรรม อาหาร เหลี่ยงหุ้น นวลแห้ว

วันเดือนปี : วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 08.30-12.00 น.

สถานที่ : ร้านโกตี๋ ข้าวมันไก่ไหหลำ (ไหหนำ) อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายสมชาย พัฒนาธรชัย นายกสมาคมไหหนำนครสวรรค์ ร่วมกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

- นำทีมงาน Thai PBS ถ่ายทำสารคดี เก็บภาพถ่ายอาหารไหหนำที่ร้านข้าวมันไก่โกตี๋ ข้าวมันไก่ไหหลำ (ไหหนำ)

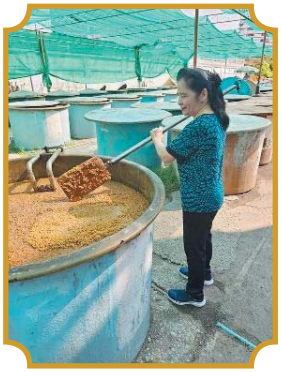

วันเดือนปี : วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 08.30-12.00 น.

สถานที่ : โรงงานเต้าเจี้ยวจี้แซ ถ.มาตุลี ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายสมชาย พัฒนาธรชัย นายกสมาคมไหหนำนครสวรรค์ ร่วมกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

- นำทีมงาน Thai PBS ถ่ายทำสารคดี สัมภาษณ์ เก็บภาพถ่าย การผลิตเต้าเจี้ยวจี้แซของอร่อยในนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 08.30-12.00 น.

สถานที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิพัฒน์เจริญ ถ.นครสวรรค์-เก้าเลี้ยว ต.วัดไทร อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : ผศ.พงษ์ทอง เฮครอฟท์ หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ และคณะทีมงาน Thai PBS ในกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

- สัมภาษณ์ เก็บข้อมูล ถ่ายทำสารคดี โดยทีมงาน Thai PBS ที่โรงงานพิพัฒน์เจริญ ผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว เส้นบะหมี่สด และวุ้นเส้น

วันเดือนปี : วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 13.00-16.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แควใหญ่ ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายธวัชชัย รุ่งคณาวุฒิ ประธานกรรมการบริหารศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แควใหญ่ ปากน้ำโพ พร้อมทั้งคณะกรรมการจัดการของศาลเจ้าฯ ให้คณะทำงานจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และทีมงาน Thai PBS ร่วมเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ ในกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

- ถ่ายทำเก็บภาพศาลเจ้าฯ ถ่ายทำการแสดงดนตรี รำถ้วย โดยทีมงาน Thai PBS
- สัมภาษณ์ความต้องการการปรับปรุงภูมิทัศน์ของศาลเจ้าฯ และสมาคมไหหนำนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 19 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 09.00-12.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่โกรกพระ ต.โกรกพระ อ.โกรกพระ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : คุณวรรณิศา กลิ่นชัย ประธานจัดงานศาลเจ้าโกรกพระ 108 ปี และชุมชนผู้เกี่ยวข้อง ร่วมจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน โดยทีมงาน Thai PBS เก็บข้อมูล สัมภาษณ์ เรื่อง ศาลเจ้าฯ พิธีกรรม เก็บภาพการทำขนม อั่งถ่อก้วย, กุยช่าย, และขนมเทียน

วันเดือนปี : วันเสาร์ ที่ 20 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 09.00-12.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง ต.ชุมแสง อ.ชุมแสง จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายอำนาจ กรเอี่ยม ผู้ฝึกสอนเอ็งกอพะบู๊ และทีมงานเอ็งกอพะบู๊ จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน เพื่อถ่านทำสารดี เก็บภาพ โดยทีมงาน Thai PBS

- สัมภาษณ์เรื่อง ศาลเจ้าฯ พิธีกรรม อาหาร, ถ่ายทำสารคดี แต่งหน้าเอ็งกอ, การแสดงพะบู๊, และขนมเทียนชุมแสง ร้านเฮียตี๋ เจ้เข

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 26 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 09.00-12.00 น.

สถานที่ : สมาคมกว๋องสิว นครสวรรค์ ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายกุลจิตต์ รัชดาศิวะกุล รองนายกสมาคมกว๋องสิว นครสวรรค์ และคุณนวพันธุ์ เหมชาติวิรุฬห์ ผู้ช่วยเหรัญญิกสมาคมกว๋องสิว นครสวรรค์ ให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเชิงลึก และถ่ายทำสารคดีเก็บภาพถ่าย หัวสิงโตกว๋องสิว โดยทีมงาน Thai PBS และคณะทำงานจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 26 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 13.00-16.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าแม่หน้าผา ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายนิรันดร์ ศิริวัฒนา ผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าแม่หน้าผา และคณะกรรมการศาลเจ้า ในกิจกรรมปฏิบัติการเก็บภาพถ่ายทำสารคดีศาลเจ้าแม่หน้าผา และสัมภาษณ์คณะกรรมการ โดยทีมงาน Thai PBS

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 27 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 09.00-12.00 น.

สถานที่ : สมาคมฮากกา นครสวรรค์ ถ.โกสีย์ ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายชัยพร ลาภบำรุงวงศ์ นายกสมาคมฮากกานครสวรรค์ เชิญเข้าร่วมทำบุญประจำปีของสมาคมฮากกานครสวรรค์ เพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน นำทีมโดย ผศ.พงษ์ทอง เฮครอฟท์ หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ และทีมงาน Thai PBS ปฏิบัติการสัมภาษณ์ ทำสารคดี ถ่ายภาพนิ่งอาหารกลุ่มคนจีนฮากกา นครสวรรค์

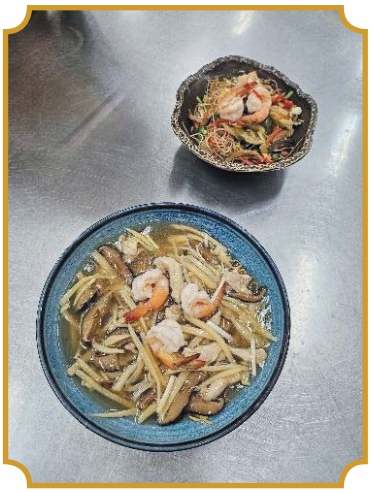

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 27 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 13.00-16.00 น.

สถานที่ : เล่งหงษ์ ภัตตาคาร นครสวรรค์ ถ.พรหมนิมิต ต.วัดไทรย์ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

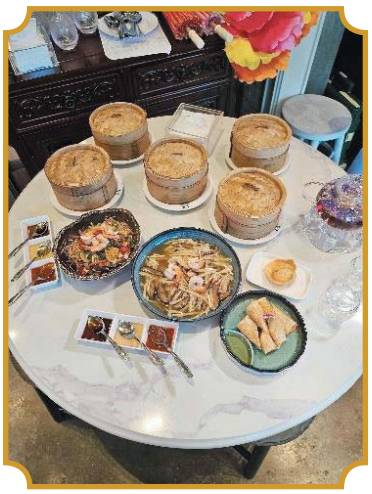
เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : ผศ.พงษ์ทอง เฮครอฟท์ หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ และทีมงาน Thai PBS ในกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเก็บภาพถ่ายทำสารคดีการทำอาหารของชาวจีนฮกเกี้ยน และกวางตุ้ง วิถีวัฒนธรรมจีนนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 27 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 13.00-16.00 น.

สถานที่ : มูลนิธิปากน้ำโพประชานุเคราะห์ ถ.สวรรค์วิถี ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายปราการ วิบูลย์วัฒนกิจ ประธานมูลนิธิปากน้ำโพประชานุเคราะห์ พร้อมคณะกรรมการมูลนิธิปากน้ำโพประชานุเคราะห์ ร่วมกับทีมงาน Thai PBS จัดเวทีสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเรื่องการก่อตั้งและภารกิจของมูลนิธิปากน้ำโพประชานุเคราะห์ ในกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 28 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 07.00-09.00 น.

สถานที่ : เล่งหงษ์ ภัตตาคาร นครสวรรค์ ถ.พรหมนิมิต ต.วัดไทรย์ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : คุณสุจิตรา นำเจริญ ผู้บริหารงานร้านเล่งหงษ์ ภัตตาคาร นครสวรรค์ กับผศ.พงษ์ทอง เฮครอฟท์ หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ และทีมงาน Thai PBS ในกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูล และสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน ถ่ายทำอาหารกลุ่มคน ฮกเกี้ยน กวางตุ้ง เก็บภาพถ่ายทำสารคดี โดยทีมงาน Thai PBS

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 28 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 09.00-10.00 น.

สถานที่ : บริษัท เปมินวิศวกรรม จำกัด ต.นครสวรรค์ออก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : บริษัท เปมินวิศวกรรม จำกัด หรือร้านบะจ่างแม่หมอกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

- สัมภาษณ์ เก็บภาพ ถ่ายทำสารคดี การทำอาหารบ๊ะจ่าง โดยทีมงาน Thai PBS

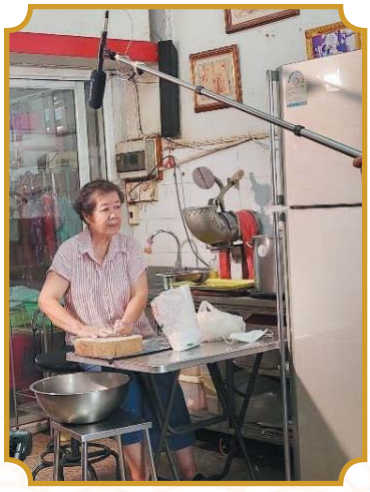

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 28 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 11.00-12.00 น.

สถานที่ : ร้านขนมบั่วเกี้ยะ เจ้เนี้ยว หลังวัดนครสวรรค์ ถ.โกสีย์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : แม่มานี แซ่ตั่น (เจ้เนี้ยว) ผู้ประกอบการ ร้านขนมบั่วเกี้ยะ เจ้เนี้ยว ในกิจกรรมเชิงปฏิบัติการบันทึกการถ่ายทำสารคดี การทำขนมบั่วเกี้ยะ โดย ทีมงาน Thai PBS

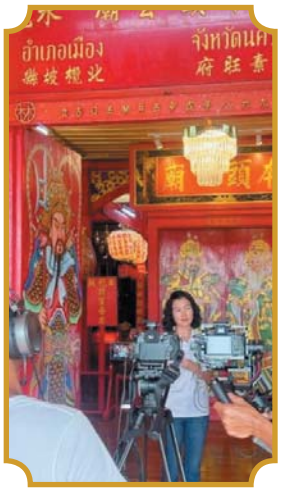
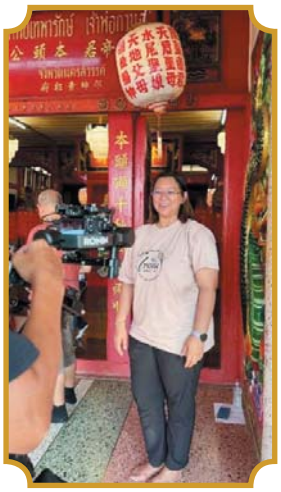

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 28 เมษายน พ.ศ.2567 เวลา : 13.00-16.00 น.

สถานที่ : ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม แควใหญ่ ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : กิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน - ถ่ายทำสารคดี สัมภาษณ์ความคิดเห็นของคณะทำงานฝ่ายลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยทีมงาน Thai PBS

วันเดือนปี : วันอาทิตย์ ที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2567 เวลา : 09.00-12.00 น.

สถานที่ : สมาคมไหหนำนครสวรรค์ ถ.ริมเขื่อน (ต้นเจ้าพระยา) ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายสมชาย พัฒนาธรชัย นายกสมาคมไหหนำนครสวรรค์ และคณะร่วมกับคณะทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จัดกิจกรรมสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพิ่มเติม เกี่ยวกับภารกิจของสมาคมไหหนำนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันจันทร์ ที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2567 เวลา : 18.00-20.00 น.

สถานที่ : คณะสิงโตฮกเกี้ยน เต้ออี้ถัง เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ปากน้ำโพ (หน้าผา) ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายวรพล ภัทราคณานนท์ (ลุงไหล) หัวหน้าคณะสิงโตฮกเกี้ยน เต้ออี้ถัง เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ในกิจกรรมสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพิ่มเติม เกี่ยวกับ คณะสิงโตฮกเกี้ยน เต้ออี้ถัง เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ

วันเดือนปี : วันจันทร์ ที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2567 เวลา : 10.00-12.00 น.

สถานที่ : ห้องรัตนพิมาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จัดประชุมเตรียมความพร้อมจัดงาน ประกาศเมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2567 เวลา : 13.30-16.00 น.

สถานที่ : อาคารเรียนคหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : ผศ.พงษ์ทอง เฮครอฟท์ อาจารย์นารีรัตน์ บุญลักษณ์ อาจารย์ทศพร โพธิ์เนียม และอาจารย์รังสิตา จันทร์หอม ในกิจกรรมเชิงปฏิบัติการถ่ายภาพนวัตกรรมอาหารจีน 5 ภาษา

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2567 เวลา : 14.00-17.00 น.

สถานที่ : ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ ถ.สวรรค์วิถี ต.นครสวรรค์ตก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายบดินทร์ เกษมศานติ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ เป็นประธานการประชุมขับเคลื่อนโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน หารือและขอความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อจัดกิจกรรมเมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีนที่ตรอกซุนหงษ์

วันเดือนปี : วันศุกร์ ที่ 7 มิถุนายน พ.ศ.2567 เวลา : 14.00-17.00 น.

สถานที่ : ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ ถ.สวรรค์วิถี ต.นครสวรรค์ตก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายทวี เสริมภักดีกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ เป็นประธานการประชุมเพื่อหารือแนวทางการขับเคลื่อนโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทาง “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน และนำเสนอ Master plan และความก้าวหน้าของโครงการฯ โดย ดร.ชเล คุณาวงศ์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท องศาสถาปนิก จำกัด

วันเดือนปี : วันอังคาร ที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2567 เวลา : 16.15-18.30 น.

สถานที่ : ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ ถ.สวรรค์วิถี ต.นครสวรรค์ตก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายทวี เสริมภักดีกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ เป็นประธานประชุมหารือร่วมกับ รศ.ดร.สุชาติแสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นายสมศักดิ์ อรุณสุรัตน์ ประธานสภาเทศบาลนครนครสวรรค์ นางเบ็ญจมาศ บุญเทพ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ แนวทางการขับเคลื่อนโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน เรื่องเตรียมการลงพื้นที่พบปะประชาชนที่ ตรอกชุนหงษ์

วันเดือนปี : วันจันทร์ ที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2567 เวลา : 18.30-19.00 น.

สถานที่ : ห้องประชุมสมาคมไหหนำ ถ.ริมเขื่อน (ต้นเจ้าพระยา) ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายทวี เสริมภักดีกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ เป็นประธานประชุมหารือแนวทางการขับเคลื่อนโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน พร้อมกับทีมคณะทำงาน พบปะประชาชนในพื้นที่ ตามโครงการถนนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ตรอกชุนหงษ์ ตรอกรองเท้า ตรอกธนาคารกรุงไทย เพื่อเป็นแนวทางเลือกสถานที่จัดงานกิจกรรม

วันเดือนปี : วันจันทร์ ที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2567 เวลา : 09.30-12.00 น.

สถานที่ : ห้องประชุมเทวาภิรมย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และคณะ บุคลากรจากสำนักวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ และนายสมชาย พัฒนาธรชัย นายกสมาคมไหหนำนครสวรรค์ ประชุมเชิงปฏิบัติการหารือ เรื่องวางแผนและจัดสรรงบประมาณในการจัดงานถนนวิถีแห่งวัฒนธรรมจีน ที่ตรอกชุนหงษ์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันจันทร์ ที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2567 เวลา : 15.00-16.00 น.

สถานที่ : ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ ถ.สวรรค์วิถี ต.นครสวรรค์ตก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายทวี เสริมภักดีกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ เป็นประธานหารือแนวทางการขับเคลื่อนโครงการฯ, รศ. ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นางสาวรัตนา สรภูมิ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, นางเบ็ญจมาส บุญเทพ วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์, ว่าที่ร้อยตรีณรงชัย จินดาพันธ์ นายอำเภอเมืองนครสวรรค์, นายสมศักดิ์ อรุณสุรัตน์ ประธานสภาเทศบาลนครนครสวรรค์, นายสมชาย พัฒนาธรชัย นายกสมาคมไหหนำนครสวรรค์ และคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เข้าร่วมกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการหารือและติดตามความคืบหน้าในการขับเคลื่อนโครงการฯ โดยจะมีการจัดกิจกรรมประกาศเมือง “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน จากนั้นจะมีการจัดกิจกรรมเปิดงานเทศกาลศิลปะการแสดงวัฒนธรรมจีน “ตรอกชุมหงษ์” ถนนแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน อาหารจีน 5 ภาษา ระหว่างวันศุกร์ ที่ 23 และวันเสาร์ ที่ 24 สิงหาคม 2567 ณ ตรอกชุนหงษ์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันอังคาร ที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2567 เวลา : 09.30-10.30 น.

สถานที่ : เลิฟลี่ สตูดิโอ นครสวรรค์ ถ.สวรรค์วิถี ต.ปากน้ำโพ อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : คณะทำงานในโครงการฯ ประชุมหารือเตรียมสถานที่จัดงานกิจกรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน กับสำนักงานวัฒนธรรมนครสวรรค์, นายกสมาคมไหหนำนครสวรรค์, คณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

วันเดือนปี : วันพฤหัสบดี ที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2567 เวลา : 09.30-12.00 น.

สถานที่ : ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ ถ.สวรรค์วิถี ต.นครสวรรค์ตก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : นายทวี เสริมภักดีกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ เป็นประธานหารือแนวทางการขับเคลื่อนโครงการฯ ร่วมกับคณะทำงานในโครงการฯ รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมทีมงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และนางเบ็ญจมาส บุญเทพ จากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ และคณะ

วันเดือนปี : วันจันทร์ ที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2567 เวลา : 08.30-13.30 น.

สถานที่ : โรงแรม 42C The Chic Hotel ถ.นครสวรรค์-พิษณุโลก ต.วัดไทร อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : พิธีประกาศเมือง “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน รมช.กระทรวงมหาดไทย นายชาดา ไทยเศรษฐ์ เป็นประธานเปิดพิธีประกาศเมือง “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน โดยมีนายทวี เสริมภักดีกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้กล่าวรายงาน ศ.ดร.สมยศ พลับเที่ยง รักษาราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เป็นผู้กล่าวต้อนรับ และ รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เป็นผู้กล่าวถ้อยแถลงกิจกรรม พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหาร อาจารย์ เทศบาลนครนครสวรรค์ ผู้แทนสมาคมองค์กรจีน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ คณะสื่อมวลชน และตัวแทนนักเรียน ร่วมให้การต้อนรับ

วันเดือนปี : วันอังคาร ที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2567 เวลา : 08.30 น.-13.00 น.

สถานที่ : รายการเช้าวันใหม่ Thai PBS กรุงเทพฯ

เนื้อหากิจกรรม/ประเด็นสัมภาษณ์ : ประชาสัมพันธ์ถ่ายทำออกสื่อ รายการเช้าวันใหม่ ทางช่อง Thai PBS นำเสนอเรื่อง นวัตกรรมเชิงวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน Soft Power นวัตกรรมอาหารจีนโหงวซกตามวิถีวัฒนธรรมจีนเมืองปากน้ำโพ โดย คุณสุจิตรา นำเจริญ ผู้บริหารงาน ร้านเล่งหงษ์ ภัตตาคาร นครสวรรค์ และ ผศ.พงษ์ทอง เฮครอฟท์ หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ภายใต้โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

นวัตกรรมเชิงวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน Soft Power
นวัตกรรมอาหารจีนโหงวซกตามวิถีวัฒนธรรมจีนเมืองปากน้ำโพ
ภายใต้โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
“นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine
ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
本头公—水尾圣娘庙

วัตถุประสงค์กิจกรรม

1. เพื่อสำรวจและศึกษาข้อมูลอาหารจีนพื้นถิ่นจากสมาคมจีน และศาลเจ้าที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ นำไปสู่การออกแบบนวัตกรรมอาหารจีน 5 ภาษา
2. เพื่อออกแบบนวัตกรรมอาหารจีน 5 ภาษา ตามวิถีวัฒนธรรมจีนของจังหวัดนครสวรรค์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

คณะทำงานลงพื้นที่และดำเนินการสำรวจรวบรวมข้อมูลอาหารจีนพื้นถิ่นจากสมาคมจีนและศาลเจ้าที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์

นำข้อมูลอาหารจีนพื้นถิ่นที่ได้มาออกแบบนวัตกรรมอาหารจีน 5 ภาษา ตามวิถีวัฒนธรรมจีนของ จังหวัดนครสวรรค์

ทดลองผลิตนวัตกรรมอาหารจีนต้นแบบ และออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อสามารถนำไปผลิตเชิงพาณิชย์ได้

ไอศกรีมน้ำตาลสด

หน้าสิงโตกว่องสิวและศาลเจ้าแนวคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้ผลิตภัณฑ์อาหารสะท้อนวัฒนธรรมจีนโดยผ่านสิงโตกว่องสิว และนำวัตถุดิบจากน้ำตาลสดเกษไชยที่เป็นเอกลักษณ์ของนครสวรรค์ มาสร้างอัตลักษณ์อาหารที่ผสมผสานวัฒนธรรมจีนและผลิตภัณฑ์ชุมชนของจังหวัดนครสวรรค์อย่างลงตัว ซึ่งมีรูปแบบที่ทันสมัยและมีจุดสนใจ และสามารถจำหน่ายในร้านสะดวกซื้อได้

อัตลักษณ์ใหม่ - เอกลักษณ์ใหม่

จิ่วรุ้นไหหลำ
(รุ้นบัวเกี๊ย, รุ้นเหลียงฮุ้น)
ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่ทับทิม

แนวคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้ผลิตภัณฑ์อาหารสะท้อนวัฒนธรรมจีนไหหลำโดยนำขนมหวานของไหหลำที่นิยมในจังหวัดนครสวรรค์ คือ บัวเกี๊ยและขนมไหหลำที่หากินได้ยาก คือ เหลี่ยงฮุ้น ซึ่งมีอัตลักษณ์ในรสชาติและวิธีการรับประทานคือขนมหวานใส่น้ำแข็งมาพัฒนาในรูปแบบ “รุ้นไหหลำ” (รุ้นบัวเกี๊ยและรุ้นเหลียงฮุ้น)

อัตลักษณ์เดิม -เอกลักษณ์ใหม่

ขิ้งถ่อก้วยจิ๋ว
ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่โกรกพระ
วัฒนธรรมอาหารจีนแต้จิ๋ว

ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่โกรกพระ นำวัฒนธรรมการบริโภคอาหารจีนแต้จิ๋วมาร่วมในงานเทศกาลประจำปีของศาลเจ้ามาอย่างสม่ำเสมอเมนูอาหารแต้จิ๋วที่จำหน่ายในชุมชนและเป็นที่นิยม คือ กุ่ยช่ายและขิ้งถ่อก้วย เป็นขนมที่นำมาใช้ในพิธีไหว้ต่างๆของศาลเจ้า ซึ่งแนวคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ “ขิ้งถ่อก้วยจิ๋ว” นี้ ยังคงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เดิมทุกประการ เพิ่มนวัตกรรมด้านรูปแบบในการบริโภคให้สะดวกในการรับประทานโดยลดขนมให้เล็กลง กินได้ทั้งชิ้นใน 1คำได้

อัตลักษณ์เดิม - เอกลักษณ์ใหม่

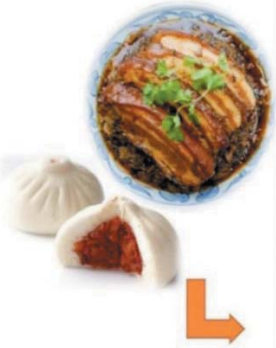
คุกกี้เอ็งกอ
ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง
วัฒนธรรมจีนแต้จิ๋ว

ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสงมีวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มเอ็งกอ (จีนแต้จิ๋ว) จึงมีการอนุรักษ์การวาดหน้าเอ็งกอทั้ง 108 หน้าไว้ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา เพื่อเป็นการสืบสานลายหน้าเอ็งกอชุมแสงให้เป็นที่รู้จักในรูปแบบนวัตกรรมอาหารจึงพัฒนาผลิตภัณฑ์ คุกกี้เอ็งกอ โดยวาดหน้าด้วยน้ำตาลไอซิ่งลงบนคุกกี้หลากรสชาติ ซึ่งลวดลายบนหน้าคุกกี้ได้คัดลอกมาจากเอ็งกอชุมแสงที่บันทึกไว้

สามารถเป็นกิจกรรม Workshop ให้ผู้สนใจวาดหน้าเอ็งกอบนคุกกี้ของตัวเอง

อัตลักษณ์ใหม่ - นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์

ซาลาเปาไส้เคาหยก
วัฒนธรรมจีนฮากกา (จีนแคะ)
และจีนกวางตุ้ง

แนวคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการผสมผสานวัฒนธรรมจีนฮากกา (จีนแคะ) และจีนกวางตุ้งเข้าด้วยกัน ซึ่งนำเมนูเคาหยกของจีนฮากกา และ ซาลาเปาของจีนกวางตุ้งมาบูรณาการจนได้เป็นผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมอาหารซาลาเปาไส้เคาหยก

เคาหยกหรือสามชั้นตุ๋นผักกาดดองแห้งมีกรรมวิธียุ่งยากในการทำหลายขั้นตอน นิยมรับประทานกับข้าว เมื่อนำมาทำในรูปแบบซาลาเปาก็ยังคงอัตลักษณ์รสชาติเดิมที่คล้ายกับการรับประทานเคาหยกกับข้าวสวย แต่สร้างเอกลักษณ์ใหม่ในการรับประทานเมนูนี้ ซึ่งเพิ่มความสะดวกในการรับประทานเมนูนี้ และสามารถจำหน่ายในร้านสะดวกซื้อได้

อัตลักษณ์เดิม - เอกลักษณ์ใหม่

ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงาน

1. ข้อมูลอาหารจีนพื้นถิ่น 5 ภาษา ตามวิถีวัฒนธรรมจีนของจังหวัดนครสวรรค์

2. นวัตกรรมอาหารจีน 5 ภาษา 5 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

เส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ภายใต้โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

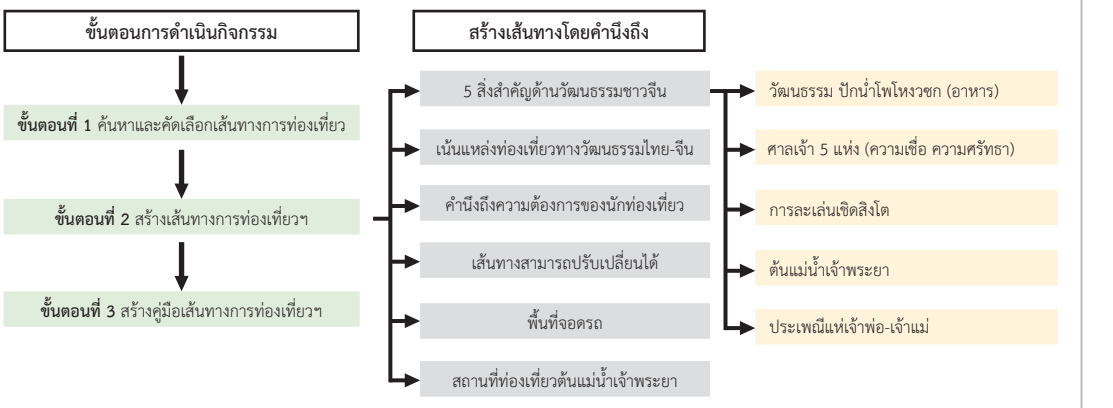
วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคีเครือข่ายจังหวัด ภูมิภาคและนานาชาติในการพัฒนาฐานข้อมูลและนวัตกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนคนจีนต้นแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นกรณีศึกษาด้านการจัดการทุนและศักยภาพท้องถิ่นผ่านศาลเจ้าจีน ตลอดจนพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายคณะทำงานของภาคการศึกษา ภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูอัตลักษณ์วัฒนธรรม ส่งเสริมและพัฒนาต่อยอดความเป็นชุมชนจีนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อพัฒนาและออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน จำนวน 5 เส้นทาง

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine
ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
本头公—水尾圣娘庙

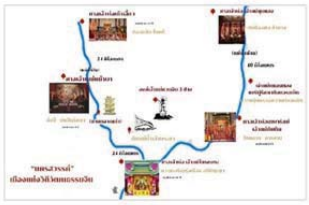
ผลการดำเนินกิจกรรม

เส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน จำนวน 5 เส้นทาง

ชื่อเส้นทาง ที่ 1 : เส้นทางเพิ่มพูน มั่งมี บารมี เสริมสุขเมืองสี่แคว

จุดสนใจ : 1.ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม 2.ศาลเจ้าแม่หน้าผา
3.ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง 4.ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่โกรกพระ
5.ศาลจ้าวพ่อเก้าเลี้ยว

เส้นทาง ที่ 2 : เชิด 4 สิงห์ 1 เสือเมืองสวรรค์

จุดสนใจ : คณะเสือทองไหหนำ ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม /
คณะสิงโตฮกเกี้ยน (เต้ออี้ถัง) ณ มูลนิธิเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ (หน้าผา)

เส้นทาง ที่ 3 : เส้นทาง ย่ำยลย่าน ปากน้ำโพ

จุดสนใจ : ย่านการค้าเมืองปากน้ำโพ ร้านอาหารย่านถนนโกสีย์ ตลาดริมน้ำนครสวรรค์
วัดนครสวรรค์ หอศิลป์นครสวรรค์ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
(นั่งเรือข้ามฟาก) พาสาน อาคารสัญลักษณ์ต้นแม่น้ำเจ้าพระยา
ศาลเจ้าแม่หน้าผา บึงบอระเพ็ด

เส้นทาง ที่ 4 : เส้นทางสานวัฒนธรรม ปักน่ำโพโหงวซก

จุดสนใจ : เส้นจัดงานตรุษจีนนครสวรรค์ งานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ
- งานเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
- งานประเพณีแห่จ้าวพ่อเก้าเลี้ยว
- งานประเพณีเจ้าพ่อ-เจ้าแม่โกรกพระ

เส้นทาง ที่ 5 : เส้นทางล่องสายน้ำ ตามวิถีเมืองสี่แคว

จุดสนใจ : ท่าเรือ และต้นแม่น้ำเจ้าพระยา (แม่น้ำสองสี)
ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
วัดเกาะหงษ์ (แหล่งโบราณคดีและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์)
ร้านอาหารแพริมแม่น้ำ

คู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวนครสวรรค์ 5 เส้นทาง วัฒนธรรมไทย-จีน

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine
ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
本头公—水尾圣娘庙

นวัตกรรม “รำถ้วยจีน” สมาคมไหหนำนครสวรรค์

“Chinese Cup Dance” Hainan Nakhon Sawan Association

รำถ้วยจีนไหหนำ “พะเจียงบั่ว” เป็นศิลปะการร่ายรำซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของ “ชาวจีนไหหนำ” ซึ่งนักแสดงชาวจีนไหหนำ ได้ถ่ายทอดศิลปะการร่ายร่ำนี้ให้กับชาวจีนไหหนำเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2510 เพื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่งของงานฉลองเทศกาลตรุษจีนนครสวรรค์ ต่อจากนั้นชาวจีนไหนำนครสวรรค์ได้มีการฝึกหัดหญิงตัวเล็ก ๆ ให้รู้จัก ร่ายรำถ้วยจีน เพื่อร่วมในขบวนแห่ “เจ้าพ่อ-เจ้าแม่” และเพื่อความเป็นสิริมงคลและอวยพรให้ทุกครอบครัวมีอาหารไม่ขาดหม้อ ไม่ขาดจาน ไม่ขาดถ้วย “ชาวจีนเชื้อสายไหหนำนครสวรรค์” ทุกคนภาคภูมิใจ ที่ได้มีการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม “การร่ายรำถ้วยจี” นี้ เพื่อเป็นประเพณีฉลองงานเทศกาลตรุษจีนนครสวรรค์ สืบไปชั่วกาลนาน

สำหรับกระบวนการถ่ายทอดการแสดง “รำถ้วยจีน” มีกระบวนการถ่ายทอดจากการเลียนแบบจากรุ่นสู่รุ่น ไม่มีรูปแบบในกระบวนการการถ่ายทอดที่ชัดเจน ส่งผลให้การแสดงรำถ้วยจีนไหหนำแต่ละรุ่นมีรูปแบบการแสดงที่แตกต่างกันในด้านขององค์ประกอบการแสดง เช่น ลีลาการแสดง ท่าทาง อุปกรณ์การแสดง เป็นต้น ผู้สร้างนวัตกรรมจึงเล็งเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ที่สร้างความเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงชุดนี้ โดยการสร้างนวัตกรรม ชุดการเรียนรู้รำถ้วยจีนขึ้น จากการนำ ศิลปะ วัฒนธรรม และมานุษยวิทยา มาบูรณาการจะเป็นอีกเครื่องมือสำคัญที่ช่วยฟื้นฟู ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ช่วยยกระดับคุณค่าของ “รำถ้วยจีน” สมาคมไหหนำนครสวรรค์ สามารถสร้างให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นสืบต่อไป

องค์ประกอบการแสดง “รำถ้วยจีน” สมาคมไหหนำนครสวรรค์

1. อุปกรณ์ ประกอบไปด้วยการใช้อุปกรณ์ 3 ชนิด ได้แก่ 1. จาน/ตะเกียบ 2. ถ้วยตะไล 3. ลำไม้ไผ่

2. เครื่องแต่งกาย นักแสดงทั้ง 3 คน จะสวมเครื่องแต่งกายคละสี ดังนี้
   นักแสดงคนที่ 1 (ถือจาน/ตะเกียบ) เครื่องแต่งกายสีเหลือง
   นักแสดงคนที่ 2 (ถือถ้วยตะไล) เครื่องแต่งกายสีชมพู
   นักแสดงคนที่ 3 (ถือลำไม้ไผ่) เครื่องแต่งกายสีเขียว

3. การแต่งหน้า ทรงผมและเครื่องประดับศีรษะ นักแสดงทั้ง 3 คน มวยผมและติดดอกไม้ทั้งสองข้างตามสีของเครื่องแต่งกายของผู้แสดง

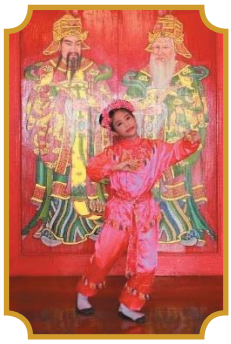

4. เครื่องดนตรีประกอบการใช้วงดนตรีจีนบรรเลงสดประกอบการแสดง

5. ท่ารำและการสื่อความหมาย ในการแสดงรำถ้วยจีนจะแบ่งนักแสดงออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3 คน มีลีลาการร่ายรำที่สอดคล้องไปตามทำนองเพลงอันไพเราะของดนตรีจีนที่จะบรรเลงเพลง “รำถ้วย” โดยนักแสดงคนแรกร่ายรำทำให้เกิดจังหวะโดยใช้วิธีเคาะตะเกียบกับจาน นักแสดงคนที่สอง ร่ายรำตามจังหวะลีลาการกระทบของถ้วยตะไลเล็ก ๆ ซ้อนกันในมือแต่ละข้าง นักแสดงคนที่สามใช้ลีลาการเขย่าลำไม้ไผ่ซึ่งมีเสียงกังวาลดัง “กรุ๊งกริ๊ง”

ในกระบวนท่ารำบางท่า ก็สื่อถึงนัยสำคัญบางประการ เช่น ท่าพายเรือ แสดงถึงการคมนาคมหรือการค้าขายทางเรือของคนในสมัยก่อน โดยสร้างสรรค์ท่ารำผ่านการใช้อุปกรณ์และลีลาในการแสดง ดังนี้

ท่ารำ	อธิบายท่ารำ	หมายเหตุ
ท่าพายเรือ 	**ศีรษะ :** เอียงขวา **มือ :** ซ้ายถือตะเกียบ ขวาถือจาน **ลำตัว :** กดเอวขวา **เท้า :** ยืนถ่ายน้ำหนักตัวมาที่เท้าซ้าย เปิดส้นเท้าขวา	ลักษณะของท่าพายเรือ นักแสดงจะมีการวาดมือไปด้านหน้าพร้อมกับถ่ายน้ำหนักโน้มตัวไปด้านหน้า และกลับมาที่เดิม เปรียบเสมือนลักษณะของการพายเรือ
	ศีรษะ : เอียงขวา **มือ :** ซ้ายและขวาถือถ้วยตะไล **ลำตัว :** กดเอวขวา **เท้า :** ยืนถ่ายน้ำหนักตัวมาที่เท้าซ้าย เปิดส้นเท้าขวา	
	ศีรษะ : เอียงขวา **มือ :** จับลำไม้ไผ่โดยการคว่ำมือทั้งสองข้าง **ลำตัว :** กดเอวขวา **เท้า :** ยืนถ่ายน้ำหนักมาที่เท้าซ้าย เปิดส้นเท้าขวา	

“เอ็งกอ” เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง

“Eng Kor” Godfather-Goddess Chum Saeng

เทศกาลประจำปีของชาวชุมแสง ที่จัดกิจกรรมขึ้นมาเพื่อสืบสานเรื่องราว วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตผ่านรูปแบบของงาน การแสดงต่าง ๆ และอาหารในอดีตและปัจจุบัน ชมบรรยากาศเมืองเก่าที่คงความสวยงามผสมผสานความเป็นไทย-จีนเข้าด้วยกัน โดยมี เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในอำเภอในแต่ละปีชาวชุมแสงจะจัดงานสมโภชเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง เป็นการจัดงานประจำปีที่ใหญ่ยิ่งของชาวชุมแสง นับเนื่องเป็นเวลาเกือบกว่า 100 ปี งานสมโภชนี้มีมหรสพหลายชนิดมาแสดงบริเวณงาน ระยะเวลาจัดงานชาวชุมแสงว่างงานจึงมีผู้มาเที่ยวงานนี้อย่างคับคั่ง แม้ผู้อยู่ต่างถิ่นก็ถือโอกาสมาเยี่ยมญาติและมาเที่ยวงานประจำปีเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสงนี้ด้วย

เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสงจึงเป็นศูนย์รวมน้ำใจของชาวชุมแสงโดยแท้ โดยเฉพาะชาวชุมแสงจะมีองค์จำลองรูปเหมือนเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสงแทบทุกบ้าน และวัตถุมงคลเหรียญเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสงติดตัวให้เป็นสิริมงคล ถ้วนหน้ากันในแต่ละปีชาวชุมแสงจะจัดงานสมโภชเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง เป็นการจัดงานประจำปีที่ใหญ่ยิ่งของชาวชุมแสง นับเนื่องเป็นเวลาเกือบกว่า 100 ปี งานสมโภชนี้มีมหรสพหลายชนิดมาแสดงบริเวณงาน เช่น แห่มังกร สิงโต พะบู๊ เอ็งกอ เป็นต้น

ตำนาน “ผู้ยิ่งใหญ่แห่งเขาเหลียงซาน” ใช้เค้าโครงจากวรรณคดีจีนเรื่อง “ซ้องกั๋ง” ซึ่งเป็นวรรณคดีร้อยแก้วมีลักษณะเป็นการเล่า ได้เรียบเรียงขึ้นเป็นเรื่องราวยืดยาว มีรสมีชาติยิ่งนัก แต่ ซือไน่อาน เขียนไว้เพียงเจ็ดสิบบทมาภายหลัง “หลัวกว้านจง” ลูกศิษย์ของ ซือไน่อาน จึงเรียบเรียงเขียนต่อจนจบสมบูรณ์ หลัวกว้านจง คือ ผู้เขียนนิยายเรื่อง สามก๊ก อันลือชื่อนั่นเอง “ซ้องกั๋ง” เรื่องนี้จึงถือว่าเป็นฝีมือครูเป็นแบบอย่างของ สามก๊กอีกทีหนึ่ง

การละเล่นเอ็งกอ เป็นตอนที่ขบวนนักรบ 108 คน ที่ต่างมีวิชาความสามารถเก่งกาจกันคนละอย่างสองอย่าง ทั้งการต่อสู้ด้วยมือเปล่า ไม้พลอง มีด การดำน้ำ การเดินป่าทางไกล การรักษาโรค ฯลฯ แต่งหน้า

อำพรางตนเป็นนักแสดงขี่ม้าเข้าเมือง เพื่อไปช่วย ซ้องกั๋ง หัวหน้าของพวกตน การเขียนหน้าเพื่อปกปิดหน้าตาและทำให้ดูน่าเกรงขามของเอ็งกอ มีการเขียนลวดลายเฉพาะคนเหมือนการสวมหน้ากากทั้ง 108 คน เหมือนกับการสวมหัวโขนของคนไทย

ในการแสดงไม่ว่าขบวนแห่เอ็งกอจะผ่านไปทางไหน จะสร้างความตื่นเต้นและความประทับใจในการแสดงนี้ไปทั่ว อันเกิดจากความเร้าใจจากเสียงตีไม้คู่ของขบวน ผู้แสดงที่วิ่ง ผ่าน ไปอย่างรวดเร็ว ส่วน “พะบู๊” เป็นการแสดงการต่อสู้ด้วยอาวุธจีนโบราณ มักจะเป็นขบวนคู่แฝดของเอ็งกอในการแห่เจ้า ขบวนเอ็งกอ-พะบู๊ ของนครสวรรค์ริเริ่มเล่นโดย นายคอซัว แซ่เตีย เมื่อพ.ศ.2490 และได้รับความนิยมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

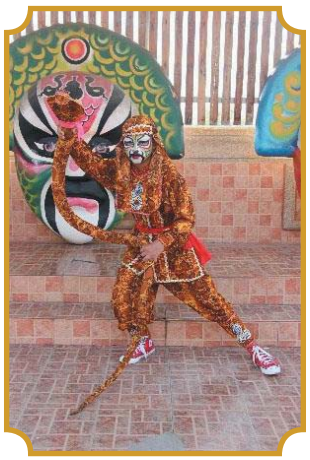
“เอ็งกอ” เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง มีกระบวนการถ่ายทอดจากการเลียนแบบจากรุ่นสู่รุ่น แต่ไม่มีรูปแบบในกระบวนการ ถ่ายทอดที่ชัดเจน ส่งผลให้การแสดงเอ็งกอชุมแสงแต่ละรุ่นมีรูปแบบการแสดงที่แตกต่างกันในด้านขององค์ประกอบการแสดง เช่น ลีลาการแสดง ท่าทาง อุปกรณ์การแสดง เป็นต้น

ผู้สร้างนวัตกรรมจึงเล็งเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ที่สร้างความเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงชุดนี้ โดยการสร้างนวัตกรรม ชุดการเรียนรู้ “เอ็งกอ” เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสงขึ้น จากการนำศิลปะ วัฒนธรรม และมานุษยวิทยา มาบูรณาการจะเป็นอีกเครื่องมือสำคัญที่ช่วยฟื้นฟู ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ช่วยยกระดับคุณค่าของ “เอ็งกอ” เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง สามารถสร้างให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นสืบต่อไป

ท่าทางในการแสดงเอ็งกอ

ท่าทางของการแสดงเอ็งกอดูผึ่งผายห้าวหาญ การแสดงเอ็งกอเมื่อได้ผ่านการแสดงและการเผยแพร่อย่างกว้างขวางก็ได้ค่อย ๆ มีการพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น ไม่เพียงได้รักษาท่วงทำนองเก่าแก่ไว้ ยังพัฒนาเป็นหลายประเภท เช่น การแบ่งเป็นจังหวะช้า จังหวะกลาง และจังหวะเร็ว ซึ่งต่างมีลักษณะพิเศษของตน จังหวะช้านั้นมีท่ารำมั่นคง ช้า ๆ เรียบ ๆ สร้างความรู้สึกเบิกบาน สวยงาม สามารถทำการแสดงให้เห็นจิตใจส่วนลึกของตัวละครได้อย่างเต็มที่ ท่ารำจังหวะกลางเด็ดเดี่ยวมีพลังคล่องแคล่วปราดเปรียว จากลักษณะท่าทางโดยรวมนี้มาแสดงออกให้เห็นถึงพลัง และอานุภาพ ท่ารำ จังหวะเร็วก็จะมีความยิ่งใหญ่เกรียงไกรและเร้าใจ ยิ่งประกอบกับเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดง ทำให้เพิ่มอรรถรสมากยิ่งขึ้น

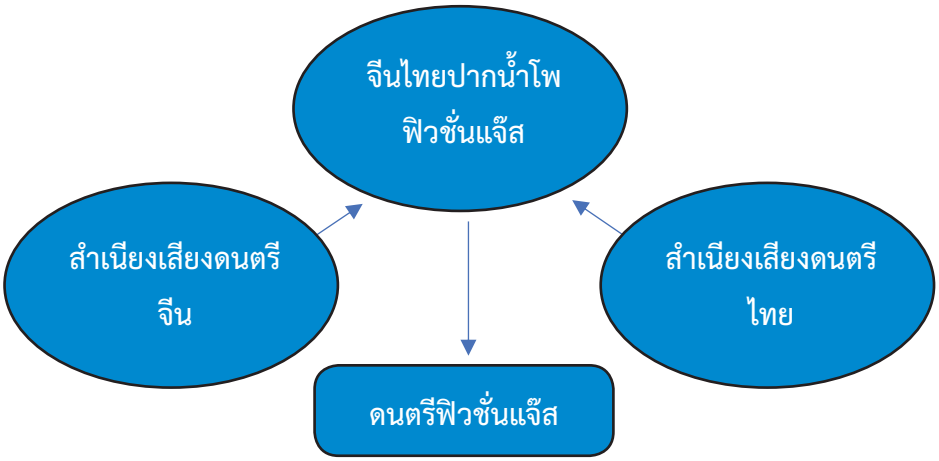

นวัตกรรมทางดนตรี นครสวรรค์เมืองจีนแห่งที่สอง
ชื่อผลงาน บทประพันธ์ “จีนไทยปากน้ำโพ” ฟิวชั่นแจ๊ส
(The composition “Chinese-Thai Pak Nam Pho” Jazz Fusion)

ผลงานบทประพันธ์ “จีนไทยปากน้ำโพ” ฟิวชั่น ได้แรงบันดาลใจในการประพันธ์มาจากกลุ่มชาติพันธุ์จีนที่อยู่ใน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์บทเพลงจีน และวิถีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์จีน โดยผู้ประพันธ์ใช้หลักการสร้างสรรค์ทำนองในสำเนียงเสียงดนตรีจีน และเลือกใช้เครื่องดนตรีจีน คือ เอ้อหู (erhu) ในการดำเนินทำนองหลัก เพื่อเสริมแรงของจินตนาการในการประพันธ์ ผู้ประพันธ์เลือกใช้เครื่องดนตรีโซบราโนแซ็กโซโฟน (Soprano saxophone) แทนเสียงปี่จีน และ เปียโน (Piano) แทนเสียงเครื่องดนตรีกู่เจิง เสนอในรูปแบบของดนตรีฟิวชั่นแจ๊ส โดยมีหลักการแนวคิด ดังนี้
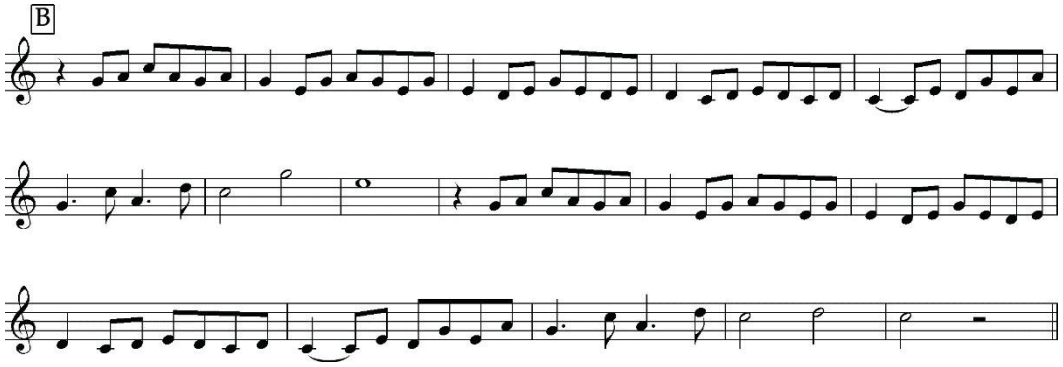
หลักการแนวคิด

ภาพกรอบแนวคิด

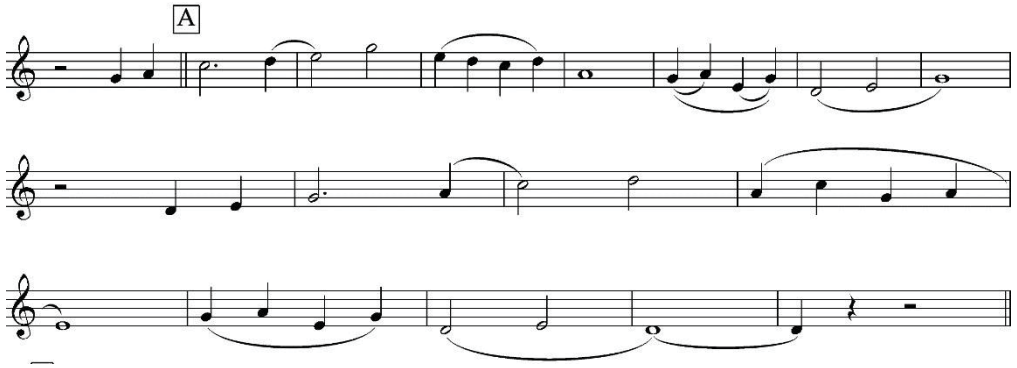
บทประพันธ์ “จีนไทยปากน้ำโพ” ฟิวชั่น มีการนำเสนอเป็น 2 กระบวน ดังนี้

กระบวนที่ 1 จีนไทยหลอมรวม
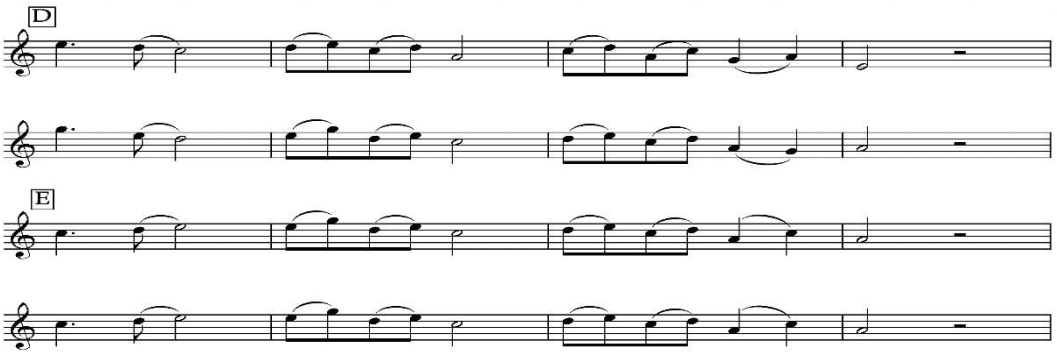

จีนไทยหลอมรวม

กระบวนนี้ มี 2 ท่อน โดยท่อน เอ (A) นั้นอยู่ในสำเนียงเสียง ซี เพนทาทอนิกแบบเมเจอร์ (C major Pentatonic) เปรียบเทียบถึงกลุ่มชาติพันธุ์จีนที่อพยพเดินทางมายังเมืองปากน้ำโพ ทางเส้นทางคมนาคมทางน้ำ และท่อน บี (B) ใช้สำเนียงเสียง เอเพนทาทอนิกแบบไมเนอร์ (A minor pentatonic) เปรียบเทียบถึงกลุ่มคนไทยที่มีวิถีการดำเนินชีวิตในเมืองปากน้ำโพ

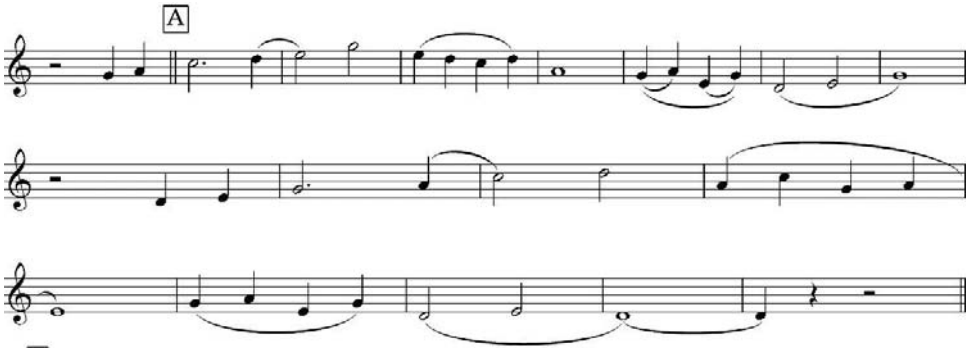
กระบวนที่ 2 จีนถิ่นปากน้ำโพ

จีนถิ่นปากน้ำโพ

กระบวนนี้ มี 2 ท่อน โดยท่อน ดี (D) และ อี (E) นั้นอยู่ในสำเนียงเสียง เอเพนทาทอนิกแบบไมเนอร์ (A minor pentatonic) เปรียบเทียบถึงกลุ่มชาติพันธุ์จีนและกลุ่มชาติพันธุ์คนไทย ได้หลอมรวมวิถีวัฒนธรรมและการดำเนินวิถีชีวิตของสองชาติพันธ์ในเมืองปากน้ำโพ แต่ยังคงความเป็นชาติพันธุ์จีนดั้งเดิม

บทประพันธ์ “จีนไทยปากน้ำโพ” ฟิวชั่น เป็นบทประพันธ์ ที่นำเสนอในรูปแบบของดนตรีฟิวชั่นแจ๊ส นอกจากกระบวนทั้ง 2 กระบวนแล้วยังมีการอิมโพรไวเซชั่น (Improvisation) ซึ่งได้สอดแทรกไปในแต่ละกระบวน โดยมีการวางแนวทางในการอิมโพรไวเซชั่น โดยอ้างอิงจากทำนอง การดำเนินคอร์ด และกระสวนจังหวะ บนหลักการของสำเนียงเสียงจีน และสำเนียงเสียงไทย

ฐานข้อมูลโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

นครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่งดงามและน่าภาคภูมิใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ มีเป้าหมายหลักในการรวบรวมและนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้า สมาคม และศิลปะวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อสร้างฐานข้อมูลที่สมบูรณ์และเข้าถึงได้ง่ายสำหรับทุกคน

ฐานข้อมูลนี้เปิดโอกาสให้กับทุกคนที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนในนครสวรรค์ได้อย่างสะดวกสบาย ไม่ว่าจะเป็นนักวิจัย นักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน การใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลนี้จะช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมในอนาคต

ข้อมูลที่ถูกรวบรวมในฐานข้อมูลนี้ครอบคลุมถึงประวัติ และกิจกรรมของศาลเจ้าต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางของความศรัทธาและพิธีกรรมทางศาสนา สมาคมและองค์กรที่มีบทบาทในการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมจีน รวมถึงศิลปะวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น นวัตกรรมการแสดง และนวัตกรรมอาหาร ที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและประเพณีของชาวจีนในนครสวรรค์

นอกจากนี้ โครงการนี้ยังมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจและการยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชนไทยและจีน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม การสร้างฐานข้อมูลนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเรียนรู้และชื่นชมวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและสำคัญ

การเข้าถึงและใช้งานฐานข้อมูลโครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน จะช่วยสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของเราอย่างยั่งยืน ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์และส่งเสริมอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมจีนในนครสวรรค์ ด้วยการเข้าถึงและใช้งานฐานข้อมูลนี้ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ทรงคุณค่าและสำคัญต่อการศึกษาและการพัฒนาสังคมอย่างแท้จริง โดยทุกท่านสามารถเข้าใช้งานฐานข้อมูลได้ที่เว็บไซต์ https://nscc.nsru.ac.th

โครงการการวางผังพื้นที่เฉพาะชุมชนเมืองนครสวรรค์

Master Plan Nakohn Sawan

หลักการและเหตุผล

"นครสวรรค์" เป็นท้องถิ่นหนึ่งที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และเรื่องราวที่สามารถสืบค้นย้อนหลังกลับไปได้อย่างยาวนาน หลักฐานบ่งชี้การอพยพของผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับการดำรงชีพ โดยเฉพาะชาวจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นช่วงเวลาที่สถานะ "รัฐกึ่งกลาง" ของนครสวรรค์รุ่งเรืองในแง่เศรษฐกิจ ทำให้ระบบการค้าแบบทุนนิยมหรือเสรีนิยมเข้ามา นครสวรรค์กลายเป็นแหล่งรวมสินค้าสำคัญต่าง ๆ การขยายตัวทางการค้านี้เองเป็นผลให้มีชาวจีนหลั่งไหลเข้ามาขายแรงงานและประกอบการค้าในนครสวรรค์มากขึ้น ชาวจีนเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเจริญทางเศรษฐกิจในนครสวรรค์ในฐานะรัฐกึ่งกลาง ในพ.ศ.2447 ตัวเลขชาวจีนในนครสวรรค์โดยประมาณเชื่อว่ามีมากถึง 6,000 คน ซึ่งในเวลานั้นนครสวรรค์เป็นจังหวัดอันดับ 3 รองจากกรุงเทพฯ และภูเก็ตที่มีคนจีนอาศัยอยู่

ชาวจีนที่มาตั้งถิ่นฐานสามารถจำแนกตามกลุ่มภาษาพูดได้ 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ แต้จิ๋ว กวางตุ้ง ไหหนำ ฮากกา (แคะ) และ ฮกเกี้ยน ซึ่งชาวจีนทั้ง 5 กลุ่มใหญ่นี้มีรากฐานการดำรงชีพแบบจีนดั้งเดิม ทั้งในด้านวิธีการดำเนินชีวิตทางสังคม วัฒนธรรม และความเชื่อในการไหว้เทพเจ้า

ศาลเจ้าจึงมีความสำคัญสอดกล้องกับวิถีชีวิตของชุมชุนชาวจีนเป็นอย่างมาก รวมทั้งชาวจีนยังมีการรวมกลุ่มก่อตั้งเป็นสมาคมและมูลนิธิชุมชนชาวจีนตามกลุ่มภาษา เพื่อการช่วยเหลือ ต่อยอดและพัฒนาวิถีชุมชนจีนอีกด้วย ทั้งหมดเป็นผลก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์แห่งวิถีวัฒนธรรมจีน ที่สืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

"โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อให้นครสวรรค์เป็นเมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน" จึงเกิดขึ้นเพื่อตระหนักถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์และการฟื้นอัตลักษณ์ของชาวจีนในท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำรงอยู่และสืบต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ

1. เพื่อศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล เพื่อจัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมการพลิกฟื้นมรดกทางสถาปัตยกรรม ศิลปะ และอัตลักษณ์แห่งวิถีวัฒนธรรมจีนในนครสวรรค์

2. เพื่อศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล เพื่อดำเนินการออกแบบวางผังอาคารศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว (Tourist Information Center) ซึ่งจะเป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงข้อมูล

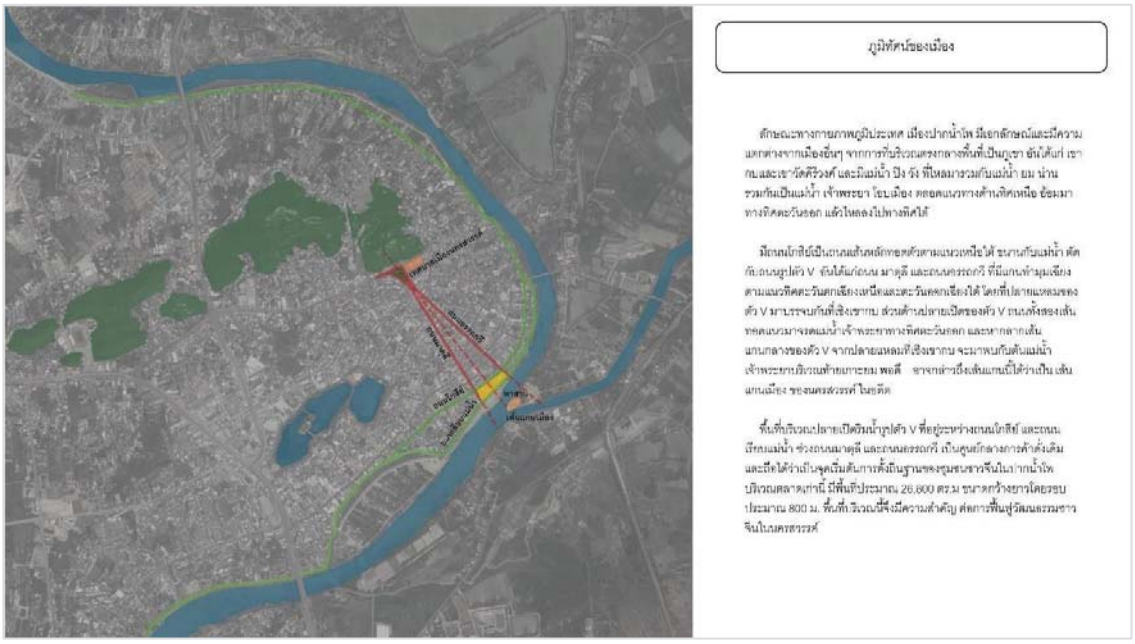
การท่องเที่ยวของจังหวัดนครสวรรค์ในมิติต่าง ๆ รวมถึงการท่องเที่ยวในมิติที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนของจังหวัดนครสวรรค์

3. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสามารถสร้างรายได้แก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

4. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่ พัฒนาและพลิกฟื้นอัตลักษณ์ แห่งวิถีวัฒนธรรมจีนในชุมชนนครสวรรค์ ให้สามารถสืบทอดต่อไป

แนวทางการพัฒนา

- การฟื้นฟูอัตลักษณ์วิถีแห่งวัฒนธรรมจีน ควบคู่กับการพัฒนาชุมชน
- ส่งเสริมการพัฒนาโครงข่ายการเดินทางเชื่อมโยงสถานที่ต่าง ๆ ในรูปแบบที่เป็นมิตรต่อชุมชน

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine
ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
本头公—水尾圣娘庙

ศาลเจ้าและ สมาคมจีน

ชุมชนจีนในนครสวรรค์ประกอบด้วย 5 เชื้อสาย ได้แก่ จีนแต้จิ๋ว จีนไหหนำ จีนฮกเกี้ยน จีนฮากกา และจีนกวางตุ้ง

มีการจัดตั้งเป็นสมาคม และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดปี เพื่อธนูรักษ์วัฒนธรรมของตน มีการสร้างศาลเจ้าที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธา กระจายตัวไปทั้งในเขตเมืองส่วนกลาง และพื้นที่นอก ศาลเจ้าแต่ละแห่งมีจุดเด่นและมีคุณค่าแก่การแวะเยือน เมื่อถึงเทศการตรุษจีนจะมีการรวมตัวกัน ร่วมกันจัด ขบวนแห่เจ้าใหญ่ประจำปี

ตำแหน่งที่ตั้งศาลเจ้า 5 แห่ง และสมาคม / มูลนิธิ 5 แห่ง

1. ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง
10 ถนน แสงปัญญา ตำบลชุมแสง อำเภอชุมแสง นครสวรรค์ 60120

2. ศาลเจ้าพ่อเก้าเลี้ยว
ตำบลเก้าเลี้ยว อำเภอเก้าเลี้ยว นครสวรรค์ 60230

3. ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่โกรกพระ
ตำบลโกรกพระ อำเภอโกรกพระ นครสวรรค์ 60170

4. ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่หน้าผา
ถนนโกสีย์ ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ นครสวรรค์ 60000

5. ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าแม่ทับทิม
ตำบลนครสวรรค์ออก แควใหญ่ 469 อำเภอเมือง นครสวรรค์ 60000

1. มูลนิธิปากน้ำโพประชานุเคราะห์
200/3 ถนน สวรรควิถี ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง นครสวรรค์ นครสวรรค์ 60000

2. สมาคมกว่องสิวนครสวรรค์
ซอยมาตุลี 7 ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ นครสวรรค์ 60000

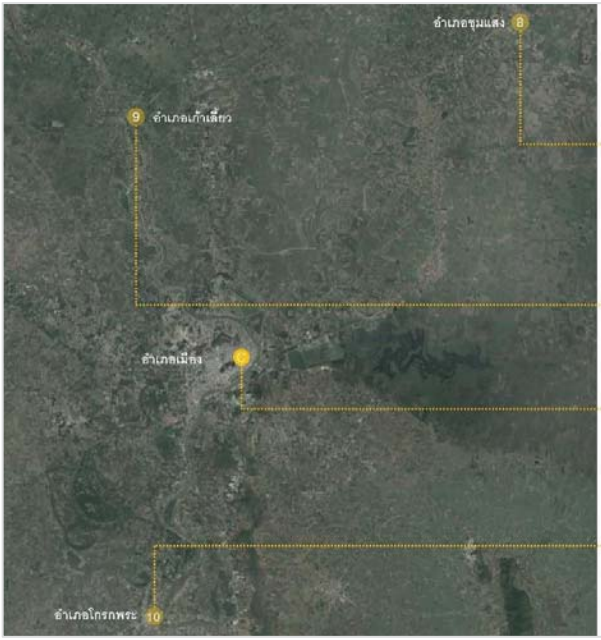
3. สมาคมไหนหน้านครสวรรค์
ถนนธรรถกวี ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ นครสวรรค์ 60000

4. สมาคมฮากกานครสวรรค์
151 ถนนโกสีย์ ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ นครสวรรค์ 60000

5. คณะสิงโตฮกเกี้ยน เค้ออี้ถัง
ถนนโกสีย์ ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ นครสวรรค์ 60000

ศาลเจ้า 3 แห่งที่ตั้งอยู่ในต่างอำเภอ

8. ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง

9. ศาลเจ้าพ่อเก้าเลี้ยว

สมาคม / มูลนิธิ 5 แห่ง ในเทศบาลเมือง
ศาลเจ้า 2 แห่ง ในเทศบาลเมือง

10. ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่โกรกพระ

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้บริหารสมาคม ศาลเจ้า และกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 5 เชื้อสาย อันได้แก่ สมาคมฮากกานครสวรรค์ (จีนฮากกา) สมาคมกว๋องสิวนครสวรรค์ (จีนกวางตุ้ง) สมาคมไหหนำนครสวรรค์ (จีนไหหนำ) มูลนิธิปากน้ำโพประชานุเคราะห์ (จีนแต้จิ๋ว) ศาลเจ้าแม่หน้าผา (จีนฮกเกี้ยน) ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่โกรกพระ

โดยมีจุดมุ่งหมาย 3 ประเด็นคือ

1. แผนพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการพลิกฟื้นอัตลักษณ์แห่งวิถีวัฒนธรรมจีนในนครสวรรค์

2. แผนพัฒนาและออกแบบวางผังอาคาร เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของการจัดแสดงวัฒนธรรมจีนนครสวรรค์ ทั้ง 5 กลุ่มภาษา ไว้ในสถานที่เดียวกัน (ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว)

3. แผนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจีนให้แก่ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนผลการสัมภาษณ์ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- สมาคมไม่มีพื้นที่ ที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่นห้องประชุม ห้องรับรอง หรือพื้นที่จัดเก็บและแสดงนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับการเชิดสิงโตและมังกร อีกทั้งสถานที่ฝึกซ้อมที่จำกัดและห่างไกลจากชุมชน การเดินทางที่ไม่สะดวก ทำให้การดำเนินกิจกรรรมทำได้อย่างยากลำบาก

- เส้นทางการเข้าถึงสถานที่ตั้งของศาลเจ้าบางแหล่งยังมีความซับซ้อน และทำให้ผู้มาเยี่ยมชมสับสนได้

- ความแออัดในบางช่วงเวลาของผู้เข้ามาเยี่ยมชม เนื่องจากมีการนำรถยนต์ส่วนตัวเข้ามาในพื้นที่ศาลเจ้าเป็นจำนวนมากทำให้อาจจะมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับ

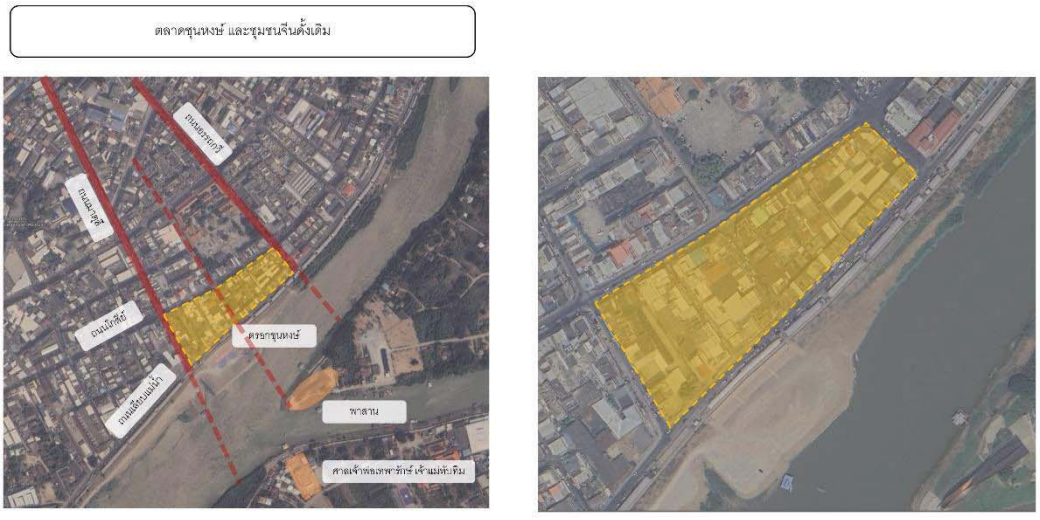
- เกือบทุกสมาคมมีความเห็นตรงกันในเรื่องการรวบรวมประวัติศาสตร์ความเป็นมา วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาวจีนทั้ง 5 ภาษาให้เป็นหนึ่งเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีความเห็นว่านักท่องเที่ยวควรจะได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกันของกลุ่มชาวจีนแต่ละภาษา ณ สถานที่ดั้งเดิมนั้น ๆ การพัฒนาและออกแบบอาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยวจึงมีความสอดคล้องและเหมาะสม

จากศาลเจ้าทั้ง 5 แห่ง มี 2 ศาลเจ้า ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม และศาลเจ้าแม่หน้าผา ที่อยู่ในรัศมี 2.20 กม. จากศูนย์กลางเมืองเก่า ส่วนอีก 3 ศาลเจ้า อันได้แก่ ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง ศาลจ้าวพ่อเก้าเลี้ยว และ ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่โกรกพระ ที่อยู่ต่างอำเภอ จะต้องใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์จากจุดศูนย์กลาง ประมาณ 28 นาที 15 นาที และ 17 นาที ตามลำดับ

ชุมชนชาวจีนในนครสวรรค์ เป็นชุมชนเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศ มีประเพณีฉลองเทศกาลตรุษจีน มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนเป็นที่รู้กันในระดับประเทศว่า ถ้าจะเที่ยวเทศกาลตรุษจีน ต้องมาที่

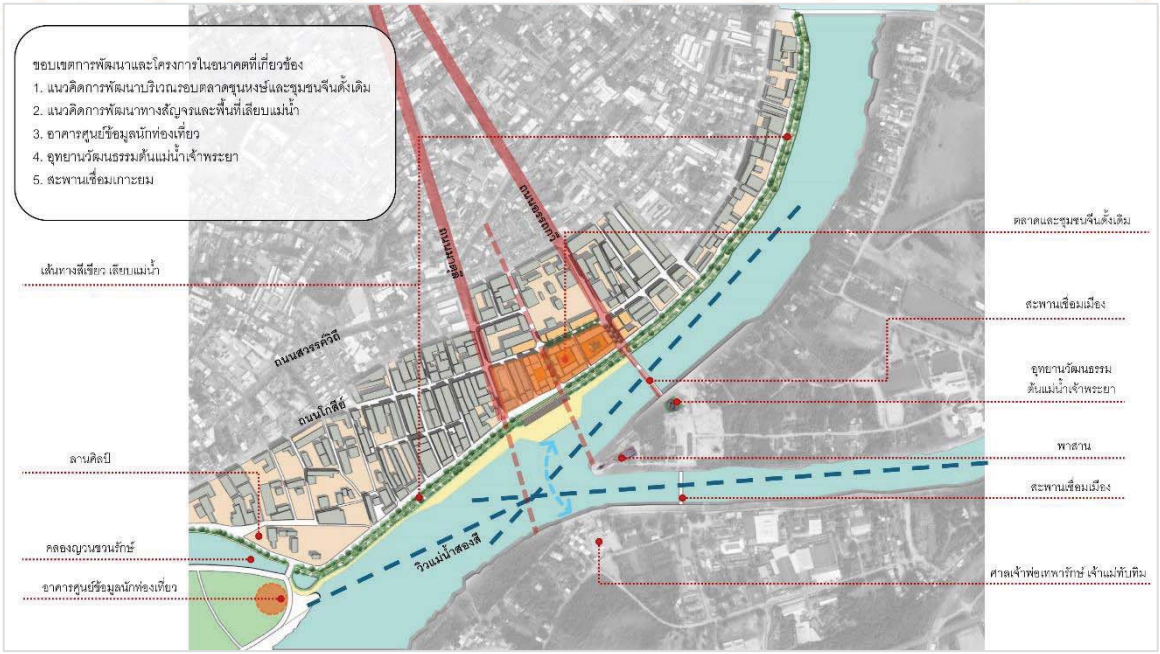
นครสวรรค์ เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวให้ยั่งยืน จึงควรมี**ศูนย์อนุรักษ์และสืบสาน** ที่มีการรวบรวมประวัติความเป็นมา พื้นที่จัดเก็บสิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และพิพิธภัณฑ์ ห้องเรียน มีพื้นที่เป็นลานซ้อมและฝึกสอน ห้องซ่อม และอนุรักษ์โบราณวัตถุ เช่น หัวสิงโต หรือมังกร เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของศาลเจ้าที่มีความพร้อม และที่ตั้งอยู่ในกลุ่มศูนย์กลาง

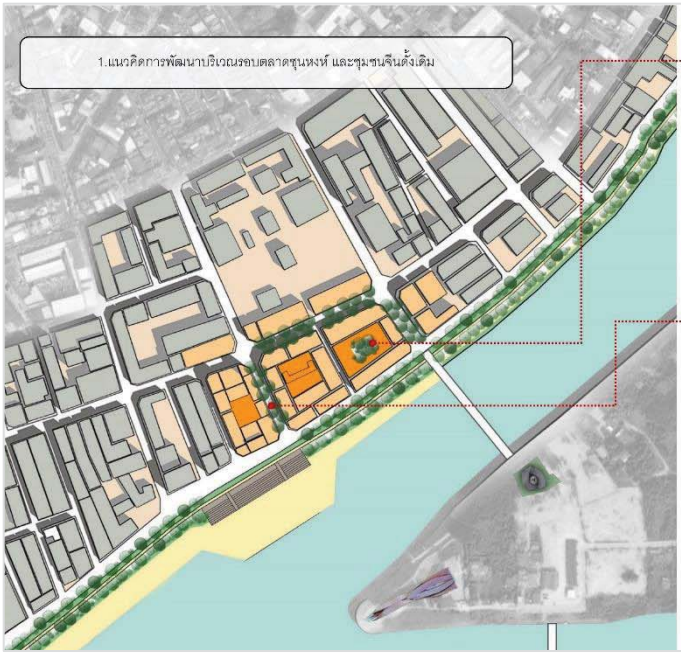
การที่นักท่องเที่ยวจะทราบถึงความน่าสนใจ และข้อมูลเบื้องต้นของศาลเจ้าแต่ละแห่ง จึงจำเป็นต้องมี ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว เป็นจุดพักแวะพักจุดแรก เพื่อการวางแผนท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และเหมาะกับช่วงเวลาที่ตั้งใจ ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

ตรอกชุนหงษ์ เป็นถนนที่อยู่ในแนวแกนกลาง ตัว V และอยู่กึ่งกลางระหว่าง ถนนบางคลี กับ ถนนตรอกวี ตรอกนี้เป็นถนนที่เชื่อมระหว่าง ถนนโกสีย์อันเป็นถนนสายหลักตามแนวเหนือใต้ และถนนเลียบแม่น้ำ บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของตลาดสดหลัก จึงนับได้ว่าเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนในอดีต

ตลาดชุนหงษ์และชุมชนจีนดั้งเดิมมีพื้นที่ประมาณ 26,800 ตร.ม ขนาดกว้างยาวโดยรอบ ประมาณ 800 ม.

1.1 การเชื่อมตลาดของพื้นที่และถนนโดยรอบ

พื้นที่ในตลาดเก่านี้ มีอาคารเก่า รู้จักกันในนามว่า ตึกเหลือง อาคารมีเค้าโครงในรูปแบบ โคโลเนียล ควรค่าแก่การอนุรักษ์ พื้นที่มีวัดโพธาราม เป็นเจ้าของ ในอดีตเป็นตลาดขายผ้าใหญ่ แต่ปัจจุบัน ผู้เช่า ใช้พื้นที่ดำเนินธุรกิจสีเทา

อีกทั้งยังมีอาคารศูนย์พระเครื่อง ที่เป็นอาคารยาวแทรกตัวอยู่ระหว่าง ตึกแถวสมัยเก่า โดยมีหลังคาขนาดใหญ่คลุมอยู่ ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ปิดซึ่งยากต่อการเข้าถึง

ในการพัฒนาพื้นที่จึงเสนอให้มีการเปิดพื้นที่บางส่วนให้โปร่งโล่ง เข้าถึงง่าย และเชื่อมทางสัญจรระหว่างตรอกขุนหงษ์ ถึงถนน อรรถกวี เมื่อเปิดพื้นที่ให้มีการสัญจรที่สะดวกขึ้นได้ ศักยภาพของพื้นที่จะปรากฏให้ประจักษ์ เป็นการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในพื้นที่ เช่นการลงทุนใหม่ๆ เป็นต้น

1.2 การพัฒนาถนนโดยรอบ

สภาพแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวในเมือง

พื้นที่สีเขียวเฉลี่ยต่อประชากร เท่ากับ 9 ตร ม ต่อคน แต่ตามความเป็นจริงที่ปรากฏแก่สายตาคือความรู้สึกแห้งแล้ง ร้อน ไม่ร่มรื่น ทั้งนี้เพราะไม่ปรากฏต้นไม้ ที่ให้ร่มเงา ตามถนนสายต่างๆ ในเมือง รวมถึงถนนและทางเดินริมน้ำ และนี่น่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของนครสวรรค์สูงติดอันดับต้นๆ ของประเทศ

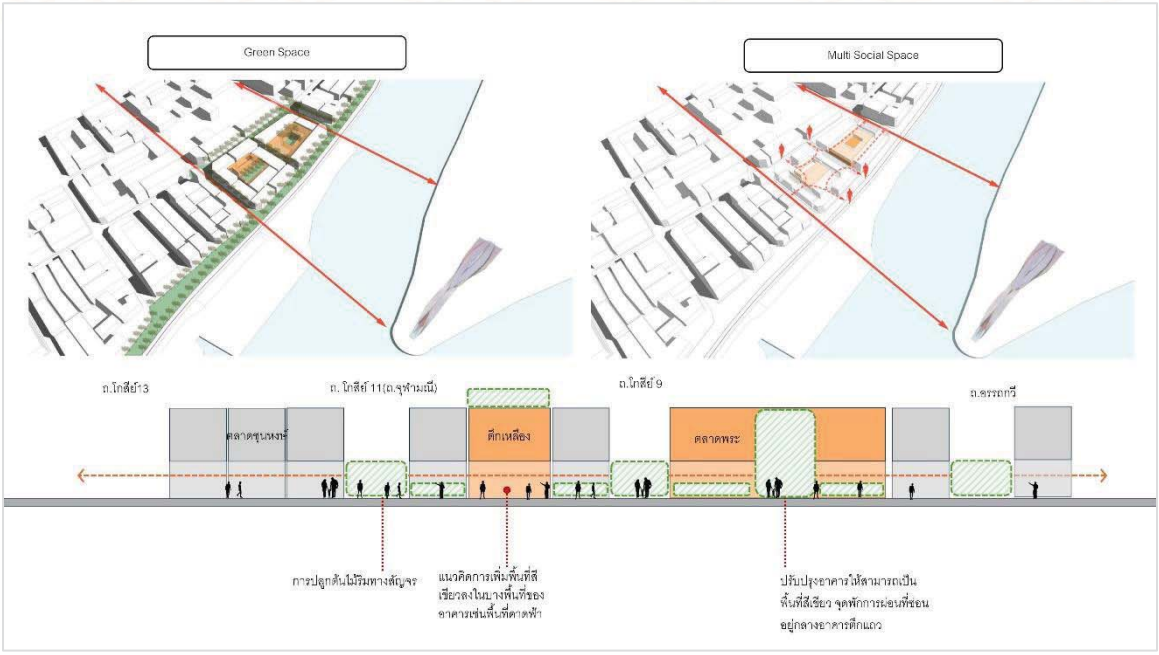
อุปสรรคอย่างหนึ่งของการปลูกต้นไม้ริมถนนคือสายไฟฟ้า ซึ่งจะทำให้การปลูกต้นไม้สูงเพื่อให้ร่มเงา จะต้องมีภาระค่าใช้จ่ายสูงในการตัดแต่ง ดูแลในระยะยาว

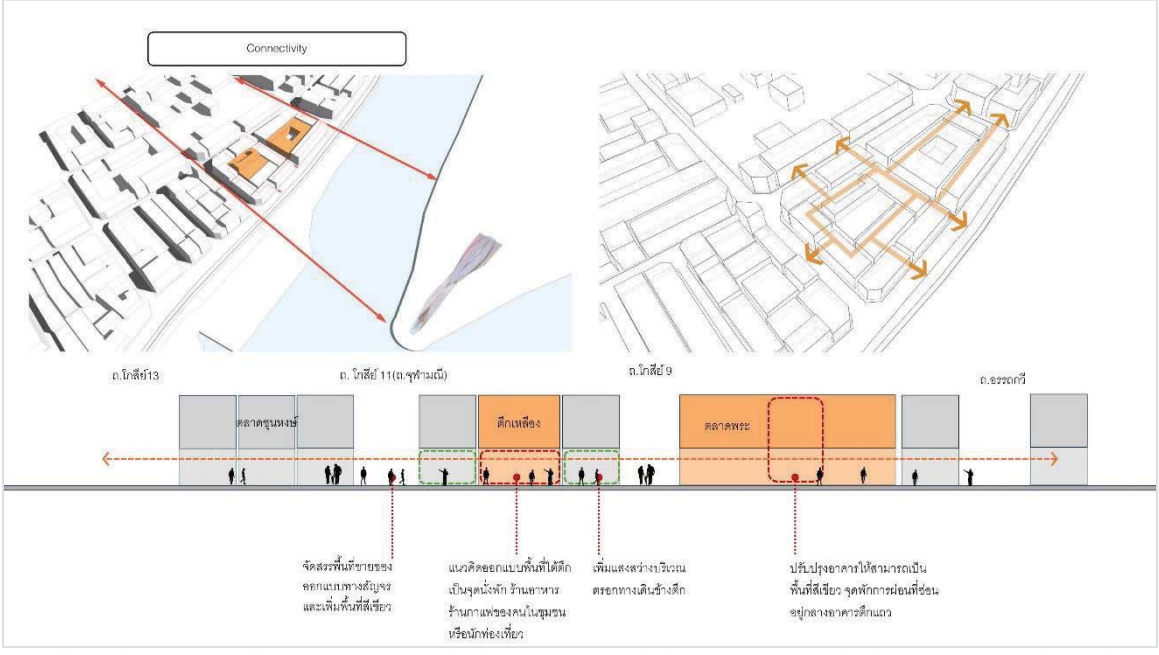
แนวทางการพัฒนาจึงเสนอให้มีการนำสายไฟห้อยลงใต้ดิน เริ่มปลูกต้นไม้ริมทาง เพื่อสร้างร่มเงา ลดความร้อนที่เกิดจากการเก็บความร้อนของมวลของอาคาร และการถ่ายเทความร้อนจากอาคาร ในรูปแบบอื่นๆ โดยเฉพาะจากเครื่องทำความเย็นรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ในภาพรวมจะทำให้เมืองมีทัศนียภาพที่ มีความสะอาดเรียบร้อย และที่สำคัญ มีความร่มรื่นน่าอยู่ จากร่มเงาของต้นไม้สีเขียวริมทาง

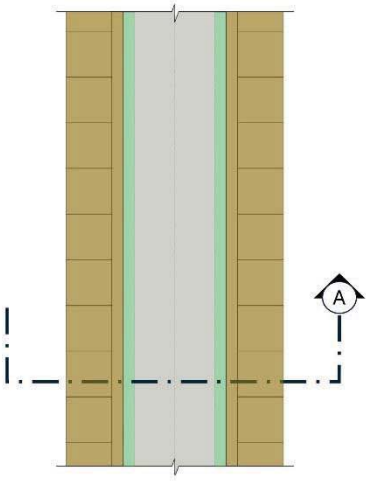
The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

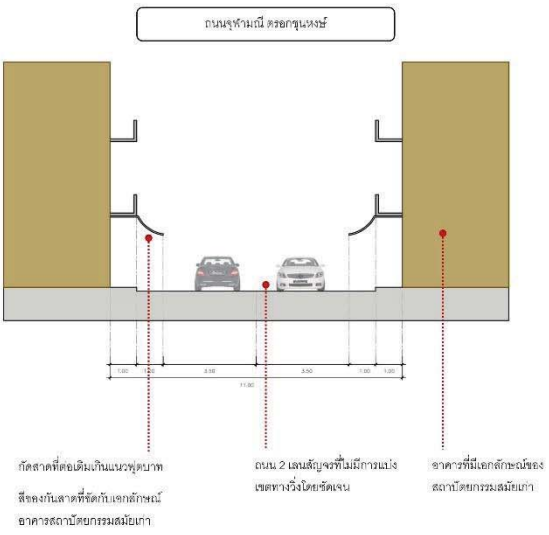
ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

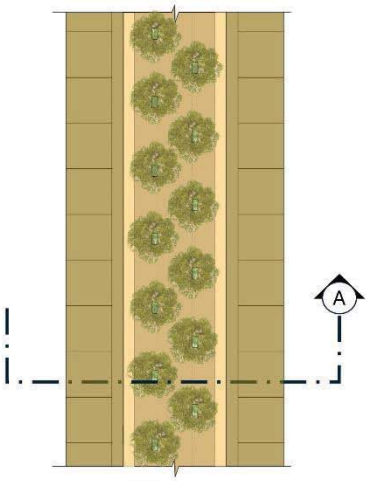
本头公—水尾圣娘庙

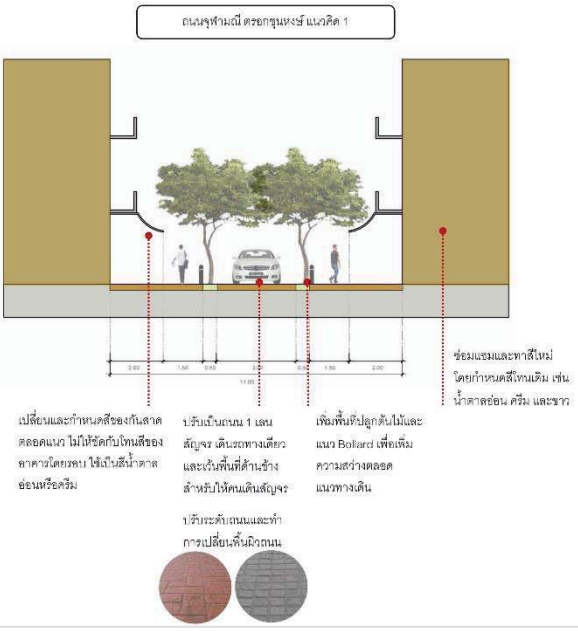

Green Space
Multi Social Space
ถ.โกสีย์13
ถ. โกสีย์ 11(ถ.จุฬามณี)
ถ.โกสีย์ 9
ถ.อรรถกวี
ตลาดชุนหงษ์
ตึกเหลือง
ตลาดพระ
การปลูกต้นไม้ริมทางสัญจร
แนวคิดการเพิ่มพื้นที่สีเขียวลงในบางพื้นที่ของอาคารเช่นพื้นที่ดาดฟ้า
ปรับปรุงอาคารให้สามารถเป็นพื้นที่สีเขียว จุดพักการผ่อนที่ร่มอยู่กลางอาคารตึกแถว

Connectivity
ถ.โกสีย์13
ถ. โกสีย์ 11(ถ.จุฬามณี)
ถ.โกสีย์ 9
ถ.อรรถกวี
ตลาดชุนหงษ์
ตึกเหลือง
ตลาดพระ
จัดสรรพื้นที่ขายของออกแบบทางสัญจรและเพิ่มพื้นที่สีเขียว
แนวคิดออกแบบพื้นที่ได้ตึกเป็นจุดนั่งพัก ร้านอาหาร ร้านกาแฟของคนในชุมชนหรือนักท่องเที่ยว
เพิ่มแสงสว่างบริเวณตรอกทางเดินข้างตึก
ปรับปรุงอาคารให้สามารถเป็นพื้นที่สีเขียว จุดพักการผ่อนที่ร่มอยู่กลางอาคารตึกแถว

A

ถนนจุฬามณี ตรอกซุนหงษ์
กัดสาดที่ต่อเติมเกินแนวพุ่ดบาท
สีของกันสาดที่ขัดกับเอกลักษณ์
อาคารสถาปัตยกรรมสมัยเก่า
ถนน 2 เลนสัญจรที่ไม่มีการแบ่ง
เขตทางวิ่งโดยชัดเจน
อาคารที่มีเอกลักษณ์ของ
สถาปัตยกรรมสมัยเก่า

A
ปลูกต้นไม้ในแนวทะแยงระยะ
ไม่เกิน 5 เมตร ทำให้ระยะแผ่ของ
ต้นไม้สามารถเป็นอุโมงทางเดิน
ที่ให้ร่มเงาได้

ถนนจุฬามณี ตรอกซุนหงษ์ แนวคิด 1
เปลี่ยนและกำหนดสีของกันสาด
ตลอดแนว ไม่ให้ขัดกับโทนสีของ
อาคารโดยรอบ ใช้เป็นสีน้ำตาล
อ่อนหรือครีม
ปรับเป็นถนน 1 เลน
สัญจร เดินรถทางเดียว
และเว้นพื้นที่ด้านข้าง
สำหรับให้คนเดินสัญจร
ปรับระดับถนนและทำ
การเปลี่ยนพื้นผิวถนน
เพิ่มพื้นที่ปลูกต้นไม้และ
แนว Bollard เพื่อเพิ่ม
ความสว่างตลอด
แนวทางเดิน
ซ่อมแซมและทาสีใหม่
โดยกำหนดสีโทนเดิม เช่น
น้ำตาลอ่อน ครีม และขาว

เลือกต้นเสลา (อินทรชิต) มาเป็นพันธุ์ไม้หลักในการปลูกบนถนนรุ่งอามณี

ต้นเสลา (อินทรชิต) เป็นต้นไม้ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นต้นไม้
ขนาดกลาง โตช้า ความสูงเฉลี่ย 10 - 20 เมตร มีดอกชมพูอ่อนไปม่วง

สามารถสร้างร่มเงาและบรรยากาศที่โดดเด่นให้กับถนนรุ่งอามณี

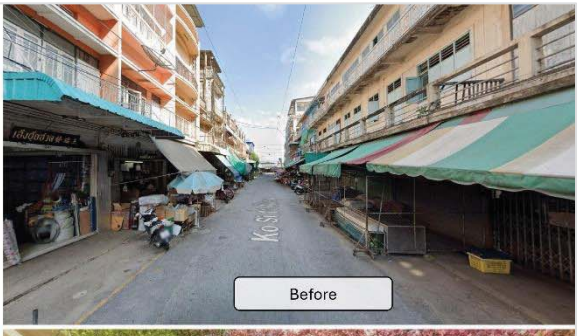

เลือกต้นเสลา (อินทรชิต) มาเป็นพันธุ์ไม้หลักในการปลูกบนถนนรุ่งอามณี

ต้นเสลา (อินทรชิต) เป็นต้นไม้ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นต้นไม้
ขนาดกลาง โตช้า ความสูงเฉลี่ย 10 - 20 เมตร มีดอกชมพูอ่อนไปม่วง

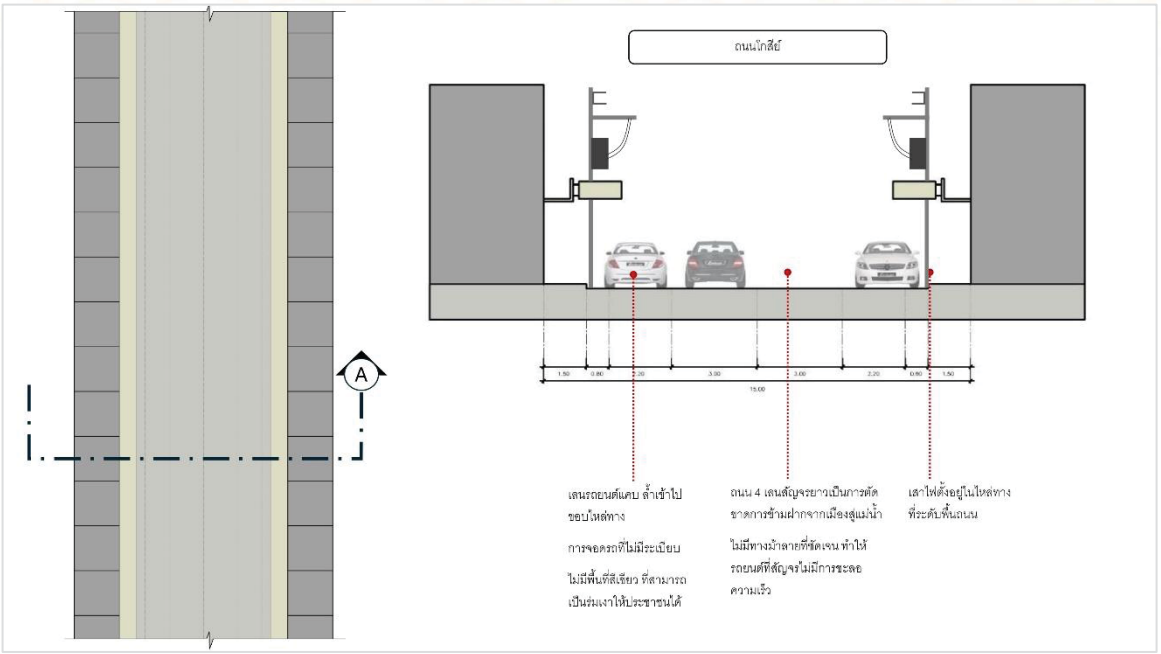
สามารถสร้างร่มเงาและบรรยากาศที่โดดเด่นให้กับถนนรุ่งอามณี

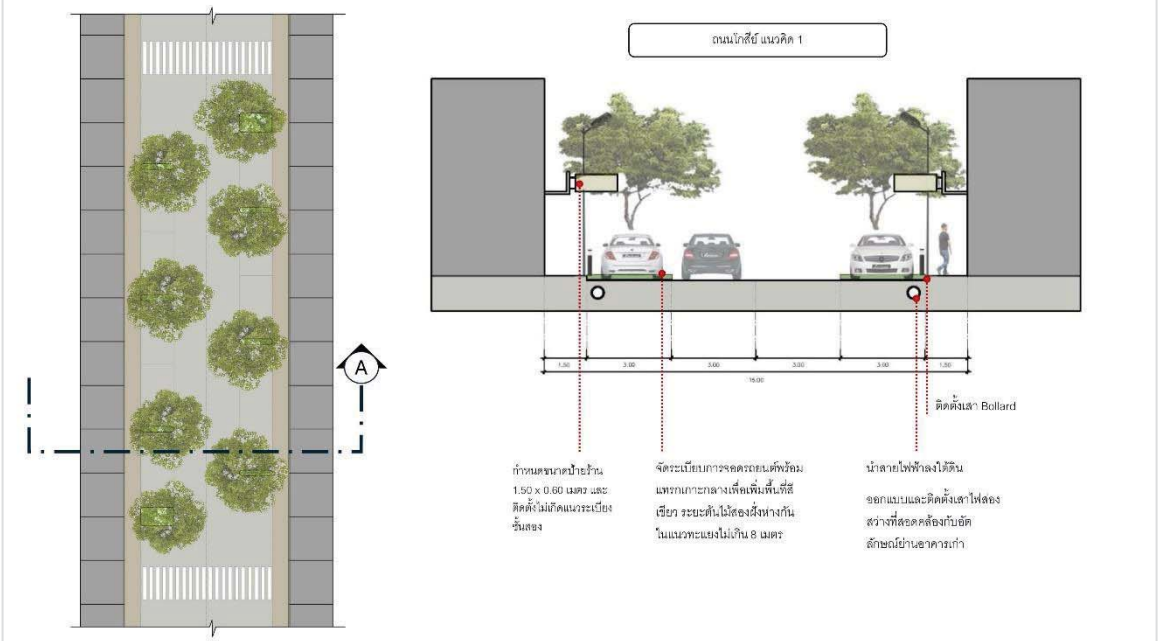

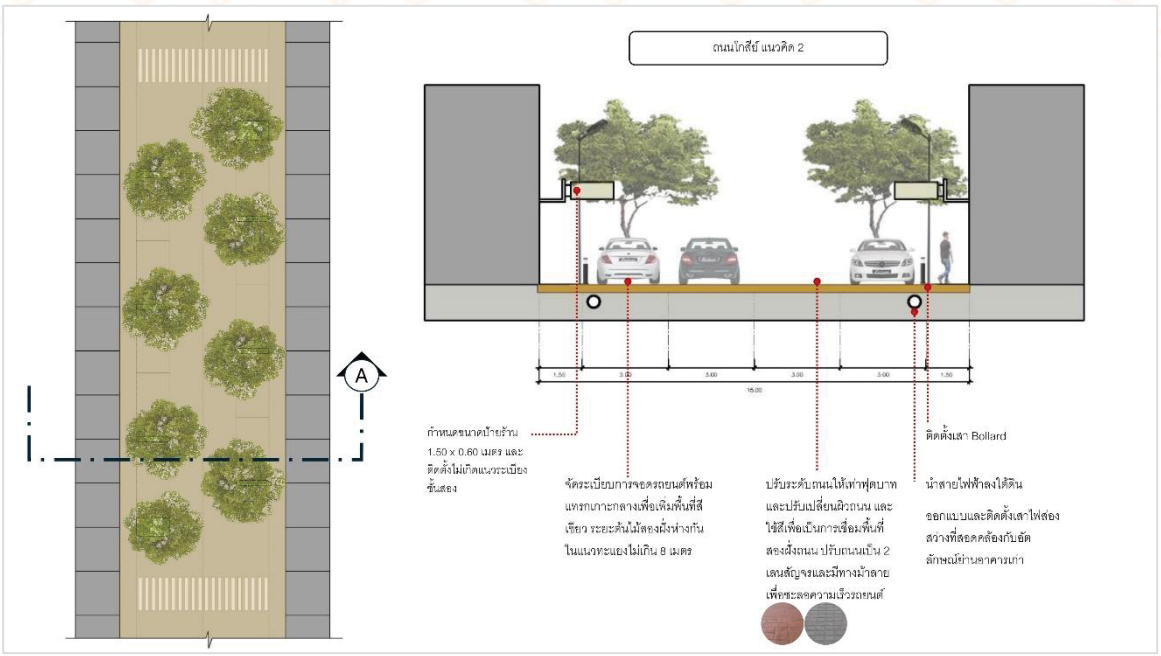

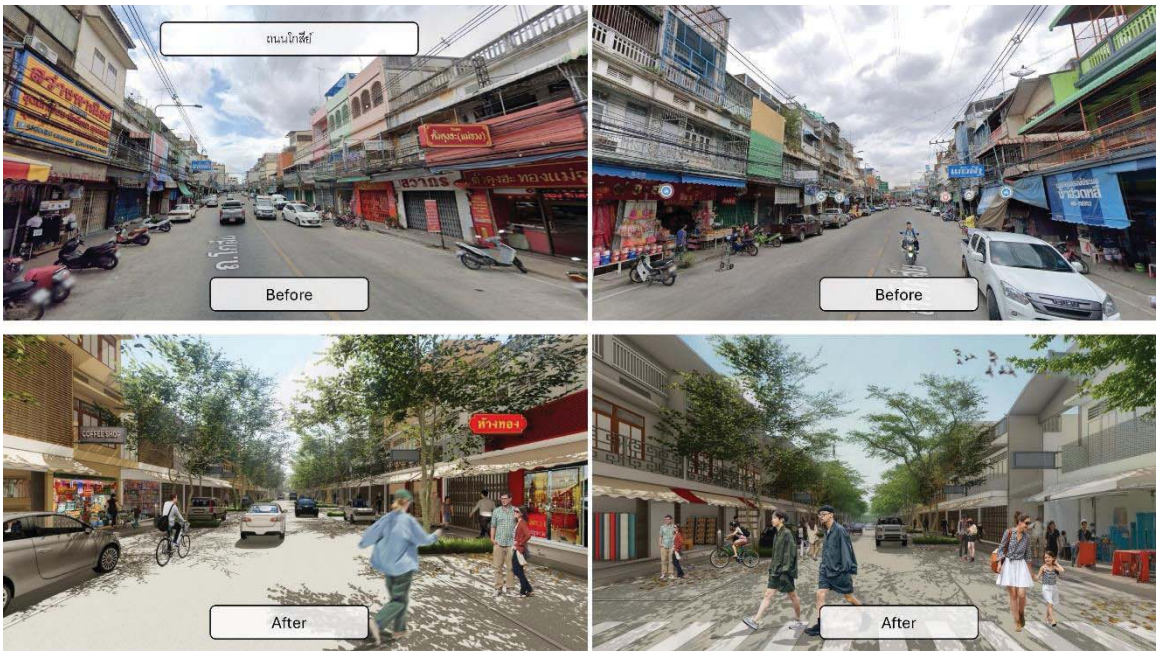

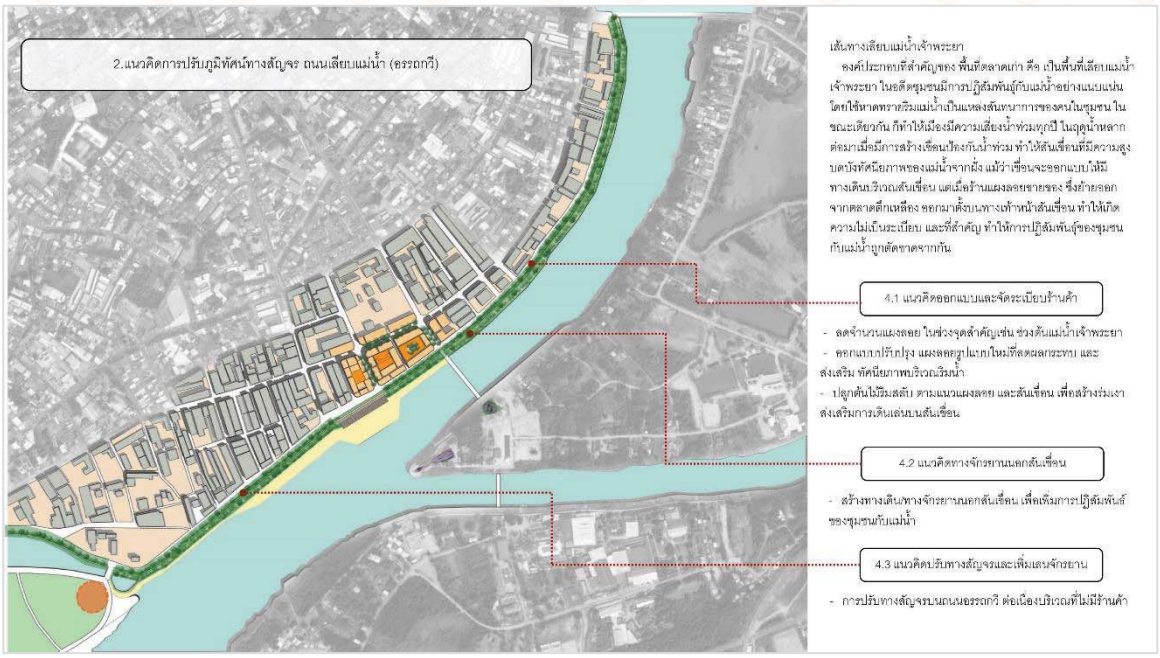

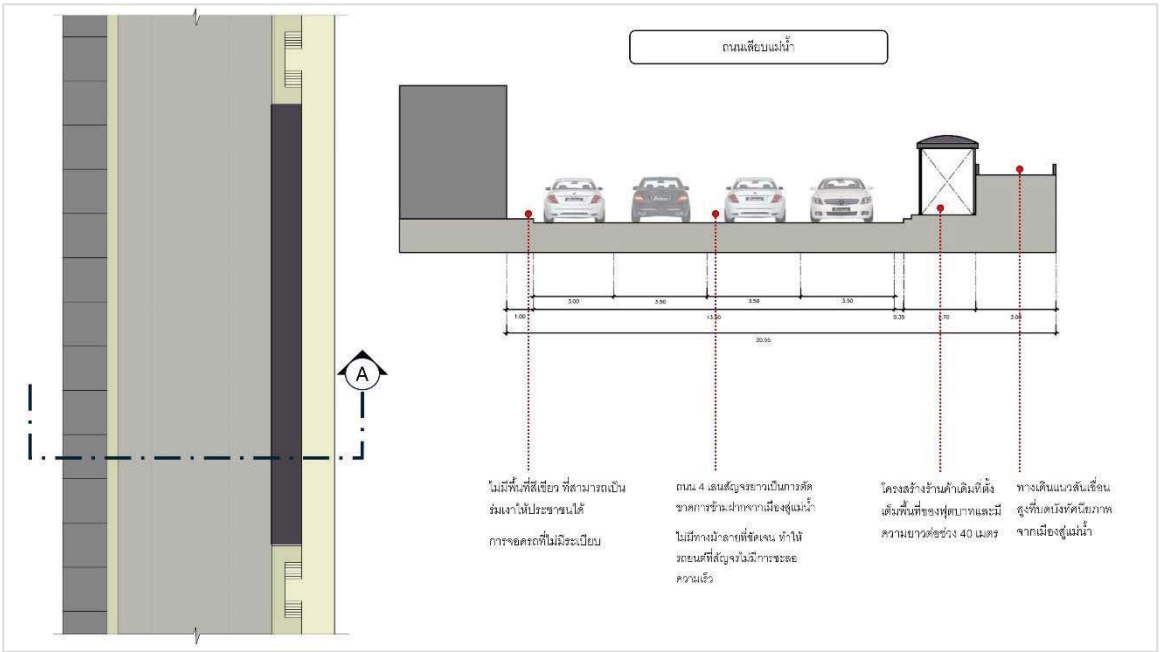

ถนนโกสีย์
A
เลนรถยนต์แคบ ล้ำเข้าไปขอบไหล่ทาง
การจอดรถที่ไม่มีระเบียบ
ไม่มีพื้นที่สีเขียว ที่สามารถเป็นร่มเงาให้ประชาชนได้
ถนน 4 เลนสัญจรยาวเป็นการตัดขาดการข้ามฝากจากเมืองสู่แม่น้ำ
ไม่มีทางม้าลายที่ชัดเจน ทำให้รถยนต์ที่สัญจรไม่มีการชะลอความเร็ว
เสาไฟตั้งอยู่ในไหล่ทางที่ระดับพื้นถนน

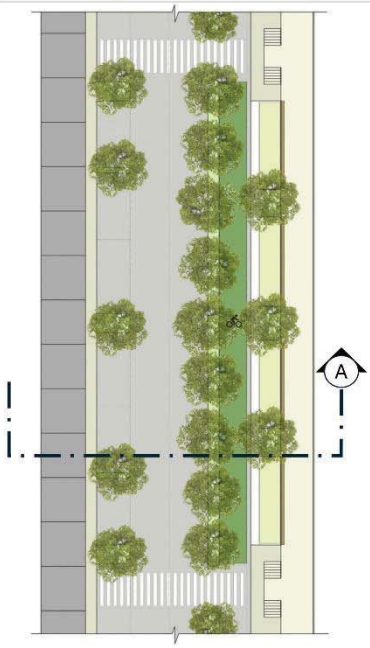

ถนนโกสีย์ แนวคิด 1
A
ติดตั้งเสา Bollard
กำหนดขนาดป้ายร้าน 1.50 x 0.60 เมตร และติดตั้งไม่เกินแนวระเบียงชั้นสอง
จัดระเบียบการจอดรถยนต์พร้อมแทรกเกาะกลางเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ระยะต้นไม้ห่างกันในแนวทะแยงไม่เกิน 8 เมตร
นำสายไฟฟ้าลงใต้ดิน
ออกแบบและติดตั้งเสาไฟสองข้างที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ย่านอาคารเก่า

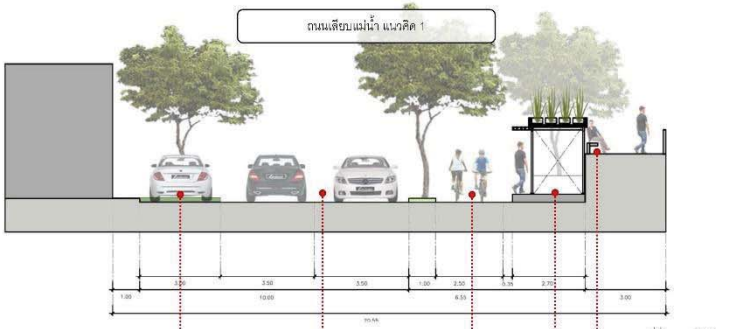

ถนนโกสีย์ แนวคิด 2
A
กำหนดขนาดป้ายร้าน
1.50 x 0.60 เมตร และ
ติดตั้งไม่เกินแนวระเบียง
ชั้นสอง
จัดระเบียบการจอดรถยนต์พร้อม
แทรกเกาะกลางเพื่อเพิ่มพื้นที่สี
เขียว ระยะต้นไม้ลองฝั่งห่างกัน
ในแนวทะแยงไม่เกิน 8 เมตร
ปรับระดับถนนให้เท่าฟุตบาท
และปรับเปลี่ยนผิวถนน และ
ใช้สีเพื่อเป็นการเชื่อมพื้นที่
สองฝั่งถนน ปรับถนนเป็น 2
เลนสัญจรและมีทางม้าลาย
เพื่อชะลอความเร็วรถยนต์
ติดตั้งเสา Bollard
นำสายไฟฟ้าลงใต้ดิน
ออกแบบและติดตั้งเสาไฟสอง
สว่างที่สอดคล้องกับอัต
ลักษณ์ย่านอาคารเก่า

ถนนโกสีย์
Before
Before
After
After

2.แนวคิดการปรับภูมิทัศน์ทางสัญจร ถนนเลียบแม่น้ำ (ยวรถกรี)
เส้นทางเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา
องค์ประกอบที่สำคัญของ พื้นที่ตลาดเก่า คือ เป็นพื้นที่เลียบแม่น้ำเจ้าพระยา ในอดีตชุมชนมีการปฏิสัมพันธ์กับแม่น้ำอย่างแนบแน่น โดยใช้หาดทรายริมแม่น้ำเป็นแหล่งสันทนาการของคนในชุมชน ในขณะเดียวกัน ก็ทำให้เมื่อเกิดความเสี่ยงน้ำท่วมหูกปี ในฤดูน้ำหลาก ต่อมาเมื่อมีการสร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วม ทำให้สันเขื่อนที่มีความสูงบดบังทัศนียภาพของแม่น้ำจากฝั่ง แม้ว่าเขื่อนจะออกแบบให้มีทางเดินบริเวณสันเขื่อน แต่เนื่องร้านแผงลอยขายของ ซึ่งย้ายออกจากตลาดเก่าเหลือง ออกมาตั้งบนทางเท้าหน้าสันเขื่อน ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ และที่สำคัญ ทำให้การปฏิสัมพันธ์ของชุมชนกับแม่น้ำถูกตัดขาดจากกัน
4.1 แนวคิดออกแบบและจัดระเบียบร้านค้า
- ลดจำนวนแผงลอย ในช่วงจุดสำคัญเช่น ช่วงต้นแม่น้ำเจ้าพระยา
- ยกแนวปรับปรุง แผงลอยรูปแบบใหม่ที่ลดผลกระทบ และส่งเสริม ทัศนียภาพบริเวณริมน้ำ
- ปลูกต้นไม้ริมสลับ ตามแนวแผงลอย และสันเขื่อน เพื่อสร้างร่มเงา ส่งเสริมการเดินเล่นบนสันเขื่อน
4.2 แนวคิดทางจักรยานนอกสันเขื่อน
- สร้างทางเดิน/ทางจักรยานนอกสันเขื่อน เพื่อเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ของชุมชนกับแม่น้ำ
4.3 แนวคิดปรับทางสัญจรและเพิ่มเลนจักรยาน
- การปรับทางสัญจรบนถนนยวรถกรี ต่อเนื่องบริเวณที่ไม่มีร้านค้า

A
ถนนเลียบแม่น้ำ
3.00
3.50
3.50
3.50
0.30
2.70
1.00
13.50
20.55
ไม่มีพื้นที่สีเขียว ที่สามารถเป็นร่มเงาให้ประชาชนได้
การจอดรถที่ไม่มีระเบียบ
ถนน 4 เลนสัญจรยาวเป็นการตัดขาดการข้ามฝากจากเมืองสู่แม่น้ำ
ไม่มีทางม้าลายที่ชัดเจน ทำให้รถยนต์ที่สัญจรไม่มีการชะลอความเร็ว
โครงสร้างร้านค้าเดิมที่ตั้งเต็มพื้นที่ของฟุตบาทและมีความยาวต่อช่วง 40 เมตร
ทางเดินแนวสันเขื่อนสูงที่บดบังทัศนียภาพจากเมืองสู่แม่น้ำ

ออกแบบที่นั่งขนานไปกับทางเดินเพื่อเป็นจุดพักคอยและชมวิวแม่น้ำ

จัดระเบียบการจอดรถยนต์พร้อมแทรกเกาะกลางเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว และเปรียบเสมือนจุดสังเกตุก่อนถึงทางม้าลาย

ปรับถนนเป็น 2 เลนสัญจร และเพิ่มทางม้าลายในช่วงระยะทางขึ้นทางเดินบนสันเขื่อน เพื่อชะลอความเร็วรถยนต์และเป็นการชี้นำผู้คนจากตัวเมืองสู่ทางเดินริมแม่น้ำ

เพิ่มเลนจักรยานและแนวต้นไม้ตลอดแนว

ลดขนาดความยาวต่อเนื่องโดยการขึ้นตั้งพื้นที่สีเขียวในระยะทุกๆ 8 เมตร

หลังคาร้านรองรับกระถางต้นไม้ตลอดแนว

กันสาดด้านหน้าติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อให้ความสว่างตลอดแนวทางเดิน

พื้นที่วางกระบะต้นไม้ ที่สามารถปรับเปลี่ยนชนิดต้นไม้ได้ตามเทศกาล

เช่นเปลี่ยนเป็นต้นไม้สีแดงช่วงเทศกาลตรุษจีน

ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อให้ความสว่างตลอดแนวทางเดิน

โครงสร้างร้านเป็นวัสดุ Galvanized บิดด้วย Aluminium Composite ในบางส่วน

แนวคิดการเชื่อมพื้นที่ในระดับที่ต่างกันของพื้นที่ร้านค้าและแนวทางเดินสันเขื่อน

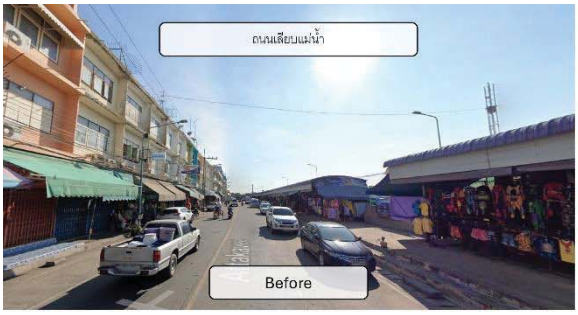
การเพิ่มพื้นที่สีเขียวบนหลังคาและเพิ่มที่นั่งเป็นจุดพักคอยและชมวิวแม่น้ำ

เพิ่มแนวต้นไม้ตลอดถนน เพื่อแบ่งเขตการจราจรของรถยนต์และเลนจักรยาน

ทางจักรยานปูผิวด้วย Asphaltic Concrete หนา 5 ซม.

(ตามมาตรฐานการออกแบบทางจักรยานของกระทรวงคมนาคม)

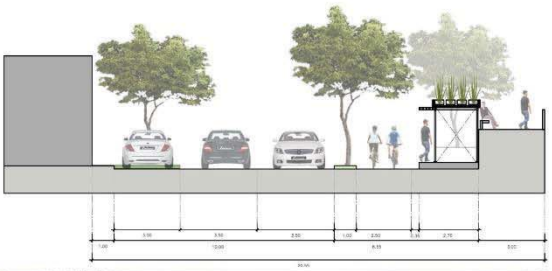
The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

ถนนเลียบแม่น้ำ

- ลดจำนวนแผงลอย ในช่วงจุดสำคัญเช่น ช่วงต้นแม่น้ำเจ้าพระยา
- ออกแบบปรับปรุง แผงลอยรูปแบบใหม่ที่ลดผลกระทบ และ ส่งเสริม ทัศนียภาพบริเวณสิมน้ำ
- ปลูกต้นไม้ริมสลับ ตามแนวแผงลอย และสันเขื่อน เพื่อสร้างร่มเงา ส่งเสริมการเดินเล่นบนสันเขื่อน

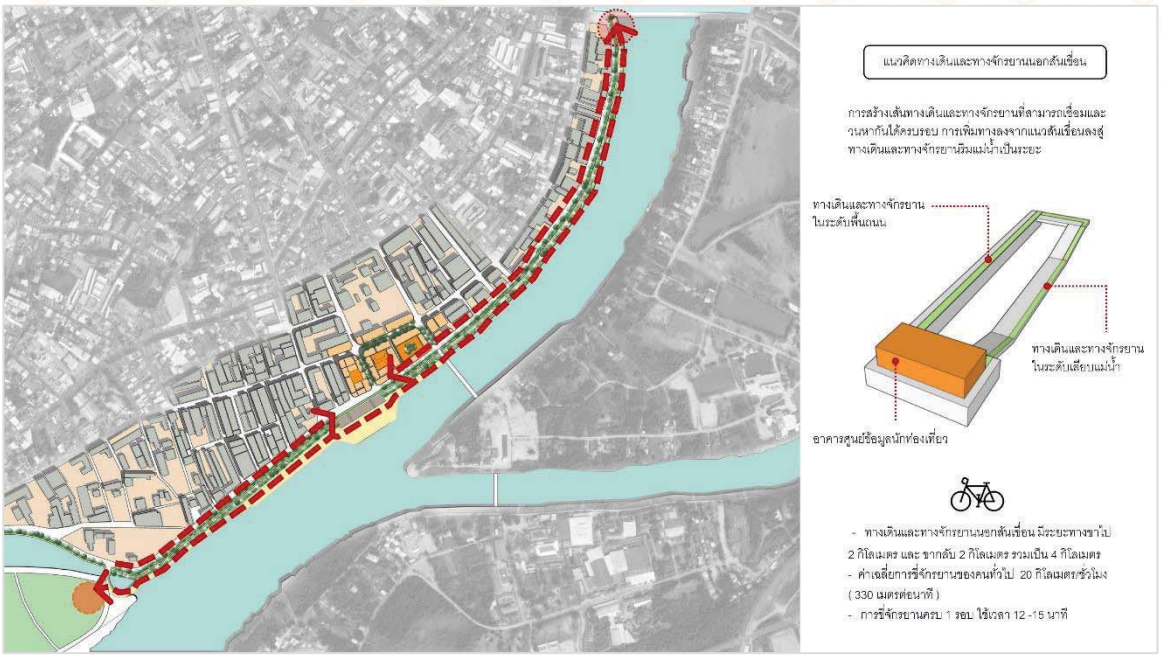
ถนนเลียบแม่น้ำ ช่วงไม่มีร้านค้า

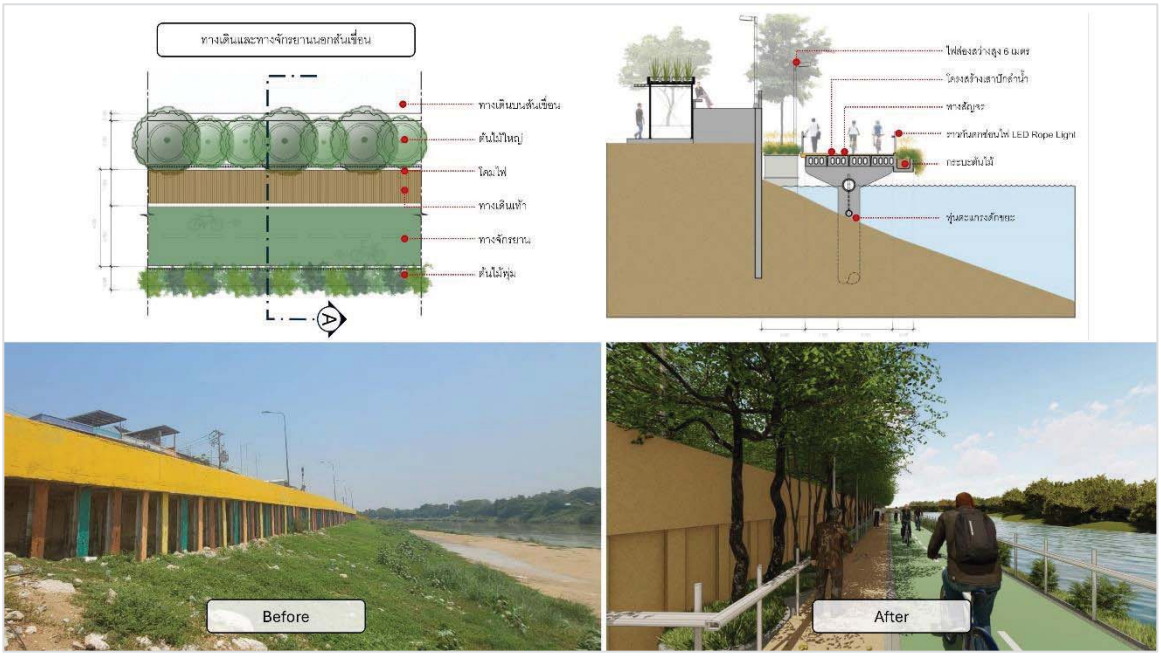
- เพิ่มต้นไม้สีเขียวทั้งสองฝั่งถนน เพื่อสร้างร่มเงา และชวนลดอุณหภูมิโดยรวม
- เพิ่มเลนจักรยานยาวตลอดถนน เพื่อส่งเสริมการเดินทางในรูปแบบที่เป็นมิตรต่อเมืองและสิ่งแวดล้อม

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

3. อาคารศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

นครสวรรค์ในอดีต เป็นเมืองที่ใช้พักการเดินทางระหว่าง กรุงเทพฯ กับ จังหวัดภาคเหนือ เพราะมีการเดินทางที่ต้องใช้เวลากว่า 4 ชม. จากกรุงเทพฯ ทำให้ธุรกิจที่พักค้างแรม อาหาร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเฟื่องฟู แต่ปัจจุบัน การขยายถนน คุณภาพของพาหนะโดยสาร ทำให้การเดินทางใช้เวลาลดลงเหลือน้อยกว่า 3 ชม. จากกรุงเทพฯ-นครสวรรค์ จึงกลับกลายเป็นเมืองทางผ่าน การขยายตัวของธุรกิจและเมือง จึงเป็นไปอย่างช้า ๆ แนวคิดการปรับให้นครสวรรค์เป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้น

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ มีหลายแห่งที่ขึ้นชื่อระดับประเทศ เช่น บึงบอระเพ็ด เทศกาลแห่เจ้าช่วงตรุษจีน พาสานต้นแม่นำเจ้าพระยา และอุทยานวัฒนธรรมต้นแม่นำเจ้าพระยา เจ้าแม่กวนอิมที่กำลังจะเปิดตัวในเร็ววันนี้

ในโครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมจีน ก็จะมีการเชื่อมโยงศาลเจ้า 5 แห่ง เข้ามาให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอีกด้วย และในอนาคตเทศบาล และจังหวัดต่างก็มีการริเริ่ม โครงการใหม่ ๆ เช่นเทศกาลอาหารและอื่น ๆ ตามมาอีก

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีอาคารศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว (Tourist Information Center) เป็นจุดแวะแรกของนักท่องเที่ยว เพื่อการทำความเข้าใจ ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ รวมถึงข้อมูลการท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ

ตำแหน่งที่ตั้งของศูนย์นี้ จะต้องอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวหลัก และเป็นจุดเปลี่ยนพาหนะ เช่น จากรถส่วนตัว หรือรถบัส สู่พาหนะรูปแบบอื่น ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ เช่น อาจเป็นรถแทรมไฟฟ้าฟรีที่วิ่งเป็นลูป จักรยานให้เช่า เดินตามทางที่ร่มรื่น หรือทางเรือ เป็นต้น

ศูนย์นี้นอกจากจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจความเป็นมาเบื้องต้นแล้ว ยังเป็นการจัดระบบการจราจร ลดการติดขัด ลดมลภาวะ ในช่วงเทศกาล อีกด้วย

Location 1 พื้นที่ข้างแฟรี่แลนด์นครสวรรค์

Location 2 สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดนครสวรรค์

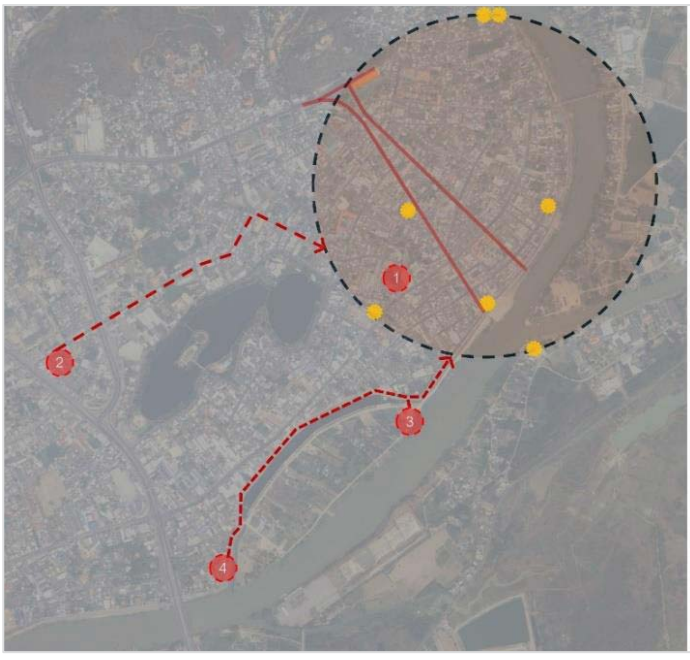

Location 3 พื้นที่ริมวัดเขาบันเกาะญวน

Location 4 พื้นที่ริมสะพานเดชาติวงศ์

ระยะทางระหว่างตำแหน่งที่ตั้งศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวและกลุ่มศาลเจ้า / สมาคมในจังหวัดนครสวรรค์

1 ---------> 0 กิโลเมตร

2 ---------> 1.90 กิโลเมตร

3 ---------> 0.50 กิโลเมตร

4 ---------> 2.10 กิโลเมตร

ระยะระหว่างกลุ่มศาลเจ้าและสมาคมอยู่ในรัศมีไม่เกิน 2.20 กิโลเมตรซึ่งเป็นระยะทางที่สามารถเดินหรือขี่จักรยานระหว่างสองสถานที่ได้ในเวลาไม่เกิน 30 นาที โดยประมาณ

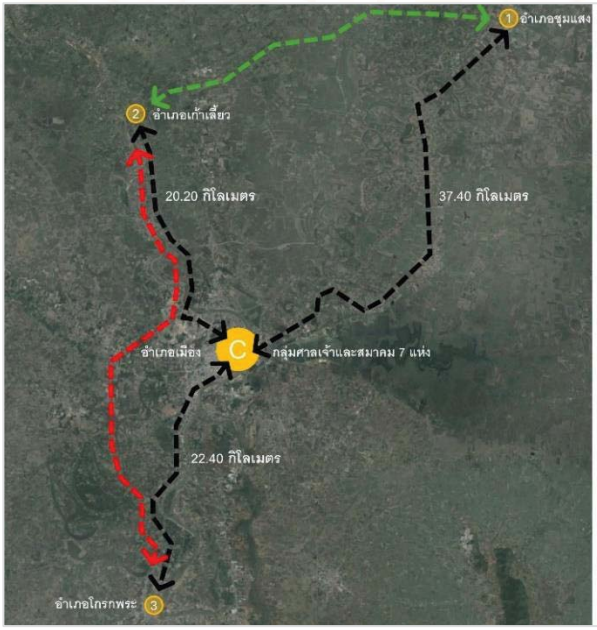
ค่าเฉลี่ยการเดินของคนทั่วไป 1.40 เมตร/วินาที (80 เมตรต่อนาที)

ค่าเฉลี่ยการขี่จักรยานของคนทั่วไป 20 กิโลเมตรชั่วโมง (330 เมตรต่อนาที)

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

ระยะทางระหว่างศาลที่อยู่ต่างอำเภอกับอาคารศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์

C <------> 1 37.40 กิโลเมตร

C <------> 2 20.20 กิโลเมตร

C <------> 3 22.40 กิโลเมตร

ระยะทางที่ไกลที่สุดระหว่างศูนย์กลางเทศบาลเมืองและศาลเจ้านอกเทศบาลเมือง มีระยะ 37.40 กิโลเมตร ซึ่งเป็นระยะทางที่ต้องใช้รถยนต์หรือรถโดยสารสาธารณะในการเดินทาง

เกณฑ์การเลือกตำแหน่งที่ตั้ง

Issue / Locations	 1. พื้นที่ข้างแฟร์แลนด์นครสวรรค์	 2. สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดนครสวรรค์	 3.พื้นที่บริเวณสี่แยกปากน้ำโพ	 4. พื้นที่เชิงสะพานเดชาติวงศ์
1. การเข้าถึงพื้นที่	2	3	2	2
2. ความคล่องตัวของปริมาณการจราจร	1	2	3	3
2. ระยะทางเชื่อมต่อสู่แหล่งวัฒนธรรมจีน	3	1	3	1
3. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่	2	1	3	3
4. การสร้างรายได้แก่ชุมชน	3	3	1	1
5. การได้มาซึ่งพื้นที่	2	1	3	2
รวม	13	11	15	12

เกณฑ์การให้คะแนน
1 น้อย 2 ปานกลาง 3 มาก

พื้นที่ภายในอาคาร		รองรับคน (คน)	LOS (ตร.ม./คน)	พื้นที่ / ตร.ม.
โซน	ห้อง			
พื้นที่สาธารณะ	โถงต้อนรับและประชาสัมพันธ์และจำหน่ายตั๋ว	100	1.5	150
	ร้านกาแฟ			70
	ห้องน้ำ			80
	พื้นที่ทางเดิน 30%			90
	พื้นที่รวม			390
พื้นที่นิทรรศการ	ห้องจัดแสดง	100	1.5	150
	นิทรรศการหมุนเวียน			80
	พื้นที่ทางเดิน 30%			70
	พื้นที่รวม			300
พื้นที่สนับสนุนนิทรรศการ	ห้องเตรียมนิทรรศการ			50
	ห้องควบคุมนิทรรศการ			30
	ห้องเก็บของ			40
	พื้นที่ทางเดิน 30%			36
	พื้นที่รวม			156
สำนักงาน	พื้นที่สำนักงาน	10		50
	ห้องน้ำ			30
	ห้องเก็บของ / ห้องเก็บเอกสาร			15
	พื้นที่ทางเดิน 30%			28.5
	พื้นที่รวม			123.5
พื้นที่สนับสนุนสำนักงาน	ห้องปฐมพยาบาล			10
	ห้องแม่บ้าน / ห้องเก็บของ			18
	ห้องไฟฟ้า			25
	ห้องเครื่องกำเนิดไฟฟ้า			40
	ห้องปั๊ม			15
	ห้องขยะ			8
	พื้นที่ทางเดิน 30%			35
	พื้นที่รวม			151
	พื้นที่ภายในอาคารรวม			1120.5
พื้นที่ภายนอกอาคาร				
พื้นที่จอดรถ	ที่จอดรถทั่วไป, ที่จอดรถสำนักงาน, ที่จอดรถส่วนบริการ	10 คัน		125
	ที่จอดรถคนพิการ	1 คัน		20.5
	ที่จอดรถบัส (4x12)	2 คัน		100
	ที่จอดรถจักรยาน	30 คัน		60
	ทางเข้า-ออก , ถนน 35%			92
	พื้นที่ภายนอกอาคารรวม			397.5
	พื้นที่รวมทั้งหมด			1518

สูตรการหาพื้นที่

การรองรับคน X LOS 1.5 (ตร.ม.)

พื้นที่ภายในอาคารรวม	1120.5 ตร.ม.
พื้นที่ภายนอกอาคารรวม	297.5 ตร.ม.
พื้นที่รวมของโครงการ	1518 ตร.ม.

อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

การจัดสรรโปรแกรม

1 . พื้นที่สาธารณะ

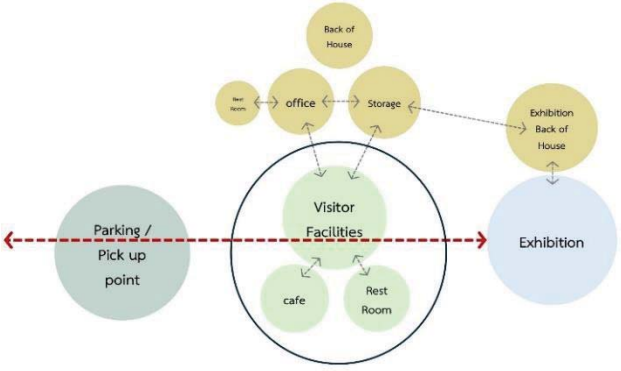
2. พื้นที่นิทรรศการ

3. พื้นที่สนับสนุนนิทรรศการ

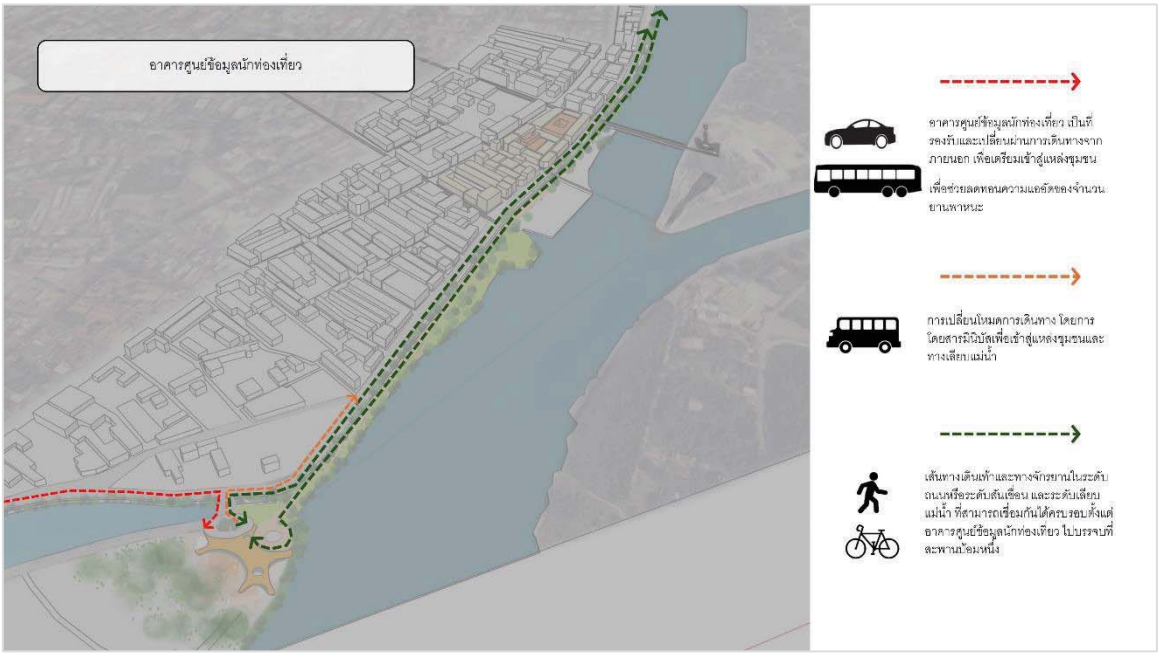
4. สำนักงาน

5. พื้นที่สนับสนุนอาคาร

6. พื้นที่จอดรถ

อาคารศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
ตลาดขุนพงษ์และชุมชนดั้งเดิม
สะพานเชื่อมเมือง
อุทยานวัฒนธรรมเดินแม่น้ำเจ้าพระยา
แนวแกนเมือง
พาสาน
ทางเดินเท้าและทางจักรยานเลียบแม่น้ำ
อาคารศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

อาคารศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
อาคารศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว เป็นที่รองรับและเปลี่ยนผ่านการเดินทางจากภายนอก เพื่อเตรียมเข้าสู่แหล่งชุมชน
เพื่อช่วยลดทอนความแออัดของจำนวนยานพาหนะ
การเปลี่ยนโหมดการเดินทาง โดยการโดยสารมินิบัสเพื่อเข้าสู่แหล่งชุมชนและทางเลียบแม่น้ำ
เส้นทางเดินเท้าและทางจักรยานในระดับถนนหรือระดับสันเขื่อน และระดับเลียบแม่น้ำ ที่สามารถเชื่อมกันได้ครบรอบทั้งแต่อาคารศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ไปบรรจบที่สะพานโอมหนึ่ง

แนวความคิดที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนเดิมในการศึกษานี้ จะเริ่มต้นจากการให้ความสำคัญกับ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของเมืองให้มีความน่าอยู่ หลีกเลี่ยงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเดิมของคนในชุมชนโดยเชื่อว่า สภาพแวดล้อมใหม่ ที่น่าอยู่ ร่มรื่น จะนำไปสู่โอกาสใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชน ในช่วงเวลาที่เหมาะสม

โครงการจากแนวทางที่นำเสนอ จะต้องผ่านกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ของคนในชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวทางการจัดเทศกาลชั่วคราว ณ ตรอกชุนหงษ์

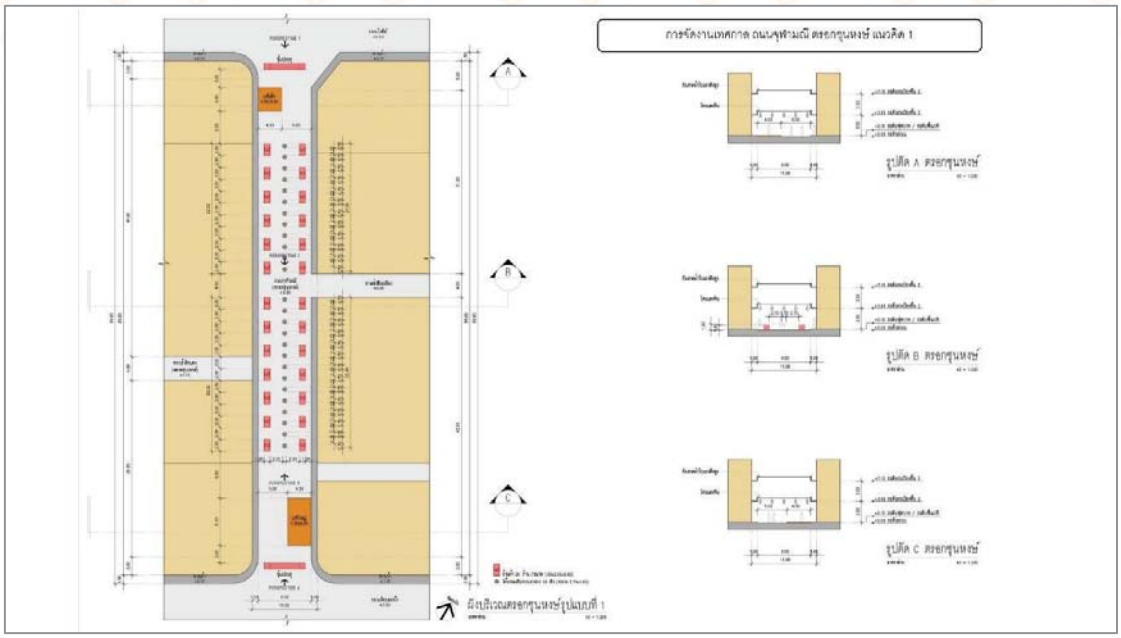
การจัดงานเทศกาลชั่วคราว ในวันที่ 23-24 สิงหาคม 2567 มีแนวคิดให้ ตรอกชุนหงษ์ ซึ่งเป็นชุมชนจีนดั้งเดิมกลายเป็นถนนคนเดิน โดยจะมีการจัดงานแสดง และส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปะและอาหาร

แนวคิดการจัดวางตำแหน่งเวทีแบ่งเป็น

1. การจัดวางเวทีใหญ่และเวทีเล็กที่ตำแหน่งหัวและท้ายของถนน ใกล้กับซุ้มประตูที่ตัดกับถนนโกสีย์และถนนเลียบแม่น้ำ

2. การจัดวางเวทีใหญ่ไว้ที่หัวถนนตัดกับถนนเลียบแม่น้ำ และวางเวทีเล็กไว้ด้านในตรงกลางตรงกับทางเข้าตึกเหลือง

โดยทั้งสองแนวคิดจะมีรูปแบบการจัดวางซุ้มประตูทั้งสองฝั่งหัวและท้ายของถนน ที่ตัดกับถนนโกสีย์และถนนเลียบแม่น้ำ วางร้านค้าไว้ด้านข้างสองฝั่งตลอดแนวถนนตรอกชุนหงษ์ และวางโต๊ะกลมระหว่างร้านค้าทั้งสองฝั่ง

การจัดงานเทศกาล ถนนสุทัศมณี ตรอกศุนหงษ์ แนวคิด 1
รูปตัด A ตรอกศุนหงษ์
รูปตัด B ตรอกศุนหงษ์
รูปตัด C ตรอกศุนหงษ์
A
B
C

แนวคิดที่ 1 PERSPECTIVE 1

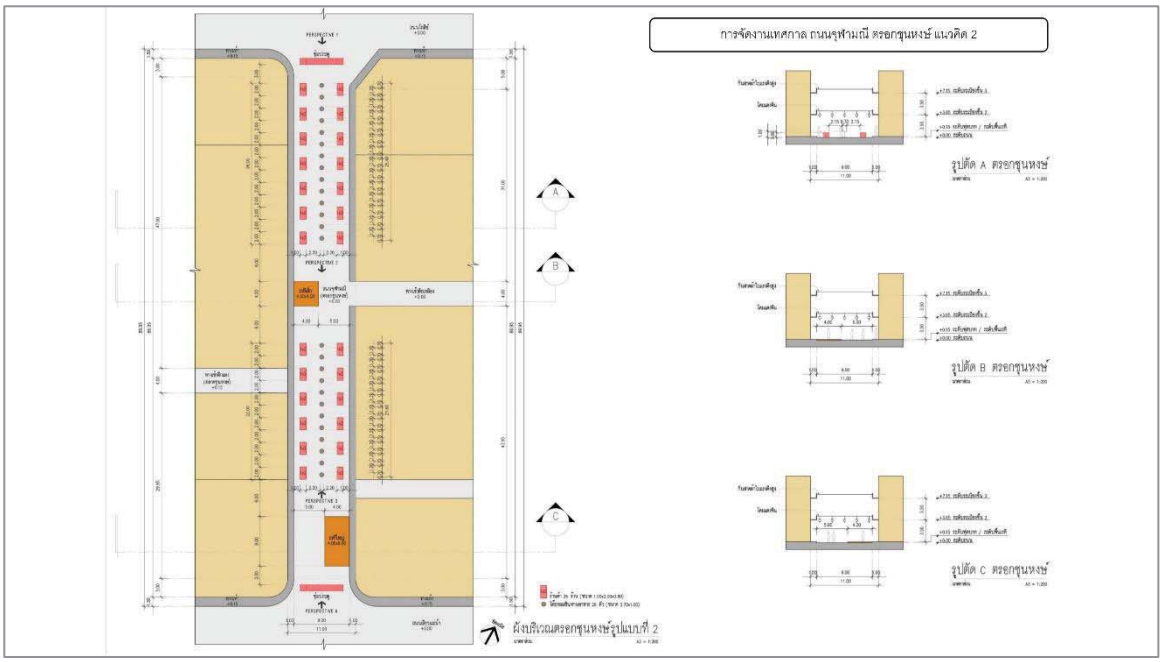
แนวคิดที่ 1 PERSPECTIVE 2

แนวคิดที่ 1 PERSPECTIVE 3

แนวคิดที่ 1 PERSPECTIVE 4

แนวคิดที่ 2 PERSPECTIVE 1

แนวคิดที่ 2 PERSPECTIVE 2

แนวคิดที่ 2 PERSPECTIVE 3

แนวคิดที่ 2 PERSPECTIVE 4
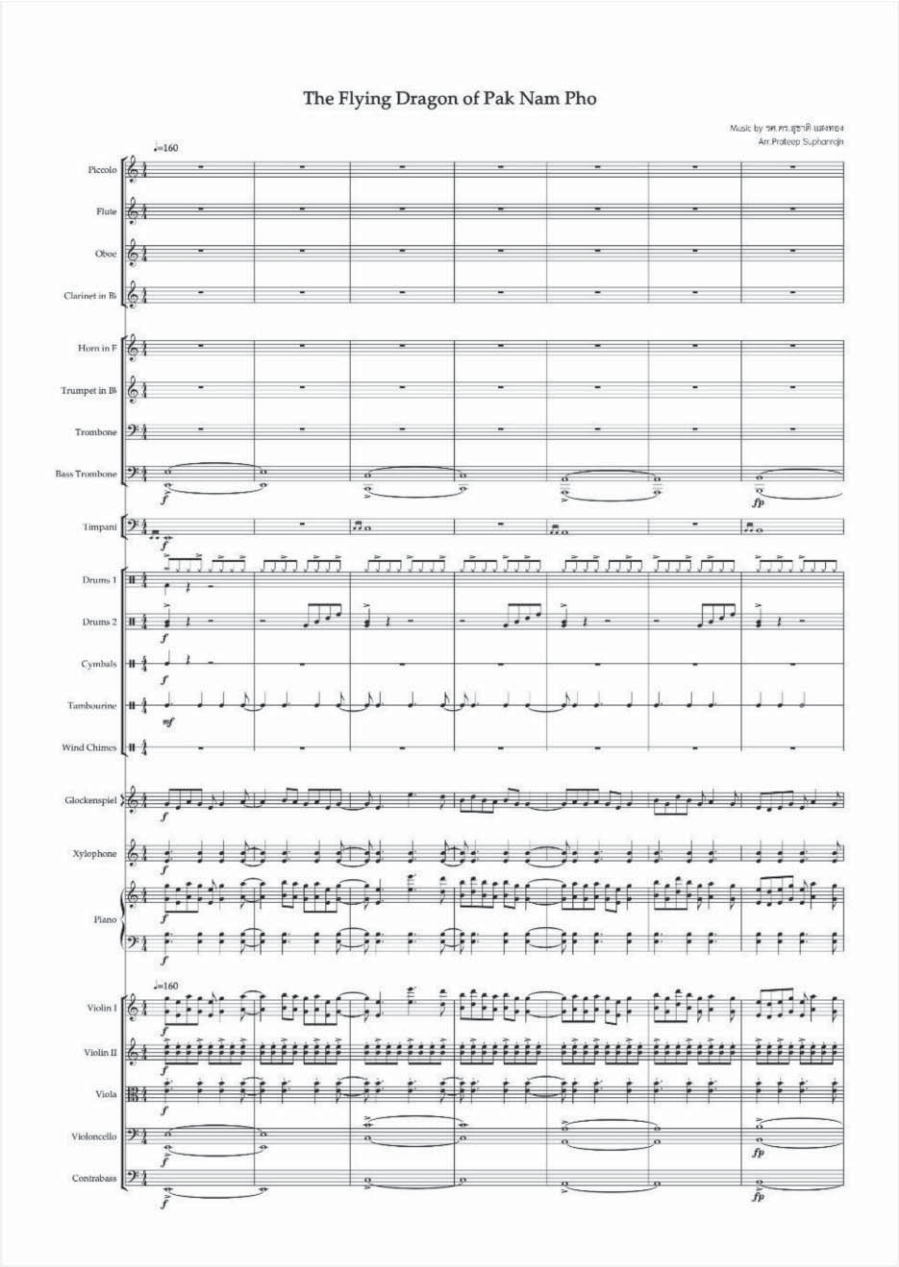
นวัตกรรมดนตรี “เพลงมังกรบินแห่งเมืองปากน้ำโพ”
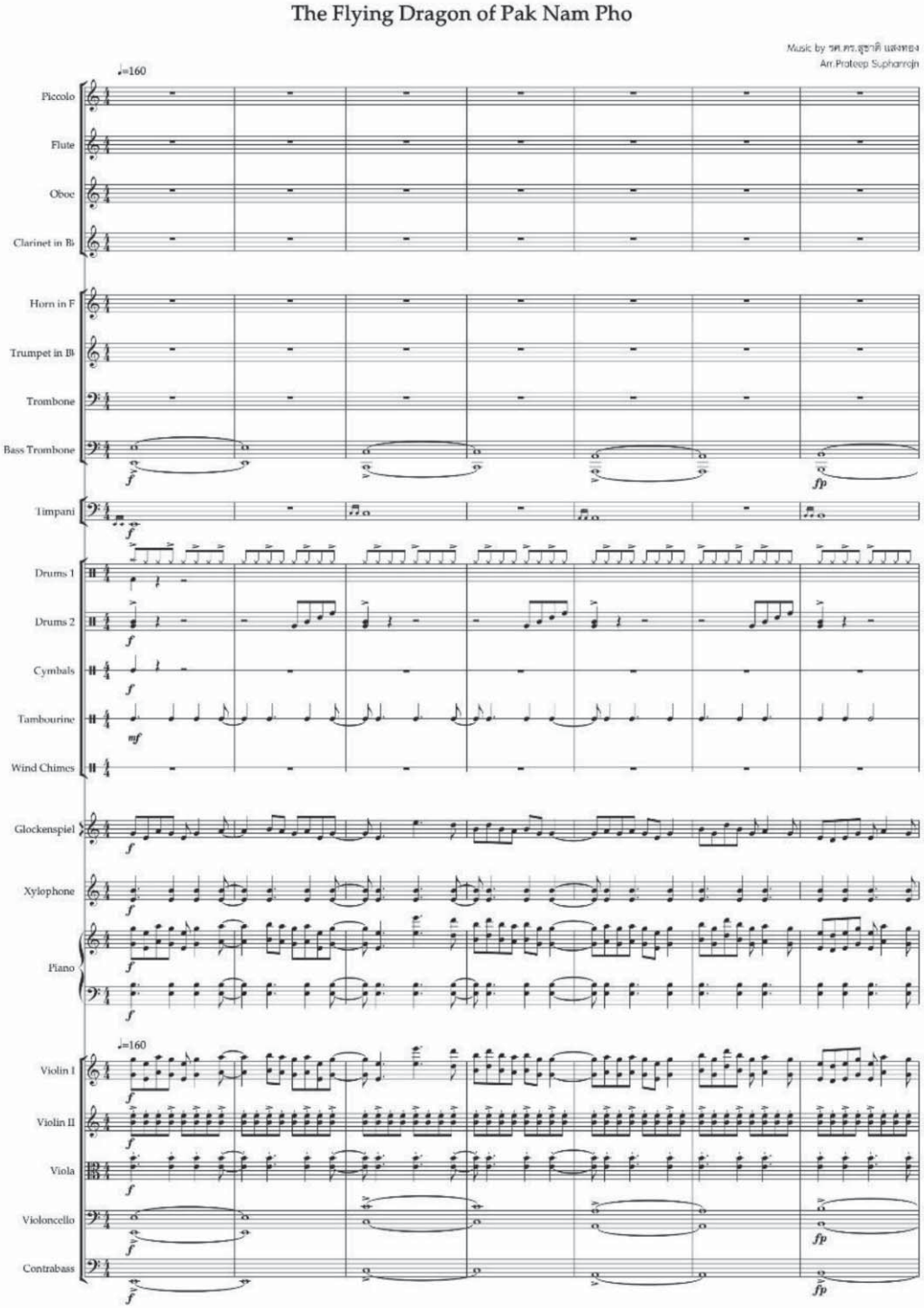
ชื่อ**ชื่อผลงานนวัตกรรม (ภาษาไทย)** นวัตกรรมดนตรี “เพลงมังกรบินแห่งเมืองปากน้ำโพ”

คำสำคัญต่อการเข้าถึงผลงาน “เพลงมังกรบินแห่งเมืองปากน้ำโพ” “นครสวรรค์เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน” “อัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา”

ชื่อ**ผลงานนวัตกรรม (ภาษาอังกฤษ)** The Flying Dragon of Pak Nam Pho Song.

รูปภาพผลงาน Music Full Score เพลงมังกรบินแห่งเมืองปากน้ำโพ
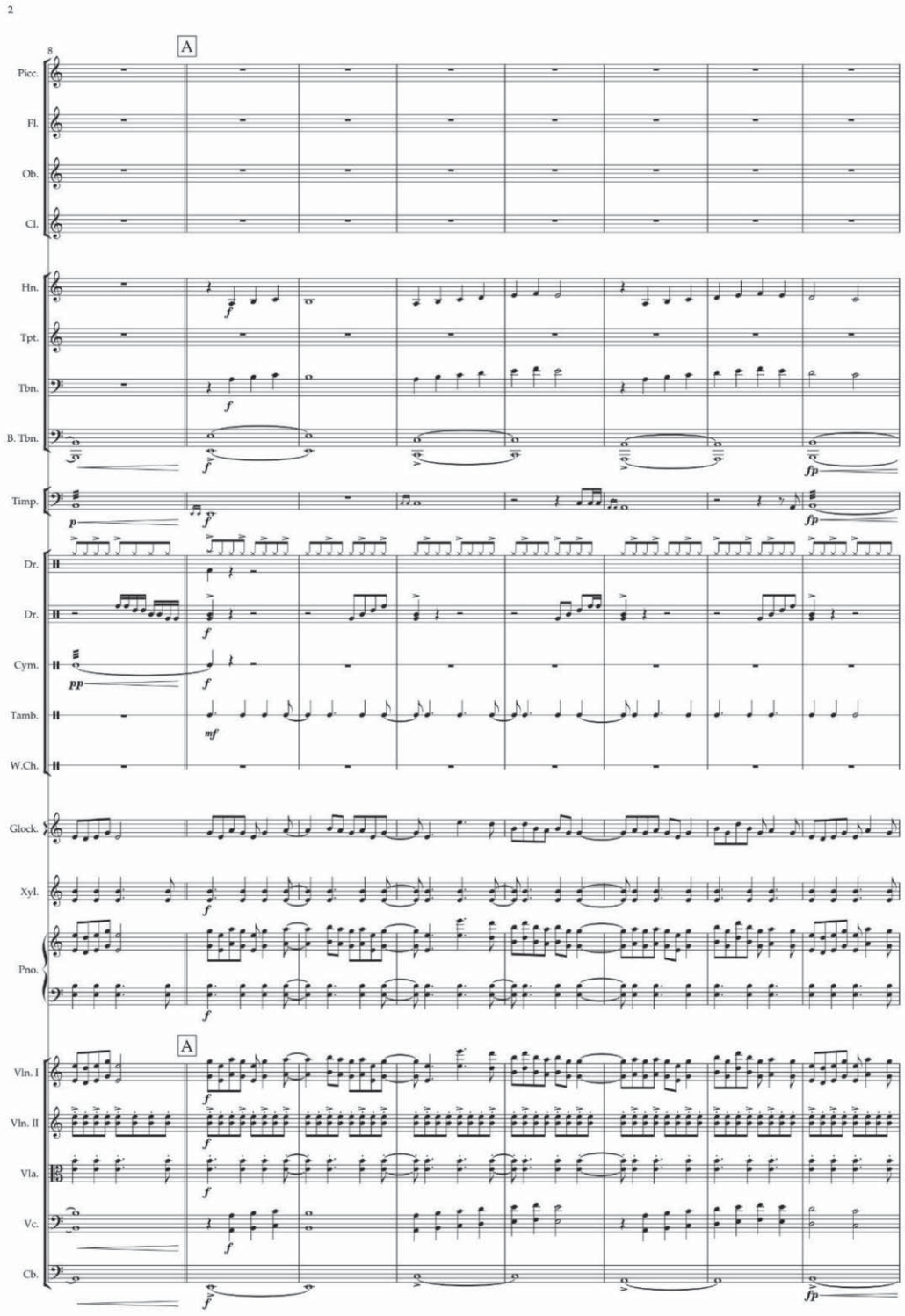

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
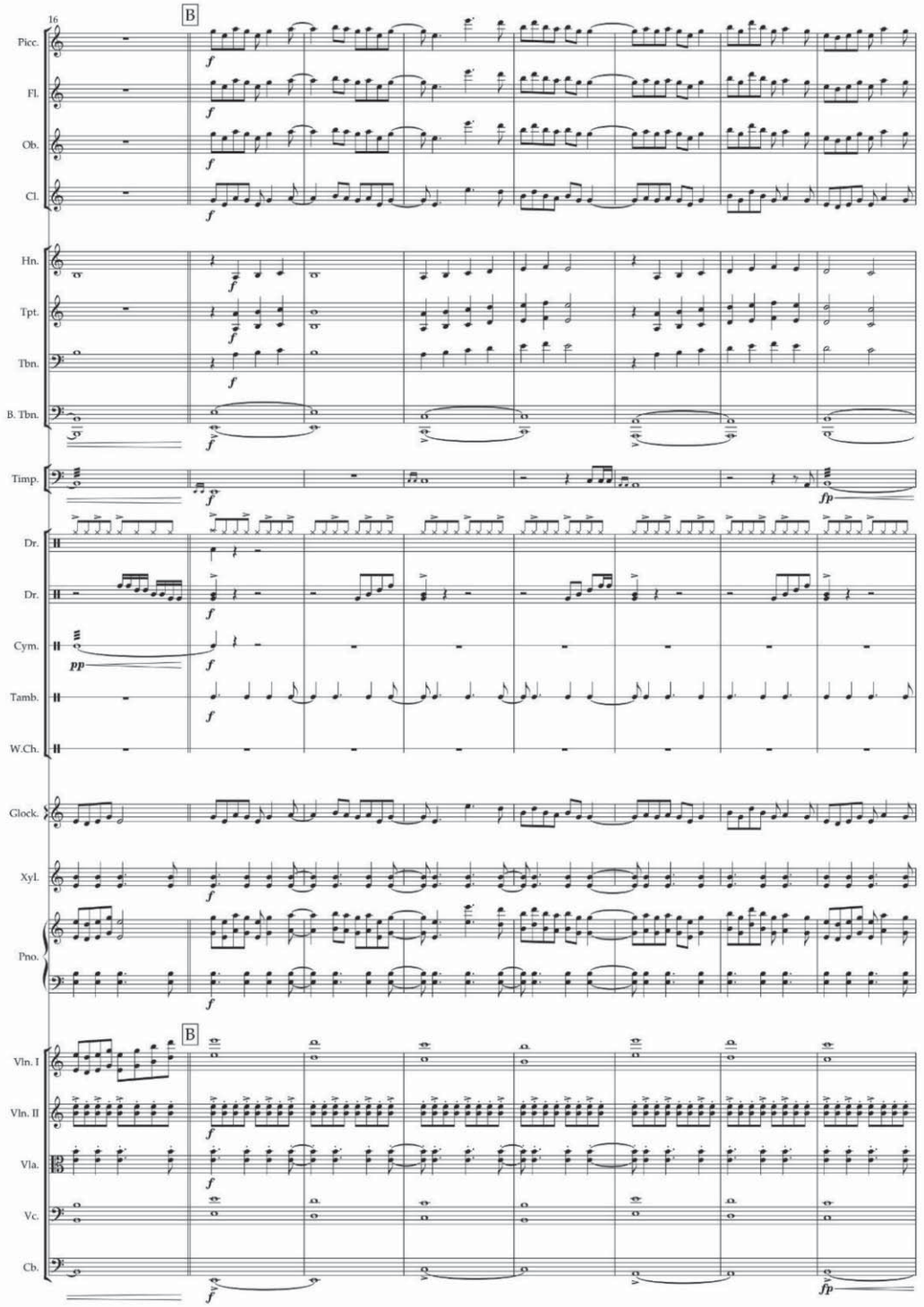
本头公—水尾圣娘庙
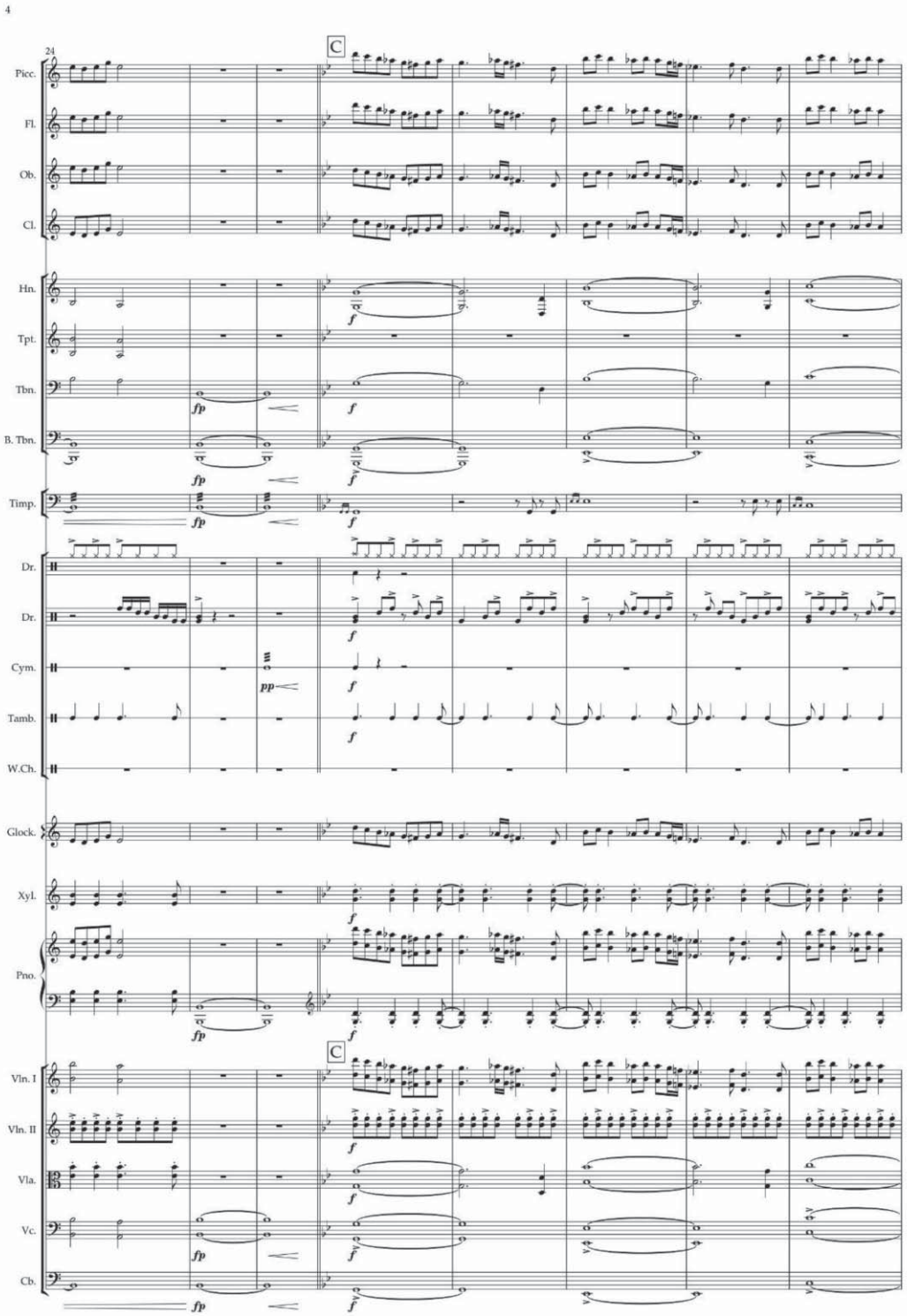

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙
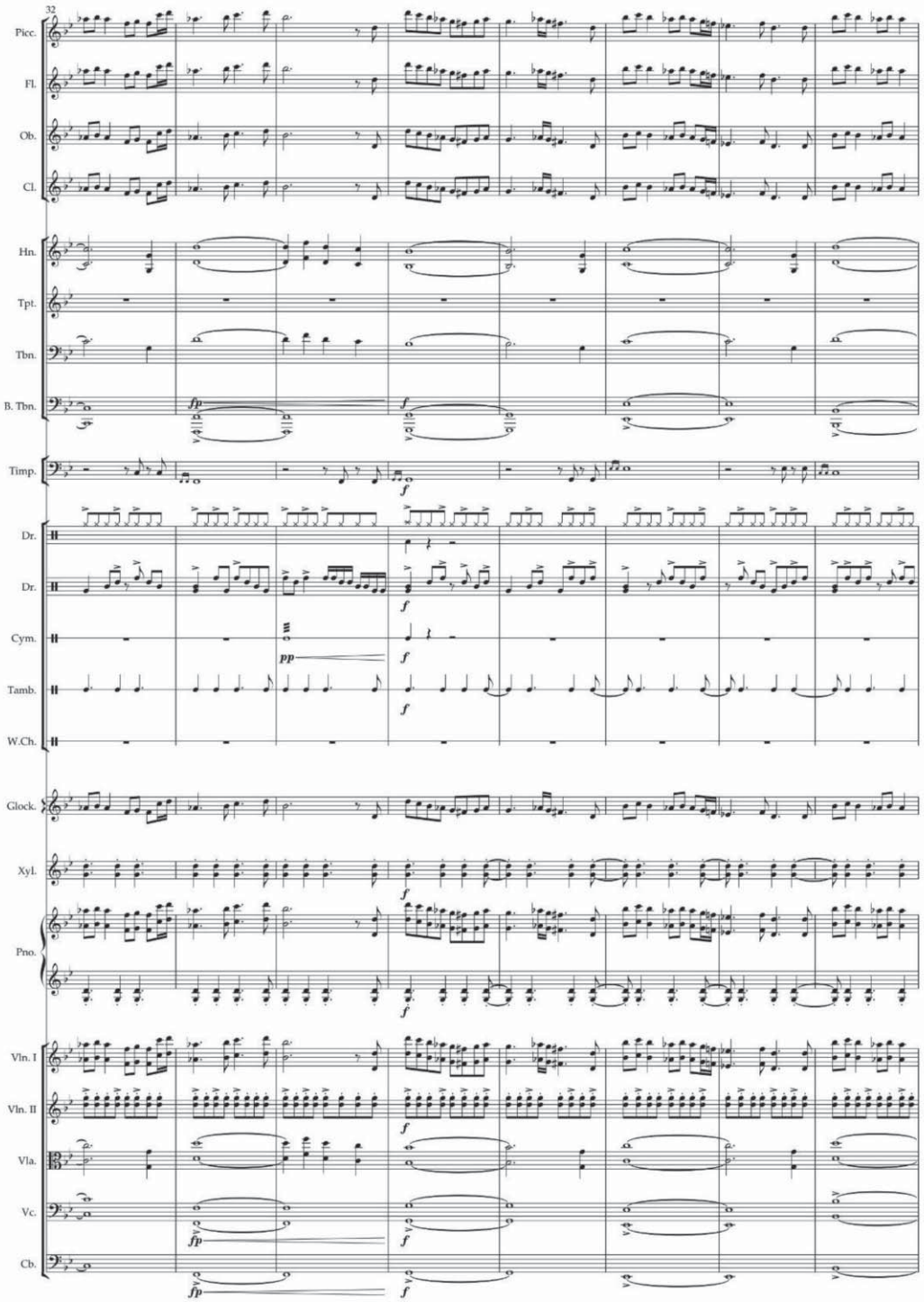

16
B
Picc.
Fl.
Ob.
Cl.
Hn.
Tpt.
Tbn.
B. Tbn.
Timp.
Dr.
Dr.
Cym.
Tamb.
W.Ch.
Glock.
Xyl.
Pno.
B
Vln. I
Vln. II
Vla.
Vc.
Cb.
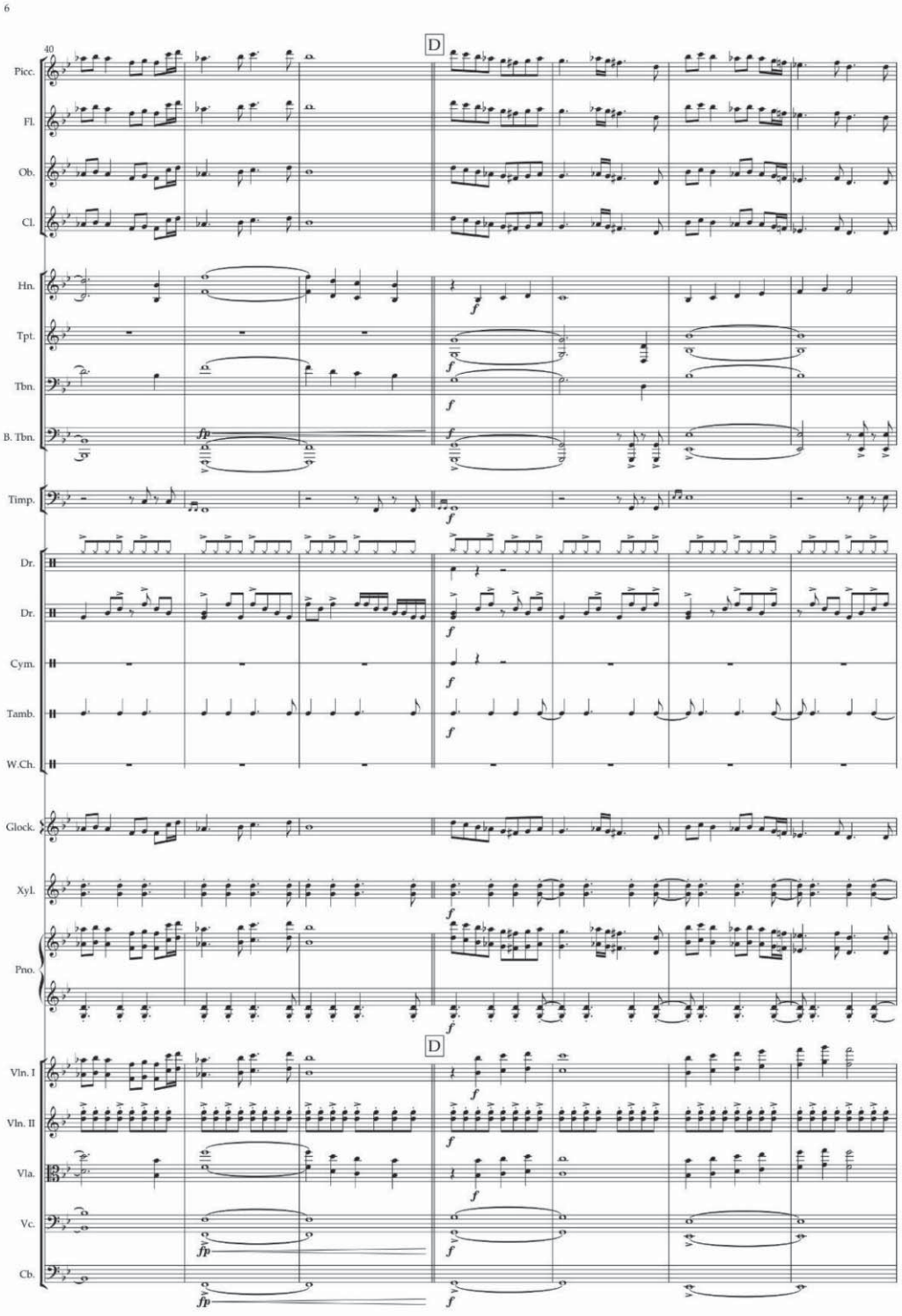

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙
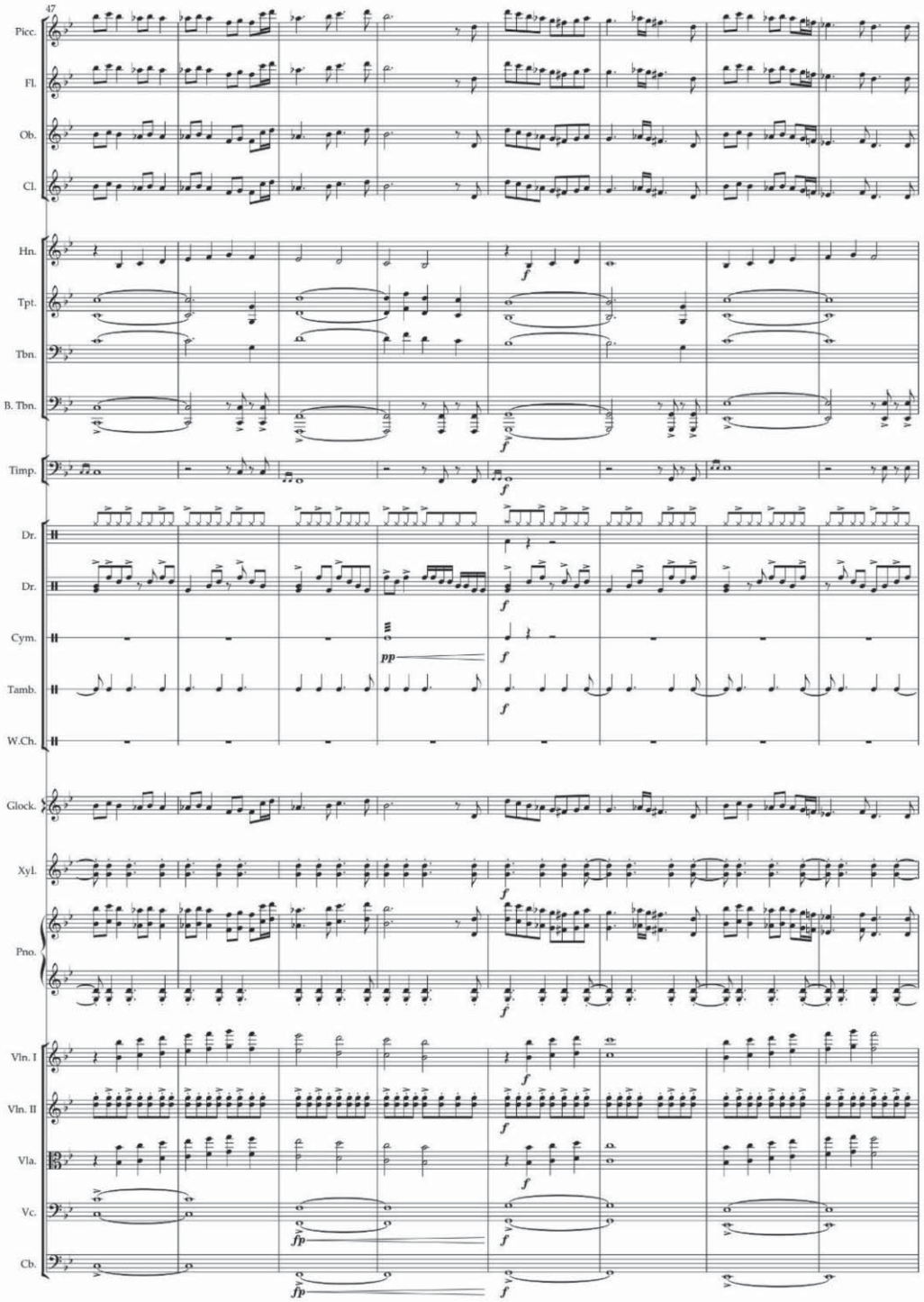

32
Picc.
Fl.
Ob.
Cl.
Hn.
Tpt.
Tbn.
B. Tbn.
Timp.
Dr.
Dr.
Cym.
Tamb.
W.Ch.
Glock.
Xyl.
Pno.
Vln. I
Vln. II
Vla.
Vc.
Cb.
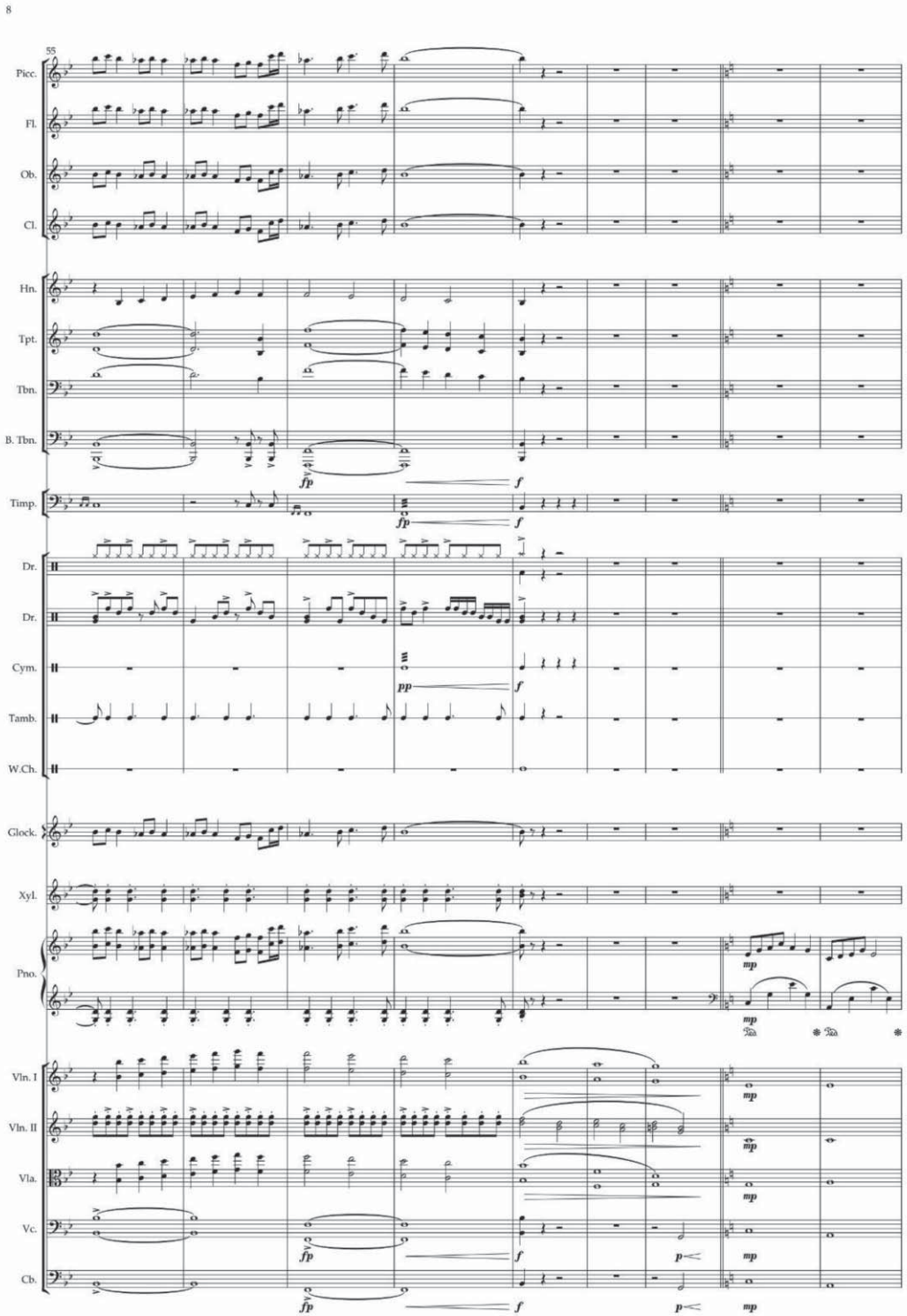

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙
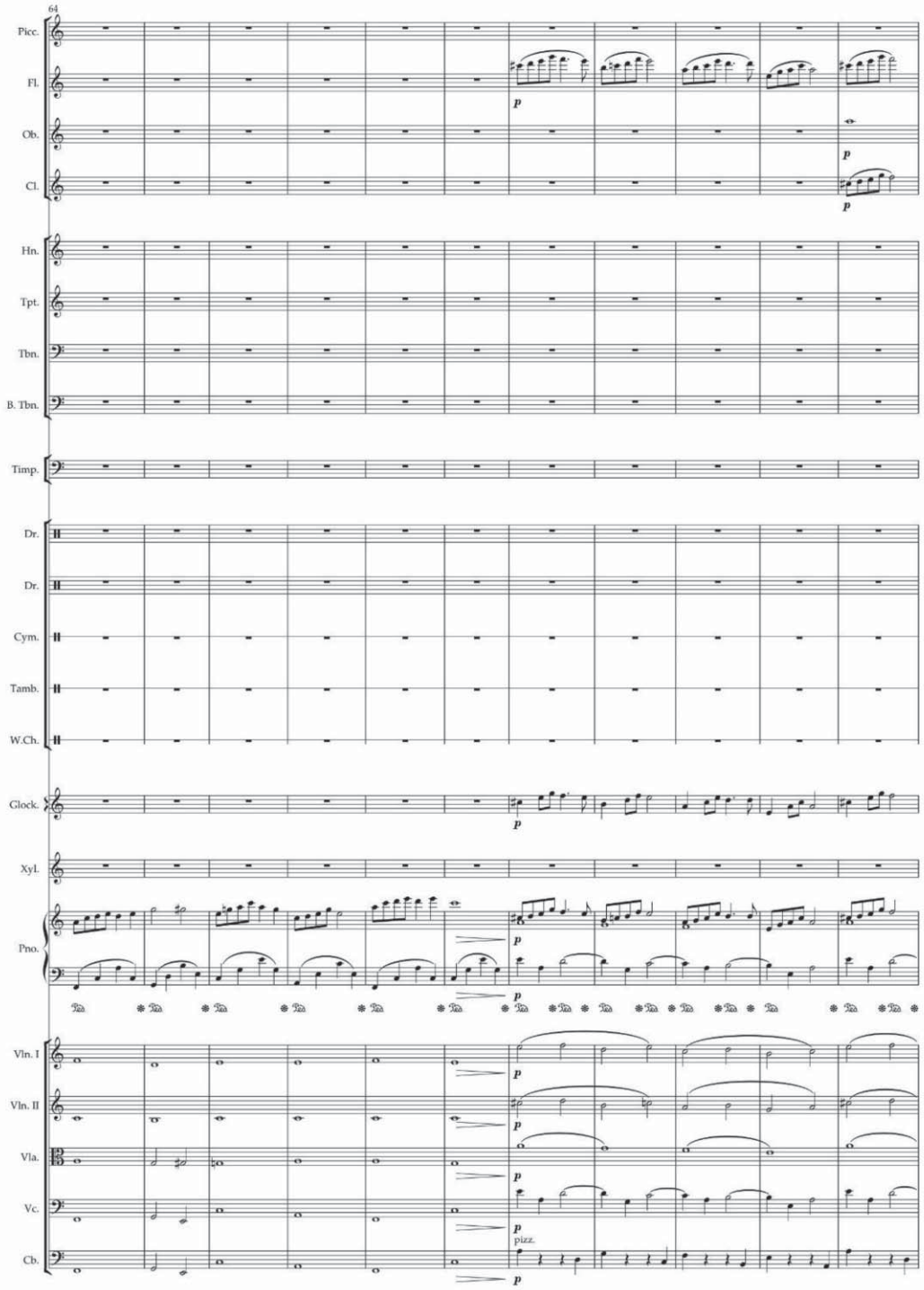

47
Picc.
Fl.
Ob.
Cl.
Hn.
Tpt.
Tbn.
B. Tbn.
Timp.
Dr.
Dr.
Cym.
Tamb.
W.Ch.
Glock.
Xyl.
Pno.
Vln. I
Vln. II
Vla.
Vc.
Cb.
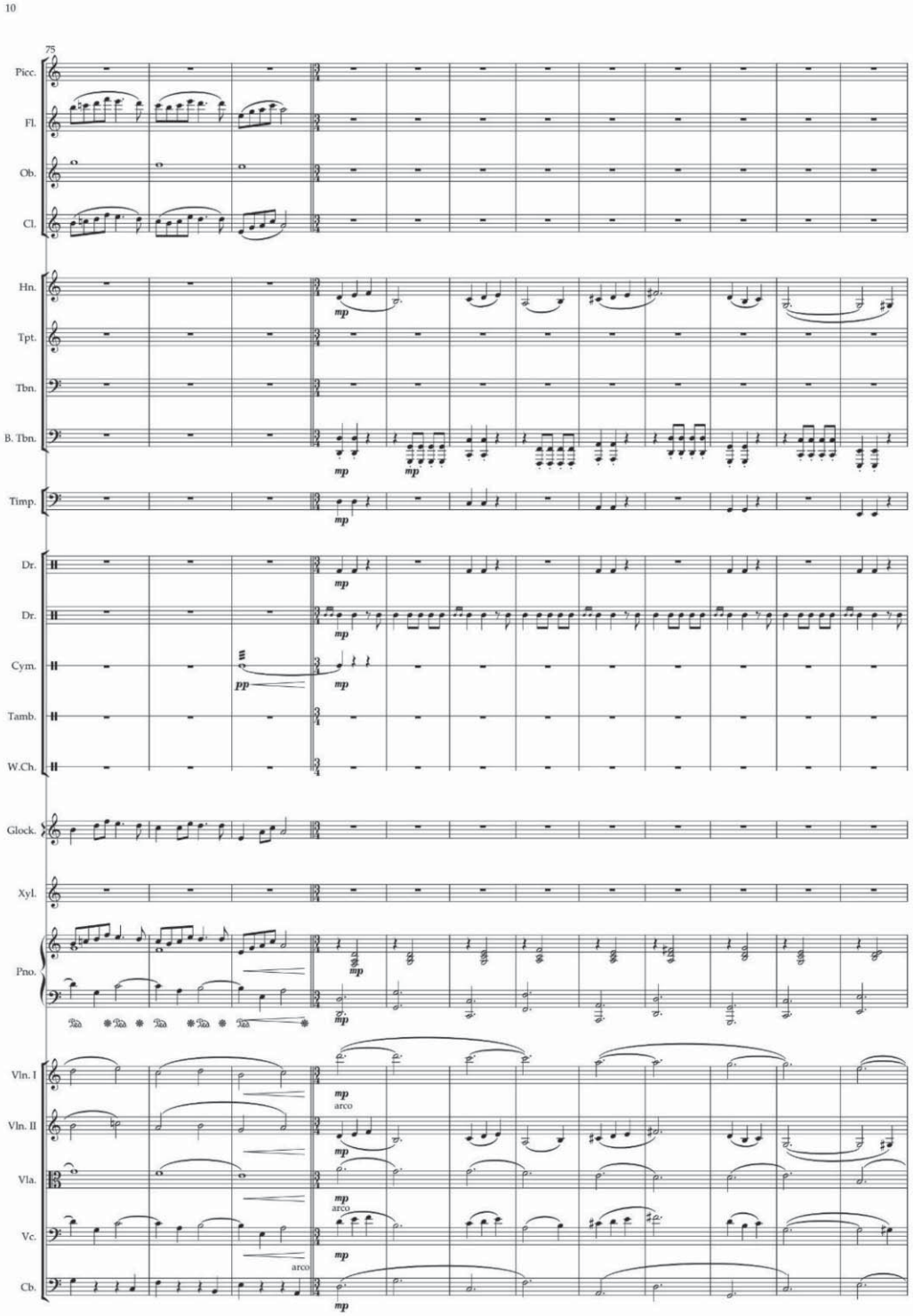

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙
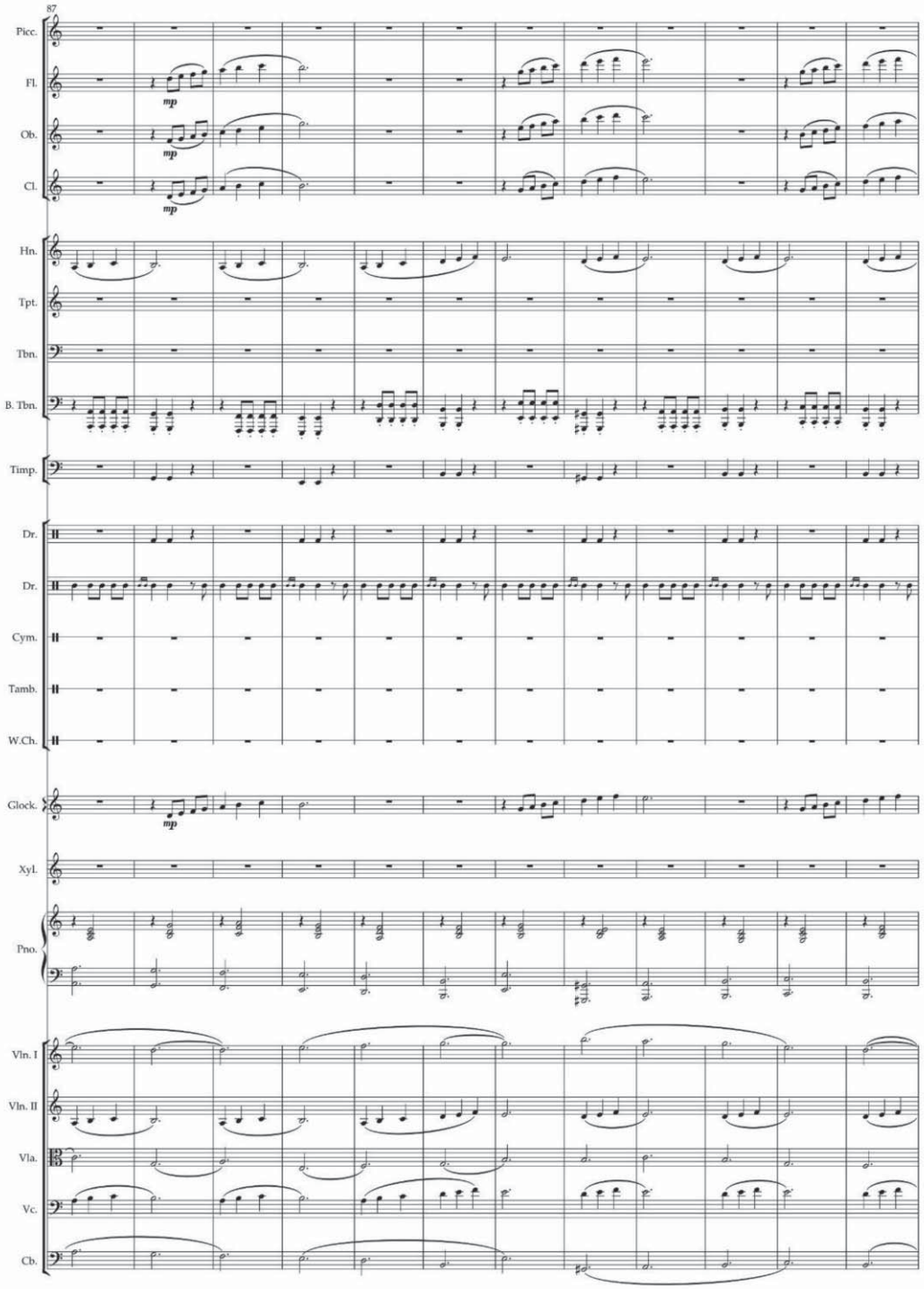

64
Picc.
Fl.
Ob.
Cl.
Hn.
Tpt.
Tbn.
B. Tbn.
Timp.
Dr.
Dr.
Cym.
Tamb.
W.Ch.
Glock.
Xyl.
Pno.
Vln. I
Vln. II
Vla.
Vc.
Cb.
p
pizz.
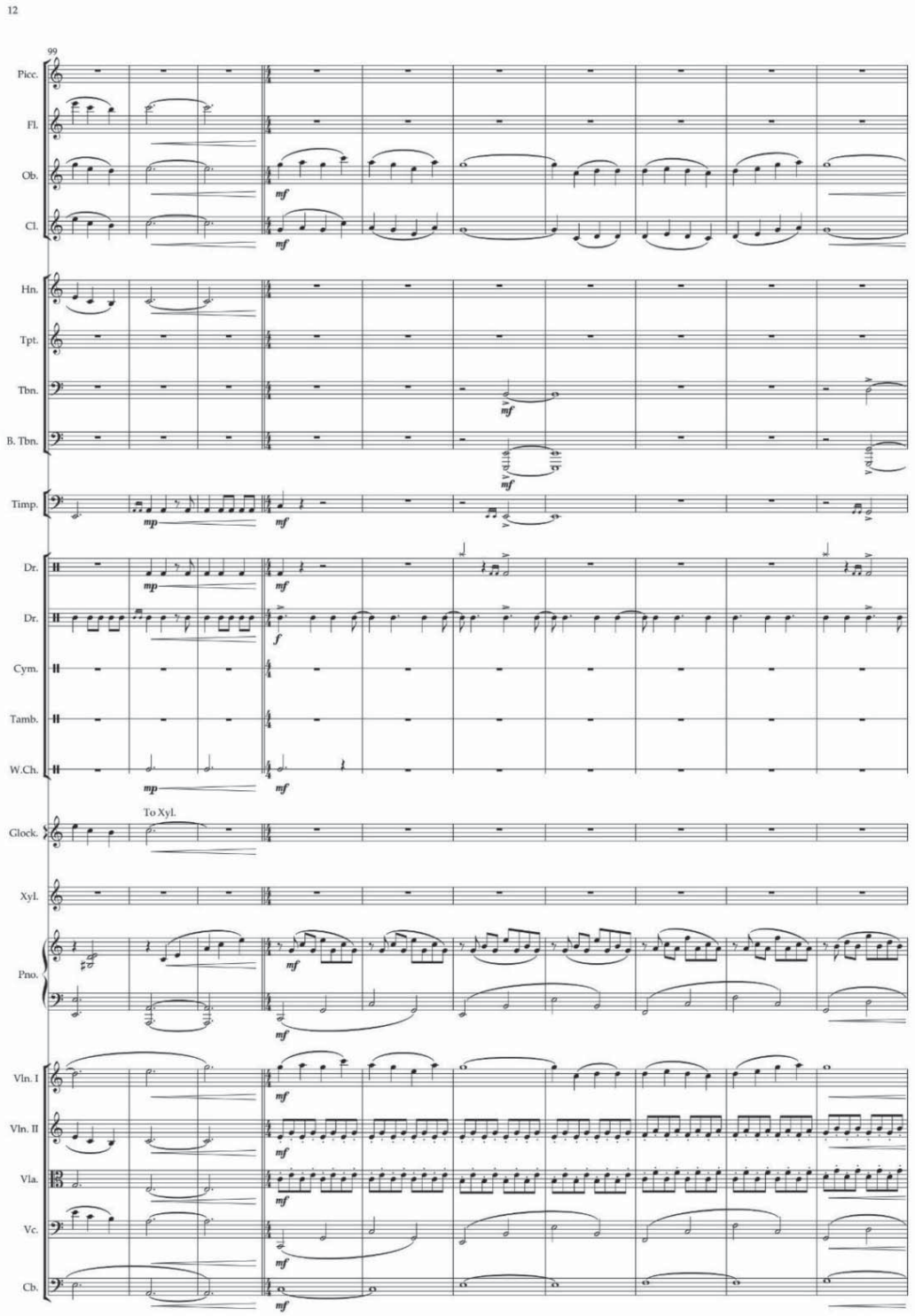

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙
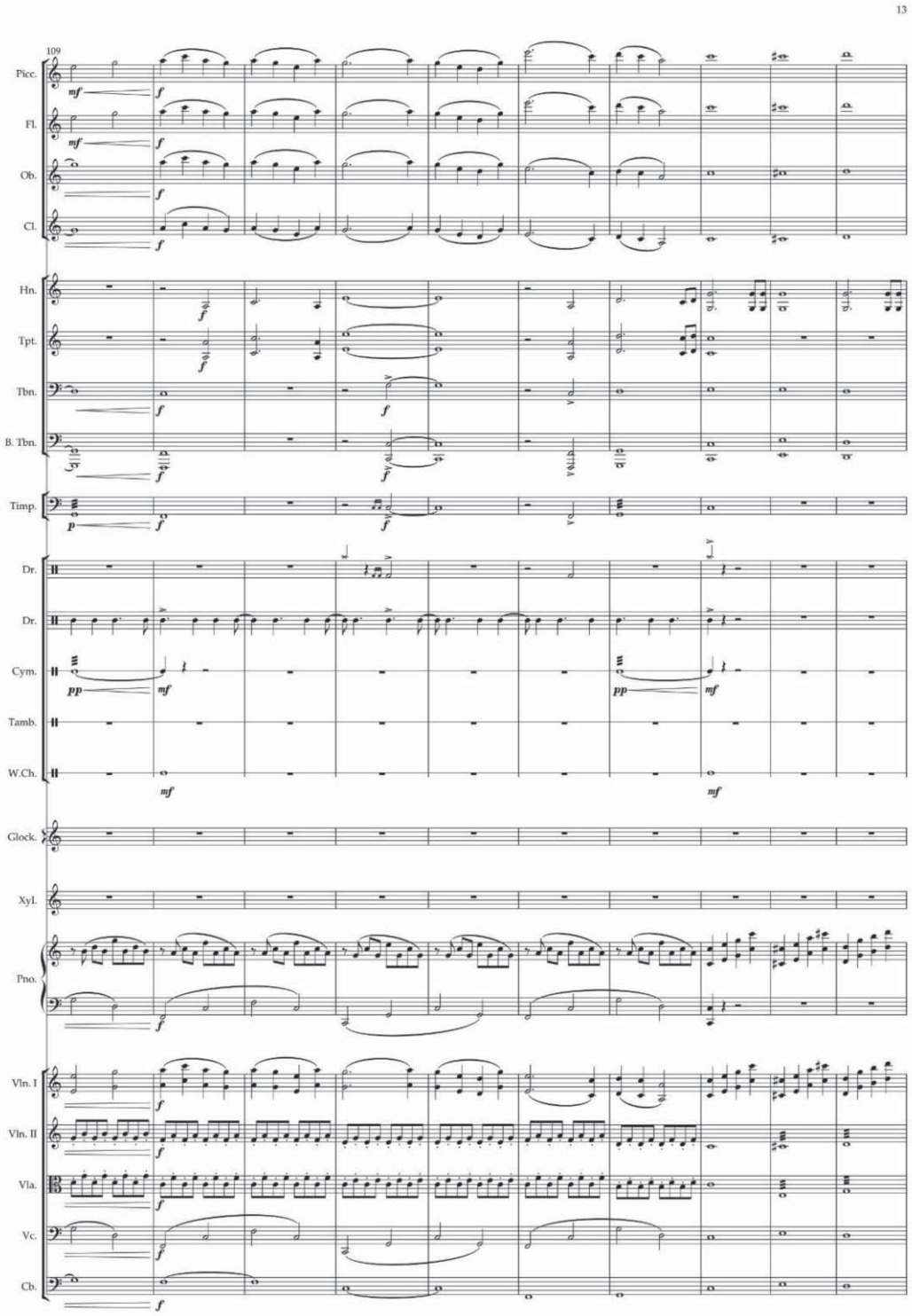

87
Picc.
Fl.
Ob.
Cl.
Hn.
Tpt.
Tbn.
B. Tbn.
Timp.
Dr.
Dr.
Cym.
Tamb.
W.Ch.
Glock.
Xyl.
Pno.
Vln. I
Vln. II
Vla.
Vc.
Cb.
mp

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
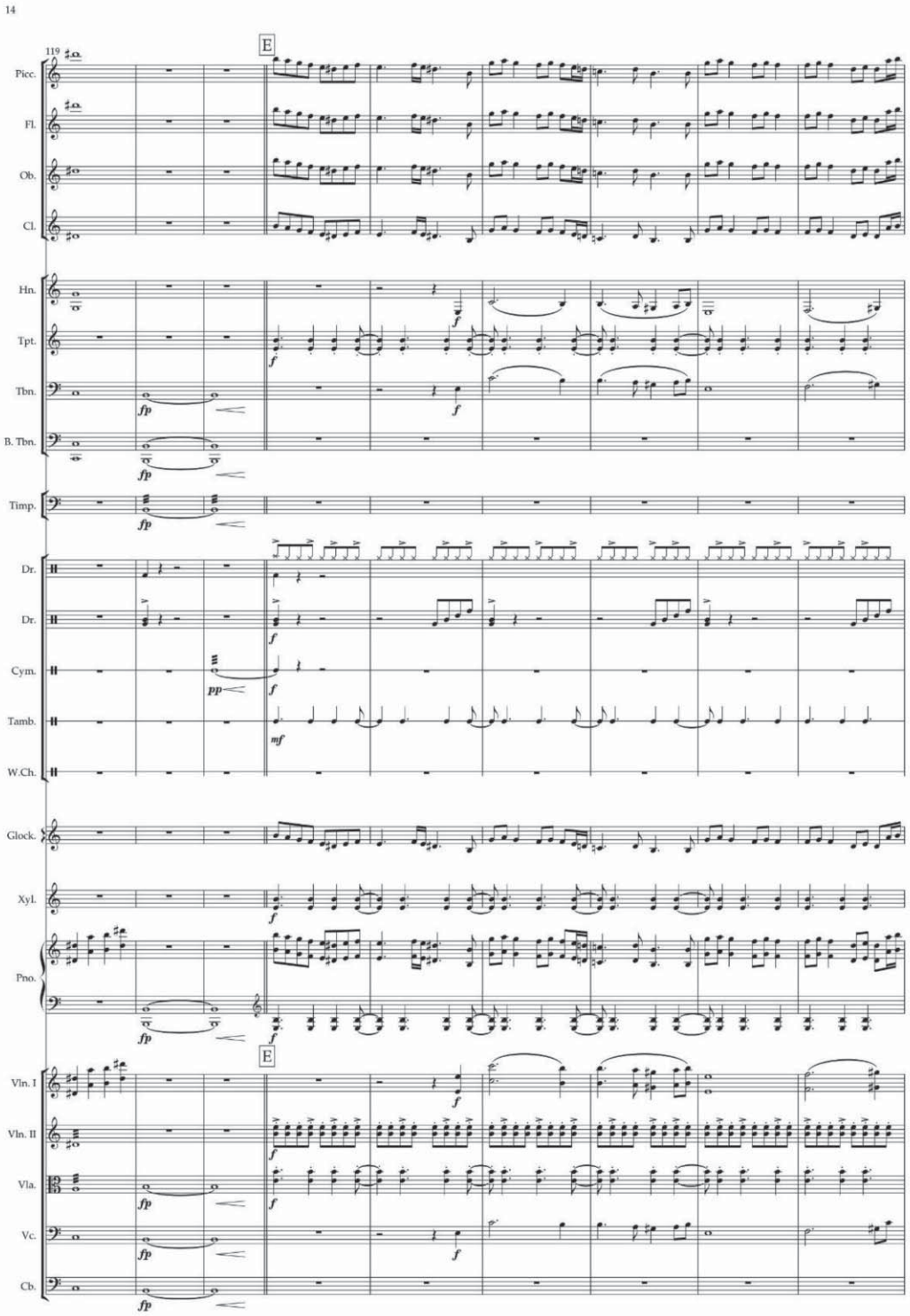
本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
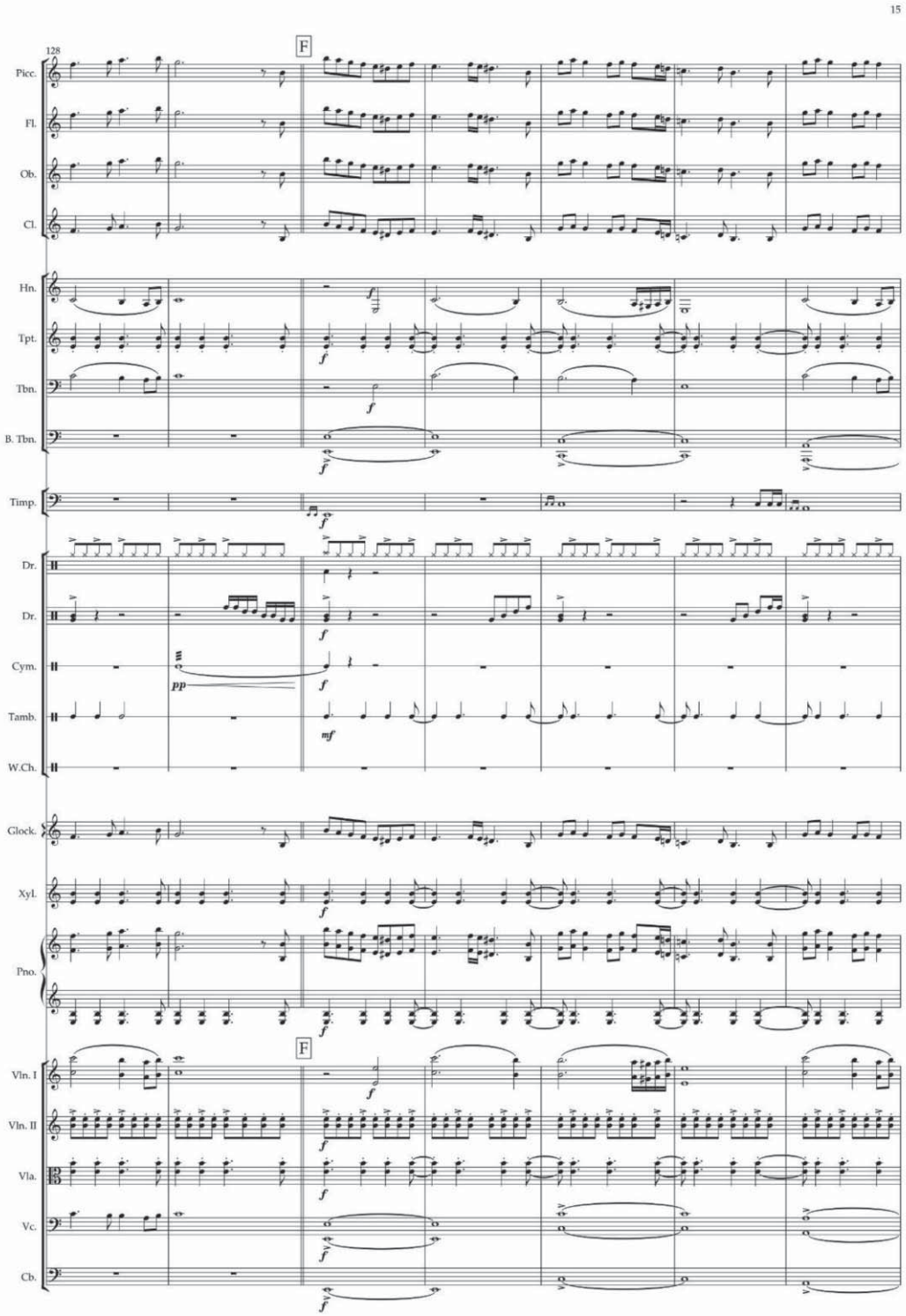
本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
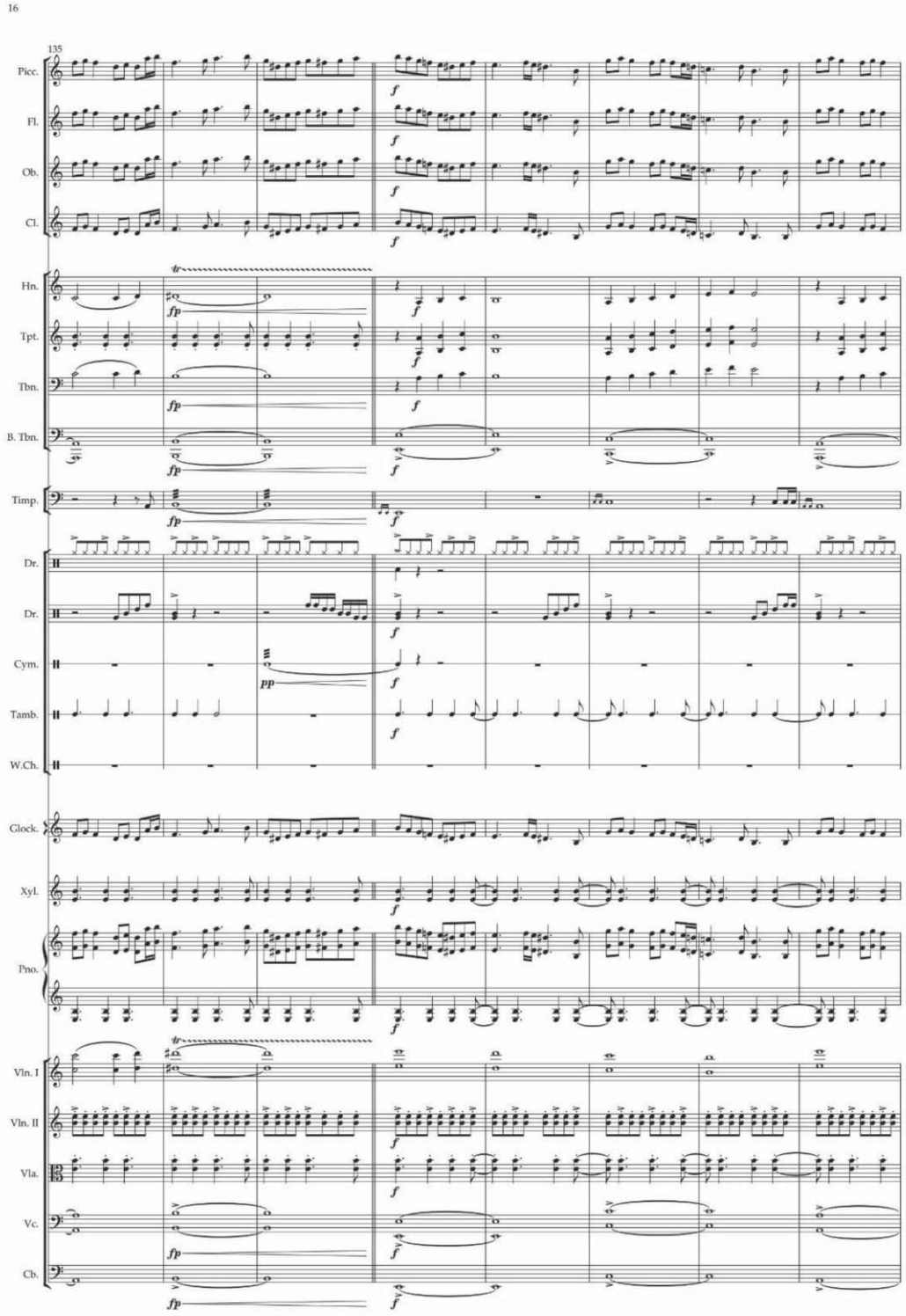
本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
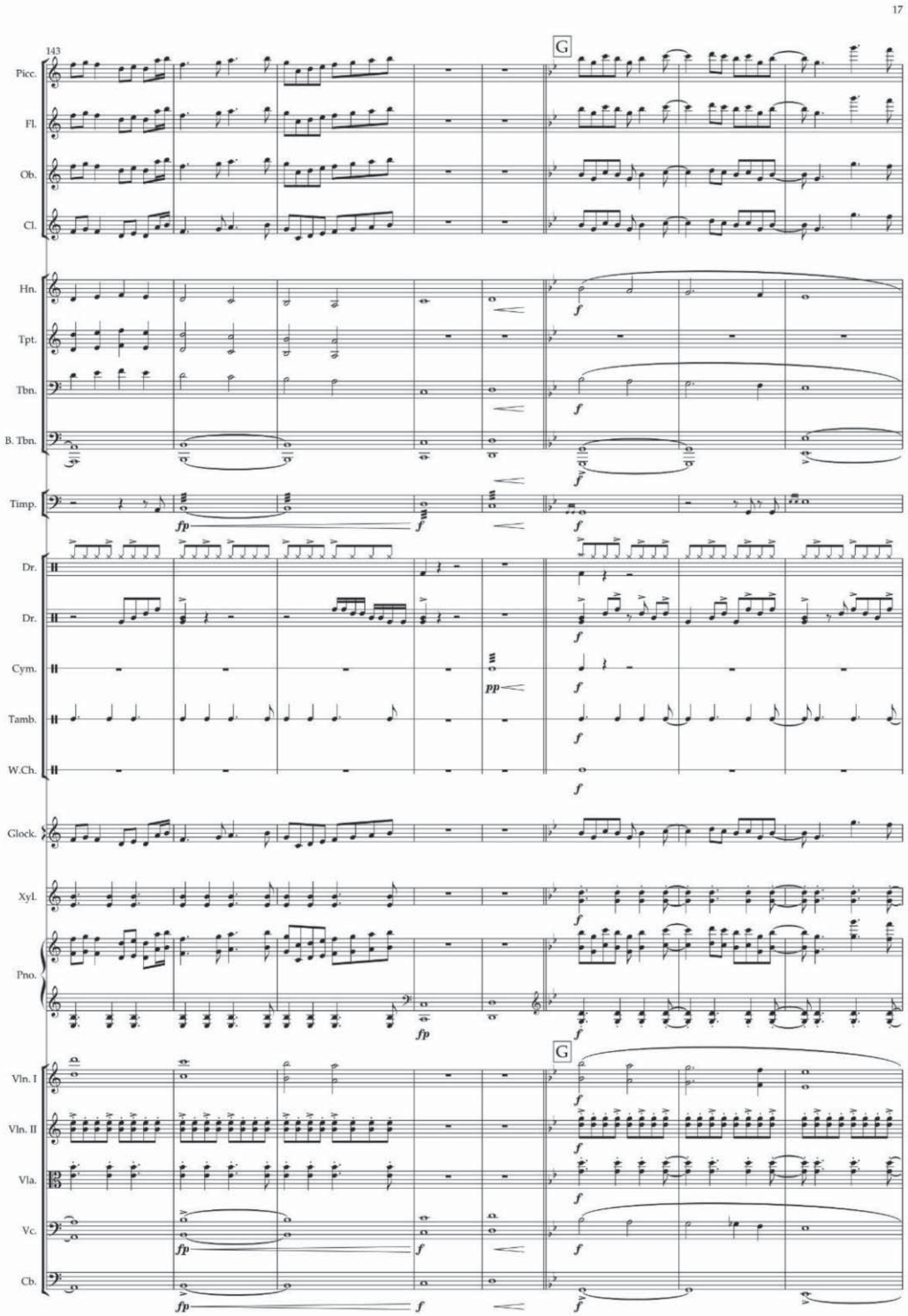
本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
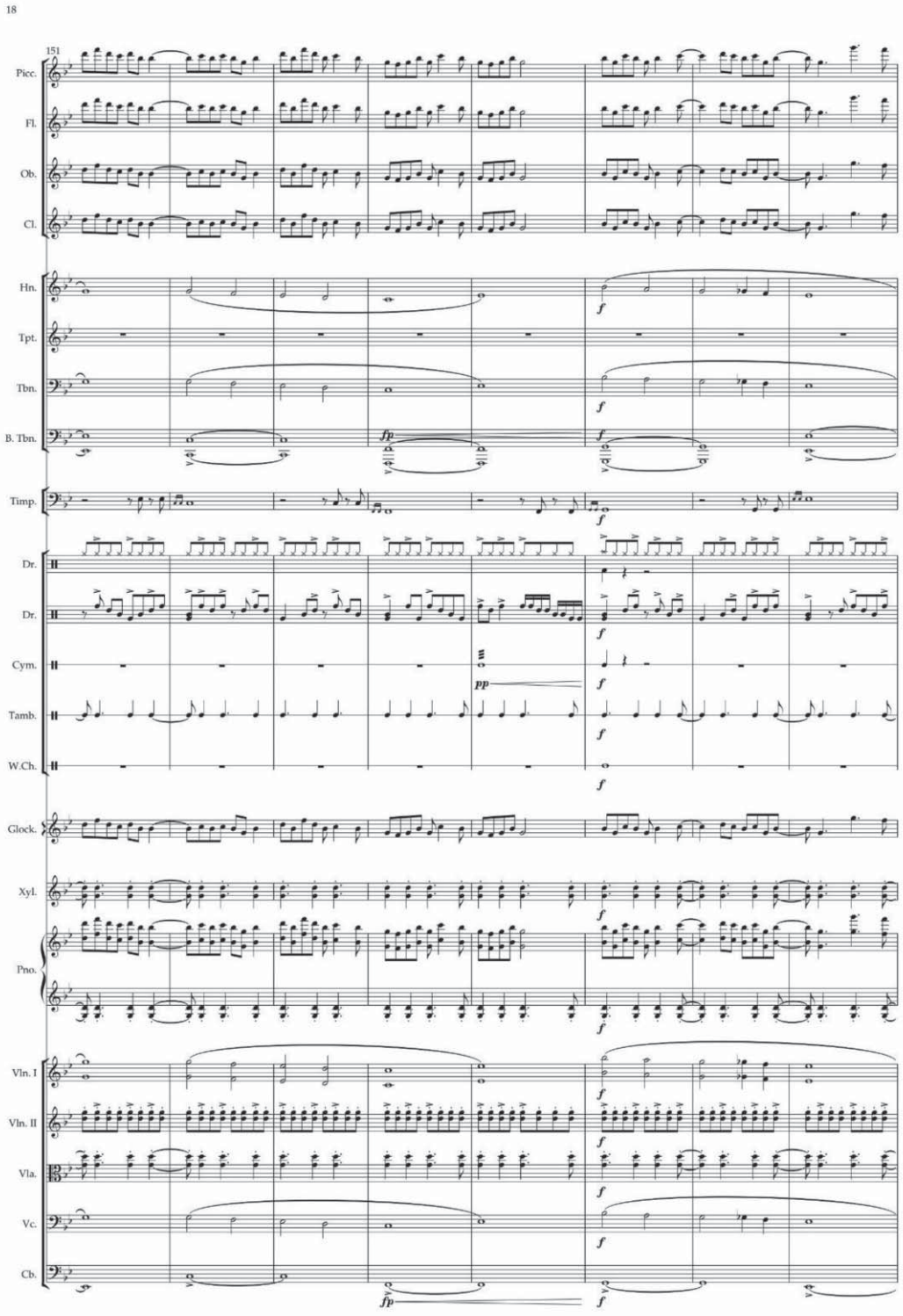
本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
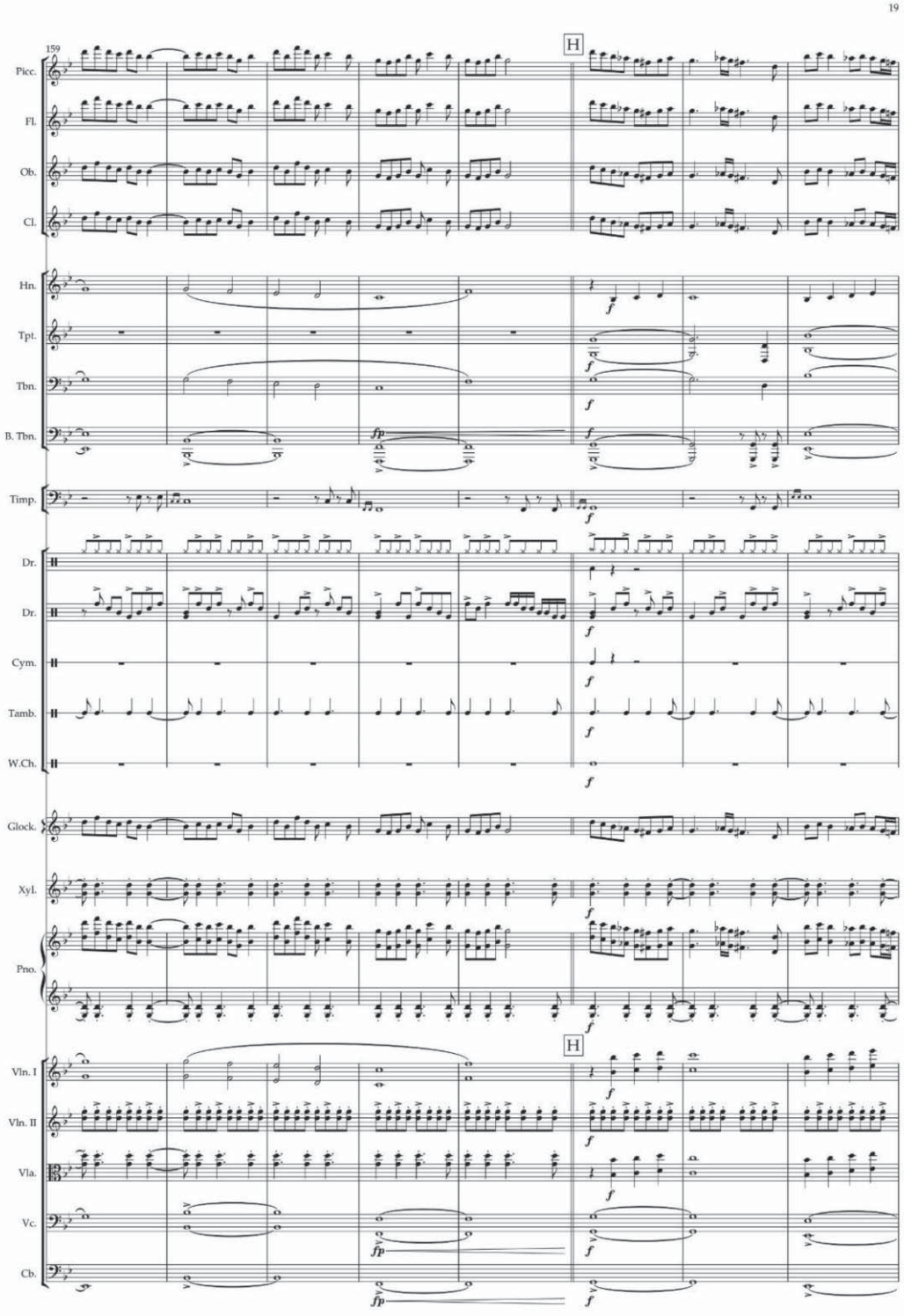
本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
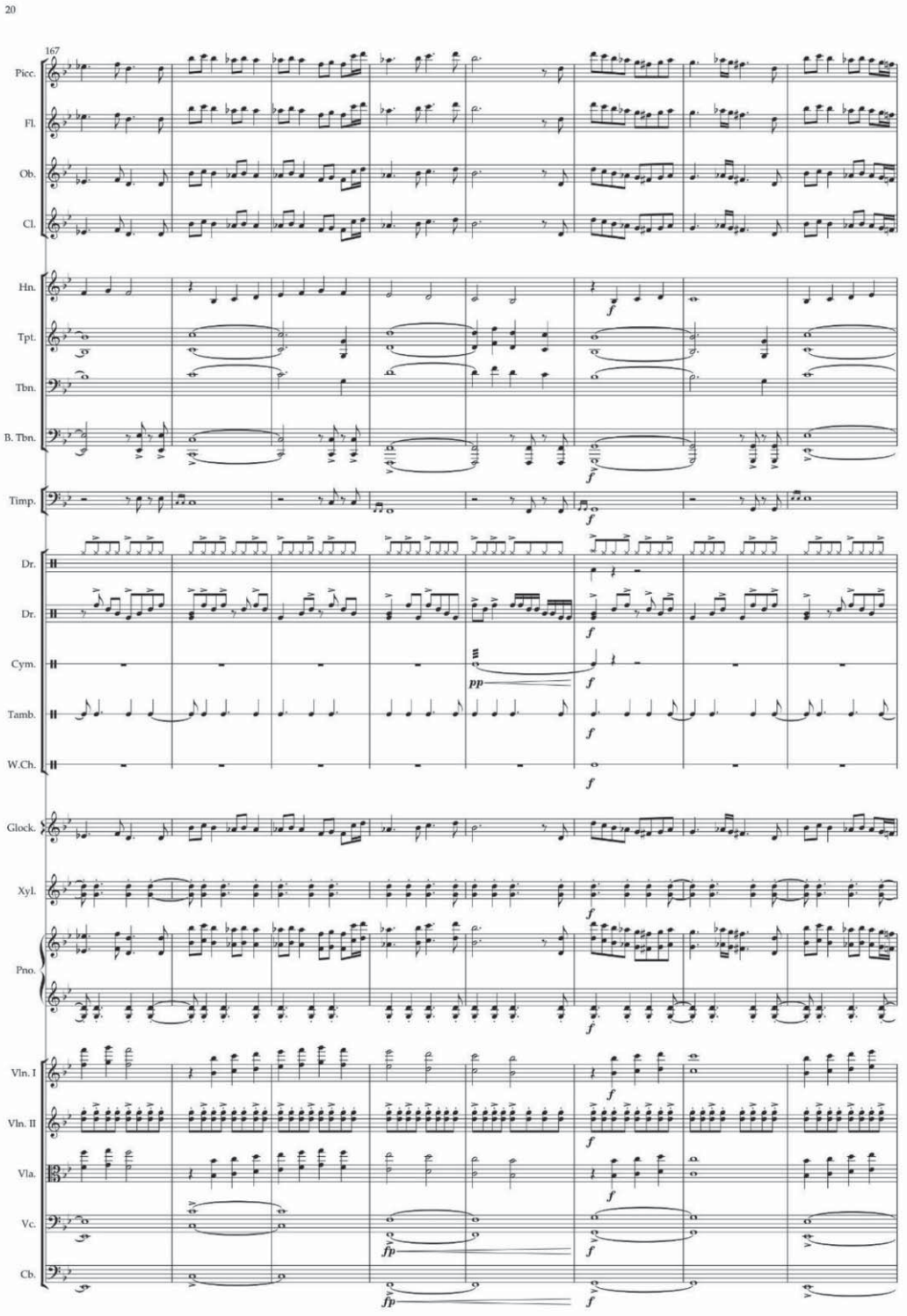
本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
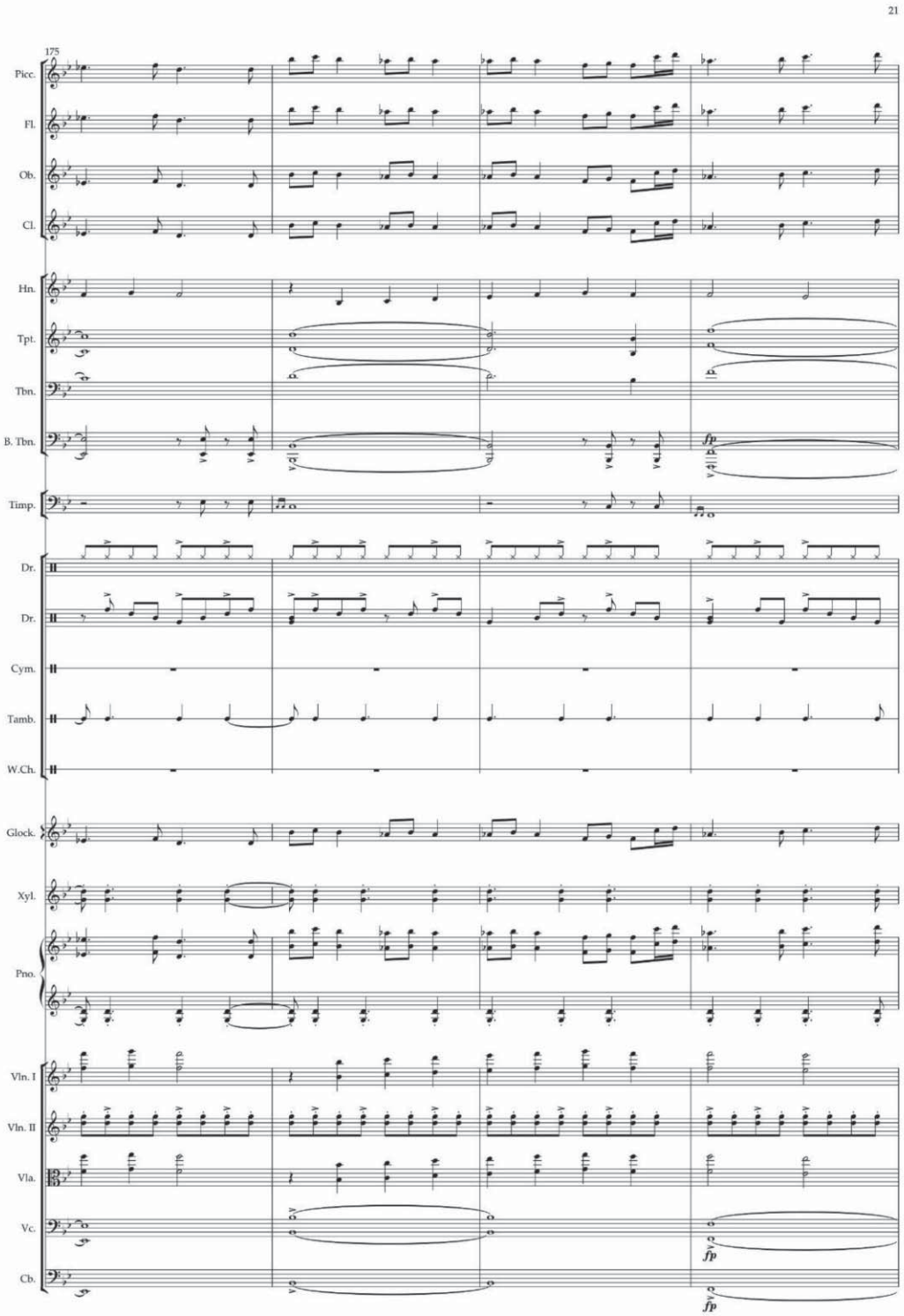
本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม
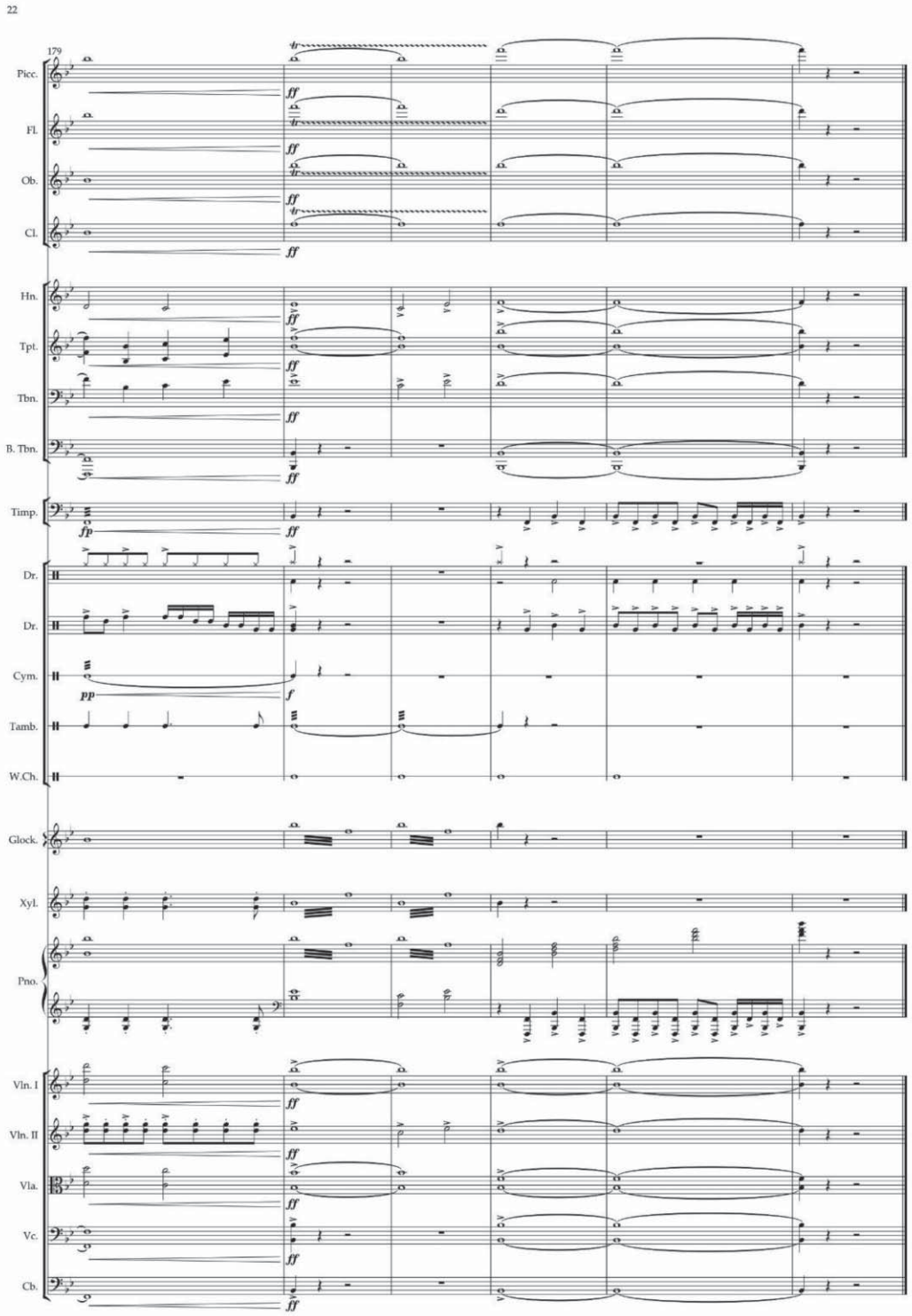
本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

ประมวลภาพกิจกรรมงานเทศกาลอาหารจีน 5 ภาษา และศิลปะการแสดงเมืองปากน้ำโพ
ย่านเมืองเก่า ตรอกชุนหงษ์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
วันศุกร์ ที่ 23 – วันเสาร์ ที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2567 เวลา 17.00-21.00 น.

งานเทศกาลอาหารจีน 5 ภาษา และศิลปะการแสดงเมืองปากน้ำโพ “ย่านเมืองเก่า ตรอกชุนหงษ์” ชุด ชวน ชิม (สวมชุดจีน : งดงามนามฮั่นฝู “ชวน” ชมดู : เมืองเก่าตรอกชุนหงษ์ ตรงไป “ชิม” : อิ่มสำราญอาหารจีน (5 ภาษา), พบกับบูทอาหารจีน “ปากน้ำโพโหงวซก” และกิจกรรมการแสดงอีกมากมาย ของนักแสดงชาวไทย และชาวจีน เกือบ 30 ชีวิตจากคณาจารย์ และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กับ วิทยาลัยเทคนิคอาชีวศึกษาเทียนจินโป๋ห่าย (ประเทศจีน)

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

The Chao Pho Thepharak-Chao Mae Thaptim Shrine

ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

本头公—水尾圣娘庙

Chinese Cultural Practices

วิถีวัฒนธรรมจีน

那空沙旺中国风俗文化

โครงการพลิกฟื้นอัตลักษณ์ความหลากหลาย
ทางวัฒนธรรม “นครสวรรค์” เมืองแห่งวิถีวัฒนธรรมจีน

nscc.nsru.ac.th